Hogyan juthatunk ki a gazdasági zsákutcából? (2.)

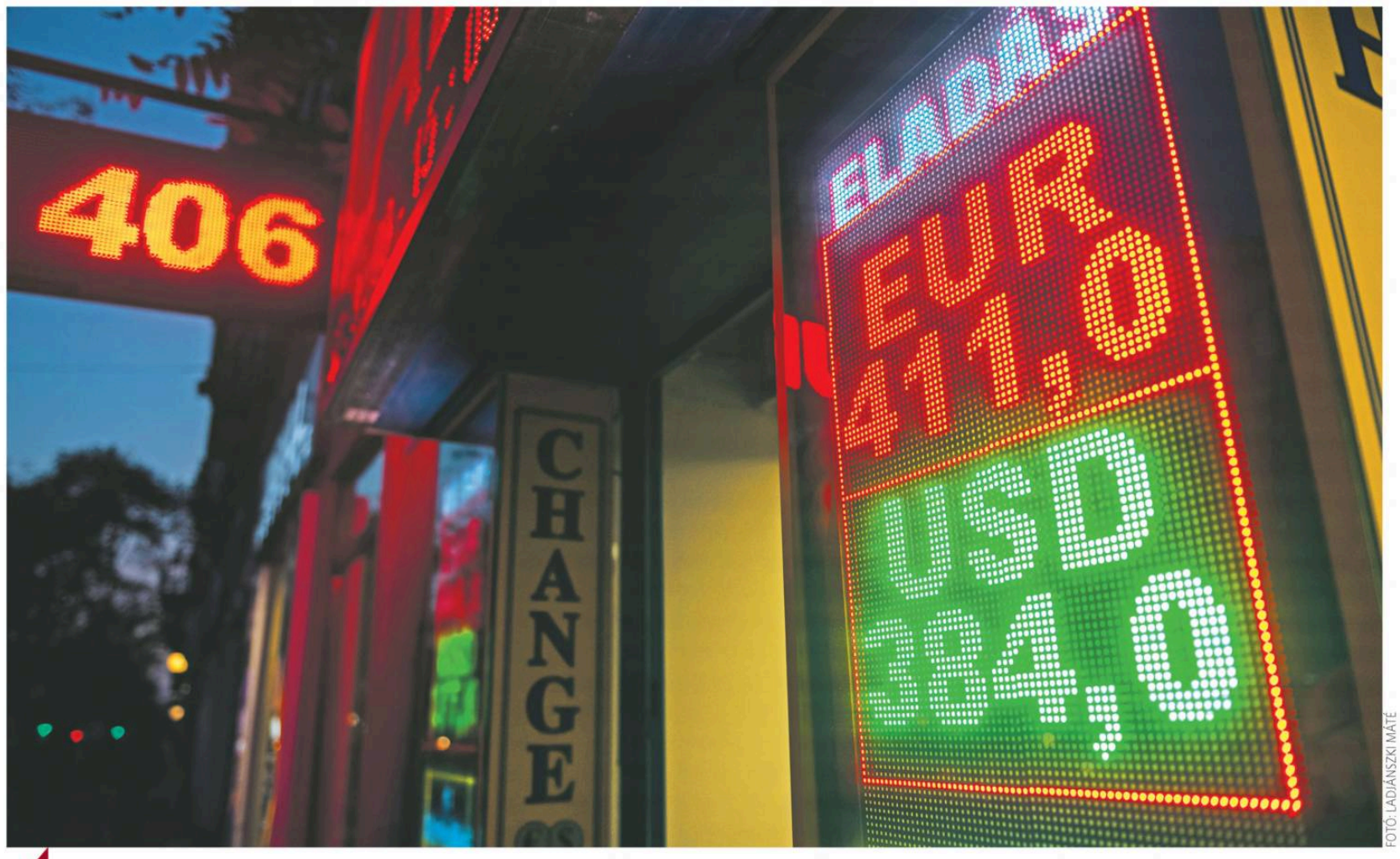

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

Elszállt valutaárfolyamok. A fegyelmezett, szakszerű makrogazdasági és pénzügyi politika alapul szolgálhat az euróövezeti csatlakozáshoz

HETÉNYI ISTVÁN KÖR

A diplomaták Andrássy Gyula Köre, a közgazdászok Heténi István Köre és a jogászok Szalay László Köre szakpolitikai nemzeti minimumok megfogalmazása mellett döntött a gazdaság, az oktatás, a nemzetbiztonság, a külpolitika, a jogállam stb. szakterületein. Ezek a „minimálprogramok" egy mélyebb és kiterjedtebb, összefüggő szakpolitikai helyzetleírás és program alapjául szolgálhatnak. Ez az írás e kezdeményezés keretein belül készült. (A Heténi Kör tagjai többek között: Csillag István, Gilyán György, Herczog László, Katona Tamás, Lengyel László, Petschnig Mária Zita, Pitti Zoltán, Simonovits András, Soós Károly Attila, Surányi György, Várhegyi Éva.)

A gazdaságpolitikai program kialakításakor nem tekinthetünk el az elmúlt 34 évben létrejött gazdaságstruktúra és -irányítás változásától, azon belül kiemelten az utóbbi 14 év kormányzásának következményeitől, a minden demokratikusan felépített rendszerben valóságosan létező súlyok és ellensúlyok működésének teljes hiányától. Néhány körülmény ezek közül: 1) prociklikus gazdaságpolitika; 2) a forint folyamatos leértékelődése; 3) egy központú, végletesen centralizált gazdaságpolitika; 4) a költségvetés transzparenciájának teljes hiánya, rögtönzésekre épülő fiskális politika; 5) az önálló monetáris politika hiánya; 6) intézményesített korrupció százféle formában, beleértve a tenderek formális lebonyolítás előtti „leosztását"; 7) tulajdon- és jogbizonytalanság; 8) az EU-ellenes kormányzati politika negatív hatása; 9) a valóságosan működő versenyhatóság hiánya; 10) erősen romló versenyképesség; 11) jelentősen leértékelt érdekegyeztetés; 12) a társadalmi mobilitás szinte teljes visszaszorulása; 13) a működőképesség határán teljesítő, tartósan alulfinanszírozott egészségügy; 14) a jelen követelményeinek alig megfelelő oktatási-tudományos kutatási rendszer, a nemzetközi kitekintés lehetőségének minimalizálása, a kutató- és alkotóműhelyek önállóságának felszámolása; 15) diszkriminatív családtámogatási politika; 16) a környezetvédelem vétkes elhanyagolása; 17) a jövedelmi egyenlőtlenségek növekedése.

Ezeket és a még tovább sorolható égető feszültségek közül a legfontosabbakat, így az intézményesített korrupciót, a környezetvédelem szempontjainak figyelmen kívül hagyását azonnal, másokat csak fokozatosan lehet orvosolni. Az elvégzendő feladatok – azon belül is az alrendszerek átalakításának – számbavételével egyidejűleg szigorúan mérlegelni kell, hogy milyen előrelépés érhető el a lehetőségek megnyílásakor még rendelkezésre álló, illetve az új gazdaság- és társadalompolitikával előteremthető források bevonásával. A programok pontos meghatározásának első lépése tehát: részletesen, dokumentumokkal alátámasztottan számba venni az államháztartás akkori helyzetét, és számszerűsíteni a beavatkozásra/intézkedésre váró feladatok megvalósításának forrásszükségletét. Ezzel együtt elkerülhetetlen az igények kényszerű sorba rendezése, a prioritások szigorú meghatározása és betartása.

Alapvető és a magyar társadalom által régóta áhított cél a polgárközpontú, élhető, gyorsan fejlődő, felzárkózó, szociálisan sokkal homogénebb, európai értékrendet követő társadalmi-gazdasági keretek kialakítása, a szélsőséges jövedelmi polarizáció helyett a középréteg kiszélesedése. Ezért a legfontosabb társadalmi célok közé tartozik a hosszú távú felemelkedés érdekében az oktatás és az egészségügy kiemelt fejlesztése, az élhető környezet megvédése, a gyermekszegénység radikális visszaszorítása, a kutatás/fejlesztés, az innováció, a digitalizáció erőteljes támogatása, a szociális kohézió, a kultúra és a tömegsport megkülönböztetett kezelése.

A következő időszakban az alapvető célokkal összhangban központi helyet kell elfoglalnia a nem csupán átlagos szinttel jellemezhető vidékfejlesztésnek, hanem a vidék átlagosnál is gyorsabb, hatékonyabb felzárkóztatásának. (Ennek része kell legyen az EU-s támogatásoknak az agrárgazdaságot uniós szinten versenyképessé fejlesztő, az eddigieknél hatékonyabb felhasználása.)

Ettől elválaszthatatlan az önkormányzatok hatásköri, vagyoni, gazdasági és politikai téren történt súlyos háttérbe szorításának, jogköreik megcsonkításának a megszüntetése, illetve a települési érdekkörű feladatok ellátásában végbement roppant káros túlcentralizáció felszámolása.

Fontos a védelmi kiadások viszonylag gyors növelése az európai védelmi kezdeményezéssel összehangoltan, emellett a fegyveres testületek dolgozóinak tartós, vásárlóértéket megőrző jövedelemrendezése.

Megkérdőjelezhetetlenül indokolt a közszolgáltatási szféra minden területén, különösen a szociális/kulturális szférában, a közgyűjteményekben a bérek felzárkóztatása.

Nemcsak morális, de mára a gazdaság működését is bénító következményei miatt könyörtelenül fel kell számolni az intézményesített, módszereiben önálló ágazattá fejlődött központosított korrupciót. Ennek érdekében szükséges az azonnali csatlakozás az Európai Ügyészséghez. A magántőkealapok tulajdonosi körét nyilvánossá kell tenni a strasbourgi bíróság döntésének megfelelően. Minden jogállami eszközt be kell vetni a korrupció felszámolása érdekében, különös tekintettel a döntés-előkészítés folyamatára, a meghozott döntések átláthatóságára és a korábbi döntések titkosításának feloldására.

Ennek érdekében a következő lépések kívánatosak a források rendelkezésre állásával, illetve a szükséges átcsoportosítások megtörténtével összhangban:

1. A személyi jövedelemadó rendszerének átalakítása a minimálbér fokozatos adómentessé tételével, adójóváírással, az átlagosnál két és félszer nagyobb jövedelemmel rendelkezők számára pedig – a teherviselő képesség szerint sávosan megállapított – magasabb adókulcs bevezetésével, a munkáltatói járulék mértékének újragondolásával.

2. A családi pótlék funkciójának és 2008. évi reálértékének helyreállítása és rendszeres valorizációja.

3. A nyugdíjak évenkénti korrekciójánál a vegyes indexálás visszaállítása és a nyugdíjminimum reális szintre emelése.

4. A szociális segély megélhetési minimumot figyelembe vevő fokozatos emelése.

5. A munkahelykeresési támogatás folyósítási időtartamának fokozatosan 6 hónapra, recesszióban 9 hónapra emelése.

6. A pedagógusok, a szociális és a kulturális szféra, az egészségügyi szakdolgozók, a rendőrök, tűzoltók, közigazgatásban dolgozók bérének évenkénti olyan mértékű emelése, hogy a pálya vonzóvá váljon és maradjon, illetve jelentősen mérséklődjön a pályaelhagyók száma. Ehhez új bérrendszereket szükséges létrehozni a szakszervezetekkel együttműködve.

7. Az iskolai oktatás követelményrendszerének és oktatási módszereinek korszerűsítése.

8. Az őstermelők, a kisadózó vállalkozók helyzetének rendezése a járulékfizetés teherviselő képességnek megfelelő kialakításával a közösségi szolgáltatásként igénybe vehető egészség- és nyugdíjbiztosítás területén.

9. A lakhatási szegénység jelentős visszaszorítása, elsősorban nem állami bérlakásépítéssel és feladathoz rendelt, a bérlő jövedelmi szintjét figyelembe vevő szociális támogatással. A lakásépítés és -vásárlás segítésénél szigorúan célzott támogatásokat kell nyújtani a jövedelem, a lakásméret, a minőség és az ár figyelembevételével, a támogatásoknál az állam árszabályozó szerepének érvényesítésével.

10. Hatékony lépéseket kell tenni a legszegényebb rétegek létfeltételeinek célzott és radikális javítására a szociális hálózat megerősítésével, meghatározott anyagi transzferekkel, széles körű juttatásrendszerrel.

11. Az EU-s támogatások bázisán áttörést kell elérni az infrastruktúra-fejlesztés, a környezetvédelem és az energiamegtakarítás terén.

Még jó néhány területen lehet és szükséges változtatásokat végrehajtani. A vázolt keret akkor bővíthető, ha az értékek hierarchiába rendezése egyúttal meghatározza az egyes célokra rendelkezésre álló forrásokat. Emellett a számításokat, becsléseket folyamatos monitorozással a változásokhoz kell igazítani, és megvalósításukat ajánlatos folyamatosan ellenőrizni. A források korlátozott volta miatt elengedhetetlen a prioritások meghatározása, illetve felülvizsgálata a stabilitás és kiszámíthatóság figyelembevételével. Egy új, felelős kormánynak az ország további eladósításának elkerülése érdekében mindezt maradéktalanul tekintetbe kell vennie. A cél tehát a társadalom túlnyomó többsége számára az életkörülmények jelentős javítása, a középosztály helyzetének megerősítése, a szegénység kézzelfogható mérséklése, összességében a fejlett európai országok életszínvonalához viszonyított erőteljes közeledés.

Ennek eszköze: a fegyelmezett, szakszerű makrogazdasági, makropénzügyi politika, amely őrzi a külső-belső gazdasági egyensúlyt, és így biztosítja a gyors, ugyanakkor fenntartható, a termelékenység bővülésén alapuló növekedést, mely természetesen a környezetvédelem szempontjait is érvényre juttatja. Mindehhez a növekedési pálya mentén létrejövő, bővülő anyagi lehetőségek felelős, azaz fokozatosan megvalósítandó, a világgazdasági változásokhoz alkalmazkodó, az árstabilitást is szem előtt tartó felhasználása szükséges. A magyar gazdaságban szerkezetváltásra van szükség, melynek révén a saját természet- és gazdaságföldrajzi adottságaink mentén igazodhatunk az EU fejlesztési programjaihoz.

Honnan lesznek többletforrásaink a reálisan fenntartható gazdasági növekedéshez? Mindenekelőtt az OECD tagországai között kiugró, azok átlagát kétszeresen, a magyar GDP-nek pedig a 10 százalékát meghaladó ún. közvetlen állami érdekeltséget hordozó gazdaságfejlesztési kiadások 3-4 százalékpontos csökkentéséből. Az állam beruházásokban vállalt szerepének célszerűség és indokoltság alapján történő felülvizsgálatából. Az állami beruházások túlárazásának felszámolásából (10 milliárd forintot meghaladó autópálya kilométerenként). A tao megszüntetéséből. A közmédia, a kormány kommunikációs és propagandakiadásainak radikális csökkentéséből. A szociálisnak nevezett kiadások célzottá tételéből. A szerencsejáték-adó emeléséből. A presztízsberuházások leállításából (PM-, MNB-, BM-székház). A központi költségvetési intézmények, az egyházak, a sportegyesületek, egyes határon túli szervezetek túlburjánzott kiadásainak/támogatásának csökkentéséből.

FOLYTATÁS A KÖVETKEZŐ OLDALON ➔

➔ FOLYTATÁS AZ ELŐZŐ OLDALRÓL

Az ország újjáépítéséhez elengedhetetlen, hogy a GDP-arányos közkiadásokat fokozatosan az EU-átlag szintjére emeljük az egészségügy (7 százalék fölé a jelenlegi 4-ről) és a szociális támogatások (18 százalék fölé a jelenlegi 13-ról) terén. Az oktatást illetően a tagországok felső harmadának szintje (6-6,5 százalék a jelenlegi 4,3-del szemben) lehet a célunk azért, hogy a gyorsan változó elvárásokhoz alkalmazkodni tudó fiatalokat tudjunk képezni. A felsőoktatásban vissza kell állítani a tudományos műhelyek szakmai mozgásterét és kapcsolódását a nemzetközi kutatásokhoz.

A fegyelmezett, szakszerű makrogazdasági, makropénzügyi politika, amely az infláció tartós korlátozását is jelenti, alapul szolgálhat az euróövezeti csatlakozás felgyorsításához is. Átfogó adó- és közpénzügyi reformot kell megvalósítani, aminek a céljait már most nyilvánosságra kell hozni:

1. Átláthatóság. Világossá kell tenni, hogy az adózás a közösségi feladatokhoz való igazságos hozzájárulás. Az ettől való eltérítés – még ha indokoltnak tűnik is – torzítja az átláthatóságot.

2. Kiszámíthatóság. Az adó- és közpénzügyi rendszer változása részben automatikus (ha a kiadások és az adó alapjai módosulnak), részben előre meghirdetett feltételek mentén egységesen (normatívan) következik be.

3. Nyilvánosság. A közpénzügyek sui generis nyilvánosak, azaz a társadalom tagjainak és a vállalkozásoknak, szervezeteknek nemcsak joguk, de lehetőségük is van megismerni és folyamatosan nyomon követni, hogy a közteher-befizetésekből milyen feladatokat finanszíroznak.

4. Számonkérhetőség. Az átláthatóság és a nyilvánosság megteremti az alapját a számonkérhetőségnek is, hiszen az eltérések világosan kimutathatóak, és indokoltságuk megismerhető.

A gazdaságpolitikának nagyobb figyelmet kell fordítania a vállalkozások tevékenységének segítésére. Fel kell számolni a diszkriminatív versenypolitikát, jog- és tulajdonbiztonságot kell teremteni a vállalkozások számára. A magyar tulajdonú kis- és közepes vállalkozások a fejlődésüket akadályozó csapdában vergődnek. Az Orbán-rendszerhez nem kötődő cégtulajdonosok bármikor kaphatnak egy visszautasíthatatlan ajánlatot tulajdonuk szándékaikon kívüli kivásárlására. Az állami támogatáspolitika a deklarált célokkal ellentétben a hatalomhoz közel álló cégeket segíti, többnyire nem piackonform eszközökkel. A támogatáspolitika gyökeres átalakításra szorul: az uniós és hazai források felhasználásával az arra érdemes vállalkozásokat átlátható módon, a gazdaságpolitika prioritásainak mentén kell a fejlődésükben segíteni. A vissza nem térítendő támogatásnak kivételesnek kell lennie, mert hatékonyságromboló és segíti a korrupciót, ezért a fix összegű kamatbázison történő támogatásra érdemes nagyobb súlyt fektetni. Alapvető követelmény a visszatérés a szociális piacgazdasághoz, amely egyben piaci versenyen alapuló, kifejezetten üzlet-, befektető/beruházó és vállalkozásbarát/-ösztönző környezetet teremt.

Nemcsak Európa, hanem Magyarország kiútja is a Draghi- és a Letta-jelentések elfogadásában, az európai közös pénzügyi, energia- és távközlési rendszerben, a k+f „ötödik szabadságként" való meghirdetésében, a karbonsemlegesség, a digitális infrastruktúra, a haderőfejlesztés közös alapjainak megteremtésében áll.

Bár a foglalkoztatás növelése, a munkanélküliség csökkentése mindig elsőbbséget élvez, ezt össze kell kapcsolni hatékonysági követelményekkel, a versenyképesség javításával. A feladat ezért a hatékony, minél nagyobb hozzáadott értéket előállító/előállítani képes munkavállalók számának növelése. Együttesen kell foglalkozni a társadalmi kirekesztettséggel, tartós munkanélküliséggel, hajléktalansággal, szociális segélyezéssel, illetve az elsődleges munkaerőpiacot jelentő üzleti szféra ösztönzésével, a vállalkozások versenyképességének növelésével, a kkv-k fejlesztésével, a külföldi tőkebeáramlás ösztönzésével. Fontos ezek egy-egy konkrét térségi projekt szintjén történő összekapcsolása, a hátrányos helyzetűek munkavégzésre motiválása, a munkavégzéshez szükséges gyakorlati ismeretek elsajátítása, illetve a vállalkozások tevékenységének bővülése, profilváltása egyidejűleg legyen hatással a foglalkoztatottsági szint növekedésére. Ebben érdemi szerepet kapnak a munkaügyi központok és kirendeltségek is.

A nemzetgazdaság távlatosan is sikeres és életképes fejlődését szolgáló gazdaságpolitika a versenyképesség növelését és a tisztességes versenyen alapuló versenypolitika követését folyamatosan szem előtt tartja. Az Orbán-rendszerben ezek az elvek marginalizálódtak. Ezért sürgős feladat a jogállamiság helyreállítása, ahol a jogbiztonság, a tulajdon biztonsága, a verseny szabadsága megkérdőjelezhetetlen és kikényszeríthető alapelvvé válik.

Tárgyalásokat kell kezdeményeznünk az európai minimálbér hazai bevezetéséről. Az állam a versenyszférában csak korlátozottan befolyásolhatja a bérek alakulását: csupán a minimálbért és a legalább középfokú végzettséget/szakképzettséget igénylő munkakörökhöz kapcsolódó garantált bérminimumot határozhatja meg. Ezek jogszabályszintű garantálására és fenntartására szükség van, továbbá vissza kell állítani összegük meghatározásának korábbi rendjét, azaz a kormány csak a szociális partnerek megállapodását hirdeti ki rendeletében.

A közszférában az állam szerepe meghatározó. A foglalkoztatottak száma, illetve a keresetek nagysága erősen függ az állami és a települési önkormányzati költségvetés lehetőségeitől. A költségvetés ismert helyzete miatt a szférában dolgozók jelentős részének a keresete az utóbbi években érdemben nem növekedett, ezért az intézmények munkaerő-megtartó és -szerző képessége különösen ott vált gyengévé, helyenként kritikussá, ahol alternatív pályák is rendelkezésre állnak (külföldi munkahely, magánszféra, pályaelhagyás). Ezért tárgyalásokat kell kezdeményezni az érintett szakszervezetekkel és szakmai szervezetekkel olyan ágazati-szakmai bértáblák kidolgozásáról, amelyek figyelembe veszik az adott ágazat, szakma értékeit, társadalmi hasznosságát, megteremtik a szakma vonzerejét, megszüntetik az elvándorlást stb.

Szükséges a munka törvénykönyvének, illetve általában a munkajogi szabályoknak az áttekintése, módosítása. Ezért tárgyalásokat kell kezdeményezni a szakszervezetekkel és a munkáltatói érdekképviseletekkel az indokolt módosításokról; ezen belül különösen: 1) a kollektív jogok megerősítéséről; 2) a munkaidőkeret szabályairól; 3) az atipikus foglalkoztatás segítéséről, ideértve a távmunkát és az otthon végzett munkát is; 4) a közszféra munkajogi szabályainak a felülvizsgálatáról; 5) a sztrájktörvény módosításával a sztrájkjog gyakorlati érvényesülési feltételeinek megteremtéséről, különös tekintettel az „elégséges szolgáltatások" újraszabályozására.

A külgazdaság-politikában – összhangban a nemzetgazdaság valós érdekeivel és az új kormány euroatlanti központú külpolitikájával – azonnal ki kell szabadulni a keleti irányú sodródásból, és a következő stratégiai irányokban célszerű következetesen és meggyőzően cselekedni:

1. Helyre kell állítani Magyarország közösségi elkötelezettségének, európaiságának hitelességét, és javítani szükséges hazánk uniós érdekérvényesítő képességét. Ehhez érdemben hozzá kell járulni az EU előtt álló globális kihívások megoldásához, az integráció elmélyítését szolgáló szabályozási, intézményi reformok sikeréhez. Támogatni kell a közös gazdaságpolitika, a költségvetési és bankunió megteremtése iránti lépéseket. Középtávon fel kell készülnünk az euróövezethez történő csatlakozásra, és legbelső körös integrációs intézményekbe való belépésre.

2. Meg kell erősíteni Magyarország szilárd gazdasági együttműködési szándékát a legfontosabb stratégiai szövetségeseinkkel: USA, Németország, Franciaország, Olaszország, Nagy-Britannia, Japán.

3. Ténylegesen kölcsönös érdekeken alapuló gazdasági kapcsolatokra építő, és az EU közös kereskedelempolitikájával összhangban levő együttműködést kell kialakítani Kínával, Indiával, Dél-Koreával, Oroszországgal, Törökországgal és más felemelkedő gazdaságokkal. Újra kell mérlegelni az Orbán-kormány által vállalt gigaprojektekre vonatkozó kétoldalú nemzetközi kötelezettségek további sorsát.

4. Az EU-ban és a nemzetközi szervezetekben szélesebb felületen és kreatívabban kell támogatni a fenntartható fejlődés előmozdítására irányuló erőfeszítéseket.

FOTÓ: NÉPSZAVA

Az állami beruházások túlárazásának felszámolásából – így az autópálya-építésekből – származó többletforrások segíthetik a fenntartható növekedést

5. Konstruktív, kezdeményező szerepet kell vállalni a közép-európai és balkáni regionális együttműködési formációkban: a V4-tagállamok innovációs potenciáljának, közlekedési, energetikai, informatikai és üzleti infrastruktúrájának fejlesztésében, a nyugat-balkáni államokkal fennálló gazdasági együttműködés erősítésében, s ezen államok európai integrációjának előmozdításában.

6. Erősíteni kell az exportőrök, különösen a kkv-k külpiaci, információs, pénzügyi támogatását, segíteni szükséges a hazai kutató-termelő vállalkozásokat a legmodernebb technológiák termelésbe történő bevezetésében, alkalmazásában és a mesterséges intelligencia fejlesztésére irányuló nemzetközi kooperációs láncokba való bekapcsolódásban.

(A Hetényi István Kör elemzését terjedelmi okokból két részben közöljük. Az előző rész a Szép Szó december 7-i számában jelent meg.)

Raszputyin Romániában

➔ FOLYTATÁS AZ 1. OLDALRÓL

A magyar küldöttség részéről többnyire én vezettem a tárgyalást, és egy idő után az volt az érzésem, hogy nem azokkal tárgyalunk, akik ott ülnek velünk szemben, hanem másokkal, akiket nem látunk. Ők utasítják minden éjszaka azokat, akik aztán reggel felborítják az egyezséget. Eltelt több mint egy hét, amire eljutottunk egy sovány megállapodásig a kormányküldöttség segítségével, és valamennyire enyhült a városban a feszültség.

Akkor is az volt a kérdés, hol van a távirányító. Most is azt kellene kideríteni természetesen, hogy ki kezeli a távirányítót. Az online kommunikációt lehet korlátozni, a rágalmazás vagy a hamis tájékoztatás ellen fel kell lépni, de manipulációs technikák mindig voltak és lesznek ezután is. Bármennyire is terjed az új nyilvánosság, sőt akármennyire is úrrá lesz az életünkön a mesterséges intelligencia, nemcsak Kempelen Farkas idején, hanem most is ember van a sakkozógépben. Nem a sakkozógépet kell felelősségre vonni, hanem az embert. A kilencvenes évek elején, amikor a forradalom hevében a volt titkosszolgálat, a Securitate módszereinek legalább egy része napvilágra került, valaki mesélte, hogyan terjesztették a rémhíreket a Ceaușescu-rendszerben. Kiküldött reggel a Securitate mondjuk száz-kétszáz embert a bukaresti Északi pályaudvarra, ahonnan az ország legtávolabbi csücskébe is indultak vonatok. Beöltöztek ezek a titkosszolgák mindenfélének, munkásnak, értelmiséginek, cselédlánynak, diáknak, átalvetős parasztnak. Jól meghatározott „algoritmus" szerint felszálltak a vonatokra, és a fülkében utastársaikkal szóba elegyedve, a célállomásnak, Konstancának, Temesvárnak, Kolozsvárnak, Iașinak megfelelő csomagolásban továbbadták az információt. Estére már az egész ország tele volt a rémhírrel. Ugye hogy nem kell ehhez TikTok? Illetve ez volt annak idején a manipulátorok TikTokja.

Ismétlem, ma is az a kérdés, hogy kinél van a távirányító. De még fontosabb, hogy immunissá tudtuk-e tenni a társadalmat egy „hibrid háború" virtuális drónjaira. Egyelőre úgy tűnik, hogy nem eléggé. Bevallom, már-már elhittem én is, Romániában annyira konszolidálódott az európai irány, hogy ettől nem lehet eltéríteni. Ahogy látom, a fősodratú román pártok is ezt hitték, és óriásit tévedtek. Mint ahogy az erdélyi magyar politika, vagy legalábbis számos itteni magyar értelmiségi is most ébredhetett rá, hogy a sokak által kritikátlanul átvett magyarországi kormánypropaganda, a Nyugat-ellenesség, az EU-ellenesség és az egyre nyíltabb Putyin-szimpátia mennyire védtelenné tesz minket a román Raszputyinokkal szemben is. Most bárki elképzelhette, mi lenne, ha a szavak tettekké válnának, és ha a Kelet felé forduló nemzetállamot valaki meg is valósítaná itt, Romániában, ahol élünk. Természetesen ortodox, dákoromán csokoládémázzal leöntve. Elvégre nem csupán turulmadár van a világon. Kénytelen vagyok sokadszor elmondani, hogy nemcsak Brüsszelből és Washingtonból, hanem Budapestről vagy Bukarestből is másképpen látszik minden, mint Kolozsvárról vagy Marosvásárhelyről. Éppen ezért nem ártana megfogalmaznunk a magunk külön transzszilván tanulságait sem.

Az viszont közös tanulságunk mindenképpen, hogy az etnikai törésvonalak megmaradtak ugyan, de a fő törésvonal Romániában is, akárcsak a környező országokban, egészen máshol van. Nyugat vagy Kelet? Vezetők vagy vezérek? Demokrácia vagy diktatúra? Nagyon leegyszerűsítve erre kellene választ adnunk nap mint nap. Nekünk kellene ezt megválaszolnunk, nem másnak. Mert egyébként újra meg újra azt fogjuk tapasztalni, hogy mi itt vagyunk, de a távirányító máshol van, és nem biztos, hogy jó kezekben.

MARKÓ BÉLA

Ki lesz az ellenzék 2026 után?

PALOTÁS JÁNOS

Magyar Péter november 25-i, 24.hu-nak adott nyilatkozatából nekem két kérdés nagyon hiányzott. Elsőként, hogy szerinte Orbán Viktor engedni fogja-e megtartani a 2026-os országgyűlési választásokat abban az esetben is, ha azt minden előzetes mérés szerint biztosan elveszítené? Szerintem ugyanis nem. Ennek részleteit az előző, november 16-i Népszavában közölt írásomban már kifejtettem („Orbán Viktor: Megtartom a hatalmamat!", Szép Szó, 2024. 11. 16.)

Megkérdeztem volna Magyar Pétertől azt is, hogy ha a választásra az elképzelése szerint mégis sor kerülne, és azon a Fidesz–KDNP ellen kizárólag a Tisza Párt jelöltjei indulnának és nyernének, akkor szerinte ki lesz a kormányt alakító Tisza Párt ellenzéke? Mert ugye a „Nemzeti Együtt bűnözés Rendszere", mint bűnszervezet, ellenzékként sem maradhatna a parlament tagja.

Márpedig a Tisza Párt támogatói az elszámoltatást és még inkább a bűnszervezet által magánosított közvagyon visszavételét elvárják. E két cselekmény nem választható el egymástól, mivel csak a bíróságok által kimondott bűnösség mellett vehető vissza a zsákmányolt közvagyon.

Fontos tudni, hogy Orbán bűnszervezete a hatalom biztosítékaként, és nem csak a gigantikus értékük miatt vette birtokba a magyar gazdaság alapvető infrastruktúráját, legfontosabb ágazatait. A hatóságok/szervezetek vezetőinek kétharmados bebetonozása mellett a hatalommegtartás másik biztosítéka számukra a gazdaság megbénítási képessége azáltal, hogy az orbáni maffia oligarchái tulajdonukban tartják a gazdaság életképességéhez nélkülözhetetlen területeket. Éppen ezért a bűnnel eltulajdonított vagyonoknak az azonnali peresítése és a bíróságoktól kért előzetes biztosítékként történő lefoglalása nélkül a Tisza Párt egyetlen ígéretét sem fogja tudni megvalósítani: eszköztelenné válik. A bűnösség megállapítása, valamint a Fidesz–KDNP parlamenti egyidejű jelenléte viszont kizárt.

Érdemes átgondolni, hogy Orbán Viktorral és Semjén Zsolttal kezdve a Fidesz–KDNP első ötszáz vezető személye között van-e ma olyan személy, akire tényként ne lehetne rábizonyítani számos, sokszorta jelentősebb bűnt, mint amit egy füstgyertya eldobása jelent egy tüntetésen. Ez utóbbiért Fekete-Győr András (Momentum) bűnösnek mondta ki a bíróság, és november 25-én a parlament megfosztotta a mandátumától.

Kizárólag a rendszerváltó politikai erő akaratának függvénye a mai hatalom vezetőinek bíróság elé állítása. Az viszont jogi tény, hogy az általuk eltulajdonított közösségi vagyon visszavételének kikerülhetetlen feltétele a bűnösségük megállapítása. Reményem szerint ezt a Tisza Párt is tudja. Ha pedig ez így van, és Magyar Péter elképzelése szerint a Tisza Párton kívüli mai ellenzék 2026-ban a parlamenten kívül reked, a Fidesz–KDNP pedig előbb ellenzékbe szorul, majd a bíróságok által kimondásra kerül magának a pártszövetségnek, a kormánynak, a diktatúrát ma társtettesként is segítő parlamenti képviselőinek stb. a bűnössége, s ezért beáll a mandátumvesztésük, akkor a leendő parlament ellenzék nélkülivé, egypártrendszerré alakulna, ami aligha támogatható.

Számomra is tény, hogy jelenleg a Tisza Párt vagy egy népfelkelés nélkül Magyarország nem tud megszabadulni az orbáni maffiától. Márpedig a bűn nem maradhat hatalmon. Ezért határoztam el, hogy kétségeimet félretéve, a létező tudásom egészével segíteni fogom, hogy a Tisza Párt meggyőző fölénnyel, lehetőleg választáson győzze le a Fidesz–KDNP hatalmi bűnszövetségét, méghozzá minél előbb.

Elfogadom, hogy a jelenleg folyamatos térnyerésben lévő Tisza Pártnak most nem kell koordinációról egyeztetnie egyetlen más politikai párttal sem. Azt viszont nem, hogy a Tisza Párt értékeinek, elképzeléseinek bemutatásához miért lenne szükséges a többi ellenzéki párt lejáratása. A párt értékeinek kiemelése, tudatosítása, cselekvőképességet mutató kommunikációja önmagában is képes kell, hogy legyen arra, hogy az emberek felismerjék, hogy más, jobb és szebb jövőt ígér, mint amit eddig tapasztaltak az ellenzéki pártoktól.

Természetesen kikerülhetetlen, hogy az ellenzékhez való viszonyáról kérdésekkel ostorozza Magyar Pétert és pártját a média. Ugyanakkor csak intelligencia és kommunikációs képesség kérdése megtalálni azt a választ, amely egyszerre elegáns, célratörő, és a valóságot is tükrözi. Például elmondhatná Magyar Péter, hogy *„a Tisza Párt most a saját természetes fejlődésének kihívásaival, az Orbán-rendszer lebontásával foglalkozik, ezért a párt szerint biztosan nincs itt az ideje más politikai pártok elképzeléseit elemezniük. Ma még csak nem is becsülhető, hogy miként fog alakulni a magyar politikai közélet a még csak remélt 2026-os választást megelőzően, így arról különféle hipotéziseket boncolgatni nem csupán értelmetlen, hanem szakszerűtlen is lenne. A választás utáni helyzetről addig eszmecserét folytatni, amíg a választáson a választópolgárok ki nem fejtik az akaratukat, végképp értelmetlen, és a választói akarat kikerülésével is járna, amitől illik tartózkodni."*

Magyar Péter nemrégen a Klubrádióban Bolgár György kérdésére adott válaszában, számomra is elfogadható módon, egyértelműen elhatárolódott a Nemzeti Együttbűnözés Rendszerével való bármilyen együttműködéstől. Kifejtette azt is, hogy neki is szüksége volt időre ahhoz, hogy a Fidesz–KDNP hatalmi rendszerének megítélésében, a valóság egyre mélyebb megismerésének hatására a véleménye változásokon mehessen át. Én ezt hajlamos vagyok elfogadni. Viszont igaz az is, hogy hozzám sokkal közelebb állna, és szerintem a Tisza Párt támogatóiban is erősödő azonosságtudatot keltene, ha a párt hivatalos kommunikációja során sokkal többször, nem csak kérdésre, egyre határozottabban határolódna el Orbántól és bűntársaitól. Azt is várnám, hogy a demokratikus váltásért több mint tíz év hol jól, de még többször rosszul küzdő ellenzéki pártokkal, politikusokkal viszont sokkal kevesebbet vagy egyáltalán ne foglalkozzon a Tisza Párt kommunikációja. Ez egyrészt felesleges, máskor méltatlan, miközben azt sem szabadna figyelmen kívül hagyniuk, hogy a Tisza Párt támogatóinak jelentős hányada korábban a Magyar Péter által ma élesen kritizált pártokat és politikusokat támogatta, akiknek éles kritikája nem biztos, hogy jó érzést kelt bennük.

Eltérő életpályánk és a személyes kapcsolat hiánya okán nekem nem kell sem szeretnem, sem más érzést táplálnom Magyar Péterrel szemben. Tényszerűen elismerést kelt bennem, hogy a Medián november végi kutatása szerint a Tisza Pártot és Magyar Pétert immár mintegy kétmillió-hatszázhatezer magyar választópolgár támogatja, ami vitathatatlanul kiemelkedő eredmény. Elismerem, hogy Magyar Péter nem csupán Orbán Viktor és a Fidesz–KDNP megítélésében változtatott jó irányban a február 11-én, a Partizán csatornán tett első nyilatkozatában elhangzott, általam kritikusan fogadott gondolatain.

Összegezve, őszintén vallom és nem csak hangzatos volta miatt mondom el egyre többször, hogy Magyar Péter és a Tisza Párt általam történő támogatásához nincs szükségem arra, hogy szeressem a párt elnökét. Számomra bőven elég ehhez a kétmilliónál is több támogatóját szeretni, méghozzá nagyon, mivel többségük több mint egy évtizede kívánja az Orbán-rendszer bukását, a demokratikus rend helyreállítását, a bűnösök elszámoltatását, a bűnnel szerzett vagyon visszaszerzését.

Gyakori tapasztalatom, hogy amikor egy-egy a demokrácia iránt elkötelezett közösség által felkért előadóként elmondom, hogy számomra az a fontos, hogy azt a választópolgári közösséget szeressem, amely hazánkat évek óta meg kívánja szabadítani Orbán maffiarendszerétől, és nem az számít, ki a vezető személyisége annak a közösségnek, akikben ők hisznek, a hallgatóság mindig kifejezésre juttatja, hogy ezt a magyarázatot örömmel és egyetértően fogadja. Amikor ehhez hozzáteszem, hogy amennyiben egyetértenek velem, akkor nekik is azt ajánlom tiszta szívvel, hogy bármelyik másik demokratikus párt esetében ők is a másik pártnak bizalmat szavazó ellenzéki támogatókat szeressék, és nekik sem kell a másik pártot vezető személyt szeretniük, akkor már egy kicsit elbizonytalanodnak. Pedig a közös fellépés sikere igazán akkor lesz várható, amikor ez a gondolkodás széles körben eluralkodik.

Hiszen mi legyen a többi demokratikus elkötelezésű ellenzéki párttal, gondolkodóval, a már bizonyított szakértőkkel?

Magyar Péter legutóbbi nyilatkozata két utat nyitott meg az elmúlt évtized demokratikus gondolkodói előtt. Vagy szófogadóan belenyugodnak útmutatásába, s otthagyják mindazt, amiért eddig cselekedtek, cserben hagyják a még mindig bennünk bízókat, vagy pedig közösen cselekszenek, és akár ők lehetnek a Tisza Pártra váró, még szükséges irányváltás felmutatói.

A számomra mértékadó Medián november végi kutatása rámutatott arra is, hogy az elmúlt egy hónapban az összes választópolgár körében 10 százalékkal, immár 59 százalékra emelkedett a kormányváltást aktívan akarók száma. Ez létszámát tekintve négymillió-ötszázhuszonkétezer fő. Ami viszont azt is jelenti, hogy közel kétmillió ember, a választópolgárok Tisza Pártot támogató körén kívüli további 25 százalék szeretne rendszerváltást, de a Tisza Párt iránt nem alakult ki bennük bizalom. A biztos szavazók körében is hasonló a helyzet; a valóban demokratikus elkötelezettségű ellenzéki pártok együttes támogatóinak aránya is 10 százalék feletti. Külön-külön viszont biztosan egyikük sem lépi át a parlamentbe kerülés 5 százalékos küszöbértékét, így a rájuk leadott ellenzéki szavazatok jelentős része a Fidesz–KDNP voksainak számát fogja növelni, ha minden úgy marad, ahogyan most.

FOLYTATÁS A KÖVETKEZŐ OLDALON ➔

FOTÓ: TÓTH ÁDÁM

Az ellenzéki pártok a mai Országgyűlésben. Nem az a kérdés, hogy a Tisza Párton túl bejuthatnak-e a következő parlamentbe, hanem az, hogy be akarnak-e jutni

➔ FOLYTATÁS AZ ELŐZŐ OLDALRÓL

A kérdés tehát nem az, hogy a Tisza Párton túl bejuthatnak-e a következő parlamentbe, hanem az, hogy be akarnak-e jutni, akarják-e a rendszerváltást.

Ez utóbbi esetben végre félre kellene tenniük az egyéni, egyébként is bukásra ítélt évtizedes ambíciójukat, és szigorúan a rendszerváltás körében, egy társadalmi szerződés megkötésével meg kellene alakítaniuk egy választási pártszövetséget. Ezen belül az egyesült pártok platformonként jeleníthetnék meg önmagukat, miközben teret nyithatnának a valóban létező egyéb pártoknak, civil politikai mozgalmaknak és szervezeteknek, és immár közösen indulhatnának 2026-ban (vagy korábban) a választásokon. Közösen készülhetnének fel Orbán hatalommegtartó lépéseire, köztük a választások elhalasztására is. A pártszövetség neve lehetne akár a „Demokráciáért, Magyarországért és Európáért Pártszövetség (Demokrácia Szövetség)". A név csak példa, az érthetőséget segíti. A pártszövetség egészen biztosan átlépné az 5 százalékos küszöböt.

Magyar Péter kijelentette, hogy a Tisza Párt semmilyen módon nem fog támogatni mai és/vagy az elmúlt évek parlamentjébe bejutó népszerű ellenzéki politikusokat, az ellenzékhez csatlakozó szakértőket, még Hadházy Ákost sem. Ezzel Magyar Péter e pártszövetségnek ajándékként kínálta fel a ma legelfogadottabb ellenzéki politikusokat, ismert szakembereket, ha lesz társadalmi összefogás.

Egyetlen társadalmi összefogás vezetőjének biztosan megnyerhető lenne számos olyan elismert és közismert, százezrek által követett személy, mint például Iványi Gábor, valamint más, országosan elismert szakértők sokasága. A jelöltek kiválasztáskor a pártoknak fel kellene adniuk belterjes gondolkodásukat, és valóban a Fidesz–KDNP, valamint a vetélytárs Tisza Párt legjobb kihívóit megtalálni és jelölni. Olyan személyeket, akiknek a társadalmi elismertsége tény, és akiktől nem elvárt, hogy bármely párt tagjaivá váljanak, igaz, a tagságuk sem lehet kizáró ok. Nem pályázóknak kellene lenniük, mert a tudásuk, személyük, életpályájuk közismert tényen alapszik, ezért inkább a nemzet érdekében történő megkeresésük az indokolt. Biztos vagyok benne, hogy a Tisza Párt gyakorlatától eltérő kiválasztási rendszer képes akár mind a 106 egyéni körzetben és a listákon is elismert személyeket találni, és 30-40 egyéni körzetben a nyilvánvalóan legesélyesebb jelöltet bemutatni. Így a listás helyek mellett reális lehet az egyéni körzetek harmadának megszerzése a Tisza Párton kívüli ellenzéki pártok számára, ami által már biztosan plurális, többpárti parlament jönne létre.

E cikk megírása előtt személyes beszélgetést kezdeményeztem több ellenzéki párt első számú vezetőjével, köztük Márki-Zay Péterrel (Mindenki Magyarországa Néppárt – MMNP), majd találkoztam is Komjáthi Imrével (MSZP) és Tompos Mártonnal (Momentum). Márki-Zay Péter kifejtette, hogy semmiképpen sem szeretné csökkenteni a Tisza Párt esélyeit, ugyanakkor az MMNP biztosan ott lenne egy új ellenzéki kerekasztalnál tárgyalt társadalmi összefogáson. Komjáthi Imre sem zárta ki az MSZP részvételét egy társadalmi összefogási tárgyaláson. Tompos Márton ugyanakkor kizárta, hogy a Momentum a DK, valamint az MSZP részvétele mellett bármilyen összefogásban részt vegyen. Gyurcsány Ferenccel (DK) várhatóan a héten, de már lapzárta után találkozom. Tisztelettel várom, hogy a többiek „elfoglaltsága" mikor teszi lehetővé, hogy találkozhassunk.

Kérdés tehát, hogy Magyar Péter tisztázó beszéde elég volt-e a Tisza Pártot meghaladó demokratikus gondolkodók ébredéséhez, vagy inkább beteljesítik a saját maguknak kijelölt sorsukat.

Az árulók listája – itt és ott

CHARLES GATI

Belügyi szervek világszerte sokfelé listákat állítanak össze külföldi és belföldi ellenségekről, akiket aztán rendszeresen megfigyelnek és zaklatnak újságcikkekkel, lehallgatott telefonokkal, elolvasott levelekkel és e-mailekkel, kitalált vádakkal – alkalomadtán meg is ölik őket. A listák nemigen kerülnek a nyilvánosság elé. Ritka kivétel volt 1971-ben Richard Nixon ellenséglistája – a híres „enemies list". A lista, amelyet Nixon legközelebbi munkatársai állítottak össze, főleg a kritikus amerikai sajtó nagyjait és Hollywood sztárjait tartalmazta. Közöttük volt Shirley MacLaine, Herb Alpert, Paul Newman és Carol Channing is. A listázását Channing élete legnagyobb megtiszteltetésének tartotta. Végül is csak Nixonnak esett komoly bántódása az ügyben: a listához kapcsolódó Watergate-botrányba belebukott, és lemondásra kényszerült.

Az ellenséglista egyik formája az árulók listája. Ez azokról a volt támogatókról szól, akik elvi vagy más okból kiléptek a sorból. Elvtársak voltak, de már nem azok. Szembefordultak korábbi önmagukkal. Magyarországon is. Bár egy ilyen 1956-os lista – a kor mérvadó történésze, Rainer M. János szerint – nem került elő még 1989 után sem, utalás van rá az egyik Nagy Áruló, Méray Tibor Nagy Imréről szóló könyvében; ő egy 400 főt tartalmazó listáról hallott 1956 nyarán. Maga Rainer, 2016-os könyvében, idézi a pártközpont két listáját, amelyek azokat tartalmazzák, „akik részt vettek a Nagy Imre születésnapja alkalmából rendezett fogadáson", valamint azokról, akik részt vettek „a Petőfi Kör legutóbbi vitáján, és tapsoltak a pártellenes felszólalóknak". Érdemes emlékezni arra, hogy felnőtt emberek írtak ilyesmit! Mi pedig vicceltünk: az ellenség keze betette a lábát...

Sajnos senki sem hívott meg Nagy Imre szülinapjára, pedig elmentem volna! A Petőfi Kör hosszú ún. sajtóvitáján viszont ott voltam – és tapsoltam. A listákon mégse lehettem rajta, mert ifjú pártonkívüliként nem árulhattam el a pártot. Ki lehetett tehát az árulók 1956-os listáin? Csak az biztos, hogy Nagy Imre után Déry Tibor, az író és Tardos Tibor, az újságíró vezethették a listát, őket ugyanis nyilvános határozatban akkoriban zárták ki a pártból. Tardosra nem emlékszem, de Déry, az öreg, csalódott kommunista remek beszédet mondott a Petőfi Körben. Még hitt valamilyen szocializmusban, szóba sem hozta a nyugati stílusú demokráciát, pláne a szabadpiacot, de volt elvtársait valóban megtagadta. Igazi árulók lehettek még a pártközpont szerint Losonczy Géza, Vásárhelyi Miklós, Litván György és persze a Petőfi Kör szervezői. Saját, többnyire rémes múltjukkal, írásaikkal néztek szembe, bátran, önkritikusan, kiutat keresve. Szenvedélyesen próbálták – Benjámin László megrázó és emlékezetes verse szerint – „jóvátenni a jóvátehetetlent".

Nem véletlen, hogy a pártközpont ezekkel az árulókkal foglalkozott. Az elvtársak alighanem keveset törődtek Tildy Zoltánnal vagy Kéthly Annával, a Kisgazdapárt vagy a Szociáldemokrata Párt egykori vezetőivel, akik akkoriban szabadultak ki a börtönből vagy a házi őrizetből. Nem tőlük félt a központ. Inkább azoktól, akik sokáig velük tartottak, és így belülről ismerték a rendszer gyenge pontjait. Az árulóktól.

Ez most is így van. A Fidesz legfőbb ellensége már nem Soros György vagy a remek Bajnai Gordon, hanem Magyar Péter. Aki ezt nem hiszi, olvassa el a Magyar Nemzet című kormánylap bármelyik számát. A digitális verzió első oldalán többször annyi „tudósítás" támadja Magyart, mint bárki mást. És milyen kocsmai hangnemben... Ugyanis ő, csak ő veszélyezteti e pillanatban a Fidesz egyeduralmát. Gyurcsány Ferenc már nem; David Pressman, az amerikai nagykövet sem; Soros soha. Magyar Péter főleg azért veszélyes, mert jól – belülről – ismeri az egész, hatalomtól megszédült társaságot. Tipikus áruló.

A téma érdekessége most az is, hogy nyilvánosságra került egy amerikai lista a belső ellenségekről, azokról, akiket a Trump-kormány meg akar büntetni. A 60 fős lista azért fontos, mert Donald Trump jóváhagyta. Egy 2023-ban megjelent könyvről van szó, erről írta a jövendő elnök: „Ez a tervezet segíteni fog minket abban, hogy visszavegyük a Fehér Házat, és eltüntessük ezeket a gengsztereket a kormányzat minden részéből." Maga a lista „A kormányzat gengszterei" című könyvben látott napvilágot. Szerzője a Trumphoz lojális indiai-amerikai hivatalnok Kash Patel, Trump új jelöltje az egyik legmagasabb belügyi állásra. Ha a szenátus jóváhagyja, Patel lesz az FBI igazgatója. A politikai sors fintora, hogy egy tévés nyilatkozatban Patel pár hónappal ezelőtt azt mondta, az FBI washingtoni kapuit a Trump-elnökség első napján be kell zárni, és másnap múzeumként kinyitni. Ezt komolyan gondolhatta, és a képernyőn is látható, mennyire élvezte saját „szellemességét".

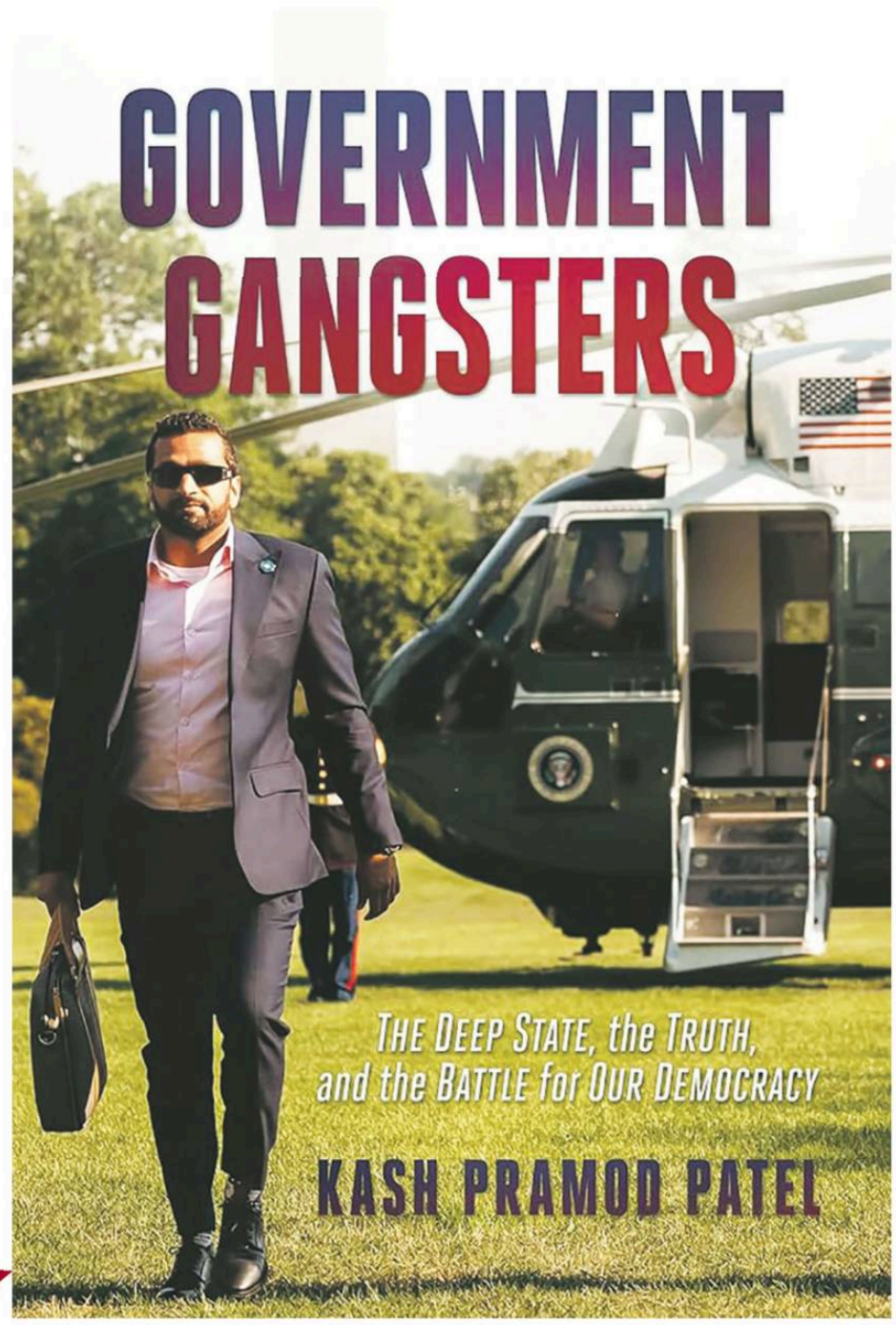

A Trump által az egyik legmagasabb belügyi állásra, az FBI igazgatói posztjára jelölt Kash Patel könyve egy 60 fős listát tartalmaz, amely az „árulókat" és a „gengsztereket" sorolja föl

A könyv függeléke izgalmas washingtoni olvasmány. Ki van a „gengszterek" között, ki nincs? Az ismert nevek között van az ország jelenlegi elnöke, Joe Biden. Ott van a honvédelmi miniszter, Lloyd Austin, az igazságügyi miniszter, Merrick Garland és egy volt külügyminiszter, Hillary Clinton. Lám, lám, van itt egy magyar név is: ez a gengszter Evelyn Farkas, aki Obama elnök idején Ukrajna-felelős volt a honvédelmi minisztériumban, most pedig a republikánus McCain Intézet igazgatója. Farkas egyébként Amerikában született, '56-os szülők lánya, és tökéletesen, szinte anyanyelvi szinten beszél magyarul.

A lista többsége azonban republikánus árulókból áll, akik Trump első kormányában szolgáltak, de előbb-utóbb rájöttek arra, hogy az elnök egyszerre veszélyes és komolytalan. Itt van például Bill Barr, aki évekig Trump igazságügyi minisztere volt. Gengszter! Itt van John Bolton, Trump ultrakonzervatív nemzetbiztonsági főtanácsadója. Gengszter! Itt van Trump honvédelmi minisztere, Mark Esper. Gengszter! Itt van Gina Haspel, Trump idején a CIA igazgatója. Gengszter! Bűnük az, hogy kiléptek a sorból, bár egyik-másik csak az utolsó pillanatban, és kritizálni merték a magát tévedhetetlen zseninek kikiáltó Trumpot. Az évek során elmondták: Trump egy tudatlan bohóc. Például agyba-főbe dicséri Orbán Viktort – mint Törökország kitűnő vezérét... John Bolton, aki láthatóan jól ismeri a szovjet történelmet, Patelt Sztálin bérgyilkosához, Lavrentyij Berijához hasonlította.

Ha Patel átveszi az FBI igazgatását, nincs kizárva, hogy néhány „árulót" tényleg meghurcolnak. Azért nem lehet még tudni, mert a korai választási eredmények pontatlannak bizonyultak. Eleinte én is azt hittem, hogy Trump elsöprő győzelmet ért el novemberben, de később kiderült, hogy alig 50 százalékot kapott, a republikánusok többsége az alsóházban hajszálnyi, a szenátusban pedig csak picivel több. Ugyanakkor Trump és hűséges támogatói revansra vágynak ellenfeleik, különösen az árulók ellen. Ezért (is) bizonytalan a büntetések mértéke.

Viszont az is igaz, hogy 1956 júliusában – csupán két héttel azután, hogy a pártközpont az akkori főnök, Rákosi utasítására kirúgta Déryt és Tardost a pártból – Rákosi Mátyás, Moszkva embere Budapesten, Sztálin legjobb magyar tanítványa lemondásra kényszerült. Persze teljesen más történelmi körülmények között: A Kreml szerint ugyanis hirtelen ő lett a gengszter. Csomagolt, és menekült.

Az, hogy ki az áruló, a politikában gyakran változik, itt is, ott is. Ez a remény forrása.

Szír pofon sárga nyakkendővel

FOTÓ: AFP/SARAH MEYSSONNIER

Trump, Macron és Zelenszkij párizsi találkozója. Nem maradt észrevétlen a leendő amerikai elnök üzenete, aki ukrán nemzeti színekbe öltözött

KISS ANDREJ

Az ukrajnai háború jövőjét meghatározó események mostanság legkevésbé a véráztatta frontvonalon történnek. Szíriában, Párizsban, Washingtonban, Bukarestben és Tbilisziben naponta olyan folyamatoknak lehetünk tanúi, amelyek együttes hatása elvezethet az orosz agresszió leállításához. A világ ma már attól fellélegezne, ha sikerülne megállapodni a tűzszünetről. Békekötésről viszont még nem beszélhetünk, annak eléréséhez hosszú utat kell megtenni.

Putyin most azt csinálja, amihez leginkább ért: blöfföl, fenyeget, igyekszik határozottságot és erőt mutatni. Teszi ezt annyira mesterien, hogy egykori tanítói a KGB-iskolában büszkék lennének rá. Szükség is van az orosz elnök minden ilyen tudására, mivel a nemzetközi porondon látványos kudarcokat kénytelen elkönyvelni. A háború eszköztárához, a nukleáris fenyegetéshez kapcsolódik Putyin immár sokadik lelepleződött haditechnikai hazugsága. Az ukrajnai Dnyipróra kilőtt Oresnyik rakétáról kiderült, hogy egyik állított paramétere sem igaz, csapásmérésre alkalmatlan, kísérleti fejlesztésről van szó. Összesen néhány darab lehet ezekből raktáron, feltehetően ezért sem folytatták alkalmazásukat, válaszul az ukránok folyamatos rakétatámadásaira. Szakértők már arról beszélnek, hogy Moszkva elvesztette a félelemkeltés utolsó kellékét, a hihető atomfenyegetés képességét.

A legmegalázóbb pofont azonban Putyin ott kapta, ahol a legkevésbé számított rá. Szíriában az Aszad-dinasztia bukása megfosztotta Oroszországot a legfontosabb, világpolitikai jelentőségű szövetségesétől. Damaszkusz eleste hatással lesz az ukrajnai háborúra is. De tágabb értelemben megroppanthatja Moszkvának azt a szándékát, hogy világpolitikai képességekkel rendelkező hatalomként pozicionálja magát. Ismét kiderült, világhatalmi játszmában csak az léphet fel sikerrel, akinek megvannak hozzá a katonai eszközei és pénzügyi forrásai. A jelek arra utalnak, Putyin mindkettőnek szűkében van.

Moszkva szándéka ellenére volt kénytelen magára hagyni Bassár el-Aszadot. Szíria vezetője a bukását megelőző napokban még Moszkvában előszobázott, és megkapta az ígéretet a támogatás folytatására. Családtagjait az orosz fővárosban hagyva visszatért hazájába, de már csak azért, hogy a következő napon eltűnjön. Akkor már Damaszkusz külvárosáig jutottak a lázadó csoportok. Néhány órával később Aszad visszatért Oroszországba, ahol élete végéig élvezheti Putyin vendégszeretetét. Az Aszad család beköltözhet egy Moszkva környéki elnöki rezidenciába, ahol a vendéglátói bőkezűségén túl sem lesznek megélhetési gondjaik. A kimenekített milliárdos vagyon állítólag jelentős moszkvai befektetéseket is tartalmaz. Köztük olyan „apróságokat”, mint a felhőkarcolóiról híres üzleti negyedben, a Moscow Cityben felvásárolt közel húsz luxusingatlant.

Szíriában 11 napig tartottak az ország északi területein a hatalomváltást előkészítő csatározások, majd három nap alatt összedőlt Aszad kártyavára. A külső támasz nélkül maradt rezsim szinte ellenállás nélkül adta meg magát – Irán sem tudott segíteni az addig gazdagon támogatott Damaszkusznak. Teherán és regionális fegyveres ereje, a Hezbollah olyan súlyos veszteségeket szenvedett el Izrael légicsapásai és libanoni hadműveletе során, hogy a legtöbb, amit tehetett, az diplomatáinak kimenekítése volt a lincselés elől. A hírek ekkor még arról szóltak, hogy a lázadók sértetlenséget ígértek az orosz diplomáciai képviseletnek és a katonai bázisoknak. Moszkva nem kockáztatott, a Hmeimim légibázisról elkezdték az An–124-es és Il–76MD teherszállítókkal az emberek és a haditechnika kimenekítését. A tartúszi hadikikötőből is kifuthattak az első szállítmányok. Az oroszok közben felvetették, hogy megállapodnának Szíria új vezetésével. Persze ehhez először el kéne dőlnie, hogy az egymással is ellenséges fegyveres erők közül ki lesz képes megszilárdítani pozícióit a hatalom élén. Erre jelenleg az az Abu Mohammed al-Dzsulani a legesélyesebb, aki bár az al-Kaida oldalhajtásaként hozta létre a Tahrir al-Samot, most mérsékelt iszlám nézetekkel próbálja nyugtatni az afgán forgatókönyvtől rettegőket.

Szíriában ismét kiderült, világhatalmi játszmában csak az léphet fel sikerrel, akinek megvannak hozzá a katonai eszközei és a pénzügyi forrásai.

No de ne szaladjunk ennyire előre. Történt ugyanis még valami egészen váratlan és a külső szemlélők többségének szinte sokkoló fejlemény. Azon senki sem csodálkozott, hogy a legerősebb fegyveres csoport, a Tahrir al-Sam támogatójaként Törökország és a Szíriával hadban álló Izrael éltek a lehetőséggel. Erdogan török elnök, lényegében hátba támadva Moszkvát, példátlanul megerősítette a pozícióit. Törökország megkerülhetetlen regionális hatalommá vált. Izrael sem tétlenkedett, elfoglalta a vitatott Golán-fennsík Szíria által ellenőrzött felét és több, a területet uraló stratégiai magaslatot. A zsidó állam hadereje itt nem állt meg: hétfőről keddre virradó éjszaka vadászgépeik több hullámban támadva összesen 250 hadászati létesítményt romboltak le. A már másnap megerősített hírek szerint elpusztult a teljes szír légierő, az összes vadászgép és a harci helikopterek. Sőt hivatalosan nem megerősített beszámolók szerint rakétatalálatok értek orosz katonai egységeket is. Ahogyan Aszadnak, a távozó orosz katonáknak is sietve kell költözniük, feltehetően végleg.

A szíriai kudarcból felocsúdva Putyin bármerre nézett, csupa aggasztó fejleményt, bosszantó perspektívát láthatott. A párizsi Notre-Dame nyitóünnepségének képsorai bőségesen beszámoltak arról, hogy a házigazda Macron elnök szervezésében lezajlott az első, állítólag nem eredménytelen személyes egyeztetés Donald Trump és Volodimir Zelenszkij között. Trump, tőle szokatlan diplomáciai kifinomultsággal, több izgalmas gesztust is tett európai útja során. Már önmagában az is szimbolikus erejű gesztus, hogy a beiktatását megelőzően időt szakított erre az utazásra. A Notre-Dame nemcsak a keresztény Európa egyik szimbóluma, de újjáépítése az összefogás, a szolidaritás jelképe is. A klasszikus diplomáciában pedig nem maradnak észrevétlenek az ilyen üzenetek, ahogy az sem, miként válogatott ruhatárából Trump a párizsi megjelenéshez. Kék öltönyéhez sárga nyakkendőt választott, vagyis az ukrán nemzeti színeket. Persze legyinthetnénk erre, hogy csak a pozitív jelzésekre kiéhezett ukránok látják ebben is a gesztust. De a diplomáciában nincsenek véletlenek. A tűzszüneti tárgyalásokat felvezető egyeztetések során minden apró részletnek megvan a maga jelentősége.

Eközben biztosan érzékenyen érintette Putyint az is, hogy miután Moldovában nem sikerült megbuktatni a Nyugat-orientált Maia Sandu államfőt, Romániában az alkotmánybíróság érvénytelenítette az elnökválasztás első fordulójának eredményét, és új választás kiírását rendelte el. Nem történt más, csak az, hogy Európa államai, most épp Románia, nem hagyják magukat teljesen hülyére venni. Az európai fővárosokban végre megértették, a harc nem csak a fronton zajlik.

Lobogó félárbócon

HEGYI IVÁN

Gondolatban már úton voltak Nyugatra a Vörös Lobogó labdarúgói, amikor az 1955-ös bajnokság záróforduló-jában 2:0-ra kikaptak a Szombathelyi Törekvéstől. (A Vörös Lobogó az MTK-t takarta, az átnevezések meg hozzátartoztak a magyar rögvalósághoz, hiszen a negyvenes években a Vasasnak, az ötvenesekben az FTC-nek kellett politikai okokból Kinizsivé változnia.) A vasiak mindkét gólját Molnár László szerezte, ám duplája a Népsport szerint nem volt elég értékes ahhoz, hogy a csatár bekerüljön a forduló válogatottjába.

Az ezüstérmes Vörös Lobogó letudta a meccset, majd sietett a császárvárosba, hogy aztán a bécsi gyorssal másnap 22 óra 55 perckor megérkezzen Párizsba, a Reims elleni Bajnokcsapatok Európa-kupája-mérkőzésre. (A BEK-szereplés jogát persze aranyérmesként vívta ki még 1954-ben, mert nálunk – szovjet mintára – egész éves bajnokságot játszottak tavaszi-őszi rendszerben.) A küldöttség a francia fővárosból nem ment tovább Reimsbe, mivel a találkozót a párizsi Parc des Princes-ben rendezték. Az eredeti terv az volt, hogy a visszavágót a Népstadionban tartják, ám a második találkozót a Megyeri útra telepítették.

Talán azért változott a helyszín, mert a Reims 4:2-re győzött a Hercegek Parkjában. Pedig Németh Imre, a Népstadion igazgatója 1954 decemberében előrevetítette: „1955-ben már 103 ezer férőhely lesz az eddigi 93 ezerrel szemben. Idáig a 93 ezer nézőből közel háromezer nem jól látott. (Természetesen nem a szurkolók szemével, hanem a kilátással volt a baj – a szerk.) Az átalakítások után mind a 103 ezer néző jól látja majd a pálya egész területét.”

FOTÓ: AFP

A Reims és a Vörös Lobogó 1955. december 14-i BEK-mérkőzését a párizsi Parc des Princes-ben rendezték (képünkön), az akkori MTK 4:2-e kikapott a francia csapattól

Három hónappal később az Építésügyi Minisztérium és az Országos Testnevelési és Sportbizottság tervpályázatot írt ki a Népstadion esti világításának kialakítására. Hetvenkét terv érkezett be az 1955. szeptemberi határidőre, de négy évet kellett várni a megvalósításra: a villanyfény először 1959. szeptember 9-én, a Honvéd–MTK Közép-európai Kupa-döntő visszavágóján (2:2) ragyogta be az arénát.

A megannyi lux jelentős helycsökkenéssel járt, ám 1955-ben még 104 000 néző volt a magyar–osztrákon (6:1); egyaránt 103 000 a magyar–olaszon (2:0) és a magyar–szovjeten (1:1); kereken 100 000 a magyar–skóton (3:1); 98 000 a Dózsa–Dorog (0:1), Honvéd–Kinizsi (0:0) kettős meccsen; 96 000 a Vasas–Kinizsi (2:1), Honvéd–Partizan Beograd (4:2) dupla programon; 90 000 a magyar–svéden (4:2) és a Dózsa–Kinizsi (4:0), Honvéd–Vörös Lobogó (5:2) kombón; 85 000 a Vasas–Szolnoki Légierő (3:0) és a Kinizsi–Vörös Lobogó (0:0) páros partin.

FOLYTATÁS A KÖVETKEZŐ OLDALON ➔

FOTÓ: JÓZSEF ATTILA SZÍNHÁZ/KÁLLAI-TÓTH ANETT

Végkimerülés a táncversenyen a József Attila Színház A lovakat lelövik, ugye? című előadásán, amely a média működésének veszélyeit mutatja be

Manipulálók és manipuláltak

A lovakat lelövik, ugye? című darab a körmönfontan hazug manipuláció, és az ennek aljasul kiszolgáltatott emberek látlelete. Egy olyan pokoli fizikai és lelki megterhelést jelentő, a résztvevőket végletekig kihasználó táncverseny története, ami szinte törvényszerűen tragédiával végződik. Sydney Pollack méltán legendává lett filmje, amit Horace McCoy azonos című regénye ihletett, a gazdasági világválság idején egy olyan maratoni táncversenyen játszódik, ami kifulladásig zajlik. Aki a padlón marad, kiesik, mint egy bokszmeccsen. A legtöbben a megélhetésükért küzdenek izzadtságos elkeseredéssel.

2040-be, egy tévés tehetségkutató és valóságshow keretei közé helyezte át a történetet Galambos Attila a József Attila Színház számára, ahol A lovakat lelövik, ugye? – Show címmel adják. Ez kicsit ugyan időben eltávolítja tőlünk, de ettől még nagyon is a máról van szó. A manipuláció mindinkább elhatalmasodó természetrajzáról. Arról, hogyan lehet elhitetni emberekkel, hogy valami az ő érdeküket, amikor egyáltalán nem az. Hogyan lehet humanitárius célokat fennen hirdetve arcátlanul kizsákmányolni, megalázni őket? Miként lehet tehetségkutatónak álcázni azt, ami valójában pénzhajhász, minden jó ízlésen keresztül gázoló, alpári szórakoztatás? A legnagyobb megpróbáltatások árán is folytatódik a verseny a nagy pénzzel járó fődíjért, esetleg a hírnévért is, mert a legatyásodott emberek mint Messiástól, ettől a nemtelen vetélkedéstől remélik kilátástalanná vált sorsuk jobbra fordulását.

BÓTA GÁBOR

Érdekesség, hogy Avtandil Varszimasvili, a Tbiliszi Színházi Központ & Liberty Színház előadásában, ami tavasszal a Nemzeti Színházban vendégjátékon volt látható, ugyancsak egy tévéshow keretei közé helyezte a produkciót. Volt benne egy lúdbőröztető műsorvezető. Dzsba Kiladze a kiszolgáltatottságból aljasan otromba üzletet csináló, a versenyzőket a végtelenségig kihasználó elvetemült alakot formázott meg. Előttünk, már lerítt róla az álságosság. Erre a típusra mondják, hogy a szeme sem áll jól. Kedveskedése álca. Mosolya mesterkélten fagyos. Szívélyesnek tűnő hangsúlyai egyik pillanatról a másikra fenyegetővé válnak. Ígéreteinek többsége hazugság. Behúzza a csőbe az áldozatait. Galambos Attila beleírt a szövegbe egy női műsorvezetőt is. Horváth Csenge és Lábodi Ádám nem játsszák ennyire agyasan, fajsúlyosan elvetemülteknek őket. Linda C. mint műsorvezető inkább csak manipulátor tanonc, aki még tele van naivitással, időnként tán nem is sejti, milyen förmedvényhez asszisztál, s amikor már kezdi megorrontani, elhárítja magától a lelkiismeret-furdalás csiráját is. Műsorvezető társa, Rocky Gravo viszont profi hazugság- és hamis illúziógyártó. Folyékony magabiztossággal, fenyegető üzemmódba is gátlástalanul átváltva löki a süketet. Miközben nyilvánvaló, ő is csak marionett figura, skrupulusok nélkül azt mondja, amit megrendelnek tőle. Ha az ellenkezője lenne az ukáz, azt a dumát lökné, hajtaná végre, a legcsekélyebb dilemma nélkül. Akik még jócskán megérik a pénzüket, azok a zsűri tagjai. Celebeknek tűnnek inkább, mint művészeknek. Papp Janó jelmeztervező csiricsáré, fénylő, ruhákba öltöztette őket, önimádó pojácákként parádéznak Quintus Konrád, Fehér Anna, Lukács Dániel megszemélyesítésében. Leginkább ők akarnak tündökölni a fényben. Jópofiznak, idétlen megjegyzéseket tesznek, önelégülten nagyképűsködnek. A versenyzők többsége pedig hülyét, ha úgy tetszik, majmot csinál magából. Később lesznek is, akik majomjelmezben jelennek meg. A jelentkezők zöme már akkor kivetkőzik önmagából, amikor még csak azért folyik a vetélkedés, ki az, aki bekerül a tévéshow-ba, és ki az, aki kapásból kiesik – sokszor a zsűritagok meglehetősen önkényes, pöffeszkedő döntése nyomán. Ha valakit kiejtenek, arra pisztolyt fognak, és szerencsére nem tölténnyel, félig-meddig játékosan lepuffantják, az illető pedig megszégyenülten eltakarodik. Olykor csak villanásnyira mutatkoznak meg a jelöltek, és máris szedhetik a sátorfájukat, akár megvető pillantások, lekicsinylő hangsúlyok kíséretében. Túl könnyed és túl hosszú nekem ez a rész, csak jönnek és jönnek egymás után a sikerre áhítozók. Nem jelenik meg igazán a nyomoruk, a pénzre szorultságuk, a manipuláltságuk, jobbára felszínes, akár dilettáns produkciókkal nevettetik ki magukat. Nem sokkal több ez, mint az olyan műsorok, amilyeneket parodizálni akarnak. Ez tölti ki az első rész döntő hányadát, már nem is nagyon tudok nevetni az újabb és újabb blődségeken, némiképp el is unom ezt az elnyúló mustrát.

Ezt még sikerül tetézni azzal, hogy közönségszavazást is beépítenek letöltendő telefonos applikációval, jókora „hókuszpókusszal". Azt lehet megszavazni, hogy ki kapjon a tánc közben plusz tíz perc pihenőt. De ennek aztán semmi dramaturgiai következménye nincs; azonkívül, hogy bejelentik, ki a nyertes, nem látjuk, ahogy például élvezi az elnyert pihenőt, még a szavazati arányokat sem tudjuk meg. Ez így mesterkélt, ellentétben például a Hajmeresztő című krimivel, amiben tényleg az lesz a gyilkos, akit a közönség megszavaz.

Maga a táncverseny gyakran erőteljes. A szereplők nem kímélik magukat, valóban sok energiát adnak bele, ahogy egykor a legendás vígszínházi produkció színészei is tették, most is többen csatakosra izzadják magukat. A sok szereplő pontos, összehangolt munkája tiszteletet parancsol. Hargitai Iván rendezése most is hathatós csapatot épít. Olyan ez a borzasztó táncverseny, mint a működésbe hozott lakmuszpapír, megmutat rejtett tulajdonságokat is. Valamennyi színész markáns karaktert teremt, olyanokat, akiknek fáj az élet, de mindenáron, ha törik, ha szakad, próbálnak kivergődni a gödörből. Az előadás sejteti, hogy nem sok esélyük van rá. Ez a show nem kiút, hanem mocsár, amiben végképp el lehet süllyedni. Emberek kiárusítása, földbe döngölése. Pikali Gerda Gloria Beatty, Fekete Gábor pedig Robert Syverton, ők a totálisan kikészülő főszereplők, és végkifejletként eldördül majd egy kegyelemlövés. A férfi a saját kérésére, sőt rimánkodására lövi le a nőt, ahogyan a törött lábú lovakat szokták, hogy ne szenvedjenek tovább. Horesnyi Balázs díszletének fő eleme a show címét hirdető hatalmas betűkből áll össze. Az említetteken kívül Fila Balázs, Szabó Emília, Horváth Barnabás, Zöld Csaba, Szabó Gabi, Kiss Gábor, Kónya Merlin Renáta, Kucskár Kamilla, Blazsovszky Ákos, Chajnóczki Balázs, Veres Dóra, Fáncsik Roland, Fazekas Zsuzsanna és még jó néhányan állnak a vártán.

A téma benne van a levegőben. A Nemzeti Színház tavasszal King Lear Show címmel mutatta be Kirill Fokin darabját, aki valóságshow keretei közé helyezte Shakespeare művének modern kori szereplőit. A József Attila Színház előadása is felhívja a figyelmet arra, hogy a média milyen veszélyesen képes magából árasztani a mételyt.

➔ FOLYTATÁS AZ ELŐZŐ OLDALRÓL

A legnagyobb bevételt (1 406 073 forintot) a Magyarország–Olaszország mérkőzésen jegyezték fel 94 512 fizető nézővel, a válogatott meccsek látogatottsági átlaga 93 500-ra szökött, a bajnokiké 57 388-on „stagnált". Fazekas Árpád december 4-én még a kapuban állt a Honvéd–Vasas mérkőzés (1:1) előmeccsén, a Vörös Lobogó–Pécs találkozón (1:0), majd négy nappal később – csempészés miatt – 1956. december 31-ig elmeszelték. Órarugók illegális behozatala miatt vették elő, de nem tudni, miért pont őt, a kommunista párt tagját, hiszen mások is csempésztek, túlnyomórészt büntetlenül. Eltiltásának lejártát nem várta meg, „dobbantott", majd egyaránt kultikus alakja lett a Bayern Münchennek és az Anderlechtnek. Münchenben 2005-ben a klubtörténet ötödik legjobb kapusává választották Sepp Maier, Oliver Kahn, Raimond Aumann és Jean-Marie Pfaff mögött, míg Brüsszelben 1962-ben kivédte a Real Madrid labdarúgóinak szemét, így az Anderlecht 3-3, 1-0-val továbbjutott a favorit királyi gárda ellen a BEK-ben.

Párizsban Fecske István védett, de egy Fecske decemberben kiváltképp nem csinál nyarat, így aztán a Vörös Lobogót szépen kitömte a Reims, Lantos Mihály a hajrában tizenegyesből szépített 4:2-re.

A visszavágóra alaposan fel kellett volna készülni. E helyett a magyar csapat vajaskenyér-túrát bonyolított Franciaországban: december 18-án 6:1-re lemosta a másodosztályú Grenoble-t, majd 22-én 2:0-ra nyert az első liga listavezetője, a Nice ellen.

Az együttes aznap este Nizzából Genfbe, onnan Zürichbe vonatozott. Az éjszakát Svájcban töltötte, majd átrepült Bécsbe, ahonnan hálókocsin érkezett haza. Épphogy beesett a december 28-án tartott revansmeccsre. Revansról amúgy szó sem volt, mert a Reims megint elhúzott 4:1-re, s bár a Vörös Lobogó egyenlített, a 4:4-nek nem sok értéket lehetett tulajdonítani.

Kovács Imre így magyarázta a kiesést: „Megerőltető bajnoki hajrá után, a franciaországi utazásoktól fáradtan léptünk pályára." Arról nem beszélt, vajon miért kellett odakinn portyázni. A kihelyezett karácsonyi ajándékvásárlás vezetett ahhoz, hogy Újpesten – a korabeli tudósítás szerint – „a Reims-játékosok gyorsabbak voltak futásban, labdakezelésben, sőt a helyzetek felismerésében is".

A Szabad Ifjúság úgy vélte: „Az első félidőben a védelem nehézkesnek, lyukasnak bizonyult a gyors, ötletes francia csatársorral szemben. A szünet után a magyar csapat mindent elkövetett, hogy megmentse a helyzetet, de akkor már késő volt." A lap hozzátette: „A Reims együttesében kitűnő csapatot ismertünk meg. A 4:2-es párizsi és a 4:4-es budapesti mérkőzés azt mutatja, hogy a francia ellenfél Európa legjobbjai közé tartozik. Valamennyi játékosa kitűnően képzett labdarúgó, de közülük is kiemelkedik a csapat legalacsonyabb játékosa, Raymond Kopa, ez az örökmozgó, technikás, rendkívüli játékintelligenciájú labdarúgó. Dicsérhetjük még a bátor Sinibaldi kapust, a középhátvéd Jonquet-t, a jobbszélső Glovackit."

Az Esti Budapest nem annyira a Vörös Lobogót, mint inkább a tömegközlekedést bírálta. Ekképpen: „A Megyeri út felé menet sok ezer sportkedvelő gondolkodhatott azon: milyen kár, hogy közlekedési vállalatainknál nincs kellő számban a sportot igazán szerető és ismerő vezető. Mert ha lenne, nem fordulhatott volna elő, hogy ennyire csődöt mond a közlekedés. A Fővárosi Autóbusz Vállalat járműveinek jóformán színét sem lehetett látni, a döcögő villamosok pedig csak negyedórás, fél órás késéssel vitték ki a közönséget a Dózsa-pályára."

A Népsport szerint legalább tízezren meccs közben jutottak be a nézőtérre, ahol mindösszesen 35 ezren tolongtak. Sokan az 52. percben, 4:1-es francia vezetésnél már egyáltalán nem értették, miért törték magukat annyira, hogy bejussanak. Az újabb francia négyest megint Kopa vezényelte. Ezúttal azt írták róla: „A mezőny legjobbja volt. Rengeteget változtatta a helyét, kitűnően kezelte a labdát, ellenállhatatlanul cselezett."

Az újpesti négyest nem Fecske, hanem az a Veres János kapta, aki addig egyetlen bajnoki mérkőzésen sem védett az „egyben".

Csapatát nem is nevezték el Veres Lobogónak...

ÖRÖKZÖLD GYEPEN

REIMS–VÖRÖS LOBOGÓ 4:2 (3:1)

BEK-mérkőzés, 1955. december 14., Párizs, 36 088 néző. Jv.: Dienst (svájci).
Reims: Sinibaldi – Zimny, Jonquet, Penverne, Giraudo – Leblond, Cicci – Glovacki, Kopa, Bliard, Templin.
Vörös Lobogó: Fecske – Szimcsák László, Börzsei, Zakariás, Lantos – Kovács Imre, Palotás – Sándor, Hidegkuti, Szolnok, Szimcsák István.
Gól: Glovacki (14. perc), Leblond (33. és 75.), Szolnok (38.), Bliard (42.), Lantos (82., 11-esből).

A megzabált Mikulás

FOTÓ: SHUTTERSTOCK - OKSANA KUZMINA

Szerintem jó Mikulás voltam.

Annak idején népszerű játék volt körünkben a Lakatlan sziget. Akkor lehetett jól játszani, ha sokan voltunk, általában beszédes és nem magukba forduló emberek, de hát ilyenből elég sok akad az újságírók, vagy annak tanulók körében. Úgy kezdődött, hogy mindenkinek fel kellett írnia egy cetlire egy olyan foglalkozást, amelyre egy lakatlan szigeten semmi szükség nem lenne, például adóellenőr, rendszergazda, kutyakozmetikus vagy portás. Ezeket összekevertük, mindenki húzott egyet, aztán érvelni kellett, hogy minden egyes körben miért van nekünk mégis hasznunk a hajótörött közösség szempontjából, miért ne minket egyenek meg az éhes szigetlakók. Ma úgy mondanánk, hogy kiszavaztunk magunk közül valakit. Természetesen jó meggyőzőképesség kellett hozzá, némi manipuláció, ugyanis, mondanom sem kell, a játék egy idő után szépen visszatükrözte a társaság elfogadott (népszerűségi és egyéb) hierarchiáit.

Egy alkalommal a Mikulást húztam. De hát mit kezdhetne a mikulásságával valaki egy lakatlan, trópusi szigeten, mert valahova ide lőttük be a helyszínt. Szerencsére mindenkinek voltak elévülhetetlen élményei gyerekkorából, így nem nagyon kellett megerőltetnem magam, míg a kutyakozmetikus kétségbeesetten hivatkozott arra, hogy végeredményben ért az állatokhoz, a rendszergazda meg arra, hogy ő képes rendszerbe foglalni a széthulló dolgokat, vagyis igen jól jönne a tudása, ha netán káoszba fordulnának a dolgok. Naná, hogy megettük. A Mikulás túlélte, mert egy idő után meguntuk a dolgot, nem könnyű körről körre új érvekkel előállni. Ma is úgy gondolom viszont, hogy jó esélye lett volna megnyerni a játékot, mert hiába tűnt el belőlünk a képzelt lények varázsa, a sóvárgás megmaradt: szeretnénk visszatalálni oda, ahol a képzelet át tudja ütni a valóság rideg falait.

Én hét- vagy nyolcévesen találkoztam a Mikulással. Igazából egyáltalán nem számítottam rá, hogy megjelenik az ajtónk előtt, hogy testet ölt. Számomra ő a mesék, a filmek, a fantáziám főszereplője volt, aki csak a hátrahagyott nyomai – az ajándékok – révén van jelen, de a lényegéhez tartozik, hogy az olyan halandók előtt, mint én, sosem leplezi le magát. Ezzel szemben ott tornyosult az előszobában, a keresztapám testében, mint jó pár évvel később kiderült. Döbbenet és félelem lett úrrá rajtam, meg persze az ott és akkor megszülető mese földöntúli bizsergése. Épp lent volt nála a szomszéd kisfiú is, aki idegességében elnyújtotta a hangokat, úgy beszélt, „énekelt", ahogy mi mondtunk, én pedig folyékonyan dadogtam, de hát ekkora nyomás alatt nem is csoda. Azt hiszem, annyira letaglózhatott minket a dolog, hogy soha többé nem próbálkoztak újra a szüleim. Két év múlva úgy is kiderült a turpisság, amikor a szobából kirohanva anyámat a karácsonyfa alatt találtam, ahogy épp rendezgette az ajándékokat. Igazából már lusták voltak elvinni a gyerekvárosba, úgy gondolták, az is elég lesz, ha apám becsal a szobába rendrakás ürügyén. Csakhogy én minden apró neszre azonnal reagáltam. A családi legendárium szerint mindössze annyit mondtam az in flagranti közepén: „Nem baj, csináld nyugodtan."

„Hét- vagy nyolcévesen találkoztam a Mikulással. Igazából egyáltalán nem számítottam rá, hogy megjelenik az ajtónk előtt, hogy testet ölt"

PAPP SÁNDOR ZSIGMOND

Amikor viszont én lettem Mikulás, már pontosan tudtam, hogy minden az előkészítésen és a részleteken múlik. Kesztyűt húztam, és csak egy nagyon keskeny rést engedélyeztem magamnak a szakáll és a homlokomra húzott sapka között, épp annyit, hogy kilássak. A lényeg, hogy Dusi ne jöjjön rá, engem rejt a jelmez. Tehát még véletlenül sem szabad dadognom, minden szót lassan és megfontoltan kell kiejtenem. Jobban izgultam, mint anno a szavalóversenyek előtt, amikor rendszerint Petőfit szavaltam, pontosabban: mondtam végig. Átmentem, és ennek jobban örültem, mint a gyermek.

Idén már nem volt szükség jelmezre, hiszen Dusi számára is véget ért a varázskorszak. De a játék még megmaradt. Egy csomagot a szekrény tetejére tettem, amiről tudtam, hogy elég hamar kiszúrja (még gyorsabb volt, mint gondoltam), a többit pedig elrejtettem a lakás zugaiban, hogy megkeresse. A végén pedig közösen köszöntük meg anyámnak (és kedves barátnőjének), hogy ilyen gondosan becsomagoltak mindent. Hiszen mára tényleg a csomagolás lett a lényeg. Hiszen azon kívül minden megkapható a boltban egy szürke hétköznapon is.

A felnőtté válás hosszú folyamatának kezdetét én sosem a lázadó kamaszkortól számítottam, hanem a varázstalanítás idejétől. Ekkor teszi be a leendő felnőtt a lábát az ajtó résébe. Ekkor derül ki, hogy a világ csupa illúzió és látszat. És ennek felfedezésével kezdeni kell valamit. Néhányat nem kevés erőfeszítéssel fenntartunk, másokat elengedünk. Fel kell dolgozni a veszteséget és a magunknak kiküzdött örömöt is. Egy idő után már nem is tudjuk eldönteni, hogy melyik a szebb: amikor láthatatlan kezek töltötték meg a csizmákat virgáccsal és csokival, vagy amikor már mi vagyunk a láthatatlan kezek.

Abban viszont biztos vagyok, hogy Duska sem áldozná fel könnyen egy lakatlan szigeten a Mikulást. Eszébe jutna az elváltoztatott hangom, a bizsergésbe átcsapó félelem, a csodák ideje. Egy olyan illúzió, amihez olykor az életünk árán is ragaszkodunk.

Mérsékkel!

Némileg összegezzük idei mézkutató légi útjaink során szerzett tapasztalatainkat a magyar borkultúráról mintegy, és ajánlunk egy tuti borsort a karácsonyi vacsihoz. Annak is ajánljuk, aki nem keresi-szereti a bort, hiba nem kipróbálni.

TOMPA IMRE

Először is: igyunk bort, de ne sokat. Mérsékkel! – mondta Molnár őrmester a kalocsai laktanyában, ha nagy ritkán kimenőhöz jutottam, mert jól tudta, hogy semmi jóra nem számíthat. És lőn. Ott, a forradalmi ezredben láttam először igazi alkeszt, Bleszák százados elvtársat, aki egy egész üveg páleszt betolt egy-két délelőtti óra alatt, na az már valami vót. A mérsékkel lényege, hogy ne igyunk. Mármint csak néha, alkalmankint, ne mindennap, és csak két-három pohárral. A bor drog, és finom, ergo örömforrás. És nagyon fontos, hogy a gasztró függőváltozója legyen, úgy magában nem ajánlott olvasmány. Egy klasszik magyar karácsonyi ételsor pont kétszer olyan jó borral, mint nélküle, mert a bor felfényesíti és felhangosítja az ízeket, minden fogás után pár korty. A vacsi előtt ma már könnyű fehérbort szokás inni, fatojás koromban még egy kupica (stampó) pálesz járta, de a bor jobb, mert savasabb, és fokozza a farkasféhséget.

A villányi Szende pince 2023-as Irsaiját ajánljuk, 2200 Ft, tavaly a legjobb fehér bor lett az országoson, tartalmas és nem olyan egysíkú parfümbomba, mint általában az Irsaik. De lehet egy gyöngyöző is, például a Juhász Brothers Gyöngybora, könnyed és bubis, jó kis egri savakkal, 1390 Ft.

Jön a halászlé. Leves után negyven csepp, mondjuk egy 2021-es hajós-bajai cabernet franc Koch Csabától, nem bonyolult, szélesen gyümölcsös (fekete ribizli, meggy) izé, 1740 Ft-ért. Mármost itt kétfelé ágazhat az élet, vagyis az étel (tartalmas anagramma). Ha szerencsénk van, jöhet mondjuk egy pontypatkó, csakis olaszrizlinget adjunk fel mellé, például a Kamocsay Prémium 2021-es krémes, gyöngyvirágos-barackos-citrusos finomságot (2500 Ft).

Ekkor már vidámabban mosolygunk, álljunk meg egy pillanatra, vonjuk le a tanulságokat.

A jó bor könnyed, nem munka meginni, de nem egysíkú és üres: egyszerre könnyed és egyszerre tömör, tartalmas, koncentrált. Van egy ilyen brit varázsige, hogy a bort kóstolva a bliccre kell figyelni: balance, length, intensity, concentration és complexity – magyarul kábé balansz, azaz egyensúly, hosszúság, intenzitás, koncentráltság és komplexitás, és tényleg, a jó bor egyszerre tömör és egyszerre könnyed. A kulcsszó az egyensúly: hogy a sav, az alkohol, az édesség, vörösöknél a csersav kerek egyensúlyban legyen, ne legyen üres a korty, azaz túl alacsony savú, de ne is legyen túl savas és savanyú és túl csersavas, ami összerántja az ember csőrét. A jó egyensúlyérzék és a jó pillanat megérzése a tehetséges borász ismérve.

Egy bor a sok közül, melyet a karácsonyi vacsora mellé ajánl a szerzőnk: Kamocsay Prémium olaszrizlingje (2021)

Aki borvidéken él, mindig pozitív karakter, hisz' minden évben átéli, ahogy a szélfútta szőlő aranyló vagy rubinszínű borrá változik át a két keze munkájának köszönhetően. A borvidékek ország-világ legszebb helyei, tessék lemászkálni a pincékbe. Ma már a borászat meglátogatása nem a maligánról szól: a kiránduló társaságok a komplex élményért mennek, aminek mindig része a lokális konyha, a helyi alapanyagokból építkező ételsor, a beszélgetés a borásszal és egymással, egy gyalogtúra a világszép dombokon (a szőlő és a dombok jegyesek), egy boldog este némi danolászással és ott-alvás, jó nagy séta-kirándulás másnap. A pincészetek igyekeznek ilyen csomagokat összerakni, mert a jó bor önmagában kevés, és nem is a legfontosabb, csak fénybe vonja az egészet, szóval tessék elmenni Etyektől Sopronig és Tokajtól Villányig mindenhova, mert a magyar bor már megint jó, mindenhol találhatni felejthetetlen tételeket, olyan ízekhez és illatokhoz jut az ember, amelyeket csak ott, helyben tud megkapni.

Well, ha a töltött káposzta irányába kanyarodik életünk fonala, akkor ajánlott olvasmány Demeter Zoltán 2023-as Birtokfurmintja, mondjuk ez 7700 forint, de karácsony van, és tényleg tökéletes bor: ásványos, barackos-sárgaalmás kert felől fújó szellő lengedez benne, tömör és sűrű, mégis kedves és kérek még-típusú furmint.

A végén és a végünkön járunk, csapassuk szét a sztorit egy jó kis Zwack-féle szilvás Unicummal, ez olyan 8 és fél rugó, de hát ebből tényleg két korty kell, több már nem is fér belénk, pedig egész idő alatt nem tévesztettük szem elől Molnár őrmester egy életre szóló maximáját: Mérsékkel! (Ne alkoholmentes bort igyunk. Lásd a szerzőtől a Borászati guminő című dolgozatot a Blikk 2024. március 7-i számában).

2024. december 14.

VISSZHANG

A NÉPSZAVA HÉTVÉGI MAGAZIN MELLÉKLETE

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

„Van, amikor ki kell állni”

A rengeteg filmes és színpadi szerepet maga mögött tudó, számtalan díjjal kitüntetett közönségkedvenc páros, Koltai Róbert és Jordán Tamás közös produkcióra készül. Az semmi – ezt hallgasd meg! címmel két születésnapi előadásuk lesz a Pinceszínházban.

SÁRI EDINA

A színészek olyanok, mint a játékba belefeledkező gyermekek. Van egyfajta képességük, hogy teljesen elvesszenek egy olyan, általuk érzékelt létezésben, ami számunkra láthatatlan lenne, ha ők nem közvetítenék felénk. Pedig a valóságon túli, idealizált világ tudata szükséges ahhoz, hogy mi, földi halandók úgy érezhessük, velünk is mindaz megtörténhet, amit csak elképzelünk. Csakis ezzel, a tudatalattinkban patakként megbúvó hittel érdemes és lehetséges belefolyatni elménket a lét olykor cseppet sem gyönyörűséges, áradó folyamába.

Ez jutott eszembe, amikor a próbára beülve néztem és hallgattam a két színművészikon sztoripingpongját. És beugrott Karinthy Frigyes Nihil című versének pár sora is: „És ha ez nem művészet: hát nem az, / De akkor nem is kell művészet – / Mert az a fontos, hogy figyeljenek / Az emberek és jól érezzék magukat.” Ültek a pódiumon álló, kávéházi kerek asztalnál, egymás mellett, lazán, mint az olyan párok, akik ismerik a társuk minden rezdülését, amire adott válaszukat pedig a másikuk tudja azelőtt, amint az megtörténne. Nagy bölények, mondták volna rájuk a rég az égbe költözött kollégáik, talán ők az utolsók, gondoltam, miközben remekül szórakoztam a poénjaikon. Az eredetileg a Műszaki Egyetem mérnöki karán geodétaként végzett Jordán Tamás és Koltai Róbert a barátságukat 1968-tól datálják, tehát ötvenhat éve vannak egymás mellett jóban-rosszban, és játszanak együtt, amikor csak lehetőségük adódik rá. Mint például most, a születésnapjaik alkalmából is.

– Kinek az ötlete volt, hogy legyen egy közös humorestjük?

Jordán Tamás: – Az, hogy kettőnknek legyen egy ilyenfajta előadása, már régen a levegőben lógott.

FOLYTATÁS AZ 5. OLDALON

Mohács nem a vezetés csődje volt

A középkorban Magyarország és az Oszmán Birodalom története hosszú időre összekapcsolódott. Vajon minek köszönhették az oszmánok, hogy képesek voltak egy-egy területet sokáig megszállás alatt tartani, s rendszeresen értek el katonai sikereket? Ágoston Gábor történész, a Georgetown Egyetem professzora legújabb könyvében feltárja az oszmán hódítások pénzügyi és kulturális hátterét, és a magyar történelem legfájóbb pontjának, a mohácsi csatának a megítélését is más megvilágításba helyezi.

FOTÓ: ÁGOSTON MÁRK

AYHAN GÖKHAN

Az oszmán hódítás és Európa című – Magyarországon két éve megjelent könyvében – új szempontokat behozva igyekezett árnyalni azokat a megszilárdult hiedelmeket és legendákat, amelyeket az iskolában tanultak alapján a szélesebb közönség gondol erről az időszakról. „A könyvem az Oszmán Birodalom történetét Európa és a Közel-Kelet tágabb történetébe ágyazva tanulmányozza – mondja Ágoston Gábor. – Bemutatom, hogyan alakította az oszmán terjeszkedés az európai hatalmi viszonyokat, a Habsburg Monarchia létrejöttét és modernizációját, a rendiség és a királyi hatalom viszonyát, és hogy milyen előnyökkel és teherrel járt az oszmánok számára Konstantinápoly (1453), Szíria és Egyiptom (1516–17), Irak (1534–46) vagy Magyarország (1541) meghódítása. Kiderül, milyen szerepet játszott az iszlám és a keresztény vallás a vetélkedő birodalmak ideológiájában, a hódítás és védelem legitimálásában.

FOLYTATÁS A 7. OLDALON

Hol nemzetbiztonság süllyed el...

Nemzetbiztonsági kockázatot kiáltott a kormány (és nemzetbiztonsági vizsgálatot indított az Alkotmányvédelmi Hivatal) a Bassár el-Aszad budapesti landolásáról szóló, alaptalan hír miatt. Ennél jóval nagyobb nemzetbiztonsági kockázat lehet azonban, hogy az oroszbarát Orbán-kormány működését ismerve magától értetődően merülhetne föl a bukott szír diktátor budapesti kimenekítése is. A vizsgálat azonban elindult. Korábban a titkosszolgálatokat is felügyelő Rogán Antal nehezményezte, hogy lefotózták a Parlamentben a telefonját, és törvénysértést emlegetett. Ezt tette Szijjártó Péter is, amikor az orosz hekker járta külügyi rendszerekről szóló jelentést mutatta meg neki a független média. Nemzetbiztonságot óv a kormány, a haza érdekében cselekedve bizonnyal. Ahogy Menczer Tamás is úton-útfélen azt emlegeti, hogy a hazája érdekében ment le a „sárba” Magyar Péterrel szemben. Igazán nem kellett volna, mondanánk, a jövőre nézve talán még nem késő.

FORGÁCS IVÁN ÍRÁSA A NEMZETBIZONYTALANSÁGRÓL A 2., BALASSA TAMÁS CIKKE A HAZÁRÓL, A MINDENRŐL ÉS KICSIT AZ „ELŐTTRŐL” A 3. OLDALON

FOTÓ: CSOMOR ÁDÁM

Fogyassz, ha bírsz!

Az éppen az ünnepek előtt elszálló élelmiszerárak csöppet árnyalják azt a sikert, amiről a csütörtöki kormányinfón Gulyás Gergely beszámolt. A kormánypropaganda lehazugozza Magyar Pétert, amiért elszegényedésről beszél, miközben a KSH adatai szerint 2023-ban „csak enyhén” emelkedett hazánkban a szegénység vagy társadalmi kirekesztődés kockázata, és 0,5 százalékpontos növekedés mellett a lakosság 20,2 százalékát érintette.
A szegénység kockázatának a leginkább kitettek az egyszülős és a három- vagy többgyermekes családok, illetve a 65 év felettiek, vagyis a nyugdíjasok. Ők azok, akik amúgy is alacsony fogyasztásukat ha lehet, most még jobban visszafogják, amíg a felső jövedelmi ötödbe tartozók – akik az országos átlag immár kétszeresét keresik – inkább a pazarlás irányába billentik a mérleget.

4. OLDAL

Nemzetbizonytalansági kockázat

A világpolitika beköltözött a magyar közéletbe. Alább már nem adjuk. Hol vannak már azok az idők, amikor beértük volna apró vezető szereppel a visegrádi együttműködésben? Minek ezzel az unalmas, provinciális kelet-közép-európai régióval piszmogni? Orbán Viktor békemissziót folytat (mondjon le Ukrajna a területeiről, több is veszett Trianonnál?), nagyhatalmak vezetőivel, hol Putyinnal, hol Trumppal tárgyal, szabadidejében frakciót szervez az Európai Parlamentben, vagy éppen a türk közösségnek ad útmutatót.

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

FORGÁCS IVÁN

Nem csoda, ha a magyar sajtó megirigyelte. Elég volt a pitiáner belpolitikai pletykavadászatból, a szánalmas választási manőverekbe süppedéstől! Tárjunk fel világpolitikai jelentőségű híreket! Most Szíriára figyelnek mindenhol. A rendszer összeomlott, minden forrongásban, teljes a bizonytalanság, milyen következményei, hatásai lesznek a fordulatnak. Annyit viszont tudni, hogy a diktátor vezető, Bassár el-Aszad elmenekült az országból. Na mármost! Ha a magyar miniszterelnök szeret nagyban játszani, amibe lehet, örömmel üti bele az orrát, szívesen érintkezik diktátorokkal, előfordult, hogy menedéket is adott valamelyiküknek. Miért nem lehetséges akkor, hogy ez az Aszad esetleg ide menekült? A gépével együtt röpköd egy hír, hogy erre vette az irányt, valami kép is előkerül, gyerünk, nincs idő késlekedni, dobjuk be a szenzációt.

Tiszta iszlamista

Az újságírók, a demokratikus szelleműek azonban (kicsit kivéreztetve, kicsit megleckéztetve) nem mindig olyan ügyesek, mint a politikusok. Amikor kiderül, téves hírt közöltek, nem találják az utat, hogyan lehetne ezt kimagyarázni, a felelősséget másra, mondjuk Soros Györgyre kenni. Nem is keresik. Belátják inkább, hogy nagyot hibáztak, és azonnal cáfolatot tesznek közzé. Csak hát késő. Mert addigra már a legerősebb ellenzéki vezető felépítette vádjait a hír köré. És talán iszlamista terrorista csoportok is komolyan vették, akkor pedig merényletekre is készülni kell. Így aztán tökéletesen érthető, ha az Alkotmányvédelmi Hivatal nemzetbiztonsági vizsgálatot indít a szerkesztőség és a hírt felhasználó politikus háza táján. Ki kell derülnie, kinek állt érdekében a hamis hír gyártása és napirenden tartása.

Más kérdés, hogy itt aztán véget is ér az elvszerűség. A vizsgálat eredményét ugyanis nem kell megvárni a határozott véleményformáláshoz. Legalábbis a kormánymédiának. A köztévé híradójában Rotyis Bálinttól, a Nézőpont Intézet elemzőjétől ilyen mondatokat hallunk: „Magyar Péter gyakorlatilag amióta belépett a politika színpadára, hadilábon áll a tényekkel. Megállás nélkül hazudik. Már önmagában az, hogy egy másik arcot próbál a nagyközönség előtt mutatni, mint ami ő valójában, arra utal, hogy a hazudozás, a becsapás Magyar Péternek a mindennapi elfoglaltsága (...) egyáltalán nem egy őszinte ember. (...) Úgy tűnik, hogy Magyar Péter nagyon sok hamis és veszélyes állítást szabadon közzétehet, és képviselhet még akkor is, ha bebizonyosodik annak az ellenkezője." Majd a politikus munkatársai következnek: „Ezek a személyek valójában vagy elképzelhetően nem is Magyar Péterhez hűek elsősorban, többük múltjából kiderült, hogy különböző Soros-szervezeteknél dolgoztak korábban, tehát elképzelhető minden további nélkül, hogy ezek küldött emberek."

A valódi nemzetbiztonsági kockázatot tehát nem az iszlamista terroristák jelentik, hanem Magyar Péter, a kormánypárt egyre erősödő kihívója. Hiszen mi lesz a nemzettel, ha ez az ember a pártjával hatalomra kerül? Nem lehet tovább várni, megérett a karaktergyilkosságra. Amihez általában sokkal keményebb hazugságok kellenek, mint az álhírek. Hiszen végül is mi egy álhír? Hamis tényállítás. Röpdös önmagában, felpiszkálja az érdeklődést, beéri annyival, hogy beszélnek róla egy ideig, majd szépen földre hull. Vagy kipukkasztják egy világos cáfolattal. A karaktergyilkossághoz több kell. Ez már egy komolyabb rendszere a hazugságnak. Hamis és igaz elemek agyafúrt összekapcsolása, megbízható motivációs hálókkal, lélektani értelmezési mélységgel, melyekből egyértelműen rajzolódik ki egy erkölcsi szörny plasztikus alakja. Igazi műalkotás. A konkrét személyre vonatkoztatva hazug, de maga a típus hiteles. Nem könnyű felépíteni, cáfolni még nehezebb. Hit kérdése, elfogadjuk-e, vagy sem. Pragmatikus, de hihetetlenül aljas eszköz a politikai küzdelemben. A kirakatpereknek sem egyszerűen az volt a célja, hogy egy konkrét hamis vádat (egy álhírt) rábizonyítsanak a vádlottra, majd bírói ítélettel likvidálják. A karaktergyilkosság talán még fontosabb mozgatójuk. Kimutatni, hogy aki kapcsolatba került valamilyen ellenségesnek tartott politikai erővel, az nem csupán bűnös, hanem hitvány féreg. Akit az emlékezetből is ki kell törölni. Soha nem létezetté taposni.

Karaktergyilkolászás

Amikor a jelenlegi kormánypárt azt hirdeti, politikai ellenfelei idegen hatalmak ügynökei, az egyáltalán nem vicces dolog. Nem szabad hozzászokni, poénkodva legyinteni rá. Ez kőkemény karaktergyilkosság. Mintha egy vírus kerülne az áldozatokba, amely szép lassan elkezdi bomlasztani, rohasztani őket. Ha nem találják időben az ellenszert, büdösekké válnak, elfordulnak tőlük. Gyurcsány Ferenc az őszödi beszéddel elkövetett egy végzetes politikai hibát, ezen túl azt lehet talán sejteni róla, ha nem kelt szimpatikus hatást, hogy kissé öntelt, hajlik politikai simlisségekre. Ehhez képest ma már érintkezni sem szabad vele, mert fertőz. Egy nagy vírusközpont irányítója. Magyar Péter (sokakhoz hasonlóan) kerüli is. Ő viszont narcisztikus jeleket mutatott, fel-fellobbanó arroganciát, családban megosztott információkat rögzített. Elegendő alap ahhoz, hogy ő legyen a hazug, családját, volt pártját, hazáját elárusító, mindenkit eltaposó, senkiházi karrierista, aki diktátor szerepre tör. Hatás még nincs, de nem tudni, meddig bírja a nyomást a politikus környezetének és szimpatizánsainak az immunrendszere. Nos, ez a fajta karaktergyilkolás jelent nemzetbiztonsági kockázatot. Megosztja a társadalmat, csoportokat uszít egymás ellen.

Orbán Viktor néhány napja Donald Trumppal tárgyalt a megválasztott amerikai elnök floridai rezidenciáján. A találkozón ott volt Elon Musk is, a globális világ egyik befolyásos milliárdosa, akit Trump egy kormányzati hatékonyságért felelős új minisztérium egyik vezetőjének szemelt ki. Nem érdemes találgatni, miről beszélgettek, és az sem igazán érdekes, nőtt-e a magyar miniszterelnök nemzetközi súlya, komoly tárgyalópartner vagy csak statiszta, aki viszi ide-oda az üzeneteket az ukrajnai békéről, vagy másról, vagy semmiről. A lényeg az, hogy az Egyesült Államok leendő elnökének és egy mágnásnak a kegyeit keresi, felajánlja nekik szolgálatait. Trump Amerikája nem az imperialista Nyugat része? Elon Musk nem a globális elit része, amely kezében tartja a világot? Ha velük lehet és érdemes szövetséget kötni, a befolyásuk alá kerülni, akkor mi a baj Sorossal? Mitől kevésbé ártalmas Musk, mint Gyuri bácsi? Mert jót akar Magyarországnak? De hát Soros is mindig ezt mondta! Ráadásul sosem láttuk, hogy itteni ügynökei mikor, hogyan, mennyire köteleződtek el neki. Ezzel szemben a kötődés Trumphoz és érdekszférájához nyilvánosan demonstrált.

Veszélyes mítoszok

A politikai hazugsággyártás alighanem legmagasabb szintű és legveszedelmesebb formája a hamis világkép kialakítása. Itt már nem csupán egy karaktert kell megalkotni, hanem erőviszonyok sokszereplős rendszerét, ideológiai, történelmi háttérrel. A magyar kormánypárt az ország elé tár egy világot, amelyet a Nyugat, annak is legördögibb imperialistája, Soros György akar uralni. Erre kontinensünkön az Európai Uniót használja. Bár a Fidesz nem szeretné, ha létrejönne egy európai föderatív államalakulat, propagandájában mégis ilyennek láttatja az Uniót. Államnak, amelynek fővárosa (Brüsszel), megvásárolt parlamentje és kormánya (Európai Bizottság) van. Célja, hogy megtörje engedetlen tagállamát, Magyarországot, amire a helyi ellenzéket használja fel. Ez az ellenzék nem valóságos politikai erő, hanem Brüsszel (vagyis Soros) ügynökhálózata. Baloldali ügynökhálózata. Mert a liberális és jobboldali ellenzék is baloldali. Mint ahogy Ursula von der Leyen és Manfred Weber is. A keresztény magyar nép ellensége a nyugati, imperialista, tőkés baloldal.

Zagyvaság? Az. Mint minden politikai mítosz. Mégis ebben a világban mozgunk. Mert a hatalom belekényszerít. El lehet fogadni, lehet mosolyogni rajta vagy éppen felháborodni ellene, a koordináta-rendszer adott. És lassan eléri a célját. Magához idomít, engedelmes vagy engedetlen jobbágyaivá tesz. De legalább nem érezzük magunkat elveszettnek a világban. Van miben, kiben hinni vagy kételkedni. Van miért, kiért lövészárkokat ásni. Az oroszok már egy igaziban gubbasztanak. Meghalhatnak több száz éves történelmi mítoszukért az egységes keleti szláv hazáról, amelyben övék a legnagyobb testvér iránymutató szerepe. A rájuk váró tragédia (akár győznek, akár nem) arról árulkodik, hogy hosszú távon a mítosszá érő politikai hazugságok jelentik a legnagyobb nemzetbiztonsági kockázatot. Nevezhetjük akár nemzetbizonytalansági kockázatnak. A magyar operett szintjén is.

Hosszú távon a mítosszá érő politikai hazugságok jelentik a legnagyobb nemzetbiztonsági kockázatot. Nevezhetjük akár nemzetbizonytalansági kockázatnak. A magyar operett szintjén is.

Fenyegetőző kormánytagok

Egyes kormánytagok, amikor csak tehetik, nemcsak negligálják (figyelmen kívül hagyják, esetleg fake newsozzák) a független médiumok munkatársait, de előszeretettel igyekeznek megfélemlíteni is. Amikor Szijjártó Pétert májusban a 444 munkatársa kérdezte (egy kiszivárgott jelentést tartva a kezében) az orosz hekkerek külügyi rendszereket érintő támadásáról, a miniszter bűncselekményről beszélt, és arrogánsan vágott vissza. Pedig a közhatalom gyakorlójaként elszámolnivalója (és lemondanivalója) lett volna. Rogán Antal hasonlóképpen nehezményezte, hogy a telefonjáról a parlamenti patkóban készült fotó kiszivárgott, és bűncselekményt emlegetett a Telex riporterének a kérdésére (a fotón egy Vitézy Dávidtól kapott üzenet volt látható). **B. T.**

FOTÓ: SZIJJÁRTÓ PÉTER FACEBOOK OLDALA

Címeres hazabeszélők

Politikai közössége és hazája megvédésére hivatkozva böllenkedett meglepően alpári stílusban Magyar Péter EP-képviselővel, vagyis: fetrengett bele a sárba (metafora: tőle) Menczer Tamás, a Fidesz kommunikációs igazgatója a pécsi gyermekotthon előtt. A politikai közösségére és a hazájára hivatkozva mászott bele ellenfele arcába, és vett fel olyan harcmodort, ami örök dobogósnak ígérkezik a 21. századi magyar politika suttyósági versenyében. Pedig a mezőny nem gyenge. Ha képes lenne rá, szegény Történelem tanítómester szava bennszakadna most, és riadtan rebegné: számos hibbant honvezér a hazára (és az ilyen-olyan árja, kommunista, keleti szláv etc. közösségére) hivatkozva dúlt fel országot-világot.

BALASSA TAMÁS

Félreértés ne essék: Menczer Tamásban semmiféle potenciált nem látunk arra, hogy akár csak a pátyi Petőfi utca lakóit a rémuralma alá hajtsa két arcoskodó-tenyérbemászó Facebook-poszt jól megérdemelt szünetében. Azt sem gondolnánk, hogy kínosan kitüremkedő hajlam fedezhető fel benne némi diktátorvircsaftra. Menczer Tamás csak egy kósza paraszt a sakktáblán, akit előreküldtek rombolni: üsd-vágd, nem apád. A gond, mint megannyiszor az emberiség bölcs hatalomátruházó igyekezetének történetében, ismét a vezérrel van, és a vezér rendszerével. Azt kellene egyszer jól bevésnünk: a vezér, aki a nemzet (szerencsétlenségünkre: a magyarok) érdekére hivatkozva tévedhetetlennek és kiválasztottnak érzi magát, bizonyoson letért a józanság útjáról. Még akkor is, ha Istent és a családot lobogtatja a feje fölött energikusan, és a haza jelszavát kántálja fáradhatatlanul.

A kellemetlen pofa

– És a haza?

– Az is – mondta Moviszter, és elakadt, mert egy jó kifejezést keresett. – Tetszik tudni: az is valami nagyon szép és nagyon tág fogalom. Túlságosan nagy. Mennyi bűnt követnek el a nevében.

Kosztolányi Moviszter doktora érvel így az Édes Annában, de nem csak ő szemléli így az emberiesség nevében a emberiséggel és a hazával visszaélőket. A jobboldali politikai közössége embere, Wass Albert is elmélkedett már ezen. Szerinte „a hazaszeretet ott kezdődik, amikor egymást szeretik azok, akik egy hazában élnek. De ezt olyan nehezen értik meg az emberek." Egymást szeretni a magyarok aligha fogják ebben az évezredben, gondolhatjuk, ha arra eszmélünk, hogy elégé elítélhető módon ismét megnézzük Menczer pécsi attakját. „Úgy látszik, hogy a magyarnak hiába írták a történelmet. Nem okul semmin. Még csak saját kárán sem", jegyezte meg Kossuth Lajos meglehetősen bölcsen. És hogy Mikszáth Kálmánt se kelljen nélkülöznünk, a kiváló prózaíró, újságíró (és nem mellesleg parlamenter) így fogta meg a magyarság lényegét: „A magyar ember szereti keresni az igazságot. De nem szereti megtalálni. És ha mégis megtalálja, mindjárt beleun: ejnye, de kellemetlen pofája van!"

Haza és igazság. Ki a hazafi? Mi a hazafi? És pláne (ehhez értünk jobban) ki nem az? Ki az áruló? Mit árul az áruló? Vagy kit? A Fidesz tizennégy éves országlása egy értékrendszert árult el, a nyugatos, európai, liberális eszményekét. (Jegyezzük meg: konzervatív liberalizmus is létezik, de még hogy.) Liberálisnak lenni jó esetben annyit tesz, hogy nem kérdőjelezzük meg a másik jogát a lélegzetvételhez. Se. Orbán Viktor megérezte (megmérte), hogy a magyarokban sok száz év szívás után erős késztetés van a sikerre, akár azon az áron is, hogy „dögöljön meg a másik tehene is". A tanárok? Egész nyáron hédereznek. A cigányok? Nem csak nyáron. A hajléktalanok? Ők tehetnek róla, és különben is, fürödjenek le. Nem vitatnánk, hogy a nemzeti konzervativizmus ezeknél sokkal nemesebb értékeket is őriz, de abban bizonyosak vagyunk, hogy a hatalom kizárólagos megtartásához ragaszkodó államrend építése nem tartozik közéjük (és nem mellesleg alaptörvény-ellenes.) Ugyancsak bajosan okolható meg egy akadémikus vitában, hogy a nemzeti konzervativizmusban, hovatovább patriotizmusban miért lesz gazdagabb a néhai brit királynőnél a miniszterelnök gyerekkori barátja. Egy gázszerelő, aki A tanú című film majd minden kliséjét visszamondja. És az is nehezen indokolható, hogy miért kell a világ pénzét elégetni egy keresztény kurzusnak a gyűlöletkeltésben jeleskedő kormánypropagandára.

> „Támad elemző, újságíró, influenszer, színész és sok ezer (!) troll. Érdeklődéssel figyeltem, hogy mindez milyen érzéseket vált ki bennem. Megvan a válasz. Nagyon élvezem!"
>
> **MENCZER TAMÁS**

Ugyanitt kell megemlékeznünk arról a tévedésről is, hogy a Fidesz/Orbán folyamatosan a magyarok nevében beszél, és a magyarok érdekéről beszél. Ez ugye roppant arrogáns. („A magyar érdeket senki nem védi meg helyettünk. Nekünk kell megvédenünk! – Menczer T.) Legalább kétmillió magyar van (csak a választók között), akit ez vérig sért, és szívesen igazítaná el Menczert Tamást jó közelről. De gyomra nincs hozzá, tükre viszont van odahaza.

Fidesz-harcmordor

És most térjünk vissza picit a Fidesz kommunikációs igazgatójához, hátha segítünk neki szembenézni azzal a bizonyos „kellemetlen pofával". Az igazsággal (vagy legalább néhány szeletével: az egészet nem sajátítanánk ki semmiképp). Azt írja egy helyütt Menczer, magyarázva (de meg nem magyarázva) az elmúlt hetek kommunikációs őrjöngését, hogy „minekutána" az ellenzék dolga a hatalom megszerzése, ezért az ellenzék támadja a kormányt, tehát az ellenzék választ harcmodort. Ja, de nagy tévedés ez egy kommunikációs igazgatótól! (És ez a tévedés egyúttal sok mindent megmagyaráz.) Egy. Bizonyára feltűnt Menczer igazgatónak is, hogy a Fidesz van hatalmon, és ebbéli igyekezetében minden eszközzel (és pénzzel) démonizálja a mindenkori ellenzékét. Voltak már Brüsszelt kiszolgáló kerítésvágók, Brüsszelt kiszolgáló lakájok, és persze Brüsszelt kiszolgáló háborúpártiak (nem beszélve a globális háttérhatalom kiszolgálásáról: figyelmezzünk a Fidesz–KDNP minden elemében szélsőjobboldali Nemzeti Ellenállás Mozgalmára!). Aki sok pénzből (és keresztény létére súlyosan gonosz szándékkal) megbuherálja a magyar jelentéstant, kitekeri a szavak nyakát, és szakmányban ellenségképet gyárt a saját egyetemes és országos gyengeségének az eltakarására (euró: 415, infláció az elmúlt négy évben: ki számolja?), az bizony harcmodorban jeleskedik. Ha másban nem is. Kettő: talán az is feltűnhetett Menczer-igazgatónak, hogy helyzetéből adódóan a kormány kezében összehasonlíthatatlanul több erőforrás van, mint az ellenzékében bármikor, és 1990–2024 között összesen. A közhatalmat ők gyakorolják, a törvényeket ők hozzák (sokadik éve veszélyhelyzeti-rendeleti kormányzással), a közpénzt ők költik, az államot minden hatósággal és titkosszolgálattal és kormányhivatallal (és jelentős részben a megyei, járási közigazgatással, önkormányzatisággal) ők üzemeltetik. Jegyezzük meg itt: ha a kormány (a rendeltetésszerű használatból eredően) kormányozna, akkor talán a feje se fájna. Vagy legalább nem a tétlenségtől. A pénzügyileg kivéreztetett, választási akadálypályákon átvergődött, kövér propagandamédiával vegzált ellenzéken számon kérni a magyarság minden nyűgét s nyilait – nem túl elegáns. Európában. Kérdés, sikerül-e Európát oroszbarát közeggé tenni, mert ha igen, akkor Orbán illiberális örökösége élhet, mint Marci hevesen, csak az országnak lesz „konyec".

Egy bizonyos szint alá

És itt most adózzunk egy percig Menczer Tamás hamvába holt eleganciájának és békességének. A kommunikációs igazgató élete velejéig nehéz. Képzeljük magunkat a helyébe! Valakinek tántorogva leüvöltjük a fejét az utcán, személyeskedünk, és távol maradunk a rokonszenv minden elemétől, mert a politikai közösségünk (és persze a haza) ezt várja tőlünk. Eljön a másnap. Megesz bennünket a szégyen, nem tudunk előmászni a föld alól, de nem úgy Menczer Tamás!

> „Mindig keresem ezt a hazát, annál makacsabb szeretettel és figyelemmel, ahogy a másik, a hivatalos és történelmi, a címeres és lobogós, elfedi előlem."
>
> **MÁRAI SÁNDOR**

Ő ezt nagyon élvezi. Azt mondja, azt írja ő. „Támad elemző, újságíró, influenszer, színész és sok ezer (!) troll. Érdeklődéssel figyeltem, hogy mindez milyen érzéseket vált ki bennem. Megvan a válasz. Nagyon élvezem! (Röhögő emoji.) Akárhányan jöttök, mindig erősebb leszek! A közösségemet mindig meg fogom védeni!" Bayer Zsolttal szemben a tévében így elmélkedik. „Az elmúlt napokban többször találkoztam azzal a megfogalmazással, hogy egy bizonyos szint fölött nem megyünk egy bizonyos szint alá. Ez igaz. Ha csak rólam van szó. Ha rólam van szó, én lehetek nagyvonalú. De ha egy politikai harcban a közösségem és a hazám jövőjéről van szó, akkor én nem lehetek nagyvonalú! Akkor nekem mint a Fidesz szóvivőjének semmi más választásom nincs, mint az, hogy ha oda megyek le, és az ő fegyverével és az ő stílusával győzöm le." Már a Demokratában is tanúságát adta a kommunikációs igazgatói kinevezésekor tavasszal, jelezve, hogy a „hazaszeretete" határtalan, nem ismer se istent, se embert. „Én a célt nézem, azt, hogy a hazámért harcolok... Ha tehát azzal tudom segíteni a hazámat, hogy harcolok, akkor minden szükséges csatát meg fogok vívni, és erre buzdítok mindenkit, aki a politikai közösségünkhöz tartozik!" Menczer buzdítása nem volt teljesen eredménytelen, egy kaposvári Fidesz-aktivista a „féreg" megdobálására hívott a minap, burgonyával, paradicsommal, tojással, kutyaszarral hajigálta volna meg szíve szerint kedélyes tömeg tagjaként Magyar Pétert (a nemzeti konzervativizmus örök dicsőségére).

A haza fogalmát sokan vették a szájukra hiába, és indokolatlanul. Toroczkai László, a Fidesz által belakott szélsőjobb mi hazánkos vezére beszélt arról két éve, október 23-én, hogy a magyar haza továbbra is veszélyben van, és a különböző hatalmaktól kell megvédeni. Akkor mesélte, hogy egy általuk meghívott bolgár politikust egyszer egy magyar vendéglőbe vitt el ebédelni, és ott „egy indiai migráns" volt a pincér. (A londoni magyar pincérek céhétől a nevében is elnézést kérünk.)

És ha már emigráció, Máraival dicsérnénk a napot, és bíznánk a sorait olvasván egy olyan másfél évben, amikor a közszolgák nem mennek birokra a haza nevében se a Házban, se a gyermekotthon előtt. „A hivatalos hazában, a történelmi hazában, a címeres és törvénytáras, a rendőrös és katonás, a lobogós és jelszavas hazában mindig, újra, egyre makacsabbul, egyre fájdalmasabb figyelemmel, kitartással, gyöngédséggel és elnézéssel kell megkeresni az igazi hazát, amely talán a nyelv, talán a gyermekkor, talán egy utca, melyet platánok szegélyeznek, talán egy kapualj, ahol álltam valamikor, s egy dallamot hallgattam, mely az emeleti lakás nyitott ablakán át szállongott a világba, talán ez a szó: »esthajnal!...« mindig keresem ezt a hazát, annál makacsabb szeretettel és figyelemmel, ahogy a másik, a hivatalos és történelmi, a címeres és lobogós, elfedi előlem."

FOTÓ: NÉPSZAVA

Fogyassz, ha bírsz!

BÁLINT ORSOLYA

A karácsonyi bevásárlás az idén átlagosan 10,3 százalékkal kerül többe, mint tavaly – a Privátbankár közel 18 éve, havonta elvégzett számítása szerint, amely az utóbbi négy hónapban rendre a KSH-nál közöltnél magasabb áremelkedést jelzett. A héten a Népszava is ismertette a számokat: októberhez mérten a fogyasztói árak átlagosan fél százalékkal növekedtek, míg az élelmiszerek ezt jócskán meghaladva 0,9 százalékkal drágultak. A tojás 11,9, a gyümölcs- és zöldséglé 3,8, az idényáras élelmiszerek (burgonya, friss zöldség, friss hazai és déligyümölcs) 3, az alkoholmentes üdítőitalok 2,8, a tejtermékek 1,7, a sertéshús 0,7, a liszt 0,5 százalékkal kerül többe, míg a cukor 3,7, az étolaj 1,7, a tej 0,3 százalékkal lett olcsóbb. Leszögezhetjük, európai szinten vannak a hazai élelmiszerárak, nem így a magyar bérek és fizetések – egy része, hiszen a legszegényebb ötöd az országos átlagjövedelem 40 százalékából gazdálkodik, míg a leggazdagabb ötöd immár ennek ötszöröséből, és egyre nő ez a társadalmi szakadék. A kormány kommunikációjában pedig elő se kerül, mit terveznek ez ellen tenni, csak a fogyasztás nőjön (abból lesz a sok adóbevétel), meg dübörögjön a gazdaság.

Táguló nézőpont

Persze a szegénység- avagy gazdagságérzet mindig szubjektív, attól is függ, mi melyik jövedelmi hányadba tartozunk, az ország északi vagy nyugati felében élünk, hány gyereket nevelünk, és mennyi lehetőségünk van még dolgozni. Az én középosztálybeli háziasszony ismerőseim épp arról tanácskoznak a Facebook-csoportokban, mivel helyettesítik idén a drága hozzávalókat, avagy hogyan spórolnak előre, hogy az ünnepi bevásárláson már ne kelljen, illetve hol és mit érdemes előbb beszerezni. Anyáink és nagyanyáink takarékos, maradékmentő (mai nevén zero waste) gondolkodásmódja reneszánszát éli, s amennyire időnk engedi, visszatérünk a Covid alatt már kialakított „háborús konyhához”, melynek alapja, hogy próbáljuk meg magunkat függetleníteni a bolti élelmiszerektől, savanyítsunk, konzerváljunk, helyettesítsünk, csináljunk csirkemellből „sonkát”, krumpliból „fasírtot” (komplett szakácskönyveket tennének ki nálunk a „hamis” ételek), süssünk otthon kenyeret, daráljunk zsemlemorzsát. Ezek ugyan nem feltétlen jelentős megtakarítások, inkább szemléletváltást jeleznek, amire még mindig mondhatjuk, hogy a tudatosság is egy szűk réteg luxusa.

Ha nem az a kérdés, mit szeretünk, hanem hogy mit vehetünk – csak most nem a hiánygazdaság, hanem a féktelen drágaság okán –, szinte észrevétlenül beszűkül a gondolkodásunk. Lappangó, tudat alatti szorongással lépünk be a boltba, de a pénztárnál már biztosan eluralkodik rajtunk a végösszegtől való rettegés, s csak akkor könnyebbülünk meg, ha ez kicsit alatta van a mindenkinél máshol húzódó lélektani határnak. Kialakul a belső árfigyelőnk, lézerszemmel fókuszálva a legapróbb betűs kilós árakra, melyek a valódi összehasonlítást lehetővé teszik a termékek között. Még a kezünk is leköveti a folyamatot, automatikusan az olcsóbbért, az akciósért nyúl, persze csak miután ellenőriztük, valóban megéri-e a vásárlás, nem csak amolyan himi-humi, ráírjuk, hogy kedvezményes, de jobban megnézve mégsem.

Miközben folyamatosan öntik ránk a neten az olyan cikkeket, hogy „öt tipp, amivel olcsóbban megúszod a karácsonyi vacsorát” és „az idén így készíts magad ajándékokat”, ez még mind első-második világbeli problémának tűnhet az olyan magyar családok számára, akik kisnyugdíjból, közmunkából, avagy idénymunkából élnek, és naponta eldönthetik, hogy befűtenek-e, vagy inkább jóllaknak. Miközben a kormánypropaganda rendre baloldali károgásnak minősíti, ha szembesítik őket olyan adatokkal, amelyeket fentebb mi is a KSH által közzétett, Háztartások életszínvonala 2023 című kiadványból idéztünk, különösen cinikus nézőpont, amikor például Trombitás Kristóf megafonos videójában kijelenti, hogy „a szegénység idén érdeklődés hiányában elmaradt!”, vagy az inflációt felkiáltójelekkel a földbe döngölő Nagy Márton gazdasági miniszter közli, „a magyar emberek nem tudják, milyen jó nekik”. Talán nem gondolunk naponta arra, menynyivel rosszabb is lehetne nekünk, például egy gumicsónakban evickélve a Földközi-tengeren, vagy egy indonéz szemétszigeten kutatva eladható dolgok után, mert ezek is a miénkkel párhuzamosan létező valóságok. S nem írjuk fel esténként a mentális noteszünkbe, mennyivel nehezebb volt az élet alig száz éve itt Európában, csakhogy akkor is volt összehasonlítási alap, egyesek mindig egyenlőbbek voltak, a lázári „mindenki annyit ér, amennyije van” fölfogás még elevenebben is gyökerezett a magyar társadalomban.

Pazarló kezek

A Népszava nemrég arról is írt, miközben rengetegen panaszkodnak arra, milyen drágák az élelmiszerek, iszonyatos mértékű a túlvásárlás: hazánkban évente mintegy 0,9 millió tonna élelmiszer kerül a kukákba, ebből 230 ezer tonnát a háztartások dobnak a szemétbe, egy átlagos magyar tehát havonta 22,5 kilónyi ételt pazarol el, nagyjából 40 ezer forint értékben. Az okok: ragaszkodunk a régi, megszokott termékekhez, kevésbé vagyunk nyitottak az innovatívabb újakra, bizalmatlanok vagyunk a másodosztályú termékekkel, amiket csak a szegények vásárolnak – ha ezeket tennénk a kosarunkba, talán mi is szegénynek éreznénk magunkat. És csak az tud pazarolni, akinek van miből, tehát a jómódú háztartások dobnak ki arányaiban jóval többet, mint az eleve szűkségből gazdálkodók.

Itthon még csak kevés üzletlánc és étterem tartja fontosnak az ételmentést, a közeli lejáratú termékek eljuttatását a kispénzűeknek és a rászorulóknak, egyszerűbb megszabadulni tőle. Ez még az uralkodó többségi mentalitás, amire rímelnek a nemzetközi adatok is: ha az élelmiszer-pazarlás ország lenne, a harmadik legnagyobb szén-dioxid-kibocsátó lenne az USA és Kína mögött. Persze végletes lenne folyton arra gondolni, hogy a (déd)unokáink talán már éhezni fognak, felfaljuk a jövőjüket, mert biztos feltalálnak addigra valamit, új gyártási technológiákat, új élelmiszereket. A túlfogyasztás éppúgy egészségügyi problémák sorához és rövidebb élettartamhoz vezet, mint a nem minőségi élelmiszerek fogyasztása. De oly sokszor tesszük és eszszük azt, amiről egyértelműen tudjuk, hogy nem tesz jót nekünk, már ezért érdemes lenne a túlfogyasztás társadalmi problémáját mentális oldalról nézni, és megpróbálni úgy kezelni, mint a többi függőséget.

Globális mértékben is látjuk, hogy a drágulás nem feltétlen csökkenti a piaci szereplők által gátlástalanul gerjesztett fogyasztást, és itt idéznénk azt az örökbecsű mondást, miszerint sosem leszünk elég gazdagok ahhoz, hogy olcsón vásároljunk, tehát az olcsó általában minőségben nem jobb, se nem tartósabb. A probléma pedig egyre összetettebb, egyre nehezebb követni, mivel teszünk jót – olyan ez is, akár az elektromos autók környezetbarátsága, akkugyárakkal tetézve. Például éveken át sulykolták, hogy a húsfogyasztás mennyire felpörgeti a klímaválságot, együnk belőle kevesebbet. Most viszont a zöldség-gyümölcs sokszor drágább, mint a hús, és a mezőgazdaság még az állattenyésztésnél is kitettebb a klímaválsággal járó szélsőséges időjárásnak. Elég egy extrém csapadékos évszak, és nemrég rekordot döntött a kávé ára, ám a kávéimádók emiatt sem fognak lemondani a feketéjükről, vagy nyitnak az új fejlesztésű (többnyire élelmiszeripari melléktermékekből gyártott) babmentes kávék felé, ahogy a laborhús sem tud áttörést elérni, amíg van igazi. Egyre drágábban, de megvesszük, még nem kritikus a nyomás, hogy lemondjunk róla, inkább többet dolgozunk, hajtjuk a GDP-t, hogy fogyaszthassunk. Végül még egy fontos szempont: közelében sincs a valós környezeti terhelésnek az, amit a hulladékelszállításért fizetünk (most nem a Mohu bevételnövelése mellett érvelek), a kuka pedig olyan varázsdoboz, amiből egyszer csak eltűnik, amit benne elrejtünk, s többé nem kell foglalkoznunk vele. Ha például mindenkinek kötelező lenne komposztálni a saját biohulladékát, már jobban meggondolnánk, mit hová dobunk ki. Vagy ha látnánk a szemetünk útját egy ghánai tengerpartra, avagy kínai újrahasznosító üzembe (miként a Netflix Vedd meg most! című új dokumentumfilmje ezt megmutatja), legalább elkezdenénk magunkat rosszul érezni a gátlástalan kidobás kultúrája miatt (hiszen nincs is olyan, hogy „ki”). És eddig csakis a háztartásokról beszéltünk, hiszen erre lehet személyes ráhatásunk.

A Nemzeti Flakongyűjtési és -Visszaváltási Őrület nemrég érzékletesen lemodellezte, hogyan lehet a társadalmat érdekeltebbé és tudatosabbá tenni a hulladék-újrahasznosításban. Rengeteg gyermekbetegséggel működik még, de az idősektől a gyerekekig eléri a szemléletváltást, s úgy tűnik, lassan a kritikus tömeget is. A nagyobbik fiam szakiskolájában például az idén flakongyűjtésből finanszírozzák az osztálykarácsonyt, ami hihetetlenül motiválta a gyerekeket. A kisebbik, óvodás fiam rendre megduplázza a perselyben gyűjtögetett pénzét flakonokból, számolgatja, milyen célért hány darabot kell még gyűjteni, és a cetlijeit lobogtatva a pénztárosoknak is boldogan újságolja: „anyukám kiszedi a flakonokat a kukából!”. „Csak a sajátunkból” – szabadkozom ilyenkor lányos zavaromban.

2,5

földnyit fogyasztunk egy év alatt – a WWF statisztikája szerint a magyarok túlfogyasztása a világátlagnál is rosszabb, a túlfogyasztás napja globálisan az idén augusztus 2-ára esett, mi már május 25-ére (2023-hoz képest öt nappal hamarabb) átléptük a határvonalat. Ha mi, átlagemberek vissza is fogjuk a túlfogyasztásunkat, a földlakók leggazdagabb 1 százalékának, a „szennyező elitnek” kétszer akkora az ökológiai lábnyoma, mint a legszegényebb 50 százaléknak együttvéve. Ők repülnek-jachtoznak a legtöbbet, nekik vannak a legnagyobb autóik és házaik, ám arról még a tudósok véleménye is megoszlik, mi lenne a hatékonyabb kollektív megoldás, a tiszta technológiák támogatása, avagy inkább az „életstílusra kirótt büntetőadók”.

FOTÓ: HETI BETEVŐ FACEBOOK OLDALA

FOTÓ: BUDAPEST BIKE MAFIA FACEBOOK OLDALA

Csapatépítő önkénteskedés

Karácsonykor sokan visznek a szomszédnak is a bejgliből, a templomba járók kicsit nagyobb összeget dobnak a perselybe, de azzal is hagyományt teremthetünk, hogy felesleges ajándékok, mint az újabb tusfürdőcsomag és zoknikészlet kényszerű vásárlása helyett az adományozást választjuk. Támogathatunk például civil szervezeteket, amelyek az állam helyett látnak el fontos feladatokat, többször írtunk a Visszhangban is az állami gondozottakat megajándékozó Kuckó Önkéntes Programról, az Igazgyöngy és a Van Esély alapítványokról, az InDaHouse-ról, melyek mind hátrányos helyzetű térségekben gyerekek és egész családok felzárkóztatásán dolgoznak. Vagy ott a rászorulókat jóllakató Heti betevő, a Budapest Bike Maffia, és még sorolhatnánk javaslatainkat. Nálunk kevésbé van ennek kialakult szokása, mint korosabb jóléti társadalmakban, ahol karácsonykor többen önkénteskednek, például ellátogatnak idősek otthonába, állatmenhelyre, ételt osztanak, jótékonysági sütivásárt tartanak. De akár egyházi, munkahelyi vagy iskolai közösségek részei vagyunk, mindenütt akad egy lelkes szervező, a közösség motorja, aki összehoz egy ajándékgyűjtést vagy egy „csapatépítő” önkéntes programot, amihez érdemes csatlakozni, s az idén talán lehetnénk mi a kezdeményezők. Elmagányosodó világunkban egyre inkább értékké válnak ezek az események, ahol megtapasztalhatjuk, hogy adni jobb mint kapni, és hogy a jelenlétünk, időnk, figyelmünk is lehet hozzájárulás tágabb közösségünk jobbléthez, boldogulásához.

FOTÓK: HUSZÁR DÁVID

Jordán és Koltai elmeséli

FOLYTATÁS AZ 1. OLDALRÓL

Mindig ott motoszkált bennünk, hogy kéne egy ilyet csinálni. Sokára került sor erre. Emlékszel arra, hogy mikor mondtuk ki...

Koltai Róbert: – ... konkrétan, hogy legyen ebből egy est?

Jordán Tamás: – Konkrétan nem emlékszem, csak arra, hogy a Pali (Sztarenki Pál igazgató) nagyon örült, amikor mondtuk neki, hogy készülünk egy ilyen estre. Akkor mondta, hogy ó, akkor én szívesen látlak titeket, akarjátok, hogy a Pincében legyen?

K. R.: – És mi akartuk.

– Hogyan jött létre az előadás? Sarokpontok mentén, és azon belül improvizálva?

J. T.: – Mi egymás történeteit szinte betéve tudjuk, ismerjük a kaposvári időktől fogva, hiszen Robi volt a fő szórakoztatója az ottani klubéletnek, amibe persze néha én is beszálltam. A közös estünk tervezésének folyamata úgy zajlott, hogy összeültünk, és megbeszéltük, mit szeretnénk elmesélni, aztán összefésültük a történeteket. Vannak viszonylag újak, de a többségük mindkettőnk által már ismert sztori.

K. R.: – Akkortól kezdve hangoznak el történetek, amikor megismerkedtünk. 1968-ban, a Fényes szelek című filmben játszottam együtt először Tamással. Nagyon megszerettem őt akkor, a forgatáson kívüli beszélgetésekben, és elég hamar megéreztem benne az igazi alkotótársat és barátot. Nemcsak azért, mert ő is lóversenyen edződött az életre, meg én is, hanem mert mindig volt témánk a filmen, színházon kívül is. Lelkes, lázas munkával, alkotással teli évek voltak azok.

J. T.: – Sok szó esik a legendás kaposvári időkről, mert az eleve olyanfajta közeg volt, amelyben mindenki mindenkivel jóban volt – vagy csak így jó emlékezni rá. Mi talán azért voltunk jobban jóban egymással, mert összekötött bennünket egy csomó minden. Együtt és hasonlóan gondolkodtunk a szerepekről, a munkában egymásra voltunk utalva. Robival egy öltözőben öltöztünk, ahol a harmadik társunk Lukáts Andor volt, és mindhárman 1943-ban születtünk. Szinte példátlan a színészvilágban, de nem voltunk egymás szerepeire féltékenyek. Szerintem csodálatos, hogy három egyidős színész egy nagyon jól menő színházban tudomásul veszi, hogy ki mit játszik, és nem irigykedik sóváran a másikra.

– Tényleg nem volt szerepféltékenység önök között?

K. R.: – Hát, azért voltak néha feszültségek, mert – ebben a műsorban is megemlítem majd – bizonyos szerepköröknél nemigen rúghattam labdába. Intellektuális szerepekre ott Tamás, Máté Gábor, Lukáts Andor. Aztán később a pálya kompenzálta számomra ezt a hiátust.

J. T.: – Ha már irigység! Épp negyvenhárom éve debütált Kaposváron az az 1982-ben, a BITEF nemzetközi fesztiválon mindhárom kioszthatható díjat elnyert, Ács János rendezte „Jean-Paul Marat üldöztetése és meggyilkolása, ahogy a charentoni elmegyógyintézet színjátszói előadják De Sade úr betanításában" hosszú című darab, röviden a Marat halála. Mivel Robi nem játszott benne, ezért picit irigykedett színésztársaira. Egyszer arra kért engem, hogy kérdezzem meg tőle, hol helyezkedik el ez az előadás az ő testében. Megkérdeztem tehát: Robikám, hol helyezkedik el ez az előadás a te testedben? Erre Robi: A bögyömben!

K. R.: – Igaza van Tamásnak, nem féltékenykedtünk, szerettük egymást...

J. T.: – És hát komoly összekötő kapocs volt a lóverseny iránti szenvedélyünk is. Azért beszélek erről szívesen, mert az emberek általában azt gondolják: Hú, a lóverseny, micsoda bonyodalmak, drámák forrása! Ezzel szemben én azt állítom, igenis lehet úgy lovizni, hogy szórakozásnak tekinti az ember.

K. R.: – Tamás szerencsés volt, mert nem volt olyan mélyen benne, szenvedéllyel, bűnben, mint én. Nekem a játék végül ártalmamra vált. A játékszenvedély pusztító dolog, én vadabb voltam az átlagjátékosnál, de idővel leküzdöttem a démont.

J. T.: – Összegezve: mindenki megkapta a maga labdáját, ami járt neki. Robi és Andor is nagyokat játszott, én is, nem volt egyikünknek sem mellőzöttségérzése.

– A kaposvári társulathoz viszont mindketten csak 1980-ban kerültek, és bő egy évtizedig játszottak ott együtt.

J. T.: – Katival (Lázár Kati színművész) 1991-ben jöttünk el Kaposvárról, Robi részben korábban ott volt, később ment el, neki a kaposvári létezésből kiesett az a három év, amit a Zsámbéki-féle Nemzeti Színházban töltött.

K. R.: – Én háromszor mentem el, és tértem vissza Kaposvárra. Visszatérni, mint az anyaölbe, remek érzés, ha jó a társulat. És ott jó volt, folyton visszakívánkoztam. A Csiky Gergely Színház fogalommá vált, amikor Babarczy László igazgató olyan rendezőket is odahívott, akik adott esetben még nálánál is nagyobb sikereket értek el. Ilyen volt például a Marat rendezője, Ács János.

– Volt kedvenc közös munkájuk?

K. R.: – Sok volt. Rengeteg.

J. T.: – Ha egyet kell megjelölni, akkor a Kaposvárott 1975-ben bemutatott, majd '88-ban felújított, Ascher Tamás által rendezett Godot-ra várva darab volt az, amibe én Vajda Laci helyett ugrottam be. Rengetegszer játszottuk, Helyey László és Lukáts Andor volt még a partnerünk, de a darab nagy része a mi kettősünkről (Vladimir és Estragon) szólt. Ezek a szerepek csak megerősítették a kettőnk közötti mélységes emberi, baráti és munkakapcsolatot. Nekem ez a legemlékezetesebb, de megemlíthetném a Kaposvári kabarét.

K. R.: – A Dalos György által írottat...

J. T.: – ...igen, amit Robi rendezett.

K. R.: – Mi tulajdonképpen rajongói voltunk és vagyunk egymásnak. Volt egy rövid, abszurd jelenete a Kaposvári kabarében, ami az egyik kedvencem. A szerepe arról szólt, hogy egy külkereskedelmi vállalat kiküldte őt külföldre, valahová egy távoli, afrikai országba, és ottfelejtették. Hiába üzengetett mindenféle módon, hogy jönne már haza, nem válaszoltak. Megnősült, lett kint egy csomó gyereke, és csak üzent, üzengetett kétségbeesetten – hát nagyon édes volt benne, imádtam!

– Hogyan lehet nyolcvanon túl is ilyen energikusnak, jövőt tervezőnek, perspektívában gondolkodónak, ráadásul szórakoztatónak maradni?

J. T.: – Neked eszedbe jut, hogy hány éves vagy?

K. R.: – Néha.

J. T.: – Nem szabad ezzel foglalkozni. Nem is teszem, ám ha mégis felmerül, el lehet hessenteni ezt a gondolatot. Szeretem azt a mondást, hogy mindenki annyi idős, amennyinek érzi magát. Néha százéves vagyok. A lényeg, hogy jó megmaradni picikét gyereknek...

Az semmi! – ezt hallgasd meg!
A színművészek első előadása a Pinceszínházban december 16-án lesz, Koltai Róbert 81. születésnapján. A második előadást 2025. január 15-én, Jordán Tamás 82. születésnapja alkalmából tartják.

K. R.: – És ez nem az évek számától függ.

– Október 23-án mindketten részt vettek a Tisza Párt Széna téri nagygyűlésen. Miért érzik fontosnak a politikai szerepvállalást?

K. R.: – Amikor felkértek, elmondtam, hogy akkor lépek fel, ha elénekelhetem Dés László barátom számomra rendkívül fontos, rendkívül szép, Legyen úgy című dalát. Úgy is lett.

J. T.: – Általában egyetértek azzal a gondolattal és véleménnyel, hogy színész, művész ne politizáljon, mert más a dolga. Ezt mondatja velem a művész. Az állampolgár meg azt mondatja velem, hogy vannak helyzetek, amikor az embernek nem lehet hallgatnia. Úgy érzem, most olyan helyzet van, amikor ugyan a művésznek nem kell politizálnia, de nem lehet nem politizálni. Amikor úgy érzem, hogy jogok hiányában veszélyeztetve van minden és mindenki körülöttem – így a művészek is –, akkor ki kell állni annak érdekében, hogy élhető világ vegyen körül minket.

K. R.: – Egyetértek.

SÁRI EDINA

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

Emberlét hártyás szárnyakon

Darazsat, dongót, méhet és botanikus kertet is fest Enzsöly Kinga, vagyis olyan motívumokat, amelyek a lelassulást is szimbolizálják. Művészetében utóbbi téma fontos szerepet kap, és életében is arra törekszik, hogy visszafogja a tempót – még ha ez olykor nehéz is. A legújabb képein trópusi növények tűnnek fel, egyszerre mutatva meg a természet burjánzását és elhalását is.

P. SZABÓ DÉNES

Enzsöly Kinga az élet apró dolgaiban is megtalálja a szépet, legyen az egy rovar, egy napfényben fürdő tavirózsa vagy akváriumban úszkáló halak. A Győrben és Budapesten is alkotó képzőművész szerint érdemes elmerülni a természetben, hisz sokat tanulhatunk belőle. Ő maga nemcsak a munkáiban nyúl a témához, de családjával rendszeresen megy kirándulni Szentendrére, a Pilisbe vagy az Őrségbe, ahol bejárják a túraútvonalakat vagy gombászni mennek. Persze egy-egy ilyen kaland is megihleti, hisz a séták során is talál apró élőlényeket, melyek formájukkal és életmódjukkal inspirálják őt. Ám Kinga művészete nem a természet puszta megörökítéséről szól, mert ő a méheket, darazsakat, dongókat és a különféle növényeket nem az élőhelyükön, hanem üres háttér előtt ábrázolja, alakjukat pedig néhány precízen felvitt ecsetvonással formálja meg. És bár alanyai jobbára állatok vagy növények, rajtuk keresztül fejezi ki, hogy mit jelent embernek lenni, vagy, filozofikusabb értelemben, mit jelent a létezés.

Sziszifuszi bogarak

A Generációváltás? című sorozatában például dongó- és méhpárokat ábrázoló képeken keresztül kérdez arra, hogy milyen viszony áll fenn az egyes nemzedékek között, vajon a fiatalok hasonlók lesznek-e az elődeikhez, vagy eltérnek-e tőlük. Ezeken a műveken a két rovar közül az egyik piros, a másik fekete, és olykor szinkronban – sőt szimmetrikusan –, máskor pedig ellentétesen mozognak egymás közelében. „Amikor ezt a sorozatot készítettem, az érdekelt, hogy vajon a hétköznapokban menynyire vesszük át és ismételjük a korábbi generáció szokásait és sémáit, illetve mennyire tudjuk azokat tudatosan elhagyni” – magyarázza a művész. A 2022-es, Perpetuum Mobile (Örökmozgó) című szériájának másik szereplője a galacsinhajtó bogár lett, amely a folyamatosan dolgozó embert is szimbolizálta, de akár láthatjuk benne Sziszüphosz alakját is, akit azzal büntettek, hogy kősziklát kellett egy hegyre görgetnie, azonban az a csúcsnál mindig visszagördült, így kezdhette újra a munkáját. Kinga képein viszont a rovar egyre nagyobb földgolyót görget a hátsó lábaival, így a célját, ha lassan is, de teljesíti, így e képek még motiválók is. A művész szerint a ganajtúró elnevezés amúgy profánul hat, de egy másik nézőpontból ezek a rovarok nemesnek számítanak, hiszen az egyiptomi kultúrában szentként tisztelik őket.

De Kinga nemcsak az emberi kapcsolatokat és létezést ábrázolja a képein: egyik sorozatában globális kérdést is érintett, amikor nagy méretű papírtekercsekre festett elfolyó méheket, amelyek a klímaválság fenyegető voltát is eszünkbe idézhetik. „Kínában már léteznek olyan területek, ahol az éghajlatváltozás miatt kipusztultak a méhek, ezért a földműveseknek kell a saját kezükkel beporozniuk a növényeket – meséli Kinga. – Kérdés, hogy hosszú távon milyen következményei lehetnek ennek, ha e munkát csak emberek fogják elvégezni, és nem a beporzó rovarok.”

Tavaly a nagyvárosok korlátozó erejére hívta fel a figyelmet egy installációjával: a nyolcadik kerületi Puccs galéria háromszor három méteres kockaterébe helyezett el egy neonból formált szöcskét, amely villogásával folyamatosan próbált „kiugrani” a fogságából – a munka a rovart hol nyugalmi állapotban, hol elrugaszkodva ábrázolta.

Tavi lemezlevelek

Kinga a lelassult időt is szereti ábrázolni, egy munkájában például fémlemezekből vágott ki tavirózsákat idéző formákat, amelyeket alulról fémszálak tartottak el a talajtól, így keltve az illúziót, mintha azok a vízen lebegnének. Később a leveleket viaszból is megformázta, és egy vízzel teli akváriumba tette, majd a levegőztetővel mozgatta azokat, a folyamatot pedig kétszer is videóra vette. Egyik alkalommal a formák külön-külön forogtak, másik alkalommal csoportokat képeztek, ami szintén elindíthat a nézőben asszociációkat, mintha csak magában álló egyéneket vagy baráti társaságokat, közösségeket látna. „A lelassulás fontos számomra, mert a mai világban ezt az őrült tempót csak ezzel lehet ellensúlyozni – érvel a művész. – Én is több szálon mozgok, hisz nekem is van civil munkám és családom, emellett doktori képzésre járok, és képzőművész is vagyok. Mindezek ellenére próbálok időnként lelassulni, amit számomra az alkotási folyamat is nyújt, mivel festés közben teljesen beleveszek a munkába.”

E szemléletét a Vanitas (semmiség, hiábavalóság) című videója érzékletesen fejezi ki, mivel abban egy akváriumban a tudomány különféle eszközei, mint a könyv, óraszerkezet és asztrolábium (csillagóra) között úszkálnak apró halak, melyek látványába könnyű belefeledkezni. „Amikor ezt készítettem, nagyon pörgős volt az életem, mivel akkor kezdtem a doktori képzést, tanítási gyakorlatom is volt, meg dolgoztam is, ezért nem véletlenül csináltam olyan művet, ami pont a lassulásról szól. Ez az állapot ahhoz hasonlít, amikor gyerekként a természetben szemlélődtem vagy a játékba feledkeztem. Amúgy kiskorom óta festőművész akartam lenni, a nagymamám rajztanár volt, és sokat rajzoltunk nála. A házában vászonra és farostra festett olajképek függtek a falon, a polcokon művészeti albumok sorakoztak. Két kedvencem volt, az egyikben japán metszetek, a másikban Andrea Mantegna olasz festő képei voltak. Mindkettő hatott rám, ahogy később az is, amikor a Zebegényi Szabadiskola egy művészeti táborában először festhettem olajjal.”

Kínában már léteznek olyan területek, ahol az éghajlatváltozás miatt kipusztultak a méhek, ezért a földműveseknek kell a saját kezükkel beporozniuk a növényeket.

Lisszaboni ihletés

Kinga művészetében a rovarok mellett a növények is fontos szerepet kapnak, irántuk való érdeklődése szintén visszavezethető a gyerekkorára. Édesapja mezőgazdász volt, ezért hétvégente sokszor mentek ki a földekre krumplit szedni vagy sóvirágot öntözni. „A legemlékezetesebb az volt, amikor apukám egy csigakertet hozott létre, amelyben a »lakók« kifutókon mozoghattak – mondja mosolyogva. – Ha esett az eső, akkor nagyon boldog volt, mert utána kimentünk az árokpartra, és vödörben gyűjtöttük az éticsigákat, amelyeket aztán elhelyeztünk az új otthonukba.”

Kinga legújabb növényes témájú képein trópusi egyedek tűnnek fel, amelyeket egy idei utazás inspirált. Lisszabonban részt vett egy művészeti rezidenciaprogramon, a városban pedig a trópusi botanikus kert növényei, a pálmák, a könnyezőpálmák és a banánfák megihlették, így azokat kékre alapozott poliészterre festette meg akrillal. „Inspiráló volt a déli növényvilág, és hogy a kertben hagyták a növényeket a maguk természetességében nőni. Sőt, ha elszáradtak, nem vágtak le belőlük, egyszerre láttatva a friss és az elhalt ágakat. Az elmúlás témája mindig is érdekelt, és ahogy telnek az évek, egyre központibb szerepet kap a munkáimban.”

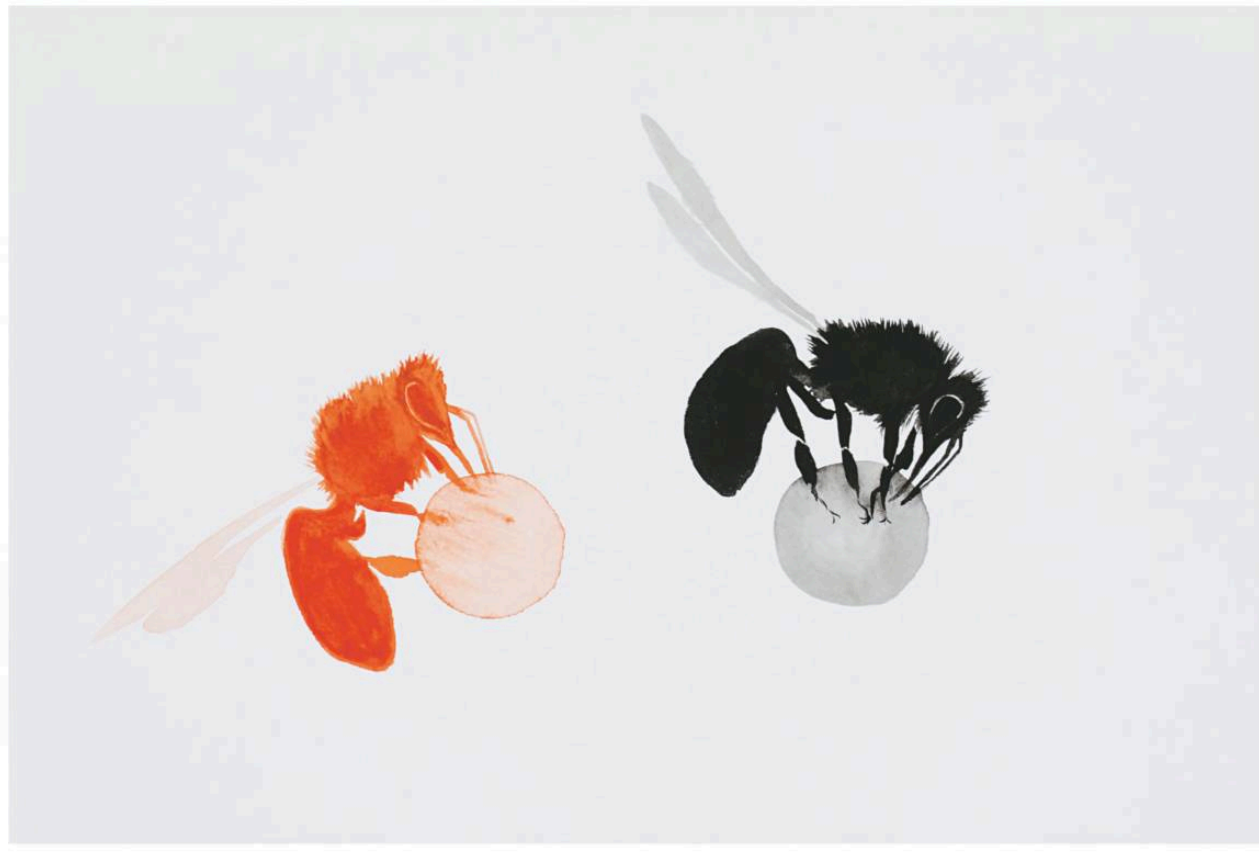

FOTÓ: SULYOK MIKLÓS

„Az oszmán uralom mérlegét egyértelműen negatívnak ítéli a magyar történetírás”

FOLYTATÁS AZ 1. OLDALRÓL

Tárgyalom azt is, hogyan függtek össze az oszmánok európai és közel-keleti háborúi, és ezek milyen kompromisszumokra késztették a hadakozó feleket. Választ kapunk arra is, miért nem lehet e bonyolult birodalmi játszmákat leegyszerűsíteni az iszlám és a keresztény civilizációk összecsapására, vagy miért elhibázott a multikulturalizmus ideológiáján keresztül elemezni az oszmán–európai kapcsolatokat, és reneszánsz fejedelmeknek tekinteni az oszmán szultánokat. Láthatjuk, mi volt az oszmán rendszer előnye a 15-16. században, és miért hanyatlott a birodalom katonai ereje a 17. század végére mind a korábbi, 16. századi hadi képességeihez, mind pedig európai ellenfeleihez viszonyítva.”

Vészjósló erők

Az Oszmán Birodalom európai hódításainak korai sikerét a kiváló képességű szultánok, vezírek és határbégek pragmatikus politikájában, és emellett a hatalom két pillérének megjelenésében látja. „Elsőként az oszmán szolgálati birtokokra épülő timár rendszernek, amely a jövedelemigazgatás, a tartományi közigazgatás (szandzsákok és beglerbégségek) és az ottani lovas haderő (timáros szpáhi katonaság) alapja volt, és másodikként a jóval kisebb létszámú, elit zsoldosalakulatoknak (janicsárok, udvari lovasok és tüzérek) és az e sereg utánpótlását biztosító gyermekadónak. E két pillérnek köszönhetően az oszmánok a 17. század végéig jóval nagyobb, jobban ellátott és felfegyverzett seregekkel rendelkeztek ellenfeleiknél, és rendre győzelmet is arattak. A meghódított országokban olyan rugalmas katonai közigazgatást és adóztatást vezettek be, amely figyelembe vette a korábbi gyakorlatot, ügyelt arra, hogy az adóteher eleinte kisebb legyen, mint a hódítás előtt, integrálta a meghódított elit tagjait, és vallási-kulturális téren viszonylagos önállóságot engedélyezett a helyi egyházaknak és híveiknek.”

A mohácsi csata előzménye és következménye az egyik legnagyobb érdeklődésre számot tartó esemény. Az újabb kutatások megkérdőjelezik, hogy az akkori magyar vezetés hibája, csődje, kudarca okolható a totális vereségért. Ágoston Gábor egyetért a hivatkozott cikkel, és büszke rá, hogy szerzője egykor a szemináriuma hallgatója volt. „Mohács nemzedékére is igaz, amit az öreg Bethlen János erdélyi kancellár és történetíró mondott saját kora (a 17. század) politikusairól, és amely Jókai Mór regényének köszönhetően majd kétszáz éve ismert: „Mi is tudtuk volna, mit kellene tennünk, de cselekedtük azt, ami lehetséges volt” – mondja a történész. – Amint a könyvben is bemutattam, Magyarországnak nem volt esélye a hatalmas Oszmán Birodalommal szemben, amelynek területe ötszöröse, népessége négyszerese, kincstári jövedelme 1523-ban nyolcszorosa, három évvel később már tizenhatszorosa, hadi potenciálja pedig négyszerese volt Magyarországénak. Nem csoda, hogy Szulejmán hadai 1526-ban háromszoros túlerőben voltak, és kétszer annyi ágyúval rendelkeztek. Ráadásul az oszmán diplomácia mesteri módon szigetelte el Magyarországot, amely így nem számíthatott érdemi katonai segítségre európai szövetségeseitől. Egy csata jelentősége főként annak következményeiben van. Mohács nemcsak Magyarország három részre osztásának és a 150 éves hódoltságnak a nyitánya, de ez a csata vezetett a dunai Habsburg Monarchia kialakulásához is. Ez volt az az erő, amely a Német-római Birodalom erőforrásainak mozgósításával, had- és pénzügyigazgatásának modernizálásával, a magyar és a birodalmi rendekkel kötött kompromisszumaival kiépítette Magyarországon azt a védelmi rendszert, amely megállította a további oszmán hódításokat, és ezzel Közép-Európa sorsát is évszázadokra kijelölte.”

FOTÓ: KOSZTICSÁK SZILÁRD / MTI

Az első aranykor

A történész azt mondja: a 15-16. századi európai diplomaták és hadiírók elismeréssel írtak az oszmán szultánok hatalmáról és a katonaság fegyelmezettségéről. IV. Iván cárnak írott munkájában Iván Pereszvetov példának állította ura számára II. Mehmed szultán centralizált hatalmát, igazságos kormányzatát és fegyelmezett hadseregét. „Egyes történészek párhuzamokat véltek felfedezni az oszmán és az orosz javadalmi birtokok, a jövedelmeket rögzítő összeírások, vagy épp az elit puskás janicsárok és az orosz puskás gyalogos sztrelecek között, amelyek létrehozását már Pereszvetov is ajánlotta – magyarázza a Georgetown professzora. – Mások azonban úgy gondolják, hogy ezek egymástól függetlenül fejlődtek ki. Közvetlenebb az oszmánok hatása a szafavida és a Habsburg-katonaságra. A Perzsiában uralkodó síita szafavida sahok az oszmán ágyúk és a puskás janicsárok tűzerejétől elszenvedett vereségek miatt fejlesztették tüzérségüket, vették át a szekértáboros harcmódot, amelyet egyenesen oszmán harcmódnak neveztek, és állították fel a puskás gyalogosegységeket, amelyeknek az utánpótlását (az oszmánokhoz hasonlóan) keresztény rabszolgákkal oldották meg. A Habsburgok az oszmán hódítások feltartóztatásának érdekében építették ki a magyarországi védelmi rendszert, erősítették meg és építették át az oszmán ágyúk és aknák elleni jobb védelem céljából az itteni végvárakat, és kezdtek egyre több puskás gyalogost alkalmazni seregeikben.”

De vajon milyen kép bontakozik ki a török hódoltságról a dokumentumokból? Melyik időszakot és miért viselte el könnyen, és melyiket nehezen a magyar lakosság? Ágoston Gábor azt mondja: a magyar történetírás az oszmán uralom mérlegét egyértelműen negatívnak ítéli. „Főként a háborús évtizedek – a Szulejmán korabeli hadjáratok, a tizenöt éves háború (1593–1606), az 1658–1664. évi háborúk és a visszafoglaló háború (1683–1699) – pusztításai okozta népességfogyás és a középkorban még a népesség 75 százalékát kitevő magyarság arányának visszaszorulása miatt. E csökkenés a betelepülő (és a Habsburg-kormányzat által a 18. században betelepített) szerb, horvát, szlovák, román és német kisebbségekkel szemben történt. A gazdaság és a társadalom azonban meglehetős életerőről tett tanúbizonyságot. Mivel az oszmánok csak adóztatták, de nem gátolták a hódoltságból az európai piacokra irányuló exportot, a legjobb években 150-200 ezer darabra taksált szarvasmarha-kivitel jelentős haszonnal járt, amiből a cseh, itáliai, német és osztrák befektetők mellett a magyar nagybirtokos nemesség és a paraszt-polgárság is kivette a részét. És ezzel eljött – Szakály Ferenc történész megfogalmazásában – a vállalkozás első aranykora. A felhalmozott haszonból jutott építkezésre, a reformáció tanainak és iskoláinak, valamint a magyar nyelvű könyvkiadásnak a támogatására is. Az oszmán uralom teremtette magyar végvári katonaság és az Erdélyi Fejedelemség, valamint a Habsburg központi kormányzatnak és a rendeknek az oszmánok elleni védelem fenntartásában kialakult kényszerű egymásrautaltsága pedig korlátozta a Habsburgok központosító törekvéseit, biztosította a rendi kiváltságok fennmaradását és a Magyar Királyságnak a Monarchián belüli önálló államiságát.”

AYHAN GÖKHAN

Mohács nemzedékére is igaz, amit az öreg Bethlen János erdélyi kancellár és történetíró mondott saját kora (a 17. század) politikusairól, és amely Jókai Mór regényének köszönhetően majd kétszáz éve ismert: „Mi is tudtuk volna, mit kellene tennünk, de cselekedtük azt, ami lehetséges volt.”

Ágoston Gábor
Történész, a Georgetown Egyetem professzora. Egykor az Apáczai Csere János Gyakorló Gimnáziumban írt egy dolgozatot a mohácsi csatáról és egy másikat szülővárosa, Kunhegyes történetéről. Így tudta meg, hogy a település környékén a 13. században kipcsák-törökül beszélő kunok telepedtek le. A középiskolában olvasta először későbbi mestere, Káldy-Nagy Gyula *Szulejmán* című könyvét, és akkor döntötte el, hogy a történelem mellett török nyelvet és oszmán történelmet szeretne tanulni. Szakterülete az oszmanisztika, a Közel-Kelet és a Balkán története, a kora újkori magyar történelem. Magyarul elérhető könyvei: *Az oszmán hódítás és Európa, Gül baba és a magyarországi bektasi dervisek* (Sudár Balázzsal közösen), *A hódolt Magyarország*.

FOTÓ: WIKIMEDIA

politikailag PINK inkorrekt

HETI ABSZURD

Leállítókkal-vonóval

BÁLINT ORSOLYA

Az az egyik fő baj a világgal, hogy az okosak általában kételkednek még magukban is, a hülyék ellenben mindig mindenben marha magabiztosak. Például bedőlnek annak, hogy Menczer Tamás csak leállította az agresszív kocsmai tempót, amit valójában Magyar Péter hozott be a honi közéletbe. Mert szidta a magyarokat, hogy büdös a szájuk, meg büdösek az emberek, és még elnézést sem kért, ezért kellett helyre tenni és le(ki)csicskázni. A miniszterelnök meg utána egy fél országot gázlángol, hogy Menczer „jól tette", mert a hőbörgőkkel csak a saját nyelvükön lehet beszélni, miközben legitimálja a politikai bullying eddig látott legundormányosabb formáját, amit ő is magas szinten, mi több, a legmagasabban űz. Például amikor az ukránokat okolja, amiért nem jött létre a karácsonyi tűzszünet, amelyről ő személyesen egy órán keresztül próbálta telefonon meggyőzni Putyin elnök-agresszor-barátocskáját.

Szabadon idézzük szavait a következő Kossuth rádiós interjújából: „Ez a Zelenszkij egy ilyen agresszív, lehet, hogy másoknak imponáló, nekem inkább ellenszenves, lesöprő stílusú, rém kellemetlen alak. Akivel nem lehet értelmesen beszélni. Hiába ígérte meg Vologya, hogy megfontolja az általunk javasolt tűzszünetet, Zelenszkij nem kért sem a magyar közbenjárásból, sem a békéből. Jön azzal, hogy nem tájékoztattuk, meg hogy nélkülük nem lehet tűzszünetről tárgyalni, pedig Olaf Scholz is felhívta Vologyát, de az bezzeg az ő dolguk, hogy miről beszélgettek. A konfliktusnak így nem is lehet vége, amíg Ukrajna háborúpárti, Brüsszel háborúpárti, az USA szintén, de csak amíg Trump barátom el nem hozza ott is a békét. Putyin barátom pedig jól tette, hogy odament Ukrajnába és leállította a háborúskodni akarókat, akikkel csakis a saját nyelvükön lehet beszélni. Módosítanám is kicsit a bibliai idézetet a saját szájízem szerint: ki drónt ránt, drón által vész el. Egyszer talán a világ naiv, megtévesztett fele is belátja majd, hogy az ilyen Zelenszkij-félékkel nem lehet mást csinálni, mint odamenni, és leállítani. Végre valaki magára vállalta ezt a súlyos áldozatokkal járó feladatot, hogy elhozza a békét az ukránoknak és egész Európának, ahol már csak mi, magyarok állunk ki a béke meg a Grúz Álom elsöprő választási győzelme mellett. Ami szintén a világbékéről szól, amelyben hiszünk, és aki nem hisz, azt le kell állítani, mint a komplett grúz ellenzéket.

Mi nem csak a háborút nem szeretjük, nincsen szükségünk közéleti háborúra se, sem itthon, sem másutt. Mert mi nem szeretjük ezt a negatív, lenézésből fakadó, fenyegető tónust. Ez új, mert eddig ha valakinek kicsúszott a száján valami rossz dolog, rögtön elnézést kért, visszavonult. Én magam is elismertem mindig minden hibámat, sűrűn kértem bűneimért a népem bocsánatát. Vagy itt van például Kocsis Máté, az ő viszonyulása például a sajtóhoz a magyar közéletben a példamutatók közé tartozik. Ő az, akivel lehet beszélni. Ebben még nálam is jobb és ügyesebb. Például megszavaztatta a követőit, hogy verőlegényekkel dobasson-e ki újságírókat a fórumáról, vagy elég nekik egy kis lincshangulat. De még hozzátette helyes válaszlehetőségként, hogy üljenek le nyugodtan. Kint. Hát nem mókás? De nézzük csak meg, kinek a rendezvényein dívik az újságírók elleni agresszió? Hát a Tisza Párt rendezvényein. A Fidesz rendezvényein soha nem fordulhat elő ilyesmi, mert be sem jöhetnek. Egész egyszerűen nem engedjük be az agresszív, ellenszenves, rém kellemetlen alakokat, akik csak azért jönnek oda, mert provokálni akarják a békepártiakat. Ezeket le kell állítani. És ott vannak az ügynökök és agyhalottak, akik máris azon dolgoznak, hogy ne kapjuk meg Brüsszeltől a nekünk járó pénzeket. Ezeket is leállítottuk most, válaszul arra, hogy Brüsszel meg leállította a pénzeket, sakk-matt. Nemzetbiztonsági vizsgálatot is indítottunk a szír elnök gépének pesti landolásáról terjesztett álhír miatt, amivel Magyar Péter veszélybe sodorta a magyar állampolgárok biztonságát. Még az kellett volna, hogy az oroszok nálunk keressék Aszad exdiktátor-exelnököt, hogy leállítsák, de szerencsére ők már tudták, hogy hozzájuk tart.

A vizsgálat arra irányul, hogy kiderítse, Magyar Péter esetében pusztán a tőle már mondhatni megszokott, iszonyatos mértékű butaságról van szó, vagy ennél is súlyosabb a helyzet. A magyar szolgálatok már vasárnap nagy erőfeszítésekkel cáfolták az álhírt, ami megnövekedett terrorfenyegetést jelentett, de mi ezt is leállítottuk, mint a pinty! Állampolgári bejelentésnek álcázva

FOTÓ: FORTEPAN / RÁCZ VEKERDI GYULÁNÉ

leállítottuk a II. kerületi Mikulást is, aki szerintünk garázdaságot és lopást követett el, amikor ugrált a gyerekeknek alkalmas trambulinon és magához vette a gyerekek leveleit, amit nem is neki, hanem az igazi Mikulásnak írtak.

És leállítjuk a MÁV-nál a késéseket is, azzal hogy 99 évre kiszervezzük a pályaudvarok üzemeltetését, hiszen mindenki tudja, még ha egy vonat pályahibák miatt késést is szenved el, az a fontos, hogy a pályaudvarra érjen be időben. Úgy járnak majd a vonatok, hogy ahhoz órát lehet majd igazítani, és mi igazítjuk is. Hegyi Zsolt MÁV-vezérigazgató máris optimista, hogy öt év múlva a mostaninál jóval pontosabban járhatnak a vonatok. Ha nem így lesz, leállítjuk őt is. Vagy az optimizmust. Addig is mindenki példát vehet Sulyok Tamás köztársasági elnökről, akit le se kell állítani, mert nem foglal állást politikai kérdésekben, sem a közéletet megosztó témákban, mint hogy a vonatok sokat késnek-e, vagy éppen eleget. Fotózgatja a főzelékét, vasalgat, aláír, meg szelfizget a Sándor-palotában, pont ilyen köztársasági elnököt szerettünk volna mindig is. Sajnálatos, hogy a korábbi belekerült a leállítónk szórásába, de cserébe visszaállítottuk a Szájer Józsit, akit azóta sem lehet leállítani."

Ugyanitt karácsonyra ajándékutalvány kapható reinkarnációs utazásra, „régen minden jobb volt" jeligére.

GRAFITEMBER RAJZA

NÉPSZAVA

Szociáldemokrata napilap

2024. december 16., hétfő 152. évfolyam, 292. szám Ára: 540 forint

AJÁNLÓ

A szaúdi vb ára

Civil szervezetek sokasága kritizálja a FIFA-t a 2036-os világbajnokság szaúdi rendezése miatt. Emberi jogi, környezetvédelmi és korrupciós kérdésekre sincs még válasz. **2. oldal**

Lemerítik a napelemeket

Az Unióban második legrosszabb magyar árambehozatal mellett az állam nem engedi további, közcélú naperőművek létesítését. A jövőre tervezett következő megújulós kiírásban a Magyar Napelem Napkollektor Szövetség szerint közcélú naperőművek már nem is jelentkezhetnek. **6. oldal**

Oroszbarát elnök Georgiában

A széles körben illegitimnek tekintett georgiai parlamenti többség a volt labdarúgót, az oroszbarát Mikheil Kavelasvilit választatta elnökké. A hivatalban lévő államfő, Szalome Zurabisvili nem távozna, amíg nem tartanak új parlamenti választásokat. **8. oldal**

Királyi képek a kápolnában

Az eddigi legteljesebb kiállítás látható karácsonykor III. Károly vízfestményeiből a londoni Garrison Chapelben. A 76 éves uralkodó az 1970-es évek óta fest. **12. oldal**

Modellváltó ütésváltások

EU Brüsszel az alapítványi egyetemekről hozott törvénymódosítás visszadobására készül, miközben indul a végleges pénzvesztés korszaka.

HALMAI KATALIN
BRÜSSZEL

Két forrásból is megerősített információink szerint nem járt sikerrel a közérdekű vagyonkezelő alapítványokról, a modellváltó egyetemekről hozott törvény novemberi módosítása, azt az Európai Bizottság (EB) már e hét elején visszadobhatja. Mindez azt jelenti: továbbra sem látható, mikor kerülhet vissza a 21 modellt váltott egyetem az Erasmus+ oktatási csereprogramba és a Horizont Európa kutatásfejlesztési programba.

Az viszont pontosan látható, hogy hamarosan indul a végleges pénzvesztések korszaka. Már semmi sem menti meg Magyarországot attól, hogy két hét múlva búcsút mondjon valamivel több mint egymilliárd eurónak – több mint 400 milliárd forintnak – a 2021–2027 közötti európai uniós támogatásából. A hatóságok két év alatt sem hajtották végre a Brüsszel által befagyasztott pénzek feloldásához kötött feltételeket, ezért a pénzt végleg kiveszik a magyaroknak címzett borítékból. (Csak viszonyításul: miközben a kormány alaptalanul azzal vádolja Brüsszelt, hogy megszüntetné a 13. havi nyugdíjat, a most elvesző 400 milliárd majdnem elég lenne egy 14. havi ellátásra.)

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

Múlt héten a BME is belépett a modellváltó egyetemek sorába

A jogállamisági és demokratikus normák szisztematikus megsértése miatt Magyarország jelenleg nem fér hozzá a számára megítélt 19,2 milliárd euró uniós pénzügyi támogatáshoz. Ebből 9,5 milliárd a járvány utáni helyreállítási alapból és 9,7 milliárd a felzárkóztatási alapból érkezne. Ez utóbbiból 6,3 milliárd a korrupciós kockázatok, 2,6 milliárd az alapvető jogok megsértése miatt befagyasztott pénz, míg a maradék visszatartását technikai okok hátráltatják. Az e hó végén elvesző egymilliárd feletti összegek a feltételek teljesítése esetén még megmenthetők.

ÍRÁSUNK A 3. OLDALON

Szlovák üzletbe gurul a gyenge forint

BEVÁSÁRLÓTURIZMUS Nem kedvez a gyenge forint azoknak, akik szívesen járnak át Szlovákiába vásárolni, de a mostani árfolyam sem riaszt el mindenkit – derül ki körképünkből. – Átjárunk, mert sokkal nagyobbak az akciók az ottani „nagybótban”, mint nálunk. Itt már egy pár forintos leárazást is nagy csinnadrattával harangoznak be, ott meg csak szerényen kiírják az árcédulára, hogy 40-50 százalékkal olcsóbb – mondta egy rutinos bevásárlóturista a Nógrád megyei Hugyagon. Szavait erősíti, hogy egy szlovákiai üzletlánc ma is magyar nyelvű szórólapokkal csábítja a hazai vevőket.

Az egyik szlovákiai áruházlánc magyar nyelvű weboldalt is létrehozott, az eurós árak mellett feltünteti a forintösszeget is.

Egy csitári férfi viszont arról beszélt, hogy sokan nem csak az olcsóbb bevásárlás reményében lépik át a határt. – Az itteni embereknek ez arról is szól, hogy egy kicsit kiruccanunk egy másik országba.

RIPORTUNK AZ 5. OLDALON

A nagykürtösi áruház parkolójában nem ritka látvány a magyar rendszám

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

Akciós volt a csopaki HM-üdülő

BALATON Piaci ár alatt juthatott volt honvédségi üdülőhöz Csopakon egy tenderbajnok NER-közeli vállalkozó, aki korábban az állami hajózási cégtől vásárolt itt kikötőt – értesült lapunk. Az útépítési tendereken sokszor nyertes Dömper Kft. tulajdonosának érdekeltsége bruttó 782,8 millió forintért vett meg a Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt. őszi tenderén egy volt honvédségi üdülőt, ami egy lapunknak nyilatkozó ingatlanpiaci szakértő szerint a felépítményekkel együtt milliárdos értéket képvisel. Márpedig a jelek szerint a vevő jobbára elégedett a megvett épületekkel. A cég lapunknak nem, de az önkormányzatnak beszélt terveiről. – A tulajdonostól úgy tudjuk, nem akar változtatni a jelenlegi funkción, csak kisebb felújításokat tervez, illetve az éttermet modernizálná – mondta Ambrus Tibor, Csopak polgármestere.

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

Tavaly őszig a katonák nyaralhattak 23, klimatizált, teraszos faházban

A volt HM-üdülő úgy 600 méterre van attól a kikötőtől, amit négy éve vett meg a vállalkozó érdekeltsége az állami Balatoni Hajózási Zrt.-től.

CIKKÜNK A 4. OLDALON

Bukás előtt a Scholz-kormány

VOKS Ma szavaznak a német parlamentben az Olaf Scholz kancellár vezette kormánnyal szembeni bizalmatlansági indítványról. Sajátos módon még a német szövetségi kormány feje is abban érdekelt, hogy megbukjon a kormánya. A pártok ugyanis már korábban megegyeztek abban, hogy 2025. február 23-án rendezzék meg az előrehozott választást. S a késlekedés most senkinek sem áll érdekében. Ami a menetrendet illeti, a kancellár 13 órakor nyilatkozatot tesz a Bundestag előtt, majd kéri a kormányával szembeni szavazást. Ezt a vitát követően bonyolítják le: név szerinti szavazást tartanak. A voksolásra azért van szükség, mert csak ezen procedúra után oszlathatja fel a parlamentet Frank-Walter Steinmeier államfő. Scholz a következő kormány hivatalba lépéséig, várhatóan áprilisig, ügyvezető kancellár marad.

A február 23-án esedékes voksolás favoritja a CDU/CSU.

BŐVEBBEN A 8. OLDALON

Eb-bronzérmes kézilabdázók, úszó-vb-aranyak

BRAVÚR Egyetlen góllal ugyan, de legyőzte a világbajnok és olimpiai ezüstérmes francia csapatot a női válogatott a kézilabda Európa-bajnokság bécsi bronzmérkőzésén, a vége 25-24 ide. A végletekig kiélezett összecsapáson hatalmasat játszott a kilencgólos Klujber Katrin, aki összesen 60 gólt lőtt az Eb-n. Ezért nem meglepetés, hogy posztján bekerült az európai szövetség által összeállított álomcsapatba. Sőt: a jobbszélsők között Győri-Lukács Viktóriát is érdemesnek találták erre, a torna legjobb fiatal játékosának pedig Simon Petrát választották.

A Duna Arénában rendezett rövidpályás úszó-világbajnokságon Sárkány Zalán szombaton 800 méter gyorson győzött, majd a vasárnapi zárónapon Kós Hubert nyert aranyérmet 200 méter háton.

RÉSZLETEK A 14-15. OLDALON

FOTÓ: MTI/CZEGLÉDI ZSOLT

Hatalmas öröm, 12 év után ismét dobogóra állhatott a női kézicsapat

Megolajozták a szaúdiak a futballt

HÁZIGAZDA Civil szervezetek sokasága kritizálja a FIFA-t a 2036-os világbajnokság szaúdi rendezése miatt. Emberjogi, környezetvédelmi és korrupciós kérdésekre sincs még válasz.

VARGA T. RÓBERT

Múlt szerdán a thaiföldi központtal tartott online FIFA-kongresszuson a 211 tagszövetség képviselői egyhangúlag támogatták, hogy 2030-ban Spanyolország, Portugália és Marokkó közösen bonyolítsa le a futball legfontosabb viadalát, de minthogy akkor lesz 100 éves a vb, a torna első három meccsét Argentína, Paraguay és a legelső seregszemle házigazdája, Uruguay rendezi. Egy füst alatt a 2034-es világbajnokságot is odaítélték Szaúd-Arábiának. A tagok a maximálisan elérhető 500 pontból 420-at adtak az arab pályázatnak, ami egyfelől rekord, másfelől papírforma: a kontinensek közötti váltószabály okán a FIFA tavaly az ázsiai és óceániai országoktól kért pályázatot, a rendezést egyetlen további ország, Ausztrália fontolgatta, ám végül nem nyújtott be jelentkezést. Szaúd-Arábia megválasztása puszta formalitássá vált, minekutána példátlan gyorsasággal döntöttek a 10 év múlva esedékes tornáról. A hivatalos pályázati időszak 2023. október 4-én kezdődött, alig egy év alatt a kérdés pedig el is dőlt. A FIFA a sietséget azzal indokolta, hogy a közel-keleti országokban tapasztalt pozitív fejlődés és a korábbi rendezvények sikeressége – például a 2022-es katari vb – megerősítette a szaúdi pályázat legitimitását.

FOTÓ: VADIM N

Felülnézetből úgy fest Rijád, mint egy nyugati metropolisz, belülről azonban nincs sok hasonlóság

A helyszínek

A 2034-es lesz az első 48 csapatos torna. A meccseket a főváros, Rijád mellett további négy városban, Dzsiddában, Al-Hobarban, Abhában és a még készülő sci-fi „épületvárosban", Neomban rendezik. Utóbbi az a lineáris város, amely 170 kilométer hosszú, 200 méter széles, nincsenek benne autóutak, mégis várhatóan 9 millió lakosnak ad majd otthont s amelynek építése cirka 500 milliárd dollárba kerül. Összesen 15 arénában lesznek meccsek, ezek közül 11 új építése folyamatban van, nyolc „zsír új" lesz, három helyszín főpróbája pedig a 2027-es Ázsia Kupán esedékes. A központi létesítmény a rijádi King Salman International Stadium, a nyitómeccsnek és a döntőnek is otthont ad majd. Kialakítanak 10 szurkolói zónát, egyet a rijádi King Salman Parkban, egy másikat pedig a dzsiddai vízparton.

Mit szól ehhez az MLSZ?

A Népszava kérdéseket küldött az MLSZ-be, szerettük volna megtudni: a szervezet miként viszonyul a szaúdi rendezéshez? Mi a véleménye az emberjogi kritikákról? Csányi Sándor MLSZ-elnök, FIFA-alelnök támogatta-e a szaúdi rendezést? Pénteki levelünkre vasárnap esti lapzártánkig nem érkezett reakció.

MI AZ ÁRA?

Szaúd-Arábia, miként két éve Katar, igyekszik majd elkápráztatni a világot. Hogy az emírség mennyi pénzt áldozott a viadalra, amelyet példátlan módon télen rendeztek, légkondicionált stadionokban, nem tudni, becslések szerint az eseményre épített infrastruktúra mintegy 220 milliárd dollárba került (legalábbis Simon Chadwick, a franciaországi Skema Business School sportprofesszorának kalkulációja alapján). Maguk a stadionok körülbelül 10 milliárdba kerültek, és hasonló volumenben költenek majd létesítményfejlesztésre a szaúdiak is. A királyság további tízmilliárdokat tervez befektetni a kapcsolódó infrastrukturális projektekbe a Vision 2030 kezdeményezés részeként: e program a társadalom forradalmi átalakítását célozza, amiben fontos célkitűzés az olajfüggőség csökkentése (jóllehet az ország költségvetése 2021-ben is még mindig 74 százalékban az olajexporttól függött). Mindenesetre a FIFA becslése szerint a szervezési költségek körülbelül 450 millió dollárral lesznek alacsonyabbak az alapelvárásoknál, jelentős megtakarításokat lehet elérni például az IT-szolgáltatások és a biztonság területén. A szervezők célja, hogy „életre szóló tornát" rendezzenek, bemutatva Szaúd-Arábia átalakulási és vendéglátási képességeit. A pályázat erőteljes kereskedelmi stratégiát hangsúlyoz: a jegyértékesítésből és a vendéglátásból származó bevételek várhatóan mintegy 240 millió dollárral meghaladják a FIFA várakozásait, ami a kiváló minőségű létesítményeknek és az innovatív szurkolói kezdeményezéseknek köszönhető.

FOTÓ: AFP/JOHANNA GERON

Látszólag haladó szellemiséget és a reformokat képvisel a 39 éves szaúdi koronaherceg, a képet azonban erősen árnyalja több kényes ügy

„A királyság a Vision 2030 folytán átalakul, és a vb-rendezés elnyerése újabb hatalmas lépés, amely tükrözi és ünnepli a fejlődésünket, miközben még fényesebb jövő elé tekintünk" – nyilatkozta Abdulazíz bin Turki Al-Faiszal herceg, sportminiszter.

MIT REJT A CSILLOGÁS?

A monumentális esemény a jelentős pénzügyi befektetések, az ambiciózus infrastrukturális projektek, valamint a várható kivételes élmények dacára rengeteg ellenérzést váltott ki. A FIFA szavazásán a norvégok tartózkodtak, a hivatalos indoklás szerint: mert „aggályos a jelenlegi pályázati folyamat", de mindez értelmezhető burkolt célzásként is, amit speciel a dánok nyíltan leszögeztek, a dán Jesper Moller, a DBU elnöke arra szólította a FIFA-t, hogy felügyelje, a szaúdiak fektessenek mind nagyobb hangsúlyt az emberi jogok tiszteletben tartására: „Kritikusan állunk a teljes folyamathoz" – rögzítette. Az angolok azt követően álltak a szaúdi pályázat mellé, hogy biztosítékokat kaptak: minden szurkoló biztonságban lesz (az országban tiltott a homoszexualitás), Svájc pedig követelte, hogy az emberi jogok betartását ne csak a FIFA, hanem nemzetközi munkaügyi szervezetnek is ellenőrizzék.

RENGETEGEN TILTAKOZNAK

Az Amnesty International 21 különböző szervezet nevében közös nyilatkozatot adott ki, az aláírók között vannak a szaúdi diaszpóra tagjai, emberi jogi szervezetek, nepáli és kenyai migráns munkavállalók csoportjai és nemzetközi szakszervezetek: „Az, hogy Szaúd-Arábia kapta a vb-t, a kizsákmányolás és az igazságtalanság globális jóváhagyását jelenti azon több százezer vendégmunkás számára, akik a következő évtizedben az infrastrukturális beruházásokon dolgoznak majd. A FIFA-t felelősségre kell majd vonni a bekövetkező szenvedésekért. Láthattuk, mi történt Katarban. A FIFA a mai napig nem szolgáltatott elégtételt az áldozatok hozzátartozóinak. Még a munkálatok megkezdése előtt biztosítékokat kell kapnunk, hogy egyetlen munkavállaló se fizessen a vb-ért a jogaival, méltóságával vagy az életével" – áll a közleményben.

A Labdarúgó-szurkolók Szövetsége közölte: „Komoly aggályaink vannak, az LMBT+ szurkolók miatt, félelmeiket figyelmen kívül hagyták!"

„Tisztában vagyunk a kritikákkal és a félelmekkel. De teljes mértékben bízom a házigazdáinkban. Társadalmi és emberi jogi kérdésekben, miként tapasztaltuk Katarban is, pozitív változást remélünk. A vb-rendezésnek ez az egyik felelőssége. A világ figyelni fog" – reagált Gianni Infantino FIFA-elnök.

Csak ebben az évben már 309 embert végeztek ki Szaúd-Arábiában.

Ez már a XXI. század: íme a rijádi King Salman International Stadium, ahol a nyitómeccs és a döntő lesz, a meglévők mellé még 11 új stadion épül a 2036-os világbajnokságra

MÍMELIK A REFORMOKAT

A 2015 óta regnáló, 39 éves Mohammed bin Szalmán szaúdi koronaherceg nemcsak szóban, tettekkel is törekszik a reformokra. Megnyitotta a sportolási lehetőségeket a lányok előtt az állami iskolákban, lehetővé tette a női edzőtermek működtetését, feloldotta a nőkre vonatkozó korlátozásokat a sportstadionokban, sőt eljutottunk odáig, hogy már nem kell a nemeknek elkülönülniük a nyilvános helyeken – mindez valóban elképzelhetetlen volt alig egy évtizeddel ezelőtt, amikor az ország az ultrakonzervatív vallási papok befolyása alatt állt, akik szerint a sportolás elmossa a nemek közötti határokat és ösztönzi a promiszkuitást. Meglehet, a herceg ma már haladó gondolkodó képében próbál tetszelegni, ám 2018-ban még azzal került a világ figyelmének középpontjába, hogy a neki dolgozó ügynökök a törökországi szaúdi konzulátuson meggyilkolták Dzsamál Khashoggi szaúdi írót és kritikust. A férfi maradványait soha nem találták meg, a trónörökös állítja, nem tudott az akcióról.

SOHA ENNYI KIVÉGZÉS

A haladó szellemiség képét magára öltő ország azonban nem minden téren változik – legalábbis a jó irányba. Az ALQST szaúdi emberi jogi csoport szerint ebben az évben (december 8-ig) 309 személyt végeztek ki az országban, ami a legmagasabb szám a szaúdi történelemben (tavaly 172 embert fosztottak meg az életétől). Ezzel Kína és Irán után a legtöbb kivégzést hajtja végre évről évre.

A FIFA amúgy áprilisban négyéves globális partnerséget jelentett be az állami tulajdonban lévő Aramco olaj- és gázipari vállalattal, amely a 2026-os férfi és a 2027-es női labdarúgó-világbajnokság egyik főszponzora. A megállapodás révén a nemzetközi szövetség már az észak-amerikai tornán (a házigazda az Egyesült Államok, Mexikó és Kanada közösen) mintegy 11 milliárd dolláros bevételre számít.

A szaúdi esemény ennél lényegesen nagyobb bevételt hoz majd a labdarúgást világszinten irányító csúcsszervezetnek.

A sporttal akarnak „tisztulni"

Szaúd-Arábiát évek óta „sportmosással" vádolják, jelesül, hogy a sportra fordított példátlan kiadásokkal próbálja nemzetközi megítélését jobb színbe helyezni. Az ország deklaráltan a változás eszközeként használja a sportot. Középpontja a labdarúgás, a királyság több százmillió dollárt költött olyan világsztárok megszerzésére, mint Cristiano Ronaldo, Neymar vagy Benzema. Aztán Szaúd-Arábia szuverén vagyonalapja finanszírozza a LIV golfbajnokságot (ez az észak-amerikai PGA riválisa), jelentős boksz- és teniszbajnokságokat rendez, valamint olyan motorsporteseményeket, mint a Forma–1-es versenyek és a Dakar-rali.

Búcsú 400 milliárd forinttól

EU Magyarország az év végén végleg elveszíti uniós támogatásai egy részét, miközben Brüsszel arra készül, hogy visszadobja a modellt váltott egyetemekről hozott törvénymódosítást.

HALMAI KATALIN
BRÜSSZEL

Már semmi sem menti meg Magyarországot attól, hogy két hét múlva elveszítsen valamivel több mint egymilliárd eurót (több mint 400 milliárd forintot) a 2021–2027 közötti európai uniós támogatásából. A hatóságok két év alatt sem hajtották végre a Brüsszel által befagyasztott pénzek feloldásához kötött feltételeket, ezért a pénzt végleg kiveszik a magyaroknak címzett borítékból. Két forrásból is megerősített információink szerint nem járt sikerrel a közérdekű vagyonkezelő alapítványokról hozott törvény novemberi módosítása sem, amelyet az Európai Bizottság (EB) már e hét elején visszadobhat.

Mint annak idején beszámoltunk róla, a tagállamok pénzügyminisztereiből álló EU Tanács 2022. december 15-én határozatot hozott, amelyben felfüggesztette a jelenlegi hétéves költségvetési ciklusban Magyarországnak jutó felzárkóztatási támogatások nagyjából egyharmadát, vagyis 6,3 milliárd eurót. Emellett megtiltotta az európai uniós intézményeknek, hogy támogatást nyújtsanak a közérdekű vagyonkezelő alapítványoknak, illetve az általuk fenntartott jogi személyeknek. Ezzel megfosztotta a 21 modellt váltott egyetemet attól a lehetőségtől, hogy a kifutó szerződéseiket követően részt vehessenek az Erasmus+ oktatási csereprogramban és a Horizont Európa kutatás-fejlesztési programban. A döntést azzal indokolta, hogy a jogállamisági elvek rendszerszintű megsértése nagymértékben és közvetlenül érinti az uniós költségvetéssel való hatékony és eredményes pénzgazdálkodást, valamint az Unió pénzügyi érdekeinek a védelmét. Magyarul: a közösségi forrásokkal elkövetett magas szintű korrupció nagyrészt büntetlenül marad, ami veszélyezteti az európai támogatások szabályos elköltését.

A tanácsi határozat részletesen felsorolta, hogy Magyarország az eljárás áprilisi elindítása óta milyen lépéseket tett a kockázatok felszámolására, és mely területeken adós további korrekciós intézkedésekkel, köztük jogszabályi változtatásokkal. Ezeket a döntéstől számított két éven belül részben vagy egészben teljesíteni, majd a teljesítésről az Európai Bizottságot hivatalosan értesíteni kell, hogy az ország ne veszítse el a zárolt pénz időarányos részét, ami jelen esetben valamivel több mint egymilliárd euró. Mivel a magyarországi hatóságok nem tájékoztatták a biztosi testületet a milliárdok feloldását kiváltó módosításokról, és a hó végéig már valószínűleg nem is fogják, borítékolható a végleges pénzvesztés. Az összeg nem a brüsszeli kasszában, hanem a tagállamoknál marad, amelyektől le sem hívják az összeget. Ha jövőre és azután sem történik semmi, akkor a következő évek végén is komoly támogatások fognak eltűnni a Magyarországnak megítélt fejlesztési alapból egészen addig, amíg a 6,3 milliárd eurónak végleg nyoma veszik.

Az uniós előírások végrehajtásáért felelős EB tavaly decemberben, egy évvel a pénz felfüggesztéséről szóló határozatot követően értékelte a helyzetet és megállapította, hogy Magyarország nem hajtott végre számos intézkedést, amelyekkel orvosolta volna a támogatások befagyasztását kiváltó helyzetet. Fel is sorolta azokat a problémákat, amelyeket elmulasztott megtenni a tanácsi határozat elfogadása óta. Ilyen például, hogy nem bővítették ki az európai uniós forrásokkal elkövetett visszaélések megszüntetésére létrehozott Integritás Hatóság jogosítványait, egyebek között a politikai felső vezetők vagyonnyilatkozatainak ellenőrzésére.

Johannes Hahn korábbi költségvetési biztos Dobrev Klára EP-képviselőnek október végén írt levelében megerősítette, hogy a tavalyi bizottsági értékelés publikálása óta Budapest nem értesítette a brüsszeli testületet egyetlen korrekciós intézkedés teljesítéséről sem, emiatt indokolt a pénzt továbbra is zár alatt tartani. Utódja, Piotr Serafin a Bóka János Európa-ügyi miniszterrel december elején folytatott tárgyalásait követően arról posztolt, hogy a magyar lépések „nem pontosan azok, amelyeket elvártunk". A tárcavezető szerint viszont Brüsszel nem jogi és technikai, hanem politikai elvárásokat támaszt és folyamatosan újabb igényekkel lép fel a felek közötti egyeztetéseken.

Időközben a kormány eljuttatta az Európai Bizottságnak a közérdekű vagyonkezelő alapítványokról szóló törvény novemberben elfogadott módosítását, amelynek – információnk szerint – befejeződött az értékelése. Az EB több okból is elégtelennek tartja a változtatásokat és a hét elején közzéteszi várhatóan kedvezőtlen véleményét, emiatt az érintett egyetemek továbbra sem fognak hozzáférni az EU által finanszírozott programokhoz. Az egyik kifogás, hogy a jogszabály csak a felsőoktatási intézményekre terjed ki, nem valamennyi, az efféle alapítványok által fenntartott intézményre, és hogy a kormány csak azután akarja hatályba léptetni, hogy Brüsszel feloldotta a tiltást.

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

A Corvinus is alapítványi lett. A kormány döntései miatt a modellt váltott egyetemek nem vehetnek részt az Erasmus+ oktatási csereprogramban és a Horizont Európa kutatás-fejlesztési programban

Ami még menthető

A jogállamisági és demokratikus normák szisztematikus megsértése miatt Magyarország jelenleg nem fér hozzá a számára megítélt 19,2 milliárd euró uniós pénzügyi támogatáshoz. Ebből 9,5 milliárd a járvány utáni helyreállítási alapból és 9,7 milliárd a felzárkóztatási alapból érkezne. Ez utóbbiból 6,3 milliárd a korrupciós kockázatok, 2,6 milliárd az alapvető jogok megsértése miatt befagyasztott pénz, míg a maradék visszatartását technikai okok hátráltatják. Az e hó végén elvesző egymilliárd feletti összegek a feltételek teljesítése esetén még megmenthetők. (H. K. BRÜSSZEL)

TÉVÚT

PIOTR SERAFIN
költségvetésért felelős biztos : A magyar lépések „nem pontosan azok, amelyeket elvártunk"

Mire lenne elég a most elvesző uniós pénz?

Az állami kórházak adóssága 90 milliárd forint volt október végén a Magyar Államkincstár szerint, ha idevesszük az alapítványi fenntartású klinikák tartozását, akkor a kifizetetlen számla 120 milliárd forintra rúghatott. Vagyis ha a kormány 400 milliárdot akarna elkölteni az egészségügyben, akkor az intézmények összes tartozását rendezhetné, a maradék 280 milliárdból akár két ultramodern centrumkórház fellépésére is futná.

A magyar állam jövőre 305 milliárd forintot költ családi pótlékra – arra a szociális ellátásra, amit utoljára a Bajnai-kormány igazított ki az inflációval. Ha a 400 milliárdot a kormány a családi pótlék emelésére fordítaná, akkor minden gyerek havi ellátása a duplájára emelkedne és még maradna százmilliárd forint beteg gyermeket nevelő családok, és, vagy egyszülős családok extra támogatására is. Jövőre a társadalombiztosító a 13. havi nyugdíjra 490 milliárdot költ, a 400 milliárdból majdnem kijöhetne egy 14. havi ellátás. Az átlag alatti nyugdíjak 10 százalékos emelésének költségét egy évre fedezné 400 milliárd forint. PAPP ZSOLT

Önkormányzatok: újabb feladatelvonás közelíthet

TELEPÜLÉSEK Felvetődött annak lehetősége, hogy a kabinet esetleg változtatna az önkormányzati fenntartású óvodák és bölcsődék üzemeltetésének formáján – értesült lapunk kormányközeli forrásból. Információnk szerint a fenntartói feladatok kiszervezését, központosítását vizsgálhatják. Úgy tudjuk, felmerült annak a B+N Zrt.-nek az esetleges szerepe is, amely a kórházak üzemeltetését vette át.

Ha van is ilyen szándék, akkor az – a kormányzati válaszok alapján – egyelőre csak a nyilvánosságtól távol tartott elképzelés és semmiképp sem törvénymódosítás szintjén áll jelenleg. „Ilyen előterjesztésről, javaslatról a tárcának nincs ismerete" – felelte megkeresésünkre a Belügyminisztérium. Mivel az utóbbi időben gyakorta előfordult, hogy nem az illetékes szaktárca, hanem valamelyik kormánytag, többször például Semjén Zsolt miniszterelnök-helyettes nyújtott be rapid módon új jogszabály-módosítást, -előterjesztést, megkerestük őt is. Egy hét alatt sem válaszolt kérdéseinkre.

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

Nem először kapnak szárnyra pletykák az óvodák működtetésének átalakításáról

Noha a kabinet nem erősítette meg, hogy lenne ilyen terv, az elképzelés nem lógna ki az eddigi döntések sorából. A kabinet ugyanis – az iskoláktól kezdve a víziközműveken át a szemétszállításig – folyamatosan szűkíti az önkormányzatok mozgásterét, s így a helyhatóságnak adott állami forrásokat. Ráadásul az elmúlt években nem először jött hír arról, hogy a kormány az óvodákat is állami fenntartásba venné. Négy éve a Budapesti Önkormányzatok Szövetsége nyilatkozatban állt ki az óvodák önkormányzati fenntartása mellett.

A központosítás a kormányzat kedvelt terepe: a most hírbe hozott B+N Zrt. vette át a kórházak üzemeltetését. Megkerestük a társaságot, hogy tud-e ilyen kormányzati tervről. „Cégünk ilyen eljárásban nem vett részt, és nem is kapott sem felkérést, sem megkeresést az óvodák és bölcsődék üzemeltetésére, sem az államtól, sem az önkormányzattól" – írták, igaz, egy még nem létező szabály alapján nem is lehet pályázatot kiírni. Ezzel együtt kérdésünkre leszögezték: A felkérésekre rövid felkészülési idővel is képesek megfelelő minőségű megoldást kínálni, érkezzen az akár a köz-, akár a versenyszférából. VAS ANDRÁS

FORRÁS: KÖZLEKEDÉSI MÚZEUM

Horthynak emlékkocsi 200 millióért, az átlagpolgárnak fapados vonat. Ha jön

MÁV: pazarlás minden szinten

PÉNZSZÓRÁS Miközben egymást érik a komoly műszaki hibák, késések, járatkimaradások a MÁV-nál, mert nincs elég pénz felújításra, új szerelvényekre, több szakemberre, sorra derül fény súlyos pazarlásokra. Horthy Miklós vasúti kocsijának felújítását például – írta meg a HVG – a MÁV karbantartási keretéből fizettette ki a Lázár János vezette közlekedési minisztérium. Azért, mert a közlekedési múzeumnak nem volt rá pénze. A konyha-étkezőkocsit szinte a semmiből építették újjá, mahagóni falburkolattal és francia selyemkárpittal borították, a számla végösszege 200 millió forint lehetett.

Azokkal a felújításokkal is akad gond, amelyeket valóban a MÁV érdekében rendelnek el. Nemrégiben le kellett állítani a vasúti közlekedést Veszprém és Ajka között, mert olyan rossz állapotba került a pálya az esőzések miatt. Csakhogy a 24.hu kiszúrta: az érintett pár százméteres szakaszt alig hat éve újították fel teljesen az alépítmény problémái miatt. Vagyis 2018-ban úgy költöttek el közpénzmilliókat felújításra, hogy az akkor elkészült új pálya csupán hat évet bírt ki.

NÉPSZAVA

LAPSZÉL

Pannonhalmi főapát: bocsánatot kérek

FOTÓ: MTI/BÚS CSABA

„Bocsánatot kérek mindazoktól, akiket szerzetesközösségem tagjai és egyházam szolgálattevői megsebeztek, bántalmaztak, akikkel szemben visszaélést követtek el” – áll abban az írásban, amelyben Hortobágyi T. Cirill pannonhalmi főapát osztja meg gondolatait az egyházi zaklatási ügyekről. A terjedelmes, a témát sokféle aspektustól körbejáró, a Telexen megjelent írásában a főapát többek között úgy fogalmazott: „Felelős az elkövető, aki visszaél egyházi pozíciójával, tekintélyével, fölérendelt szerepével. Felelős az intézmény, a közösség és annak vezetői, akik süketek és vakok a figyelmeztető jelzésekre. És felelős a felettes egyházi szerv, amely szintén nem fordít elég figyelmet a visszaélések megszüntetésére, megelőzésére.” NÉPSZAVA

Hidvéghi bemondta az egymilliót

Már több mint egymillióan vettek részt a nemzeti konzultációban – közölte a Miniszterelnöki Kabinetiroda parlamenti államtitkára a Kossuth rádióban vasárnap. Hidvéghi Balázs azt mondta: a papíralapon és online érkező válaszok feldolgozása folyamatosan zajlik; 60-70 százalékon áll. Lapunkban többször megírtuk, hogy a közpénzmilliókból indított konzultációban több valótlan állítást tett a kormány. NÉPSZAVA

HM-üdülő akciósan

BALATON RT. Piaci ár alatt juthatott volt honvédségi ingatlanhoz Csopakon a tenderbajnok vállalkozó, aki korábban az állami hajózási cégtől vásárolt itt kikötőt, és került összetűzésbe civilekkel.

VAS ANDRÁS

Noha ingatlanszakértők és a helyi kínálat alapján milliárdos értéket képvisel, a NER-közeli Sápi Major Kft. ennél olcsóbban vett meg az államtól egy vízparti, de stranddal, lejáróval nem rendelkező egykori honvédségi rekreációs központot. A Sápi Major Kft. tulajdonosa a NER-hez erősen kötődő, a Komárom-Esztergom megye Mészáros Lőrinceként is emlegetett Abronits Róbert, aki a Schadl-ügyben érintett volt államtitkár, Völner Pál fiával, Völner Marcell-lel is üzleti kapcsolatban állt. A férfi másik vállalkozása, a Dömper Kft. összesen több százmilliárdos állami útépítési pályázatokat nyert el.

A Magyar Nemzeti Vagyonkezelő (MNV) Zrt. szeptemberben hirdette licitre – a víztől nádassal elválasztott, a kikötőtől úgy 600 méterre, pár perc sétára fekvő – balatoni telket. Itt korábban a Honvédelmi Minisztérium (HM) 2. számú Kiképzési, Oktatási és Regeneráló Központja (KORK) működött. A liciten csak a Sápi Major Kft. vett részt, így kikiáltási áron szerezte meg az ingatlant, kivéve a tóparti horgászstéget, mely a honvédségi horgászegyesület tulajdona maradt. A cég bruttó 782,8 millió forintért jutott a közel 1,1 hektáros területhez, ahol tavaly őszig katonai kiképzési és oktatási rendezvényeket tartottak, a nyári főszezonban pedig „az aktív állomány regeneráló pihentetését” szolgálta a létesítmény, mely ezen időszakon kívül „április közepétől, október közepéig fogadott vendégeket, hétközi és hétvégi pihentetésre”. Az érkezőket 23, klímás, zuhanykabinos, wifivel, hűtőszekrénnyel, tévével felszerelt, teraszos faház – egy kétágyas, 19 négyágyas és 3 ötágyas – várta, akik a KORK saját éttermében kosztolhattak. Volt gyermek- és felnőttmedence, a nádasnál hatalmas horgászstég. Viszont közvetlen, fürdésre alkalmas tóparttal nem rendelkezett.

A KORK árverésre bocsátásáról a Népszava számolt be elsőként, a HM tavaly szeptemberrel zárta be az ingatlant, s lapunknak arra hivatkozott, hogy „az állami tulajdonú rekreációs célú ingatlanok értékesítése olyan központi intézkedéscsomagot tartalmaz, mely szükség szerint érintette a honvédelmi tárca vagyonkezelésében lévő egyes ingatlanokat”.

Az ingatlan.com adatai alapján a hasonló adottságú csopaki telkek legalább 70 ezer forintos négyzetméterárral szerepelnek a kínálatban, tehát a bő egyhektáros terület minimum 700 milliót érhet telekárban. Az ingatlan.com kínálatában 4-5 ilyen hirdetés is akad a környéken ilyen árkategóriában. A lapunk által megkérdezett szakértő szerint emellett természetesen a felépítményeknek is van értéke, tehát ha a hajdani honvédségi rekreációs központot valaki kereskedelmi szálláshelyként üzemeltetné, akkor a felépítmények tovább növelik az árat. Márpedig a jelek szerint az új tulajdonos – legalábbis egyelőre – erre készült. Lapunknak több hét alatt sem válaszolt a cég, de a csopaki önkormányzat kapott információkat.

– A tulajdonostól úgy tudjuk, nem akar változtatni a jelenlegi funkción, csak kisebb felújításokat tervez, illetve az éttermet modernizálná – mondta lapunknak Ambrus Tibor, Csopak polgármestere.

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

Központi intézkedés volt az állami tulajdonú rekreációs célú HM-ingatlanok értékesítése, így került eladósorba a csopaki is

TERV

AMBRUS TIBOR, Csopak polgármestere: A tulajdonostól úgy tudjuk, nem akar változtatni a volt HM-üdülő funkcióján, csak kisebb felújításokat tervez.

Mindezek ismeretében a lapunknak nyilatkozó ingatlanpiaci szakértő úgy vélekedett: mindent összevetve nagyságrendet tekintve milliárdos értékű ingatlanról van szó, vagyis a cég a piaci ár alatt jutott a hajdani rekreációs központhoz.

Megkerestük az MNV-t, hogy megtudjuk, miért nem próbálták magasabb áron értékesíteni a területet. Azt válaszolták: az állami vagyonról szóló törvény, valamint az állami vagyonnal gazdálkodásra vonatkozó kormányrendelet alapján állami vagyont csak érvényes vagyonértékelés birtokában lehet értékesíteni. Az MNV közölte: „Az ingatlan forgalmi értékét az általunk megbízott független szakértő állapította meg.”

Az egykori HM-ingatlan megvásárlása azt jelzi, hogy az új tulajdonosnak nagy tervei vannak Csopakon. Még 2020-ban ugyanis – mint arról már többször írtunk – a Sápi Major Kft. közel 900 millió forintért vásárolta meg a Balatoni Hajózási (Bahart) Zrt. egykori, 2800 négyzetméteres kikötőjét. Igaz, azért akkor komolyabb verseny alakult ki. A licit, melyen 42-en vettek részt, 52 millióról indult. A közterületi funkciót féltő csopaki önkormányzat 250 millióig bírta a lépést a licitálókat, s a kikötő végül közel 18-szoros áron talált gazdára, csaknem 890 millióért kelt el. (A volt Bahart-kikötő mellett van még három kisebb csónakkikötő, de ezeknek mások a tulajdonosai, igaz, közös fejlesztési tervek is készülnek.)

A csopakiak előbb a kikötő elvesztése miatt bosszankodtak, aztán a cég egyes lépései miatt viták is kialakultak. Az új tulajdonos nem sokkal az adásvétel után építési területté nyilvánította a mólót, s elzárta a nagyközönség elől. Majd az is kiderült, a partszakasz elé egy több mint 230 méteres, íves mólót, hivatalos nevén kőszórást terveznek a kikötő védelmére. A tómederbe beszórni kívánt 12 ezer köbméternyi kő azonban kiverte a biztosítékot több civil szervezetnél. Előbb sikeresen támadták meg a kiadott vízjogi engedélyeket – amint erről lapunkban folyamatosan beszámoltunk –, majd miután az eljárás átkerült a kormányhivatalhoz, perre mentek volna, ám a Sápi Major a közelmúltban visszavonta kérelmét. A civilek ünnepeltek, ám nagy valószínűséggel a kőszórás előbb-utóbb megvalósul.

782,8 millió forintért kelt el a frekventált helyen fekvő, 1,1 hektáros terület

A volt Bahart-kikötőt 2020-ban vásárolta meg az állami megrendelésekkel bőven ellátott vállalkozó érdekeltsége

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

– Egyértelmű, ha valaki bővíteni akarja a kikötőt, akkor szükséges a kőszórás – mondta lapunknak Ambrus Tibor. – Jelenleg a csopaki kikötőrészen négy tulajdonos osztozik, s eddig mindenki mást akart. Mi azt szerettük volna, ha egységes tervet tesznek le az asztalra, melyről érdemben lehet beszélni, s úgy tűnik, mostanra ezt a tulajdonosok is megértették, s ősz elején bemutattak egy látványtervet, mely mindegyikük számára elfogadható. Kőszórás ebben is szerepel, ám az önkormányzat csak olyan gáthoz járul hozzá, melynek az alján van átfolyás, azaz nem fogja meg a hordalékot s nem befolyásolja a vízi áramlatokat. Emellett csak néhány tucat hajónyi bővítést támogatunk, ami a helyi igényeket kielégíti. Olyan gigaberuházásról, mint Füreden vagy Alsóörsön, szó sem lehet.

A Sápi Major Kft., ahogy a volt honvédségi ingatlannal kapcsolatos terveiről, úgy a kikötőről, gátról sem adott tájékoztatást lapunknak.

Apartmanházak mindenütt

Nemcsak a hajdani honvédségi üdülő kelt el az MNV őszi árverésén, hanem egy másik csopaki, volt HM-terület is. A cirka másfél hektáros beépítetlen ingatlan szemben van az egykori HM-üdülővel. Ezt egy olyan cég vásárolta meg, amely pont itt vásárolt már egy telket, egy volt egészségügyi üdülőt, vagyis most már csak terjeszkedett. A Kapocs Kft. a két ingatlanra öt apartmanházat tervez közös mélygarázzsal. – A terv nem új, csak a területe bővült a cégnek – mondta Ambrus Tibor polgármester.

FORRÁS: MAGYAR RENDŐRSÉG

Idén nyáron találták meg a 24 évvel ezelőtt megölt kisfiú holttestét

Till-ügy: F. János előzetesben

GYILKOSSÁG Egy hónapra elrendelte a Kecskeméti Járásbíróság nyomozási bírája a Till Tamás megölésével gyanúsítható férfi letartóztatását szombaton – tájékoztatta a Kecskeméti Törvényszék a távirati irodát. Ez azonban továbbra sem döntötte el a jogértelmezési vitát arról, hogy büntethető-e a férfi, elévült-e az ügy, vagy sem.

Mint arról többször írtunk, 2000. május 28-án eltűnt egy 11 éves fiú, Till Tamás, akinek holttestét csak idén nyáron találták meg. A múlt héten a rendőrség már arról adott hírt, hogy a gyilkost is megtalálták. A 2000-ben 16 éves F. János beismerte, hogy agyonverte a kisfiút, és holttestét elásta. A rendőrség azt is bejelentette: a férfit szabadon engedték, nem vonhatják felelősségre, mert a huszonnégy éve elkövetett bűncselekmény idején még fiatalkorú volt, így a büntethetősége tizenöt év után elévült. Ez óriási felháborodást keltett, ellenzéki pártok tiltakoztak, a Fidesz törvénymódosítást ígért. Közben kiderült: a jogászok megosztottak, valóban elévült-e az ügy. Az ügyészség végül arra az álláspontra jutott, hogy nem évült el az eset, ezért újra előállíttatták a férfit, és kezdeményezték letartóztatását. Ez utóbbiról döntött a bíróság szombaton.

FORRÁS: POLICE.HU

F. János előbb elismerte a gyilkosságot, majd tagadta, hogy ölt volna

A férfi letartóztatására a vádhatóság úgy reagált: „helyesnek bizonyult az az ügyészi álláspont, hogy a büntetőeljárást le kell folytatni és a büntetőjogi felelősség megállapításához a vizsgálatot el kell végezni". A bíróság viszont hangsúlyozta, hogy az ügy elévülésével kapcsolatban nem döntöttek. A nyomozási bíró kizárólag a letartóztatás tárgyában dönthet – a cselekményt nem bírálhatja el –, ezért az elkövetéskori és a jelenleg hatályos büntető törvénykönyv normáinak összevetésére nincs lehetőség. Erre a perbíró jogosult a vádemelést követően.

A letartóztatásról szóló döntés nem végleges. A gyanúsított fellebbezést jelentett be.

A 24.hu úgy értesült a hétvégén: F. János korábban, tanúkénti kihallgatása során még beismerte a gyilkosságot, most viszont már tagadja a bűncselekmény elkövetést. A férfi ügyvédje, Hódos Attila a portál kérdésére azt mondta: ügyfele állítja, kényszer és fenyegetés hatására tette azt a nyilatkozatát, amit a terhére rónak. Az ügyvéd kitért arra is, hogy védencének összesen öt vallomása van ebben az ügyben, de ezek ellentmondásosak, így nem vehetőek figyelembe bizonyítékként. F. János védője egyébként úgy véli, elévült az ügy.

NÉPSZAVA

Magyar nyelvű szórólap buzdít szlovákiai vásárlásra

KARÁCSONY A magyar–szlovák határszéli bevásárlás erősen függ az euró-forint árfolyamtól, de az észérveket gyakran más szempontok is felülírják.

DOROS JUDIT

– Ilyen forintárfolyam mellett? Nem éri meg, hát persze, hogy nem. Mégis átjárunk, mert sokkal nagyobbak az akciók az ottani „nagybótban", mint nálunk. Itt már egy pár forintos leárazást is nagy csinnadrattával harangoznak be, ott meg csak szerényen kiírják az árcédulára, hogy 40-50 százalékkal olcsóbb. És nem csapnak be, mert sűrűbben járunk, követjük a kínálatot, tudjuk, mi menynyibe kerül. Úgyhogy, ha belegondolok, mégiscsak megéri, de nem szabad elcsábulni a pultok között, csak azt szabad megvenni, ami nagyon le van akciózva – ezt mondta egy férfi a Nógrád megyei Hugyag egyik mellékutcájában. A falu és a környező települések, Őrhalom és Csitár lakóit arról faggattuk: működik-e még a szlovákiai bevásárlóturizmus, valóban megéri-e átjárni bevásárolni a határ túloldalára vagy sem. Beszélgetéseinkből kiderült: amikor 350–370 forint volt egy euró – bár a legtöbben már alig emlékeznek itt erre az időszakra – akár naponta, kétnaponta is átszaladtak az Ipoly folyó túloldalán lévő Ipolyvarbóra, (Vrbovka) vagy még tovább, a legközelebbi nagyvárosba, Nagykürtösre (Veľký Krtíš). Csakhogy, ha mostanság elkezdenek a 405-410 forintos árfolyammal vagy később esetleg még magasabbal szorozni, bizony a legtöbb árut vissza is kellene rakniuk a polcokra.

– Az itteni embereknek ez nem csupán egy bevásárlás, hanem arról is szól, hogy egy kicsit kiruccanunk egy másik országba. Errefelé még mindig elég nagy a szegénység, hiába települt ide néhány nagyüzem: egy négytagú nógrádmegyeri, vagy éppen patvarci család ritkán álmodhat balatoni, vagy külföldi nyaralásról. Itt, ha átmegyünk a nemrég átadott új hídon Őrhalomnál, egy kicsit mintha egy másik országba csöppentünk volna. Nem mondom, hogy még a fű is zöldebb – bár néha azt érzem, hogy igen –, de ha már veszünk a gyerekeknek egy Kofola üdítőt, meg pár csokis Fidorka tallért, máris különlegesebbnek érezzük a napunkat, mintha csak úgy beruccantunk volna a mi kis otthoni boltunkba – mondta egy csitári férfi.

Egy őrhalmi asszony pedig azt ecsetelte: ők azért is autóba ülnek, hogy kekszért vagy lekvárért átsuhanjanak a határon, de ha már ott vannak, akkor esznek egy sütit, aminek mérete szavai szerint Szlovákiában kétszer akkora, mint itthon, de fizetésnap környékén még egy ázsiai gyorséttermet is megengednek maguknak a túloldalon.

Az utóbbi hetekben Nagy Márton nemzetgazdasági miniszter több fórumon is arról kesergett, hogy a magyarok nem fogyasztanak eleget, illetve nem itthon költik el a pénzüket, s részben ezért van bajban a költségvetés. Tárcájának vezető szakértői pedig a Portfólión megjelent elemzésükben azt írták: a kiskereskedelem statisztikái csak a belföldi üzletek forgalmának alakulását mutatják, azonban egyre lényegesebb, hogy mennyit fogyaszt a lakosság külföldön, illetve külföldről. A külföldi utazások költései, a külföldi online vásárlások nagyságrendekkel nagyobb összegeket jelentenek ma, mint korábban.

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

A határ túloldalán lévő Nagykürtösre sok magyar jár át vásárolni

Noha a szlovák–magyar határszéli bevásárlóturizmusról nem készültek külön statisztikák, beszédes, hogy az egyik legnagyobb ottani áruházlánc már egy külön magyar nyelvű weboldalt is létrehozott, kifejezetten a magyar vásárlókat célozva meg. Itt hétről hétre közzéteszik az akciós újságokat, s az eurós árak mellett feltüntetik a forintösszeget is. Így aztán a fogyasztóknak nem kell szorozgatni, kalkulálni: feketén-fehéren kiderül, érdemes-e amott megvenni a Gombaszögi kolbászt, a tátrai vajat vagy a Marlenka deszszertet. Ráadásul az áruházlánc ezekben az újságokban a teljes magyar határszélt átfogja, megjelölve, melyik üzlet van legközelebb az adott térséghez, és annak megfelelő szórólapokon ajánlgatja a termékeit, Dunaszerdahelytől Losoncig, Rozsnyótól Tőketerebesig. Ha pedig ez nem lenne elég, az adott térséghez és bolthoz közel még kirándulási tippeket is ajánl a családoknak. Mi a nógrádi határszéltől Nagykürtös felé vettük az irányt.

Az üzemanyagárak szinte fillérre, azaz eurócentre egyeznek – állapítottuk meg mindjárt az Őrhalom és Ipolyvarbó közötti hidat elhagyva, az első benzinkútnál. A Szent-Iványi-hidat egyébként tavaly decemberben adták át hivatalosan, a szalagot Szijjártó Péter külügyminiszter környékbeli polgármesterek közreműködésével vágta át. A híd nemcsak a szomszédos települések lakóinak közlekedését segíti elő, hanem azt is, hogy a térségbe, Gödre, Balassagyarmatra települt nagyobb üzemek is könnyebben megközelíthetőek legyenek a szlovák munkaerő számára. Ahogy a helyszínen megtudtuk ugyanis, inkább az a jellemző, hogy onnét járnak át ide, semmint hogy a magyarok utaznának amoda: ennek javarészt az az oka, hogy nagyobb termelőüzemek ezen a határszélen inkább a hazai oldalon találhatók.

> „Az itteni emberek-nek ez nem csupán egy bevásárlás, hanem arról is szól, hogy egy kicsit kiruccanunk egy másik országba. Errefelé még mindig elég nagy a szegénység, ritkán álmodhatunk balatoni, vagy külföldi nyaralásról."

A nagykürtösi áruház parkolójában hétköznap kora délután mindössze két magyar rendszámú autót találunk, de sok a magyar ajkú, itteni lakos. Tőlük tudtuk meg, hogy inkább hétvégén jellemző, hogy több a magyar bevásárló, ilyenkor hétköznap, főleg télen már kevésbé fér be az idejükbe, hogy munka után „átszaladjanak" élelmiszerekért vagy másért. Az sokkal inkább előfordul, hogy a nagykürtösi járásban élő falvakból mennek át az emberek a balassagyarmati szupermarketekbe, hiszen a gyenge forint és így a hozzá képest erős euró miatt az ő szlovák fizetésükből vagy nyugdíjukból fajlagosan jobban jönnek ki, ha Magyarországon költik el az erre szánt pénzt. Találkoztunk a nagykürtösi áruházban egy idős házaspárral, azt mondták, ők is csak kényszerből jöttek most ide, orvosnál jártak, és így egybekötötték azt a bevásárlással. Máskor viszont inkább Balassagyarmatra mennek, ami nagyjából ugyanannyi távolságra van tőlük, de szavaik szerint nemcsak olcsóbb, hanem gyakran még jobb áruhoz is jutnak.

50 százalék

Ekkora akciók is gyakoriak a szlovákiai élelmiszerboltokban, ami több rutinos átjáró vásárló szerint ellensúlyozni tudja a gyenge forint miatti veszteséget

LAPSZÉL

Az MI megváltoztatja a munkánkat

FOTÓ: SHUTTERSTOCK

Magyarországon az emberek 45 százaléka úgy véli, hogy munkáját a következő öt évben a mesterséges intelligencia (MI) komolyan megváltoztatja, a válaszadók kevesebb mint negyede szerint pedig el is veszi, míg világszerte ez az arány 60, illetve 36 százalék – közölte az Ipsos 32 országra kiterjedő felmérése alapján a K&H Bank. Világszinten és Magyarországon is a felmérésben részt vevők 55 százaléka szerint az AI leginkább abban változtatja meg az életüket, hogy segítségével gyorsabban tudnak majd elvégezni bizonyos feladatokat. A következő terület, ahol a legnagyobb változásra számítanak az emberek, a szórakozás: a válaszadók 51 százaléka számít arra, hogy 3-5 éven belül jobb szórakozási lehetőségei lesznek az AI révén. MTI

Csökkent a Videoton árbevétele

A Videoton vállalatcsoport idei nettó árbevétele 300 milliárd forint körül alakulhat – jelentette be a cégcsoport elnök-vezérigazgatója évzáró ünnepségükön. Széles Gábor elmondta, hogy árbevételük valamelyest csökkent az előző évhez képest. Legutóbb a 2009-es gazdasági válság évében volt némi mérséklődés a korábbi üzleti év árbevételéhez képest. Lakatos Péter társ-vezérigazgató szerint idén először érezték azt, hogy a szorgos munka nem elég a növekedéshez. A vevők sem találták meg őket – fogalmazott, megjegyezve: a kiutat a geográfiai terjeszkedés, a szolgáltatási portfólió bővítése, valamint új iparágakban (repülőgépipar, védelmi ipar, orvostechnológia) való megjelenés jelentheti. MTI/NÉPSZAVA

Vodafone helyett érkezik a One

FOTÓ: CSOMOR ÁDÁM

2025. január 1-től a Vodafone Magyarország Zrt. nevet és márkát vált, szolgáltatásait One Magyarország Zrt. néven, One márkanév alatt nyújtja a továbbiakban. Mobilcsomagjaikat változatlan feltételekkel és havi díjon nyújtják. Számlaszámuk sem változik, azonban a számlatulajdonos neve One Magyarország Zrt. lesz. Emellett a számlázás menete is változatlan, a számlák befizetése a megszokott módokon intézhető. Az online fiókokban és a mobilapplikációban használt felhasználónevek és jelszavak is megmaradnak – tájékoztatott a társaság. NÉPSZAVA

Lemerítik a napelemeket

MEGÚJULÓK A kormány szóbeli támogatása ellenére a hazai napelem-beruházások előtt egyre több akadály tornyosul.

MARNITZ ISTVÁN

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

A beruházók a hálózatra nem kapcsolt, saját célú rendszerekre összpontosítanak

Az Unióban második legrosszabb, 40 százalék körüli magyar árambehozatal mellett aggályos, hogy az állam nem engedi további, közcélú naperőművek létesítését – fogalmazott Kiss Ernő, a Magyar Napelem Napkollektor Szövetség (MNNSZ) elnöke a szervezet minapi XVIII. Szolárkonferenciáján. A megújulóenergia-alapú termelők közhálózati csatlakozására kiírt pályázaton a 2021-es forduló lefújása után utoljára tavaly nyert a beadott mintegy 10 ezer megawattnyi (MW) igényből összesen 3600 MW-nyi napelemes ajánlat. A kisebbek 2027–2028-ra, a nagyobbak pedig 2029–2030-ra jutottak csatlakozási engedélyhez. Az idei megújulós kiírásra beérkező, hasonlóképp 10 ezer MW-nyi ajánlatból két szélerőműves pályázó jutott összesen közel 700 MW-os lehetőséghez. A szélturbinák két évtized utáni újbóli engedélyeztetését az MNNSZ üdvözli, mivel az egy egységként kezelt nap- és szélerőművek jóval kiegyensúlyozottabb termelést nyújtanak, mint külön-külön – közölte. A jövőre tervezett következő megújulós kiírásban híreik szerint közcélú naperőművek már nem is jelentkezhetnek. Így elsősorban újabb szélenergiás, illetve akkumulátoros befektetők számíthatnak újabb engedélyekre.

Azokat a kormányérveket, miszerint a hazai közhálózat már nem bírja további naperőművek csatlakozását, szakmai felmérésekre hivatkozva, cáfolta. A hálózat jó részének leterheltsége mintegy 50 százalék – tette hozzá. Azokra a felvetésekre, miszerint talán már sok és egyoldalú a Magyarországon egy évtized alatt kiépült, immár több mint 7400 MW-nyi naperőmű, amelyek árama a verőfényes nyári órákban ingyen se kel el, Kiss Ernő leszögezte: a pályázatokon jelentkező napelemes befektetők, magánforrásokból, saját kockázatra, még a mostani, zord piaci körülmények között is bíznak a megtérülésben. Ezért is fájlalják, hogy az Ukrajna elleni orosz agresszió nyomán megugró áramárak ellenére nem engedélyeztek gyors hálózati csatlakozásokat. Annál is inkább, mert a napelemre az atom mellett az Orbán-kormány változatlanul energiastratégiájának egyik fő pilléreként tekint. A kabinet terveiben 2030-ra már 12 ezer MW-nyi napelem szerepel. A kormány által tervezett, hagyományos, atom- és gáztüzelésű erőművek ugyanakkor állami pénzből létesülnének. (Megjegyzendő: bár az immár több mint 7400 MW-nyi napelem elvileg a teljes hazai áramigényt lefedné, váltakozó termelésük miatt a hazai fogyasztásnak csak 14 százalékát fedezik.)

12 ezer
MW-nyi napelem szerepel a kabinet terveiben 2030-ra

Az MNNSZ elnöke akár a napelemekkel megegyező szeles teljesítményt is elképzelhetőnek tart. De az olyan megújulók, mint a földhő, a biogáz vagy a biomassza, szintén szükségesek – fogalmazott. Számos ország áramellátása megújuló-alapon, nukleáris blokk nélkül is kiegyensúlyozott – tette hozzá. A meglévő paksi atomerőművet – már csak a mostanság gyakran emlegetett „sötétszélcsendes” időszakok áramellátása szempontjából – sem ellenzi, Paks 2 kapcsán viszont az évtizedes késedelmet és a beláthatatlan kivitelezési időt említette. A szintén tervezett, állami gázblokkokat viszont a lehető legdrágább áramtermelési beruházásoknak tartja, amelyek ellentétesek a Magyarország által vállalt légszennyezés-csökkentési célokkal is – véli.

> A jövőre tervezett következő megújulós kiírásban hírek szerint közcélú naperőművek már nem is szerepelhetnek.

Bár a napelemekhez csatlakozó akkumulátorok is egyenesítik a termelési görbét, az állam az áramtárolós befektetők nagy részét is kikosarazza – tette hozzá. Eddig csak új hálózati csatlakozást nem igénylő akkumulátorokat engedélyeztek. A két egység együtt így csak az eredetileg a naperőműnek biztosított határig táplálhat áramot a hálózatba, ami visszaveti a megoldásban rejlő lehetőségeket. Mindemellett úgy véli, hogy a hazai energiacégek nyereségére kirótt, immár 41 százalékos Robin Hood-adó is jelentős versenyhátrány a környező államok beruházóival szemben. Mindezen korlátok növelik az árambehozatalt, csökkentik az adóbevételeket, a munkahelyeket, az energiafüggetlenség esélyeit és a hazai cégek versenyképességét. Ezt a mostanság gyakorta uniós rekordszintre ugró hazai nagykereskedelmi áramár is bizonyítja – tette hozzá előadásában.

Jelen korlátok között a napelemes beruházók főleg a hálózatra nem kapcsolt, saját célú rendszerekre összpontosítanak. Ez, a nagy áramigényű gyárak folyamatos megjelenése tükrében, nem kis feladat. Hasonlóképp követik a háztáji napelem-telepítési lehetőségeket, amelyek hálózati csatlakozási lehetőségét, a tavalyi tilalom után, az ország területének 93 százalékán, a kormány, idéntől, újból engedélyezte. Az Energiaügyi Minisztérium tervezett felszólalását – úgy tudjuk, az utolsó pillanatban – lemondta.

Semmi jele a német gazdaság ébredésének

GDP A német – és ennek árnyékában a magyar – gazdaság jövő évi kilátásai szempontjából rendkívül nyugtalanító, több mint 2000 cég megkérdezésével készített kutatási eredményt tett közzé az IW (Institut der deutschen Wirtschaft) gazdaságkutató intézet. A vállalatok csaknem 40 százaléka (38 százalék)ugyanis jövőre munkahelyek megszüntetését tervezi. Ezzel szemben állománybővítésben alig 17 százalék gondolkodik. A felmérés világossá teszi, hogy a foglalkoztatás 2005 óta zajló tartós növekedése Németországban véget ért. Az intézet összefoglalójában azonban nemcsak ezt, hanem azt is kiemeli, hogy a társaságok üzleti helyzete a 2009-es globális pénzügyi válság óta sohasem volt ennyire kedvezőtlen. Az IW oldalán fellehető összefoglaló arra is rávilágít, hogy az ország gazdasága 2021 eleje óta „mozdulatlanul áll”. Ám, ami igazán fájó, hogy általánosságban a vállalatok üzleti helyzete idén jelentősen romlott.

FOTÓ: AFP/MARTIN MEISSNER

A német munkavállalók sztrájkjai lehet általánossá válnak

A publikált anyag pedig talán az egész európai fejlődés számára tesz egy nyugtalanító megállapítást, mert hangsúlyozzák: a jelenlegi eredményekből nem lehet a németországi gazdasági fordulatra utaló jeleket levonni. Az eredmények a legjobb esetben is azt jelzik, hogy az országban újabb egy évig tartó gazdasági tehetetlenséget tapasztalnak majd.

Magyarország szempontjából ez azért is aggasztó, mert a honi gazdaság összefonódása roppant erős a némettel. Ezzel kapcsolatban például Nagy Márton nemzetgazdasági miniszter a múlt héten, az éves parlamenti meghallgatása után azt mondta a 24.hu-nak – amikor a lap azt firtatta, hogy a tavaly év elejei és évközi hazai ígéretek ellenére miért lesz ilyen gyenge az idei magyar gazdasági teljesítmény –, senki sem gondolta, hogy a német gazdaság ekkora bajban van. A miniszter hozzátette, hogy a növekedés a belső és a külső konjunktúrából tevődik össze, s „mi előbbi helyreállításáért vagyunk felelősek”. Ezek alapján nem tűnnek alaptalannak azok a vélemények, amelyek szerint – ha valóban az ideihez hasonló német pangás valósul meg – van miért aggódni a magyar kormány jövő évi növekedési kilátásait illetően. Mint emlékezetes a kormány 3,4 százalékos GDP-fejlődéssel kalkulál jövőre. A Költségvetési Tanács szerint ezt a célt el lehet érni, de vannak kockázatok. A jelek szerint a német gazdaság oldaláról nem is kicsik. Á. A.

Államférfi lett a walesi herceg

FELELŐSSÉGVÁLLALÁS Donald Trump párizsi vizitje során „áldását adta” a trónörökös diplomáciai tevékenységére. Az udvar, de a brit kormány is egyre több feladatot bíz Vilmosra.

R. HAHN VERONIKA
LONDON

Felsőfokon írt a brit sajtó Vilmos herceg párizsi, a nemzetközi színpadon mutatott szerepléséről. A 42 éves trónörököst csak röviddel a Notre-Dame-székesegyház ünnepélyes újranyitási ceremóniája előtt kérte fel a külügyminisztérium, hogy a Szaúd-Arábiában tartózkodó Sir Keir Starmer, illetve III. Károly helyett képviselje a szigetországot az eseményen. Különösen sürgetővé vált a walesi herceg beugrása, amikor kiderült, Emmanuel Macron francia elnöknek sikerült Párizsba csábítania Donald Trumpot, az Egyesült Államok megválasztott elnökét. Nyilvánvaló, milyen súlyos külpolitikai következményekkel jár a republikánus elnök visszatérése, így, ahogy a The Sunday Telegraph fogalmazott, a brit kormány „olyan lehetőséget ismert fel az ünnepségben, amit nem lett volna szabad kihagyni”. A walesi herceg nem számít már „világpolitikai tanoncnak”, hanem „globális államférfinek tartják”.

A trón első számú várományosa lassan, fokozatosan nyert bevezetést a külpolitikába, de Donald Trumppal már másodszor találkozott. A volt és megválasztott elnök első ízben 2019-ben, az Egyesült Királyságban tett hivatalos, állami látogatása idején váltott szót az akkor még a Cambridge hercege címet viselő Vilmossal. A vizit nem a már akkor sem „kis” herceg, hanem Trump miatt bizonyult ellentmondásosnak. Azzal vonult be az udvari legendáriumba, hogy többször is megsértette a protokollt, egy ponton II. Erzsébet elé került, majd megbocsáthatatlanul rátette a kezét a hátára. A skóciai gyökerekkel rendelkező Trump ettől függetlenül mindig is a legnagyobb tisztelet hangján szólt a néhai királynőről. A brit–amerikai különleges kapcsolatnak az a hír sem árthat, hogy Melania Trump nemrégiben nyilvánosságra hozta Károly királlyal folytatott rendszeres levelezésének tényét.

FOTÓ: AFP/THIBAULT CAMUS/POOL

Vilmos herceg igazi államférfiként beszélt Donald Trumppal Párizsban

Egy a Kensington Palotához közel álló forrás „igazán nagyon fontosnak” nevezte, hogy Vilmos herceg képviselte az Egyesült Királyságot a Notre-Dame-ban, de ennek keretében lényeges volt az Egyesült Államokhoz fűződő „speciális” viszony aláhúzása. A 2016-ban megszavazott Brexit megcsappantotta a szigetország nemzetközi súlyát, így nem lehet elhanyagolni annak jelentőségét, hogy az udvar reményei szerint a monarchia intézményét elismerő amerikai elnök szövetségest lát a királyi családban és késznek mutatkozik közeli partneri viszonyt fenntartani. Ez akár szívélyesebb is lehet, mint a munkáspárti kormányhoz fűződő kapcsolat. Különösen Angela Rayner miniszterelnök-helyettesnek és David Lammy külügyminiszternek feledtetniük kell Trumpra vonatkozó korábbi becsmérlő megjegyzéseiket.

> III. Károly nyomdokait követve jövő év novemberében Vilmos részt vesz a brazíliai Belemben esedékes klímakonferencián.

A Brit-szigetek életét december elején megnehezítő Darragh-vihar a Windsor–Trump csúcstalálkozót is megbolygatta, bár kedvezően befolyásolta. Ahelyett, hogy rövid ideig beszélgethettek volna a Notre-Dame-ban, a késve érkezett trónörökös az ünnepség utánra a párizsi brit nagykövetségre invitálta a földkerekség rövidesen legbefolyásosabb politikusát, ahol negyven percen át cseréltek eszmét a világ dolgairól, kiemelt helyet biztosítva a kétoldalú kapcsolatoknak. A Kensington Palota később „barátságosnak” minősítette a dialógust. A walesi herceg állítólag nagyra értékelte, hogy Trump „kedves szavakkal” emlékezett meg 2022. szeptember 8-án elhunyt nagymamájáról. Vilmos maga is dicséretet kapott az amerikai elnöktől, aki a nyilvánosság előtt „rendes, jó embernek” nevezte, aki „fantasztikus munkát végez”.

> Trump 2019-ben azzal vonult be a brit udvar legendáriumába, hogy többször is megsértette a protokollt.

Vilmosnak nem volt könnyű éve. Egyrészt a közelettől januári súlyos alhasi műtétje, majd kezelése miatt visszavonult Katalin hercegnőt ápolta és három gyermekére fordított energiát, másrészt ugyancsak az év kezdetén prosztataműtéten átesett, majd daganatos betegsége miatt rendszeres terápiában részesülő édesapját helyettesítette bel- és külföldön. Ő képviselte például Nagy-Britanniát a D-Day partraszállás 80. évfordulója alkalmából tartott megemlékezésen az Omaha Beachen. Alighanem a britek tiszteletet parancsoló fellépése miatt ettől fogva kezdték komoly államférfinek tekinteni a gyakorta visszafogottnak látszó, de ingerlékenynek tartott herceget. Mivel maga is kapott katonai kiképzést, illetve hat és fél évet szolgált a hadseregben, ráérzett arra, hogyan kell kifejeznie elismerését a bátor veteránok iránt.

Röviddel a párizsi út előtt a walesi herceg Dél-Afrikágba utazott, ahol Cyril Ramaphosa elnökkel találkozott. III. Károly nyomdokait követve pedig jövő év novemberében nemcsak részt vesz az Amazonas deltájában található Belem városába összehívott COP30 klímakonferencián, hanem azon komoly feladatkört is el akar látni. A rendezvény időben és helyszínét illetően is szorosan kapcsolódik a herceg egyik legnagyobb szenvedélyéhez, az idén negyedik alkalommal kiosztott Earthshot környezetvédelmi díjhoz, melyet Vilmos David Attenborough-val közösen alapított 2020-ban. Az elismerést környezetvédelmi Nobel-díjként is emlegetik. A herceg reményei szerint a díjazottak által talált megoldások segíthetnek a bolygónk előtt tornyosuló kihívások leküzdésében.

Megemlékezés az ardenneki offenzíváról

TÖRTÉNELEM Szombaton a luxemburgi Amerikai Katonai Temetőben emlékeztek meg a II. világháború nyugati frontjának legvéresebb csatájáról, az ardenneki offenzíváról. Az eseményen a házigazda Henrik nagyherceg és feleségén kívül, Fülöp belga király és felesége, a két ország miniszterelnökei, Roberta Metsola az Európai Parlament elnöke és sok más neves személyiség vett részt. A beszédek közül kiemelkedett a 99 éves John Foy visszaemlékezése; ő és négy társa – valamennyien 99 és 100 évesek – előtt tisztelgett a több százfős meghívott.

A világ egyetlen nagyhercegségének temetőjében több mint 5000 amerikai katona nyugszik, legtöbben az ardenneki offenzíva (angolul Battle of the Bulge) hat hete során vesztették életüket. A szombati megemlékezés a luxemburgi nép háláját is kifejezte a felszabadítók iránt. A temetőt évente több tíz ezer látogató keresi fel, fejet hajtva a hősök előtt.

Mi is volt ez a világháborút lerövidítő csata? 1940. május 10-én a náci Németország hadserege – átlépve a nyugati határán húzódó Siegfrid vonalat – egy nap alatt elfoglalta a semleges Luxemburgot, majd Belgiumot, Hollandiát és hamarosan Franciaországot. A franciaországi Dunqerque városát mintegy 3 hét alatt érték el a Wehrmacht katonái. Belgium egy része, valamint a nyelvi alapon a Harmadik Birodalomhoz csatolt Luxemburg mintegy négy és fél év után, 1944 szeptember közepén felszabadult. November végén megnyílt az antwerpeni kikötő, amelyen keresztül megindult az ellátás a közeli hadszínterekre.

A SZERZŐ FELVÉTELE

Több neves személyiség vett részt az eseményen, a jobb szélen Matild belga királyné, mellette Fülöp belga király, valamint Mária Terézia luxemburgi nagyhercegné

Hitler nem tudta és nem akarta elfogadni a kialakult katonai helyzetet, ezért egy tervezett, de váratlan támadást indított – ismét a Siegfried vonalon keresztül, amelyet 200 ezer katonája lépett át december 16-án hajnalban. Ha 1940-ben sikerült, sikerülnie kell most is, gondolta. Köd borított mindent, a szövetséges gépek nem tudtak felszállni; hamarosan szakadni kezdett a hó és dermesztő hideg köszöntött be. A németek előtt több cél lebegett: fizikailag megosztani a szövetségeseket, délen az amerikai, északon az angol és kanadai seregeket, külön-külön „békét” kötni velük; visszafoglalni Antwerpen kikötőjét és megszerezni a belgiumi területeken található olajtartalékokat. Az öt évvel korábban kitört háború végén már nem volt elég gázolaj, lőszer, élelem és gyógyszer. A luxemburgi és belga Ardennekben tartalékos – és jó részt újonc – szövetségesek állomásoztak.

A hegyes, sűrű erdőkkel borított területen nehezen haladtak a harci járművek; Bastogne városa fontos lett volna Hitlernek, mert jelentős csomópontnak számított. A német csapatok célja a város elfoglalása volt; körbevették és megadásra szólították fel az ott rekedt 101-es légi szállítású hadosztály parancsnokát. Elhíresült McAuliffe tábornok válasza: „Nuts”, azaz „őrültek”. George Patton amerikai parancsnok hamarosan megérkezett és Luxembourg városába helyezte főhadiszállását, amelynek kápolnájában Istenhez fohászkodott, hogy segítse őt és teremtsen „tiszta és világos égboltot”. Hogy fohászai hatására-e, nem tudni, de az ég kiderült, repülőgépekről ejtőernyők ereszkedtek le Bastogne-ba, és Patton katonáinak sikerült délről folyosót nyitnia: a város megszabadult a német nyomástól. Luxemburgi és belga területeken további heves ütközetek következtek, a szövetségesek azonban olyan helyeken harcoltak a németek ellen, ahol azok jól ismerték a terepet. Több tízezer katona halála árán 1945 január végére visszaszorították a német seregeket hazájukba, ahol a következő hónapok során ők már saját országukat „védték”.

Miért is hívják „Battle of the Bulge”-nak? Az amerikai sajtó nevezte így azt a földrajzi területet, amelyben a németek előrenyomultak. A „bulge” jelentése kiöblösödő rész.

FÖLDES GYÖRGY (LUXEMBURG)

LAPSZÉL

Leváltott államfő

Véget ért Jun Szuk Jol dél-koreai államfő elnöksége, miután az ellenzék által benyújtott vádemelési indítvány megkapta a szükséges kétharmados többséget a törvényhozásban. Az elnök december elején statáriumot vezetett be. Szombaton 200 ezren tüntettek a parlament épülete előtt. NÉPSZAVA

Nem találtak bombát

Nem találtak robbanószerkezetet Magyarország párizsi nagykövetségén, amelynek munkatársai visszatérhettek az épületbe – közölte Szijjártó Péter külügyminiszter a Kossuth rádió Vasárnapi újság című műsorában. Állítólag egy szomszédos országból érkezett a fenyegetés. Lapunk a külügyminisztériumnál részint arról érdeklődött, melyik külföldi ország állt a fenyegetés mögött, de nem kaptunk választ. A párizsi prefektúra sem árult el részleteket lapunknak. NÉPSZAVA

Békés átmenet a cél

FOTÓ: AFP/LOUAI BESHARA

Nemzetközi diplomaták békés átmenetre szólítottak fel Szíriában egy Libanonban megrendezett konferencián azután, hogy egy héttel korábban az iszlamista HTS milícia és szövetségesei megdöntötték Bassár el-Aszad rezsimjét. NÉPSZAVA

Változó viszonyokról a CEU-n

Eltűntek-e a klasszikus politikai oldalak? Erre keresi a választ a CEU Demokrácia Intézet és a Bibó István Szabadegyetem keddi rendezvénye, amelyen Antal Attila jogász és politológus, az ELTE ÁJK adjunktusa, Enyedi Zsolt politológus, a CEU Demokrácia Intézetének professzora és Gál Mária külpolitikai újságíró, lapunk főmunkatársa vesz részt. A beszélgetés moderátora Rónay Tamás külpolitikai rovatvezető lesz. A beszélgetés élőben nézhető a Bibó Szabadegyetem YouTube-csatornáján. NÉPSZAVA

Megbukik a német kabinet

VÉGE Ma tartja a német parlament a szavazást Olaf Scholz kormányáról. A végkimenetel nem kétséges: februárban előre hozott választás lesz.

RÓNAY TAMÁS

Németországban a szociáldemokraták, a Zöldek, valamint a liberális FDP alkotta, már hetekkel ezelőtt megbukott koalíciót a pártok piros, sárga és zöld színe alapján „közlekedési lámpának” nevezték. Az országban minden évben megválasztják az év szavát. Idén a döntnökök az „Ampel-Aus” kifejezést tartották erre a legméltóbbnak, ami látszólag valami olyasmit jelent, hogy működésképtelenné vált egy közlekedési lámpa, de a valódi jelentése egészen más: megbukott Olaf Scholz kormánykoalíciója. Miután az FDP néhány hete kilépett a kabinetből, az SPD és a Zöldek alkotta kisebbségi kormány vezeti az országot, ma azonban hivatalosan is kimondják a koalíció végét. Előre borítékolható ugyanis, hogy a német parlamentben, a Bundestagban tartandó bizalmi szavazás eredményeként befejeződik Olaf Scholz kormányának munkája, amely ügyvezetőként marad hivatalban a következő kabinet megalakulásáig, ami csak jövő tavasszal várható.

Scholz eredetileg január közepén akarta megtartani a bizalmi szavazást, ezt azonban az ellenzék nyomására egy hónappal előre hozta. A voksolás az egyetlen módja annak, hogy új választásokat írjanak ki. A német alkotmány ugyanis nem teszi lehetővé, hogy a Bundestag feloszlassa magát, ahogy a szövetségi elnöknek sincs jogköre erre. A német alaptörvényt a weimari köztársaság negatív tapasztalatai alapján szerkesztették meg így. Elvileg lehetőség lenne a konstruktív bizalmi szavazásra is, ami nem eredményezné a parlament feloszlatását, ehhez azonban a törvényhozásnak meg kellene állapodnia egy új kancellár személyében. Friedrich Merz ellenzéki vezetőnek, a keresztény uniópártok kancellárjelöltjének messze nincs olyan támogatottsága a mostani parlamentben ahhoz, hogy megválasszák Olaf Scholz utódának.

FOTÓ: AFP/TOBIAS SCHWARZ

Olaf Scholz kormányának bukása biztos, de a következő kormánynak se lesz egyszerű dolga

Elméletileg Scholz megnyerheti a bizalmi szavazást, sajátos módon erre lenne is esély akkor, ha a szociáldemokraták és a Zöldek a kabinet folytatása mellett szavaznának. Bár e két párt voksai nem lennének elegendőek a bukás elkerüléséhez, hiszen további 42 képviselő voksára lenne szükség, sajátos módon épp a szélsőjobboldali Alternatíva Németországért (AfD) padsoraiból lehetett olyan hangokat hallani, amelyek szerint e párt képviselői Scholzék mellett szavaznának kizárólag azzal a céllal, hogy még nagyobb belpolitikai káoszt teremtsenek. Ennek elkerülése érdekében a szociáldemokraták és a Zöldek is várhatóan tartózkodnak a szavazáson. Az ellenzéki keresztény uniópártok a kormány bukására szavaznak, ami egyúttal azt is jelenti, hogy szabad lesz az út az előre hozott választás megtartása előtt. A szavazást követően Frank-Walter Steinmeier szövetségi elnöknek legfeljebb 21 napja van arra, hogy feloszlassa a Bundestagot. Az alkotmány kimondja, az új választást a Bundestag feloszlatásától számított 60 napon belül kell megtartani. A parlamenti frakciók előzetesen már megállapodtak arról, hogy a voksolást február 23-án rendezzék meg.

> Talán az SPD sem sajnálja majd annyira, ha nem nyer, mert komoly gazdasági gondok megoldása vár a következő kabinetre.

A hárompárti koalíció bukása óta már mindenki kész tényként kezeli a februárban esedékes idő előtti voksolás tényét, a pártok, ha hivatalosan még nem is, valójában már megkezdték a választási kampányt. Bár a parlament nem fogadta el a 2025-ös évre szóló költségvetést, olyan leállás nem fenyegeti Németországot, mint hasonló esetekben az Egyesült Államokat, mert az alapvető szolgáltatások nagy részének működését az alkotmány is biztosítja.

Az előre hozott választás favoritja a CDU/CSU, s szinte biztos, hogy a következő kancellárt Friedrich Merznek hívják majd. Akadnak olyan vélekedések is, amelyek szerint az SPD annyira nem is sajnálja, ha most nem nyer. Az ország gazdasági gondjait ugyanis egy következő kormány sem tudja egykönnyen megoldani.

Oroszbarát elnököt választottak Georgiában

TBILISZI Az ellenzék által bojkottált és széles körben illegitimnek tekintett georgiai parlamenti többség egy volt labdarúgót választatott meg elnökké. Ez az első alkalom a volt szovjet tagköztársaság történetében, hogy nem a választók közvetlenül szavazták meg az államfő személyét, hanem egy a kormányzó Grúz Álom párt által ellenőrzött választói testület döntött. Az új oroszbarát elnök, Mikheil Kavelasvili személye annyira ellentmondásos, hogy még saját táborán belül is bírálatokkal illetik. Az 53 éves politikus, akit december 29-én iktatnak be, Nyugat-ellenes szónoklatairól ismert. A még hivatalban lévő államfő, Szalome Zurabisvili azonban bejelentette, nem hajlandó távozni mindaddig, amíg nem tartanak új parlamenti választásokat. Az ellenzékhez hasonlóan ő is úgy véli, hogy az október 26-i voksolást, amelyet sorban negyedszerre a milliárdos oroszbarát üzletember, Bidzina Ivanisvili által fémjelzett Grúz Álom nyerte meg, Oroszország segítségével manipulálták.

„A népszerűtlen Kavelasvilit a kormánypárt iránti rendíthetetlen hűsége miatt tették meg elnöknek. Már akkor sem volt jó híre, amikor focista volt” – magyarázza Hans Gutbrod, a tbiliszi Ilia Állami Egyetem professzora a Le Monde-nak. Nem szavahihető, de mindent megtesz, amit a Grúz Álom kér tőle, teszi hozzá. 2022-ben társalapítója volt a kis oroszbarát Néphatalom nevű pártnak, amely a májusban elfogadott, a külföldi befolyásról szóló vitatott törvény mögött állt s amelynek célja a független média és a civil társadalom elhallgattatása. A parlamentben elmondott, trágárságokkal tarkított beszédei a Grúz Álom ellenfeleit és az LMBTQ+ közösség tagjait vették célba. R. T.

FOTÓ: AFP/VANO SHILAMOV

Kavelasvili személye még a Grúz Álom szavazóit is megosztja

HIRDETÉS

Empátiahiány

BERNAU PÉTER

Egy 11 éves kisfiú, Till Tamás 24 évvel ezelőtt boldog mosollyal az arcán készült egy gyermeknapi rendezvényre. Megölelte, megpuszilta a szüleit, felült a kerékpárjára és eltűnt. A szülei 24 évig nem tudták, hol van, mi történt vele. El tudja bárki is képzelni, min mentek keresztül a kisfiú szülei az elmúlt közel két és fél évtizedben? Meddig reménykedtek, hogy előkerül a gyermekük, meddig reménykedtek abban, hogy élve kerül elő, mikor adták fel a reményt és próbálták elfogadni az elfogadhatatlant, felfogni a felfoghatatlant? Akinek van gyermeke, tudja, hogy már tíz perc késésnél elkezd aggódni az ember. Tamás szülei 24 évig nem tudtak semmit a gyermekükről.

Pár napja tudja az ország, mi történt Till Tamással: különös kegyetlenséggel megölték, majd a kicsi holttestet bebetonozták. A hideg futkos az ember hátán, amikor erről olvas. Ökölbe szorul a keze, amikor azt olvassa, nem egyértelmű, hogy a jog szerint a gyilkos ezért a tettéért büntethető-e, mert 16 éves volt, amikor ölt, és ebben az esetben előfordulhat, hogy 15 év elteltével elévül a büntethetősége. Azért vonható biztosan felelősségre, mert hamis tanúzásra vette rá azokat, akik tudtak a történtekről. Till Tamás szüleinek valószínűleg mindegy, miért ítélik el a kegyetlen gyilkost, mert ez sem adja vissza nekik a gyermeküket, akiről elképzelték, milyen büszkék lesznek rá, amikor elballag, vele örülnek, amikor szerelmes lesz. Könnyes szemmel ülnek az esküvőjén az örömszülőknek kijelölt helyen, boldogan vigyáznak az unokákra. Ezeket az álmaikat is elvette tőlük a kegyetlen gyilkos. Napokon belül itt a karácsony, együtt ünnepelnek a családok. Milyen volt Till Tamás szüleinek az elmúlt 24 karácsony? Megkérdezte tőlük valaki?

Ebből a szörnyű gyilkosságból is politikai kérdés lett. A parlament elé kerülhet egy módosító javaslat az elévüléssel kapcsolatos jogszabályok módosításáról, ez jó. Viszont, ahogy azt sajnos megszokhattuk, egymásnak üzengetnek a pártok ebben az ügyben is az immár szokásossá vált stílusban. A pártok tanácsadói, kommunikációs szakemberei közleményeket gyártanak, szavanként egyeztetnek, számolnak, melyik kifejezéssel lehet több voksot szerezni, milyen szavakat kell elkerülni. Egyetlen cél lebeg minden politikai szereplő szeme előtt: a szavazatmaximalizálás. Till Tamás szörnyű halála sem más, mint a pedagógusok, az egészségügy vagy a nyugdíjasok helyzete. Nem az emberek számítanak a politikai szereplőknek, hanem kizárólag a szavazatok. Melyik multimilliomos adja elő hihetőbben, hogy aggódik a szegényekért?

Eszébe jutott-e bármelyik politikai szereplőnek, hogy fotós, sajtós nélkül elmenjen Till Tamás szüleihez és megkérdezze tőlük, segíthet-e valamiben? Kapcsolatai segítségével ajánlott-e valaki pszichológus szakembert nekik, akinek segítségével fel tudják dolgozni az új információk okozta traumát?

Nekem három gyermekem van, el sem tudom képzelni, micsoda szenvedést éltek át a kisfiú szülei, de bármikor nagyon szívesen találkozom és beszélgetek velük, mint szülő a szülővel.

JEGYZET

Mosolygó Miklós

Itt a piros, hol a Trump

A konzervatív Fox News-felmérése szerint az amerikaiak 56 százaléka a „teljes reménykedés” állapotában várja a január 20-án hivatalba lépő Donald Trump elnökségét, míg 44 százalék „fél” a május végén elítélt, júliusban egy merényletkísérletet túlélő megválasztott elnök közeledtétől. A számokat látva könnyen eshetünk abba a hibába, hogy a közvélemény-kutatás eredményét egy polarizált társadalom látleletének tekintsük, egyik oldalon az Isten-zászló-fegyverek szentháromságát hirdető vidéki Amerikával, a másikon a faji, nemi és gender kérdésekkel szöszmötölő nagyvárosi diplomás szavazókkal.

Trump sikere azonban inkább a „csekély elkötelezettségű” szavazók, valamint a korábban stabil demokrata bázisnak tekintett latino szavazók „elcsaklizásán” múlott. Előbbieket a pandémia után megemelkedő élelmiszer- és benzinárak, valamint a demokrata vezetésű államok és nagyvárosok illegális migrációt bátorító döntései mozgósíthatták. Utóbbi azonban már Trump ritkán méltatott politikai teljesítménye, 2016 óta ugyanis szívós munkával a keresztény középosztály és a nagytőke pártját munkáspárttá alakította, úgy, hogy továbbra is jó világot ígér a vállalati szektornak. A munkaügyi minisztérium szerint 2030-ra 5 alkalmazottból 1 latino lesz, az átlagéletkoruk ráadásul 38,5 év a többség 42 évéhez képest. Biztosított tehát az utánpótlása a konzervatív szavazóknak.

Az örök demokratának hitt latinóknak az idén már csak az 56 százaléka szavazott Kamala Harrisre, 42 százalékuk a gazdaság fellendítését ígérő Trumpban bízott. Ez súlyos csapás a demokratáknak, aminek nyomán a párton belüli populista balszárny erősödhet meg. Trumpnak ugyanakkor a fából kell vaskarikát csinálnia azzal, hogy a nagytőke igényeit éppúgy kiszolgálná, mint a kétkezi munkásét. Várjuk a nagy mutatványt.

PÁPAI GÁBOR RAJZA

SZEGÉNY GAZDAGOK

SZABÓ BRIGITTA

Hárítás

Ötén voltunk, születésnapi reggelit ettünk nemrég egy általunk kedvelt étteremben. A számla összege 49 ezer forint volt, plusz 10 százalék felszolgálási díj és 10 százalék borravaló. Tavaly ugyanez 35 ezer forint volt, előtte pedig 20 ezer. Jövőre nem megyünk. Az étterembe járás szinte megfizethetetlenné vált.

Ennek ellenére a Nemzetgazdasági Minisztérium a vendéglátó szakmával egyetértésben megint olyan jogszabály-módosítást vezet be, amivel az étterembe járókra további terhet hárít: maximálta a szervízdíjat, január elsejétől magánszemélyektől legfeljebb 15, cégektől 20 százalék pluszt kérhet el a vendéglátó ezen a címen. S ha kéri, akkor azt kötelező kifizetni. És sokan kérik, pláne, hogy a Magyar Közlöny szerint kérhetik. Emellett illik borravalót is adni, hiszen a két dolog teljesen más célú.

A szaktárca és a szakma szerint a felszolgálási díj azért is jó, mert így több pénzt vihetnek haza a dolgozók és nő a szektor munkaerő-megtartó képessége. Ez tényleg a fogyasztó feladata? Nem elég, ha bemegy a vendéglátóhelyre és fogyaszt? A munkaerő megtartása a munkaadó, a szektor megsegítése pedig a kormány hatásköre lenne, nem?

Persze, értem én, hogy a legkisebb ellenállás felé a legkönnyebb menni. Máskülönben egymás szemébe kellene néznie a vendéglátóipari szakma és a szaktárca képviselőinek, és tételesen végig kellene venniük azt a 16-féle adót, járulékot és kötelező költséget, amiket minden egyes felszolgált étel után megfizet az étterem üzemeltetője.

> Tételesen végig kellene venniük azt a 16-féle adót, járulékot és kötelező költséget, amiket minden egyes felszolgált étel után megfizet az étterem üzemeltetője.

Általános forgalmi adó, egészségügyi hozzájárulás, munkaerőpiaci járulék, nyugdíjjárulék, szakképzési hozzájárulás, személyi jövedelemadó, szociális hozzájárulási adó, társasági adó, turizmusfejlesztési hozzájárulás, kamarai hozzájárulás, iparűzési adó, építményadó, élelmiszerlánc-felügyeleti díj, köztehervíselési hozzájárulás, munkabér, energiaköltségek. Ezekről, meg az inflációról kellene beszélgetni. Az embereknek meg hagyni, hogy időnként beülhessenek egy jó étterembe anélkül, hogy összeszorulna a gyomruk, amikor a számlát kérik.

Vuhan

ATLANTISZ

BOD PÉTER

Mit tudunk a világról? – ötlött fel bennem még a Covid-járvány kitörésének kezdetén, amikor nyilvánvalóvá vált, hogy a gyilkos kór máig nem tisztázott körülmények között ebből a kínai városból rontott rá a világra. Földrajz iránt érdeklődő embernek ismerem magam, aki nagy biztonsággal igazodik el a világban. Nem is annyira utazásoknak és ezzel kapcsolatos élményeknek köszönhetően, mert ez a tudás részben szerzett, tárgyi tudás. Európát még nem hagytam el. Igaz, a kontinens szinte minden országában jártam már. Ezzel együtt nem lehetne zavarba hozni dél-amerikai és ázsiai országok és benne a fontosabb városok földrajzi elhelyezkedésével, ahogyan Ausztrália városaival sem.

Vuhanról soha nem hallottam, ami annál is meglepőbb volt utólag, mert egy közel 14 milliós városról van szó, ami kínai méretek között is az élvonalba tartozó. A méretekhez egyetlen adalék – ezzel testvérem szokott traktálni –, hogy Budapest a maga kétmillió lakosával nem férne be az ötven legnépesebb kínai város közé, ami akkor is megdöbbentő tény, ha tudjuk, egymilliárdot meghaladó lélekszámával Kína immár csak a világ második legnépesebb állama.

> Budapest a maga kétmillió lakosával nem férne be az ötven legnépesebb kínai város közé.

Tájékozatlanságom – Vuhan nem ismeretét idesorolom – azért is késztetett elgondolkodásra, mert az elmúlt egy-két évben több könyvet olvastam Kínáról. Nem utolsósorban azért, mert jobban, mélyebben szerettem volna érteni annak az országnak a közelmúltját és jelenét, amely az elmúlt öt-tíz évben a legnagyobb magyarországi befektetőként jegyezhető, köszönhetően a debreceni akkumulátorgyáraknak, és a lakhelyemen, Szegeden létesülő elektromos autókat gyártó BYD-nek, amely akár akarja, akár nem, valamilyen szinten át fogja formálni a Tisza-parti várost. Talán Szeged akkor sem lesz autóváros, ha a gyártás szempontjából minden a legkedvezőbben alakul, és valóban sikerül a termelési darabszámot feltornászni évi 300 ezer autóra, amire azért ebben a pillanatban, ami akár évet is jelenthet, kevés esély mutatkozik. Az e-autók iránti kereslet és lelkesedés erőteljesen megcsappant, állami támogatások hiányában a lakossági vásárlások jelentősen visszaestek. Ezt mutatják az eladási statisztikák, valamint az a tény is, hogy az akkugyárak egymás után fogják vissza termelésüket. Legutóbb ebben a szellemben nyilatkozott a Debrecenben e-autó-gyárat építő BMW is. Ezek a jelek félreérthetetlenek. Még akkor is, ha ez idő szerint senki nem tudja, hogy átmeneti vagy tartós megtorpanásról lehet szó.

Kávézni hívtam egy, a Szegedi Tudományegyetem gazdaságtudományi karán dolgozó régi ismerősömet, földimet; újságírói munkám még Békéscsabán hozott össze minket, és alakult ki kifejezetten jó munkakapcsolat a tudomány embere és a médiamunkás között. A gazdasági modernizáció, az elmaradt térségek fejlesztése mellett kutatási területe a statisztika, ezen belül is a földrajzi statisztika.

Az említett kávéházi beszélgetéskor mondtam el neki némileg szégyenkezve, hogy Vuhanról, a kínai metropoliszról a világjárvány előtt soha nem hallottam. Válasza meglepett: ő sem.

Fordított Széchenyik

CSILLAG ISTVÁN
közgazdász

HOSSZÚ MENETELÉS

Nehezen érthető annak a bűnszervezetbe tömörült rablócsapatnak a sietsége, amelynek célkeresztjébe a Balaton ősnádasainak, Tokaj szőlővesszeinek, a magyar valahai arisztokrácia kastélyainak, a patinás szállodáknak a megszerzése után most a Magyar Tudományos Akadémia vagyona került. Igazán várhattak volna a jövő év novemberéig, hogy stílszerűen az Akadémia megalapításának kétszáz éves évfordulóján temessék el azt. Végül is valamennyien a „fordított Széchenyik" kasztjához tartoznak. Szemben Széchenyi Istvánnal, aki egyéves jövedelmét ajánlotta fel az Akadémia céljaira, ők legalább egyévnyi jövedelmet szeretnének húzni az Akadémia eltemetéséből.

A TUDOMÁNYOS AUTONÓMIA MEGTÖRÉSE

Egy professzionális bűnszervezet vajmi keveset tud kezdeni a tudománnyal, még kevesebbet a tudomány szabadságával és a legkevesebbet azzal, ha a tudósok éppen elért tudományos eredményeik, nemzetközi megbecsültségük alapján nagyfokú önállóságot, autonómiát élveznek. És egyáltalán, ha valakinek a szabadságjogok gyakorlása, a felnőtt emberek önállósága, a szabad választás lehetősége terhes, az egészen biztosan igyekszik szűkíteni azt.

Ideje utoljára megsimogatni az íróasztalokat, könnyes búcsút venni a pipettáktól és felkészülni, hogy bizony majd bérleti díjat kell fizetni, ha valaki a saját laborjába vissza akar kerülni.

FOTÓ: MTI/ILLYÉS TIBOR

Ennek első és eleinte nehezen leleplezhető módszere – a takarékosság, az áttekinthetőség jegyében – az önálló egységek nagy szervezetekbe való összevonása, a centralizáció. Mióta a mafla magyarok (MM) kétharmados korlátlan döntési jogosultsághoz juttatták a magukat politikai pártnak álcázó, maffiaállamot kiépítő, bűnszervezetbe tömörült csapatot, az önálló részek összevonása, betagolása folyamatos. (A legutóbbi időkben ment például végbe a Magyar Államvasutak és a Volán-vállalatok közlekedési monstrumban való egyesítése.)

A folyamat indulását Kornai János Központosítás és kapitalista piacgazdaság című írásában (Népszabadság, 2012. január 28.) tudományos apparátussal mutatta be. Sorra vette a számonkérhetetlen és irányíthatatlan monstrumokká összevont minisztériumokat, az önálló hatáskörrel rendelkező szabályozó hatóságok betagolását (MNB, Pénzügyi Felügyelet, Költségvetési Tanács, egészségbiztosítási felügyelet), a fegyveres testületek konglomerátumait (pl. Terrorelhárítási Központ), a helyi önkormányzatoktól a megyei kormányhivatalokba integrált és ezáltal összevont feladatokat, az igazságszolgáltatás feletti irányítás megteremtését az Országos Bírósági Hivatal révén, a médiairányítás centralizálását (Médiaszolgáltató és Vagyonkezelő Alap, Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság), a közszolgáltatások centralizációját (ld. az MVM-be olvasztott gáz- és áramszolgáltatást), a budapesti egységes közművállalatot a gyógyfürdőktől a takarításon és a temetkezésen keresztül, az iskolaügy centralizálását a Klebelsberg Központba, az egyetemek átszervezését és a Tudományos Akadémia kutatóintézeteinek összevonását.

Kornai írásában bizonyította, hogy ennek a centralizációs hullámnak nem volt a takarékosabb működésben, a hatékonyság javulásában kimutatható következménye. Márpedig ez esetben csak két okkal magyarázható a szervezetmonstrumok létrehozása: ezek az önálló gondolkodás, a szervezeti ellenállás megtörése és szabad kirablás feltételeinek megteremtése.

Hogy mind a kettő szerepet játszott, arra elégséges példát látunk a média világában, ahol a haveroktól származó reklámvásárlás szinte kötelezővé vált, illetve ahol megszűnt a kiegyensúlyozott műsorszerkesztés. Legalább ennyire világossá vált a két cél megvalósítása a közszolgáltatásokban, ahol a rezsicsökkentés álcája volt a csodafegyver a hatalom megtartásához – és a karbantartás elmulasztása okán a szolgáltatások minőségének lezüllesztéséhez.

Az Akadémia irányítása alatti kutatóintézeteket is utolérte a korlátlan diktatúra kiépítésének vagyon- és pénzszerzési mohósága, valamint az önálló gondolatok születésének ellehetetlenítése. Az összevonás és az MTA védernyője alóli kiszakítás tette lehetővé az önálló kutatás feltételeinek fokozatos és folyamatos szűkítését; a pénzadagolás és az összevonás közben a rangokért és cafrangokért vívott rivalizálás hajlította a kutatók gerincét; végül a kiszemelt – eddig az Akadémia törzsvagyonához tartozó – vagyonelemek (pl. a tihanyi Limnológia Balaton-parti területének) kimazsolázását, a haverok által megépíthető vitorláskikötők felsejlését.

AZT VISZIK, AMI MOZDÍTHATÓ

Amikor a Magyar Tudományos Akadémia fokozatos ellehetetlenítésében, vagyonától való megfosztásban soron levő mostani eseményről írok, gyakran kellene a nürnbergi perben a megnyitó vádbeszédet tartó Jackson főbírót idéznem, aki kimondta: „azt fogjuk bizonyítani, hogy bűnözők egy csoportja arra szövetkezett, hogy megszerezze a korlátlan ellenőrzést a német állam fölött".

Mi másnak tekinthetjük először az akadémiai kutatóintézetek leválasztását az Akadémiáról, arról a köztestületről, amelyik a tudományos kutatás önállósága, szellemi színvonala, a kutatás szabadsága és feltételei megőrzésére hivatott? Amikor egy miniszterré avanzsált osztályáruló akadémikus zsarolással, ígérgetéssel az összes jól ismert, sőt ismeretlen módszerrel elérte, hogy az Akadémia akkori vezetése és maguk az akadémikusok lábhoz tett fegyverrel nézzék, hogyan fosztják meg őket az átlátható, ellenőrizhető és nemzetközileg is vállalható működés eszközeitől és mechanizmusától, már csak idő kérdése volt a többi.

Az, hogy mikor viszik ki az Akadémia elnökének szobájából az íróasztalát (az épület szükséges renoválására hivatkozva), mikor épül majd lakópark a martonvásári Agrártudományi Kutatóintézet mintagazdaságában, mikor költözik be a „királyi vő" a Brunszvik-kastélyba, hogy önfeledten hallgasson Beethoven-vonósnégyeseket az odarendelt zenészektől.

Amikor az ország kormányának álcázva magát az Akadémia vagyonáról alkudozik a bűnszervezetként működő csapat, az Akadémia vezetői pedig elhiszik, hogy korábbi vagyonukat, épületeiket, laboratóriumaikat tovább használhatják, sőt mi több, még pénzhez is jutnak, jusson a bölcs és kormányhű akadémikusok eszébe, hogy az a kötelezettségvállalás, amit a rablócsapat szignál, éppen abba a kéménybe és éppen azzal a korommal lesz fölírva, mint a magánnyugdíjpénztárak tagjai felé vállalt nyugdíjszámlanyitás kötelezettsége. Ideje utoljára megsimogatni az íróasztalokat, könnyes búcsút venni a pipettáktól és felkészülni, hogy bizony majd bérleti díjat kell fizetni, ha valaki a saját laborjába vissza akar kerülni.

ELEGÁNS ÉTTEREM ÉS PANZIÓ A DUNÁNÁL

Bízzunk a jövőben, hogy a kormány által az Akadémia vagyonának megváltásaképpen kínált összeg elegendő lesz az Akadémia székházának renoválására és a HUN-REN kutatóhálózat két-három éves működési kiadásainak fedezésére. Nem a mostani vezetés felelősségét emlegetik majd, hogy „elherdálta" az Akadémia vagyonát, miután a már többször emlegetett bűnszervezet revolvert szorított a vezetők és a vagyonjogban meg a szabad rablásban tájékozatlan akadémikusok halántékához. Végül is a kifejezetten jó adottságú épület egy megfelelő séf alkalmazása mellett akár több Michelin-csillagos éttermeként, az Akadémia Klub pedig ismert rendezvényhelyszínként kerülhet be a Budapest Guidebookokba, mindamellett, hogy királyi vő majd itt tarthatja azokat az ünnepi eseményeket, amelyeket a hatalomra jutás és az ország javai megszerzésének évfordulóira rendeznek.

Nem is szólva arról, hogy kiváló panzió rendezhető be a mai akadémiai tisztségviselők szobáiban a hazájukból menekülni kényszerült, ám a magyar maffiavezér menedékét esetleg igénybe vevő tömeggyilkosoknak, mint amilyen a szír Bassár el-Aszad és olyan zsarnokoknak is, mint a volt macedón miniszterelnök, Nikola Gruevszki vagy a látogatóba hívott – de esetleg tartós vendégszeretetre szoruló – izraeli miniszterelnök, Benjamin Netanjahu. Biztos érdeklődve nézik majd a domborművet az általuk megbecsült menedékhely falán, és büszkélkedhetnek, hogy megérdemelt helyükre, a tudomány magas polcaira emelkedhettek. Az akadémikusok is örülhetnek, mert évente egyszer ők is használhatják a nagytermet mint rangos rendezvényhelyszínt, bátor harciasságuk jelképeként.

A lapban megjelenő hirdetések nem feltétlenül tükrözik szerkesztőségünk álláspontját.

Az oldalon megjelenő vélemények nem feltétlenül tükrözik szerkesztőségünk álláspontját. Lapunk fenntartja magának a jogot a beérkező írások szerkesztésére, rövidítésére.

SZERINTEM

Boríték

Én is felháborodással olvasom a Fidesz által puccsszerűen benyújtott előterjesztést a választási törvény módosításáról. De mivel 2012 óta minden választás alkalmával részt veszek a szavazatszámláló bizottság munkájában, azzal a javaslattal nagyon is egyetértek, amely szerint a szavazásnál nem lesz kötelező a boríték használata. Sőt én továbbmennék: ne is lehessen borítékot használni, mert az semmit sem tesz hozzá a választás titkosságához. Óriási terhet jelent viszont a szavazatszámlálóknak (sokan még le is ragasztják a borítékot). A legutóbbi választásnál tízen hajnal háromig szedegettük a borítékból a szavazólapokat. Nem mellékesen anyagi megtakarítást is jelentene a boríték elhagyása.

DR. JÓKAI OSZKÁR

Fantasztikus

A magyar gazdaság bajai kivétel nélkül a háborúból és annak következményeiből származnak – jelentette ki a miniszterelnök. Orbán Viktor egyúttal bejelentette, hogy az amerikai elnökválasztás után békeköltségvetést nyújtottak be az Országgyűlésnek. Erről azt mondta: „'25-ben valóban történnek majd olyan dolgok Magyarországon, amelyek korábban még sosem és amelyre nem indokolatlan a fantasztikus kifejezés használata sem". A szótár szerint a fantasztikus kifejezés melléknévként: olyan, ami a szokásostól feltűnő módon eltér és bennünk megütközést kelt; különös, elképesztő, bizarr. Állítmányként: érdekes, meglepő, hihetetlen. Választékos használata esetén pedig: képzeletünkre erősen ható; ámulatba ejtő. Már csak egy évet kell várnunk, hogy a 2025. évi békeköltségvetés eredményességétől ámulatba essünk vagy megütközést keltsen bennünk. Azonban az idei év eddigi gazdasági eredményei láttán úgy tűnik, hogy az utóbbi értelmezés hat erősen a képzeletünkre.

LADÁNYI ANDRÁS

Könyökvédő

Ha lehetne, immár a második gyerekkor felé tipegve én bizony könyökvédőt kérnék karácsonyra a Jézuskától a szenvedéseim enyhítésének céljából. Ugyanis az ilyentájt szokásos álszent, szeretettől cuppogó, ájtatos szlogenek már a könyökömön jönnek ki, az úton-útfélen zengő-bongó karácsonyi dalokról nem is beszélve. Még jó, hogy nemsokára jönnek az újévi jókívánságok és a húsvéti locsolkodóversikék.

MÉHES JÁNOS

Reality

Ismét nézhetjük a Gáspár család mindennapjait az egyik kereskedelmi csatornán. Lesznek váratlan helyzetek, és a megszokott kiabálás sem marad el. Mi pedig ülünk majd a képernyő előtt, közben tán eszünkbe jut, hogy Győzikét mintha többször is láttuk volna egy narancsszínű köpenyes varázsló közelében. Ne feledjük, hogy egykoron egy Cipolla nevű mágus milyen csúnyán fejezte be a szemfényvesztést.

SPÁNYIK MIKLÓS

Olvasóink leveleit a következő címre várjuk:
olvasoilevel@nepszava.hu

„Valójában a hiúság vezérelt”

IRODALOM A szerző szándéka szerinti mai helyesírással jelent meg Faludy György legfontosabb prózakötete, a Pokolbeli víg napjaim. A kötet függeléke tartalmazza az első sajtómegjelenés később kihagyott jeleneteit, valamint sosem publikált első kidolgozást Recskről és a gyermekkorról.

BALOGH ERNŐ

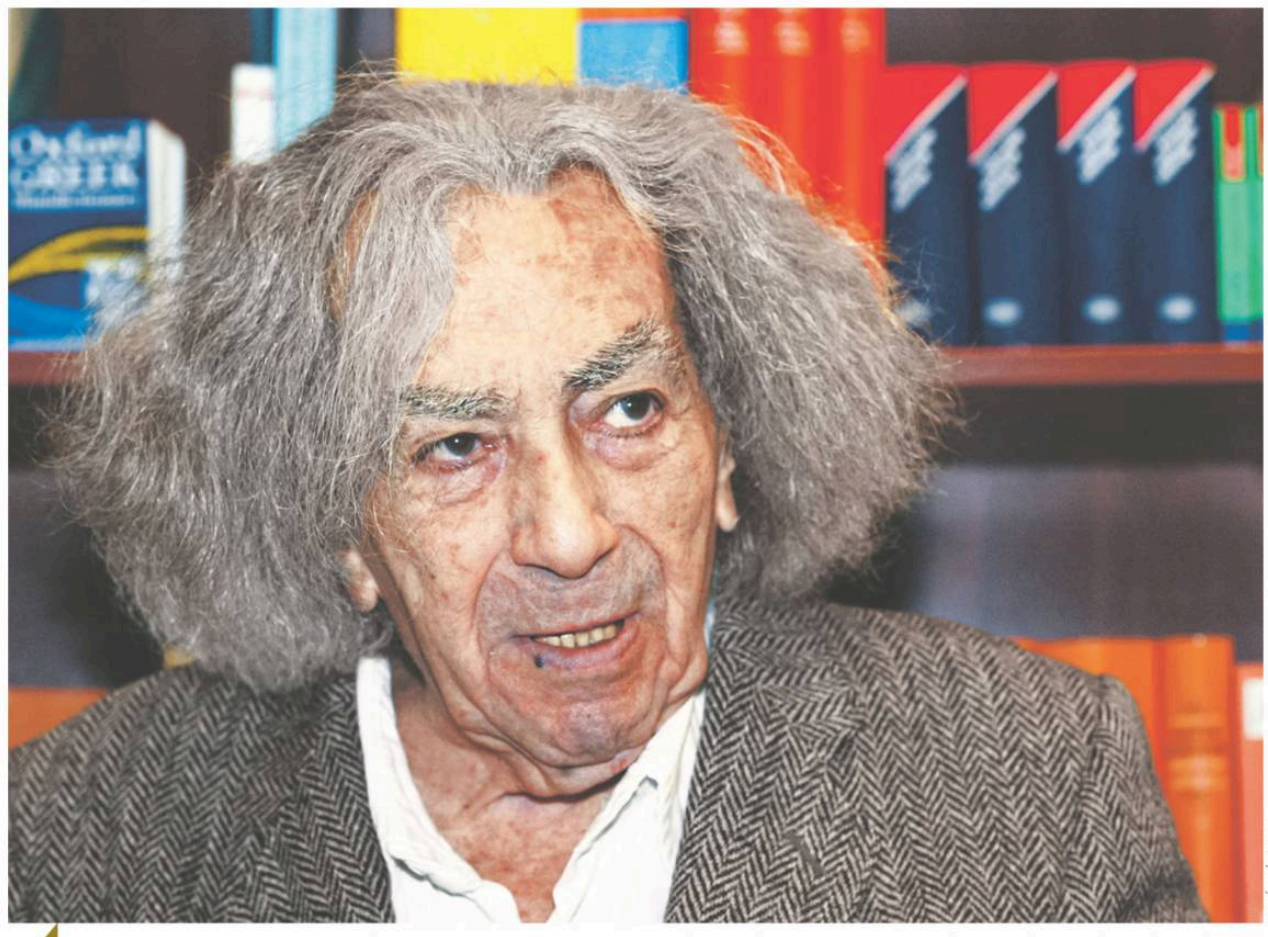

FOTÓ: NÉPSZAVA

A műbeli énjét a nyilvánosság számára tudatosan fölépítő Faludy György tovább halványítja a valóság és a képzelet határait

1938–1953: a mű a szerző eseménydús életének e másfél évtizedét idézi fel. Átfogja az első – a fasizmus előli – emigráció Párizstól Afrikán át Amerikába vezető útját, majd az 1946-os hazatérést, a lapunk munkatársaként eltöltött éveket, az ávós letartóztatást és a munkatáborbeli rabság idejét. S jóllehet a visszaemlékezés angolul már 1962-ben megjelent, az első magyar – szamizdat – kiadás 1987-ig váratott magára. A mostani változat, melyet Faludy életművének kutatója, Csiszár Gábor készített, minden korábbinál teljesebb, filológiailag pedig sokkal szakszerűbb.

A Villon-átköltések mellett ez a szerző legnépszerűbb alkotása. Kivételes sikere alighanem szabálytalanságában rejlik. Ebben a memoárban ugyanis az érdekesség csábításai módszeresen felülírják az életrajzi hitelesség igényét: a művészi igazság szempontjai időről időre diadalmaskodnak a köznapi tényszerűség kívánalmai fölött.

Persze, „minden leírás-rögzítés fikció” (Heller Ágnes), magától értetődő, hogy az emlékirat sem lehet más. S kiváltképp így van ez a műbeli énjét a nyilvánosság számára tudatosan fölépítő Faludy esetében, aki tovább halványítja a valóság és a képzelet határait. Esterházy Péter épp ezt a vonását emeli ki: „Történetmondó. Mindenből történetet, vagyis elmesélhetőt csinál; a helyes hallgatói magatartás, ha semmin nem lepődünk meg. Ha fegyelmezetten hiszünk. Itt bármi előfordulhat, és ami lehetséges, az van. A huszadik század embere azt is tudja, hogy ami nem lehetséges, a lehetetlen, az is van.”

Ebből eredően a mű első, az emigráció fordulatait fölelevenítő fejezetei izgalmas kalandregényként, vérbeli pikareszkként is olvashatók. Az elbeszélés sokszor igen mulatságos, viccszerűen poentírozott, némely sztori vagy figura szinte Rejtő Jenő humorát idézi. A recski próbatételeket középpontba állító második rész a huszadik században beszédesen kiemelt szerepű lágerirodalom poétikája szerint alakul. A lényeget kifejező szenvedéstörténet kibontása mellett azonban az alakteremtés – kiváltképp az ávós pribékek bemutatása – nemegyszer vitriolosan ironikus, helyenként csaknem vígjátékba illő. De a drámai tónusokat a fogolytársak jellemzésében is komikus árnyalatok színezik.

A szabálytalanság a mű szerkezetére is vonatkozik. Úgy tűnhet, hogy pályája során a szerző a Pokolbeli víg napjaim címet afféle jól bevált márkanévként használta, melyen több változatot is megjelentetett. Persze a valóság prózaibb: az országok, kontinensek közötti gyakori költözések zűrzavarában egy-egy kézirat, eredeti szedés menthetetlenül elkallódott. E kényszer mellett azonban az újraírásban Faludy föntebb említett próteuszi szerzői alkatának is lehetett némi szerepe. Az utószót is jegyző Csiszár Gábor méltán utal arra, hogy a hiánytalan textus kialakítása, a variánsok egymáshoz való viszonyának meghatározása filológiai rejtvényfejtéshez volt hasonló.

A Pokolbeli víg napjaim abban a tekintetben is nonkonform alkotás, ahogy az átlagostól eltérő szexuális irányultságot kezeli. Az elbeszélő nyíltan vall másságáról, a népszerű mű így folyvást hozzájárulhat e kisebbség emancipációjához.

1946-ban, amikor minden intelem ellenére hazatér Amerikából, tudatosan vállal áldozatot. E gesztusnak lehet akár némi szakrális jellege is: az elbeszélőtől ennyiben nem idegen az önkéntes mártírium tradicionális szerepköre. (Szörényi László hajdanán a művet egyenesen „vallásos vígeposznak vagy komikus eposznak” tekintette.) Ezért lehet nagyon is életszerű, hogy amikor letartóztatják, és a hírhedt Andrássy út 60.-ba viszik, valamiféle beteljesültség izgalma keríti hatalmába, mely leginkább a szexuális felajzottsághoz hasonlít: „Amikor a 48-as számú cella fűzöldre festett vasajtaja becsapódott mögöttem, felszabadulást éreztem. Mélységes, átható felszabadulást. Halántékom két oldalán hűs, kellemes szellő kerengett, ágyékomban kéjes csiklandozás lüktetett.” Testi szimptómája volt ez annak a felismerésnek, hogy pozíciója és erkölcsisége között végre nincs semmiféle ellentmondás. „Oda jutottam, ahová kommunista államban való vagyok, a börtönbe.”

Végül azonban a kockázatok – a szenvedés – vállalásának nem szakrális, hanem nagyon is világi célja van: a horatiusi „exegi monumentum”, az embertelenség rendszerének megörökítése, méghozzá maradandó művészi formában. Nem véletlenül hasonlította küldetését Kolumbuszéhoz: a költő is a felfedezést és a tudósítást tartotta kiemelt feladatának. Így mindvégig tisztában volt azzal: ő a szisztéma legveszélyesebb foglya. Ő, „aki meg tudja írni a tapasztalatait”.

A kötetben először közölt részek sorában jó néhány maradandó élményt nyújt, teljesebbé teszi a mű világát. S akadnak kevésbé időtálló epizódok, például az ötvenes évek emblematikus figuráit publicisztikus eszközökkel, a pillanat hevében szabadjára engedett indulatokkal megelevenítő portrévázlatok. A bennük rejlő szenvedély indokolt ugyan, de mint szövegek alatta maradnak a mű színvonalának.

Fogságának legkritikusabb napjaiban Faludy azzal őrizte meg mentális épségét, hogy fejben verset írt. Megtanulta az újabb sorokat, a régieket pedig folyamatosan memorizálta. Recsken pedig néhány rabtársával afféle esti egyetemet szervezett. A halálosan fárasztó napi robot után összegyűltek, s megvitattak valamilyen bölcseleti vagy művészeti témát. A résztvevők egyike idővel jelezte, kimerült, nem jön többet a szeánszokra. Kiválása után nem sokkal meghalt. A megmaradtak többé nem kételkedtek abban: a kultúra hatásosan segíti a túlélést. Ennél jobb végszót keresve sem találhatnánk.

A kockázatok vállalásának világi célja van: az embertelenség rendszerének megörökítése, maradandó művészi formában.

INFÓ

Faludy György: Pokolbeli víg napjaim. Európa Kiadó, 2024

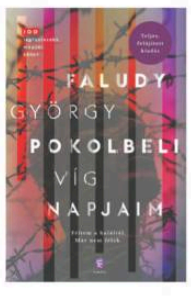

HIRDETÉS

LAPSZÉL

Tűz ütött ki a Nyitott Műhelyben

FOTÓ: STÁNICZ KATALIN

A hétvégén elektromos tűz ütött ki a 12. kerületi Nyitott Műhely nevű összművészeti helyszínen, mely leégett volna, ha annak alapító-gazdája, Finta László két vödör vízzel nem oltja el a lángokat. A könyvekkel és képekkel teli hely a kortárs magyar irodalom, zene és képzőművészet egyik kiemelt helyszíne, melynek renoválásához villany- és vízvezeték-szerelőre, illetve takarítókra és festőkre lenne szükség, melyhez a Nyitott Műhely az emberek segítségét kéri. (A Nyitott Műhely Alapítvány számlaszáma: OTP 11712059–20001663–00000000, adószáma: 18257843-1-43). Egy segítő már biztosan akad: Gerlóczy Zsigmond zongorista december 23-án, karácsony előestéjén játszik a kormos falak között, és a teljes bevételt a Műhely felújítására és Finta Lászlónak ajánlja fel. A zenész egy Facebook-posztban arra kéri az embereket, hogy vegyenek részt az eseményen és adakozzanak. A helyszín pedig továbbra is működik, Finta László szintén a Facebookon számolt be arról, hogy december 14-én már megtartották a Kalligram Könyvkiadó karácsonyi estjét, hétfő délelőtt pedig egy egyiptomi forgatócsoport érkezik ide – a filmben egy írónak a Műhely lesz a lakása –, továbbá este a Hévíz folyóirat lapbemutatóját fogják megtartani, főzéssel egybekötve. NÉPSZAVA

A győri zenekar díjazta a rendőröket

FOTÓ: MEKLI ZOLTÁN

A Győri Filharmonikus Zenekar 2018-ban ünnepelte hivatásossá válásának 50. évfordulóját. A társulat a jubileumi évben megalapította a Pro Orchestra-díjat azzal a céllal, hogy kifejezze tiszteletét és megbecsülését mindazon személyek, cégek és közösségek iránt, akik tevékenységükkel, támogatásukkal segítik a zenekar szellemi és anyagi gyarapodását, védelmét. A zenekar vezetőségének döntése értelmében az idei díjazott a Győri Rendőrkapitányság lett, aki gyors és eredményes munkájával hozzájárult ahhoz, hogy a társulat januárban ellopott vadászkürtje ismét zenei szolgálatot teljesíthessen. NÉPSZAVA

Királyi képek

TÁRLAT III. Károly vízfestményeiből nyílt kiállítás egy egykori barakkban. A tárlat szöveges részéből az is kiderül, mennyire frusztrálja a brit uralkodót, amikor a kezéből nem az kerül ki, amit a szeme lát.

R. HAHN VERONIKA
LONDON

A karácsony előtti hetekben és az új év első napjaiban az eddigi legteljesebb kiállítás látható III. Károly vízfestményeiből az egykori Chelsea Barracks helyén felhúzott elegáns lakónegyedben meghagyott Garrison Chapelben. Az 1859-ben épült, műemlékvédelem alatt álló katonai kápolna stílusos környezet a királyi műalkotások számára, melyekből 79 kapott itt most helyet, de ez az állandó székhelye a King's Foundation királyi alapítványnak is. Az igazán kellemes időtöltést kínáló show nem nélkülözte a kereskedelmi célokat sem, össze volt kötve a királyi pár privát udvarházához és birtokához, a gloucestershire-i Tetbury környékén található Highgrove House-hoz kapcsolódó termékek széles és drága választékának áruba bocsátásával.

A kiállítás kurátora, Rosie Alderton a sajtóbejáráson a király alkotói módszeréről elmondta, hogy III. Károly „szívéhez az en plein air, természetes környezetben gyakorolt festészet áll közel, mert a fényképezés nem tölti el hasonló jó érzésekkel. Szenvedélye az esztétikai szépséget nyújtó művészet és ezt az eltökéltséget a tárlat kiválóan tükrözi". A kiállításrendező által kifejtett elmélet magának a királynak a szavaival is elhangzik az egyik falon elhelyezett táblán. Mint írja, „csak a vízfestményekkel vagyok képes kifejezni a textúra belső értelmét, amit fotográfiával nem lehetséges elérni. Nagyon gyorsan felfedeztem, milyen hihetetlenül nehéz jól festeni ebben a spontán médiumban és ismerem a frusztráltság érzését, amikor nem tudom ugyanazt elérni papíron, mint amit a szemem rögzített. Visszatekintve első vázlataimra, meg vagyok döbbenve, milyen pocsékok voltak. Miután a festészet a kiválasztott tárgy gondos megfigyelésére kényszeríti az embert, sokkal többet lát meg, mintha csak valami felé irányítaná a kamerát és ugyanazt az eredményt érné el, mint bárki más a maga gépével. Így olyan dolgokra lettem figyelmes, melyek korábban nem tudatosodtak bennem, a fény és árnyék, a textúra és az épületek formája a tájképhez képest. Mindez a legintenzívebb koncentrációt igényli és végül a legpihentetőbb és gyógyító élményt nyújtja".

A 76 éves Károly az 1970-es évek óta fest rendszeresen, tudását prominens alkotók tökéletesítették

FOTÓ: AFP/RASID NECATI ASLIM/ANADOLU

INFÓ

His Majesty The King's Watercolour Collection, The Garrison Chapel, London

A király művészeti munkája sok pénzt hajt fel az általa támogatott jótékony célokra.

Ami a fotózást illeti, ez volt Károly édesanyja, II. Erzsébet egyik hobbija, de nem kevésbé tartozik szorosan nagy becsben tartott menye, Katalin walesi hercegné szenvedélyeihez sem. Az ebben az évben prosztataműtéten átesett, majd nem pontosított daganatos betegséggel diagnosztizált király a rá jellemző öniróniával hozzáteszi: „Nem táplálja azt az illúziót, hogy festményei egy virágzó tehetség jelentős alkotásai, de mint egy fotóalbum »különleges megjelenései« nagyon-nagyon sokat jelentenek nekem". A 76 éves Károly az 1970-es évek óta fest rendszeresen. Eredetileg Robert Waddell, a király neveltetésében meghatározó szerepet betöltött skóciai Gordonstoun művészeti oktatója vezette be a képzőművészet világába, majd a vízfestészet szakértője, Edward Seago és más prominens alkotók, köztük Derek Hill tökéletesítette a tudását.

A nagyközönséggel megosztott 79 vízfestmény legnagyobb jelentőségét az a tény adja, hogy egy uralkodó kéznyomát viselik. III. Károly már hosszú trónörökössége során is a festészetben keresett és talált relaxálási, feltöltődési lehetőséget, de emellett abban is reménykedett, hogy személyes szenvedélyével hozzájárul a művészetek fellendüléséhez a szigetországban.

A vízfestmény műfaja nem idegen a királyi családtól: Viktória királynő is festett, míg férje, Albert herceg a művészetek mecénása volt

A Terrace Garden része a Highgrove birtoknak. III. Károly itt organikus kertet hozott létre

Olyan helyszíneket örökített meg, mint egyik kedvenc afrikai országa, Tanzánia, Balmoral, a skót hegyvidék, ahol nyaranta-ősszel sok hónapot tölt el, de az amatőr festőt megihlette jelenlegi fő lakhelye, a Windsor kastély, a franciaországi Provence régió, vagy akár Hong Kong, amit a Royal Britannia, mára kimustrált királyi yachtról kapott le.

A kiállítás kapcsán az is kiderült, a király művészeti munkája sok pénzt hajt fel az általa támogatott jótékony célokra. 1997 és 2016 között litográfiáinak eladásából több mint 6 millió font folyt be.

A most látható kiállításon is megvásárolhatók a korlátozottan forgalomba hozott, számozott, az uralkodó hiteles aláírásával ellátott nyomatok, melyek mellé hivatalos okirat is jár. Skóciában készült például a Castle of Mey című vízfestmény, illetve az ennek alapján előállított litográfiák. Ez a Skócia legészakibb részén található kastély haláláig Erzsébet anyakirályné volt, majd unokája, Károly örökölte, és továbbra is itt tölti Kamilla királynéval a július végi, augusztus eleji heteket. Ez a nyomat 2950 fontért (1,47 millió forint) kapható meg, míg például a The West Side of Highgrove House másolatai már 5000 fontot (2,49 millió forint) kóstálnak.

Karácsonyi seregszemle a Bartókon

SOKSZÍNŰ Közel hatvan képzőművész mintegy százötven alkotása böngészhető december 21-ig a Resident Art galéria falain és online katalógusában az Allegro Barbaro nevű karácsonyi vásáron. A kiállítóteret viszont ne a korábbi helyén, a nyolcadik kerületben, hanem Újbudán, a Bartók Béla út 39. szám alatt keressük. – Nyár végén költöztünk a Bartók-negyedbe, ahol az elmúlt pár évben kulturális főutca született galériákkal, kávézókkal és éttermekkel. Régi álmunk volt, hogy ide jöjjünk, és sikerült is felújítanunk egy volt szoláriumot, ami ráadásul egy utcafrontos ingatlan – mondta lapunknak Schneller János művészettörténész, aki kollégájával, Bánki Ákos képzőművésszel vezeti a kilencven négyzetméteres galériát, és indította el a vásárt hét éve.

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

Schneller János művészettörténész szeret új, pályakezdő művészeket is felfedezni

És ha már Bartók Béla út: a mostani vásár nem hiába kapta az Allegro Barbaro címet, így utalva Bartók híres, 1911-ben született virtuóz zongoradarabjára, illetve arra, hogy az idei mustrán is izgalmas és változatos felhozatalra számíthatunk. Egyrészt láthatunk figurális és absztrakt műveket, ahogy a képek között szerepelnek urbánus és politikai témájú, valamint hiperrealista, organikus, szürreális és groteszk stílusú munkák is. A válogatásban találunk már befutott neveket, mint drMáriást, Verebics Ágnest és Verebics Katalint, illetve a galéria körébe tartozó középgenerációs művészeket, mint Kaszás Konrádot, Ronga Esztert és Stark Attilát, továbbá a legfiatalabb, nemrég diplomázott alkotókat is. – Szeretünk új, pályakezdő művészeket felfedezni az Instagramon és művészeti karokon, mivel nekünk is izgalmas, hogy miként reagálnak rájuk a műgyűjtők, a műkedvelők és a piac – mondja Schneller. A galerista szerint a vásár egyben seregszemle is, hiszen az alkotók legfrissebb vagy az elmúlt években készült műveit láthatjuk, így szubjektív keresztmetszetet kaphatunk a kortárs magyar művészet jelenlegi állapotáról.

INFÓ

RAF 2024 – Allegro Barbaro, Resident Art galéria (Budapest, 11. kerület, Bartók Béla út 39.).

P. SZABÓ DÉNES

ÚJ GAZDASÁGPOLITIKA

MAGYARORSZÁG MEG TUDJA CSINÁLNI!

9. TIZENHARMADIK HAVI NYUGDÍJ

▼ Brüsszel azt követeli a magyar kormánytól, hogy szüntesse meg a tizenharmadik havi nyugdíjat.

▲ A kormány Brüsszel követelését elutasítja. A kormány szerint a következő években állandósítani kell a tizenharmadik havi nyugdíjat.

Mondja el a véleményét Ön is!

NEMZETI KONZULTÁCIÓ

Készült Magyarország Kormánya megbízásából.

LAPSZÉL

Élen a Barcelona

A spanyol labdarúgó-bajnokság (La Liga) 17. fordulójában 3–3-as döntetlennel ért véget a Rayo Vallecano és a Real Madrid összecsapása. A Barcelona úgy is vezeti a bajnokságot, hogy csak lapzárta után fejezte be a fordulót a Leganes ellen. Az élcsoport: 1. Barcelona (+31) 38 pont, 2. Atlético Madrid (+20) 38, 3. Real Madrid 37. NÉPSZAVA

Vas Blanka negyedik

FOTÓ: TÓTH ÁDÁM

A terepkerékpáros (cyclocross) világkupa-sorozat negyedik állomásán, a belgiumi Namurben a negyedik helyen végzett Vas Blanka: az országúton olimpiai negyedik bringás az antwerpeni nyitányon hatodik, majd rá egy héttel ötödik volt Dublinban. A múlt heti szardíniai viadal a rossz időjárás miatt elmaradt. A 12 futamból álló vk-sorozat szombaton folytatódik a hollandiai Hulstban. MTI

Világrekord 33 évesen

Az üzbég Ruszlan Nurugyinov úgy nyert aranyérmet összetettben a férfiak 109 kilogrammos kategóriájában, hogy lökésben világcsúcsot ért el a súlyemelők bahreini világbajnokságának utolsó előtti napján. A 33 esztendős versenyző a fogásnemben 2021 áprilisa óta élt, saját 241 kilós rekordját módosította 242 kilóra. Nurugyinov – aki 2016-ban, Rio de Janeiróban a 105 kilogrammos súlycsoportban nyert olimpiai bajnoki címet – 20 kilós előnnyel diadalmaskodott a manamai vb szombati versenynapján. MTI

Kisdöntőben a gyorskoris

FOTÓ: NÉPSZAVA

Jászapáti Petra 500 és 1500 méteren is kisdöntőbe jutott a rövidpályás gyorskorcsolyázók világkupa-sorozatának negyedik, szöuli állomásán, előbbi számban hatodik, utóbbiban kilencedik lett. A hosszabb táv előddöntőjében remekül versenyezve harmadikként ért célba a kétszeres Európa-bajnok belga Hanne Desmet és a szám korábbi vb-ezüstérmese, a kanadai Courtney Sarault mögött, miközben megelőzte a kétszeres olimpiai és kilencszeres világbajnok dél-koreai Sim Szukhit. MTI

HIRDETÉS

APRÓ

JÁRMŰ

AUTÓJÁT megvenném 06-1/420-2703, 06-30/362-0674.

RÉGISÉG

SZÍNHÁZAK részére mindennemű régiségek felvásárlása készpénzben. 06-30/419-2713, antiklakberendezes.hu

APRÓHIRDETÉS-FELVÉTEL:
Tel.: 06-1/475-0802, 3skarakter@gmail.com,
EGYÉB HIRDETÉS ESETÉN kérjük,
hívja a 06-1/9999-528-as telefonszámot, vagy
írjon a hirdetes@nepszava.hu e-mail címre.

Amorim első bravúrja

IKSZ Arne Slot, a Liverpool menedzsere ritka őszinteséggel ismerte be taktikai hibáját, míg a címvédő City és Guardiola a rövidebbet húzta.

R. HAHN VERONIKA
LONDON

A Premier League 16. fordulójának szombati játéknapján a múlt heti Darragh vihar miatt egy mérkőzéssel kevesebbet játszott Liverpool sorozatban másodszor vesztett pontokat a bajnokságban. A Newcastle után most a Fulham állította meg az Arne Slot-gőzhengert. Ugyan az Anfielden elért 2-2-ért a vezetőedző leginkább saját magukat hibáztathatja, nem lehet eleget dicsérni a nyugat-londoni látogatók utóbbi időben elért javuló teljesítményét Marco Silva irányítása alatt. A „vörösök” kétszer is hátrányból jöttek vissza, úgy, hogy balhátvédjüket, a skót Andrew Robertsont már a 17. percben elvesztették Raúl Jimenez erőszakos megállítása miatt, de addigra a Fulham már meg is szerezte a vezetést. A Szoboszlai Dominikkal kezdő Pool négy hazai mérkőzés után először nem tudta érintetlenül hagyni az ismét Alisson által védett hálóját. Nem segített az sem, hogy Mohamed Szalah október 5-e óta először nem volt eredményes, noha a 66. percben éppen a magyar válogatott csapatkapitánya hozta nagy helyzetbe egy kitűnő ellentámadás során. A látogatók egészen a 85. percig vezettek, de a hetekig betegeskedett Diogo Jota cseréként való visszatérése összetörte Silva jogos reményeit (2-2).

A sárga lapot kapott, így a Southampton elleni szerdai Liga Kupa meccsen a tribünre száműzött Arne Slot a találkozó után úgy nyilatkozott, hogy „ennél több balszerencsét elképzelni sem lehetett volna”, de csapata küzdőképességével elégedett volt. Míg a Girona elleni keddi BL-meccs kapcsán az eredményre (1-0) büszke volt, de a játékra nem, most az ellenkezője történt. Becsületesen beismerte, hogy Cody Gakpo balhátvédként való becserélése Robinson kiállítása után szerencsétlen taktikai változtatás volt, ami bumerángként ütött vissza. Erre szerencsére öt perccel később rá is jött. Slot mindezt mosolyogva mondta el, az eredmény ellenére jó hangulatban volt.

Az Arsenal az Everton ellen nem került közelebb a 2003–2004-es idény óta remélt újabb bajnoki címhez. A kiábrándító 0-0 után, melynek főhőse a Mersey-partiak válogatott kapusa, Jordan Pickford volt, Mikel Arteta érthetően mérges volt. A spanyol mesteredző különösen Martin Ødegaard egy óra utáni lecserélése miatt kényszerült magyarázkodásra. Ha „Ethan Nwanerinek sikerült volna gólt rúgnia, nagy eredmény lett volna. Így, hogy ez nem jött össze, csak az a téma, miért jött le a csapatkapitány? – jegyezte meg. – Ez a futball, arra valók a cserejátékosok, hogy segítsenek a csapatnak”, de ezúttal ez nem valósult meg.

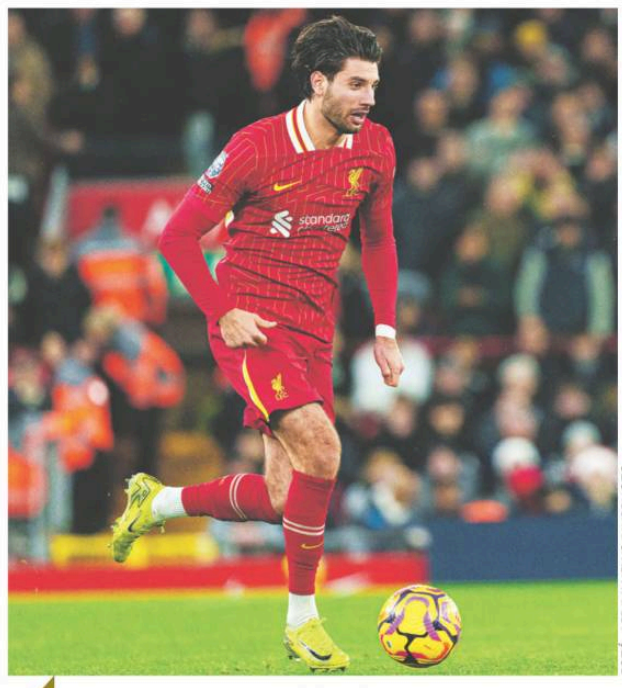

FOTÓ: AFP/MI NEWS/NURPHOTO

Szoboszlai és a Liverpool ikszelt, sorozatban másodszor veszítettek pontot, de azért még bőven van előnyük

A manchesteri rangadón az United idegenben 2-1-re verte a Guardiola (képünkön) vezette címvédő Cityt, ez volt Amorim első nagy skalpja a United élén

FOTÓ: AFP/RICCARDO DE LUCA/ANADOLU

Vasárnap délután Rúben Amorim (MU) fényes sikerrel élte túl első manchesteri rangadóját (Manchester City–Manchester United). A 36. percben Fortuna a „világoskékek” mellé szegődött, amint Kevin de Bruyne Amad Diallo szögletét követő beadása gellert kapott, Joska Gvardiol fejét találta el, aki alig öt méterről nem hibázott. Úgy tűnt, 1-0 marad a végeredmény, de a rendes játékidő utolsó két percében a United előbb a korábban tuti helyzetet kihagyott Bruno Fernandes Amad által kivívott tizenegyesével, majd maga a mérkőzés csillaga, Amad nehéz szögből begurítva a labdát nem csak Edersont, a Cityt, de Guardiolát is legyőzte (1-2). Az élcsoport: 1. Liverpool 36 pont, 2. Chelsea (lapzártakor még játszott) 31, 3. Arsenal 30.

A NAP KÉPE

FOTÓ: MTI/HEGEDŰS RÓBERT

NINCS TÖBB KAPÁS

A Duna Arénában véget ért Kapás Boglárka, olimpiai bronzérmes, világ- és Európa-bajnok úszó pályafutása. A 31 éves versenyző a rövidpályás világbajnokságon utoljára 400 méter vegyesen ugrott medencébe és a 16. helyen zárt, majd az úszónő könnyekig hatódott az őt állva tapsoló közönség szeretetétől. Szombaton Sárkány Zalán 800 gyorson győzött, majd az utolsó napon Kós Hubert nyert aranyérmet 200 méter háton. A 21 éves olimpiai bajnok klasszis a világcsúcstól mindössze két századdal elmaradva, 1:45.65 perces Európa-csúccsal győzött. NÉPSZAVA

NB I: a Felcsút az őszi bajnok

FORRÁS: FRADI.HU

Nyíregyházán mentett nagyot az FTC, így egy pont a hátránya az egy mérkőzéssel többet játszott Felcsúttal szemben

Az állás

1. Felcsút	17	11	2	4	29–18	35
2. Ferencváros	16	10	4	2	28–16	34
3. Diósgyőr	17	8	6	3	25–21	30
4. MTK	17	9	2	6	30–23	29
5. Paks	17	8	3	6	34–30	27
6. Újpest	17	7	6	4	21–14	27
7. Fehérvár	17	6	3	8	24–25	21
8. Nyíregyháza	17	5	3	9	21–29	18
9. Győr	17	4	6	7	23–26	18
10. Zalaegerszeg	16	4	4	8	20–24	16
11. Debrecen	17	3	4	10	25–37	13
12. Kecskemét	17	2	5	10	12–29	11

Fogalmam sincs, milyen edzésmunka folyhat a többi klubban, ha mi játszhatjuk a döntőt – ez a legendás nyilatkozat pontosan rímel a szezonra.

MÓKÁS Önmagában az, hogy a Felcsút nyerte az őszi bajnokságot (még akkor is, ha az FTC egy mérkőzéssel kevesebbet játszott), Tursics Sándor legendás nyilatkozatára rímel: a Ferencváros semmiből (pontosabban a Tungsram romjain) alakult és első évében kupagyőztes, második szezonjában bajnoki döntőbe jutott női kosárlabda-csapatáról az együttes trénere majd húsz évvel ezelőtt azt mondta: Fogalmam sincs, milyen edzésmunka folyhat a többi klubban, ha mi játszhatjuk a döntőt – amúgy meg is nyerték a bajnokságot, majd nem sokkal később megszűnt a szakosztály. Szóval rögzítsük a tényeket: a Puskás nevével visszaélő, magát akadémiának nevező, ám a kezdőben akadémistát, de még Magyarországon született játékost is csak elvétve foglalkoztató kisközség csapata lealázta a komplett első vonalat. Tényleg nincs más kérdés, mint amit a kosáredző tett fel: ha a Felcsút az első, akkor mi folyik a többi klubban?

A bajnoki címvédő Ferencváros egy hét alatt két meccsen kapott tíz gól után most győzött Nyíregyházán, de hiába mosolyognak az Üllői úton, mégse mondanánk, hogy őszintén nevetnének... Az pedig már nem rendszerhiba, hanem maga a rendszer, hogy a távirati iroda az évtizedes gyakorlattal szemben csak a forduló egyetlen mérkőzésének nézőszámát közölte. NÉPSZAVA

NB I, 17. forduló

Felcsút–Paks 3-1
Pancho Aréna, 782 néző v.: Bognár T.
Gólszerzők: Nagy Zs. (60., 11-esből), Plsek (81.), Colley (88.), illetve Tóth B. (67.)
Győr–Diósgyőr 3-4
Győr, ETO Stadion, v.: Vad II.
Gólszerzők: Szahli (59.), Gera (79., öngól), Stefulj (83.), illetve Bárdos (25., 44.), Edomwonyi (32.), Klimovics (51.)
Zalaegerszegi–Debrecen 2-1
ZTE Aréna, v.: Antal
Gólszerzők: Mim (22.), Várkonyi (81.), illetve Dreskovic (63.)
Kiállítva: Lagator (79. – DVSC)
MTK–Fehérvár FC 3-2
Új Hidegkuti Nándor Stadion, v.: Andó-Szabó
Gólszerzők: Végh (27.), Jurina (86.), Molnár R. (96., 11-esből), illetve Gradisar (2.), Szabó B. (68.)
Újpest–Kecskemét 1-1
Szusza Ferenc Stadion, zárt kapus, v.: Karakó
Gólszerzők: Dénes (48.), illetve Zsótér (45+2.)
Nyíregyháza–Ferencváros 0-1
Városi Stadion, v.: Káprály
Gólszerző: Varga B. (83.)

Közel a Jóreménység-fok

Az utolsó, 38. helyen hajózó Weöres Szabolcs hamarosan eléri a Jóreménység-fokot és kiér az Indiai óceánra a Vendée Globe földkerülő vitorlásversenyen, amelyen változatlanul a francia Charlie Dalin vezet. Weöres hátránya egy korábbi borulás és szerelés miatti leállás miatt cirka 12 500 kilométer az éllovastól. MTI

Micheliszék kitüntetése

A Nemzetközi Automobil Szövetség év végi gáláján, Ruanda fővárosában, Kigaliban vette át Max Verstappen az F1-es világbajnoki trófeát. A gálán Michelisz Norbertet (a TCR Tour bajnokát) és Kiss Norbertet (a kamionos Európa-bajnokság győztesét) is díjazták. MTI

Magyar gólzápor a Bundesligában

Imre Bence nyolc góllal járult hozzá a THW Kiel 32-28-as győzelméhez a Leipzig otthonában a német kézilabda-bajnokság hét végi fordulójában. A magyar olimpikon jobbszélső holtversenyben lett a mezőny legeredményesebb játékosa, a Kiel negyedik a tabellán. MTI

Európa harmadik legjobbja

KÉZILABDA Egy végletekig kiélezett mérkőzésen egyetlen góllal legyőzte a világbajnok és olimpiai ezüstérmes francia csapatot a női válogatott az Eb bécsi bronzmérkőzésén.

NÉPSZAVA

A víkenden a végjátékához érkezett a magyar–osztrák–svájci közös rendezésű női kézilabda Európa-bajnokság, a vasárnapi bécsi bronzmérkőzésen a magyarok azzal a francia együttessel játszottak, amelyiktől a középdöntőben hárommal kikaptak. Öt nappal korábban ideges kezdéssel, sok hibával engedett 4-0-s előnyt riválisának a magyar válogatott, ezúttal határozottabb rajttal tartotta a lépést esélyesebb ellenfelével, Szemerey Zsófi pedig már korán fontos ziccervédést mutatott be. Erre alapozva sikerült is fordítani (6-5), de a francia kapuban a ferencvárosi Laura Glauser szintén jó formában védett, ennek ellenére a 22. percben a jelentős szurkolótábor előtt szinte hazai környezetben játszó magyar együttes 9-7-re vezetett. A világbajnok innen egy találatra zárkózott fel, de a szünetre is előnnyel vonulhatott az öltözőbe a magyar csapat (13-12).

A második félidőre is harcosan érkezett a nemzeti együttes, jól játszott, de 41 perc elteltével így is beérte Franciaország (16-16). A magyar játékosok minden labdáért, minden lehetőségért megküzdöttek, majd a visszaszerzett vezetését körömszakadtáig őrizte a magyar válogatott, Szemerey például hétméterest védett.

A záró tíz perc 20-20-ról indult, majd mindkét fél előnybe került. Az utolsó öt percen belül, 23-22-es magyar vezetésnél létszámfölényben játszhattak a franciák, Klujber Katrin azonban egy sikertelen támadás után visszafutva az üres kapu elől ütötte ki a labdát, majd a túloldalon hétméterest értékesített (összesen kilenc gólt lőtt, és 60 találatával az Eb gólkirálynője lett!). A bronzérem sorsa az utolsó percben dőlt el, Győri-Lukács Viktória góljára már nem érkezett válasz, a vége: Magyarország–Franciaország 25-24, a kontinens harmadik legjobbja a magyar! Az Eb-t Norvégia nyerte.

A bronzmeccs és az Európa-bajnokság magyar hőse: Klujber Katrin, aki 60 gólt lőtt az Eb-n

FOTÓK: MTI/TÓTH ZSOMBOR

Kuczora Csenge sem engedte, hogy megállítsa a francia védő

Magyarok az álomcsapatban

Az európai szövetség (EHF) nyilvánosságra hozta az Eb álomcsapatát: jobbátlövő poszton a két évvel ezelőtti kontinenstornán és a párizsi olimpián is All Star-tag Klujber Katrin, illetve a jobbszélső Győri-Lukács Viktória került be a Dream Teambe. A torna legjobb fiatal játékosa pedig Simon Petra lett, aki szombat este már átvette az EHF-től a 2024-es esztendő legjobb fiatal női kézilabdázóját illető elismerést.

HIRDETÉS

A Szegedi Sport és Fürdők Kft. (6726 Szeged, Temesvári krt. 33.) nyílt, egyfordulós pályázatot hirdet Sziksósfürdő Strand és Kemping (6791 Szeged, 5500/1) ingatlanon álló, Bérbeadó kizárólagos tulajdonát képező, illetve üzemeltetésében álló ún. „Grill terasz", „Fröccsterasz", illetve Lángossütő, valamint az Anna Gyógy-, Termál- és Élményfürdő (6720 Szeged, Tisza L. krt. 24.) Büfé létesítmények/helyiségek (továbbiakban: Bérlemények) hasznosítására, határozatlan idejű bérleti jogviszony létesítésére (pályázat tárgya) versenyeztetés útján.

1.) A Sziksósfürdő Strand és Kemping területén lévő „Grill terasz" bérlemény 215.9 m² vendégteret (fedett terasz) és a 69.02 m² kiszolgáló egységet (konyha, raktár és egyéb helyiségek) foglal magába, a „Fröccsterasz" bérlemény kb. 36 m² területű vendéglátó helyiséget, a Lángossütő kb. 24 m² területű vendéglátó helyiséget foglal magában a pályázati dokumentáció mellékletében felsorolt eszközökkel, berendezési tárgyakkal.

2.) Az Anna Gyógy-, Termál- és Élményfürdő Büfé összesen 37,08 m² vendégteret és 19,25 m² kiszolgáló egységet (büfé, raktár) foglal magába, a pályázati dokumentáció mellékletében felsorolt eszközökkel, berendezési tárgyakkal.

Az 1.) pont szerinti bérlemények szezonális üzemeltetésűek és a bérleti szerződés időtartamán belül Pályázó a bérleményeket **a fürdőszezonban, a fürdő nyitvatartási idejében jogosult és köteles üzemeltetni.**
A 2.) pont szerinti büfé üzemeltetése egész évben folyamatos.
A meghirdetett bérleményekre külön-külön lehet pályázni, de egy pályázó több bérleményre is adhat be pályázatot.

Pályázati alapár:
Az 1.) pont szerinti (Sziksósfürdő Strand és Kemping) bérlemények esetén:
A pályázati forgalomarányos bérleti díj alapára bérleményenként: Azon időpontig, amíg **a bérlemény összesített bruttó árbevétele az adott szezonban nem éri el a bruttó 6 000 000 Ft-ot, a bérleti díj a kétheti bevétel 10%-ának megfelelő összeg+ÁFA, de legalább 55 000 Ft+ÁFA/hó (minimum díj).** Azon hetet követő héttől, amikor a bérlemény összesített bruttó árbevétele meghaladja a 6 000 000 Ft-ot, a bérleti díj a kétheti bevétel 12%-ának megfelelő összeg+ÁFA, de legalább 55 000 Ft+ÁFA/hó (minimum díj).

A nyertes pályázó személye a pályázók közül a legelőnyösebb ajánlatot tevőként, licitálással kerül kiválasztásra. A licitálási alapár a pályázati alapár, vagy ha a pályázati ajánlatok az alapárnál magasabb árat tartalmaznak, a kínált legmagasabb pályázati ár. A forgalomarányos bérleti díj emelése a tárgyaláson szóban történik, az emelés mértéke: **0,5%+ÁFA, azaz fél százalék plusz áfa.**

A 2.) pont szerinti (Anna Gyógy-, Termál- és Élményfürdő Büfé) esetében:
55 000 Ft+ÁFA fix havi díj.
A nyertes pályázó személye a pályázók közül a legelőnyösebb ajánlatot tevőként, licitálással kerül kiválasztásra. A licitálási alapár a pályázati alapár, vagy ha a pályázati ajánlatok az alapárnál magasabb árat tartalmaznak, a kínált legmagasabb pályázati ár. A bérleti díj emelése a tárgyaláson szóban történik, az emelés mértéke: **5000 Ft+ÁFA, azaz ötezer forint plusz ÁFA.**

A pályázó köteles pályázati biztosítékot fizetni, melynek mértéke minden egyes megpályázott bérlemény tekintetében pályázatonként 250 000 Ft, azaz kettőszázötvenezer forint, melyet a pályázó köteles az OTP Bank Nyrt. 11735005-20505411 számlaszámra a Titkárság javára átutalással a pályázati ajánlat benyújtásának időpontjáig befizetni.
A pályázati biztosíték összegét a pályázat nyertese, valamint a második és harmadik helyezett pályázó részére a szerződés megkötését követő 3 napon belül, míg a többi pályázónak a pályázati tárgyalást követő 15 napon belül visszatéríti a Bérbeadó.

Az ajánlatok benyújtásának helye:
Szegedi Sport és Fürdők Kft. 6726 Szeged, Temesvári krt. 33. Sportcsarnok, igazgatói titkárság (114-es iroda).

Az ajánlatok benyújtásának módja:
A pályázók a pályázatukat egy darab át nem látszó, zárt borítékban, 1 eredeti és egy, a papír alapú példánnyal mindenben megegyező másolati példányban elektronikus hordozón (pendrive), hivatalos cégszerű aláírással ellátva, személyesen vagy meghatalmazott útján nyújthatják be úgy, hogy a pályázat a megjelölt határidőn belül megérkezzen a Kiíróhoz.
A borítékon fel kell tüntetni a pályázó nevét, székhelyét, a ***„Sziksósfürdő Strand és Kemping- Grillterasz, Fröccsterasz, Lángossütő, Anna Gyógy-, Termál- és Élményfürdő Büfé"*** pályázat, valamint a pályázó nevét és címét.

Az ajánlatok benyújtásának határideje, helye:
2025. január 22-én 12.00 óra, Szegedi Sport és Fürdők Kft. 6726 Szeged, Temesvári krt. 33. Sportcsarnok, igazgatói titkárság

Az ajánlatok bontásának határideje, helye:
2025. január 22-én 13.00 óra, Szegedi Sport és Fürdők Kft. 6726 Szeged, Temesvári krt. 33. Sportcsarnok, Bali Mihály terem

Ajánlati kötöttség időtartama:
Az ajánlati kötöttség időtartama az ajánlattételi határidő lejártakor kezdődik, és az eredményhirdetéstől számított 50 napig tart, mely egy alkalommal legfeljebb 30 nappal meghosszabbítható, melyről a Bérbeadó hivatalos levél formájában értesíti az érintett pályázókat.

A pályázók köre:
Az a vállalkozó pályázhat, aki igazoltan mentes a köztartozásoktól, továbbá a 2022. és 2023. üzleti években nem volt veszteséges, valamint a 250 000 Ft, azaz kettőszázötvenezer forint pályázati biztosítékot megfizette és megvásárolta a pályázati dokumentációt.
A pályázati ajánlat érvényességének feltétele, hogy a Pályázó a Bérleményt a megadott időpontban megtekintse, és a helyszínen a jelenléti ívet saját kezűleg vagy közokiratba, illetve teljes bizonyító erejű magánokiratba foglalt meghatalmazással rendelkező meghatalmazottja útján aláírja.

A pályázati tárgyalás időpontja: 2025. január 29-én 10.00 óra

Helyszín: a Szegedi Sport és Fürdők Kft. székhelye (6726 Szeged, Temesvári krt. 33.) Bali Mihály terem

Az eredményhirdetés módja, ideje:
Az eredményhirdetésre a pályázati tárgyaláson kerül sor, a Bérbeadó eredményesség esetén kihirdeti a pályázat nyertesét, második és harmadik helyezettjét.

Az eredményhirdetés helye: Szegedi Sport és Fürdők Kft. 6726 Szeged, Temesvári krt. 33. Sportcsarnok, Bali Mihály terem

Szerződéskötés időpontja:
A pályázati tárgyalást követő 15 napon belül. Amennyiben a pályázat nyertese a pályázati tárgyalást követő 15 napon belül nem köt bérleti szerződést, úgy a második helyezett köteles szerződést kötni. Amennyiben a második helyezett nem köti meg a bérleti szerződést az erről szóló Bérbeadói értesítéstől számított 15 napon belül, úgy a pályázaton harmadik helyezést elért pályázó köteles szerződést kötni Bérbeadói értesítéstől számított 15 napon belül.

A pályázat tárgyának megtekintése, további információk nyújtása:

A Sziksósfürdő Strand és Kemping létesítmény bérleményei a **2025. január 13-i héten,** előre egyeztetett időpontban megtekinthetőek.
Információ az alábbi elérhetőségen kérhető: Hódi Tamás létesítmény vezető, telefon: +36-20/409-5853, e-mail: hodi.tamas@szegedsport.hu

Az Anna Gyógy-, Termál- és Élményfürdő Büfé **2025. január 8-án 10.00 óra**
Kapcsolattartó: Virág Lajos szolgáltatási igazgató, telefon: +36-20/663-0010, e-mail: virag.lajos@szegedsport.hu

A részletes pályázati dokumentáció megvásárolható és átvehető a Szegedi Sport és Fürdők Kft. székhelyén (6726 Szeged, Temesvári krt. 33., Sportcsarnok) annak **központi pénztárában történő fizetést** követően az igazgatói titkárságon (114-es iroda), bruttó 5000 Ft áron.

Jog fenntartása:
Bérbeadó fenntartja magának a jogot, hogy a pályázati feltételeket a pályázat során megváltoztathassa – többek közt lehetséges a benyújtási vagy elbírálási határidő meghosszabbítása –, a változtatást az érintettekkel közli. Ebben az esetben az ajánlat benyújtására a módosítás közzétételétől számított és a módosításban megjelölt határidő, de legalább 7 nap áll rendelkezésre.

Bajban a pármai sonka

Az olasz különlegesség csak Olaszországban nevelt sertésből készülhet, és hozzá elengedhetetlen az északolasz tartomány, Emilia-Romagna különleges levegője. Mára az egyik legnagyobb problémát az időjárás változása, a levegő melegedése jelenti, valamint az elmúlt években vissza-visszatérő afrikai sertéspestis, ami általában elviszi a beteg állatot. NÉPSZAVA

Autó nagyságú marshelikopter készül

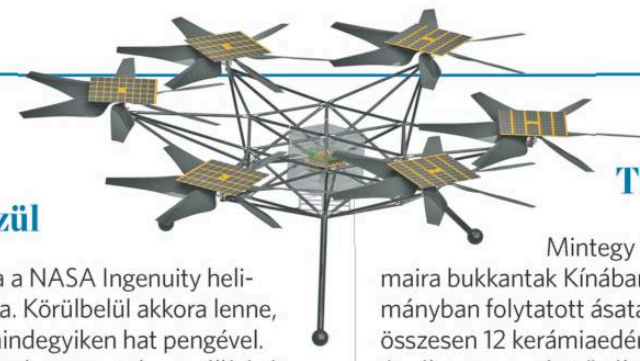

A Mars Chopper koncepciója a NASA Ingenuity helikopterének javasolt folytatása. Körülbelül akkora lenne, mint egy SUV, hat rotorral, mindegyiken hat pengével. Használható akár 5 kilogramm hasznos teher szállítására, és minden marsi napon akár 3 kilométeres távot is képes megtenni. RAKÉTA

Tízezer éves sör

Mintegy 10 ezer éves rizssör nyomaira bukkantak Kínában. A Csöcsiang tartományban folytatott ásatások során a régészek összesen 12 kerámiaedény darabjait találták meg. A változatos méretű tálakat és csuprokat fermentálásra, tárolásra, tálalásra, főzésre és feldolgozásra használhatták. 24

A Chido hurrikán 14 ember életét követelte

FOTÓ: AFP/KWEZI

Egy uszály, amely a törmelékek között rekedt Mamoudzouban, miután a Chido ciklon lecsapott az indiai-óceáni Mayotte területére

MAYOTTE SZIGET Tizennégy ember életét követelte az Indiai-óceánban található, Franciaországhoz tartozó Mayotte szigetén szombaton áthaladt Chido hurrikán. A sebesültek száma meghaladja a kétszázat. A helyi hatóság beszámolója szerint Mayotte szigetét óránként több mint 200 kilométeres sebességgel szelte át a hurrikán, amelynek ereje vasárnap délelőttre már alábbhagyott. Ennek ellenére Mayotte mintegy 320 ezer lakosát arra kérik, hogy lehetőség szerint továbbra se hagyják el a biztonságot jelentő otthonaikat. Az anyagi kár óriási, vasárnap délelőtt 15 ezer otthon volt áram nélkül. A sziget repülőtere zárva van, az itt mért óránkénti 226 kilométeres szél komolyan károsította az irányítótornyot. A leszállópálya azonban épen maradt, lehetővé téve a segélyek eljuttatását. Francia meteorológusok szerint a mostanihoz hasonló erejű hurrikánt utoljára 1934-ben jegyeztek fel a térségben. MTI

ÖTÖS LOTTÓ

Nyerőszámok:	13, 41, 49, 53, 58
5 találat	nem volt
4 találat	2 528 275 forint
3 találat	20 400 forint
2 találat	2710 forint
Joker:	197350

HATOS LOTTÓ

Nyerőszámok:	14, 18, 21, 26, 29, 40
6 találat	nem volt
5 találat	491 965 forint
4 találat	9 270 forint
3 találat	3 250 forint

KENÓ

Dec. 14., szombat

15	21	27	30
31	33	39	43
45	50	51	53
60	62	63	65
69	71	72	74

Dec. 15., vasárnap

3	6	9	11
12	26	33	35
39	41	44	45
53	60	61	63
64	65	67	77

ÚJRA BEBORUL AZ ÉG

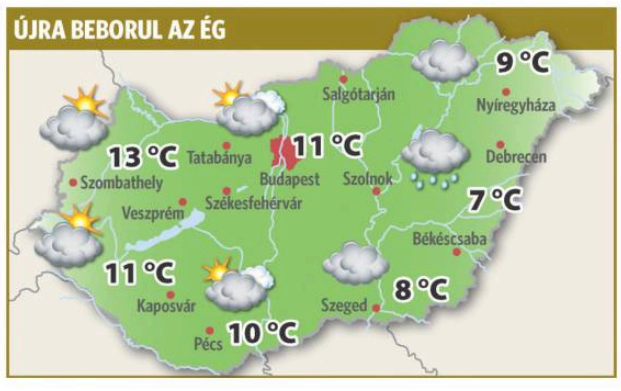

Boldog névnapot, Etelka!

Az Etelka az Etele férfinév női párja. A név Dugonics András író alkotása az Etelka című művében.

A legszennyezőbb platform a TikTok

KUTATÁS Az éves karbonlábnyoma valószínűleg nagyobb, mint egész Görögországé, derül ki környezeti hatásainak új elemzéséből.

NÉPSZAVA

A párizsi székhelyű Greenly szén-dioxid-elszámolási tanácsadó cég becslései szerint a TikTok 2023-as kibocsátása az USA-ban, az Egyesült Királyságban és Franciaországban körülbelül 7,6 millió tonna szén-dioxid-egyenértékre (CO_2e) tehető – ez magasabb, mint a Twitter/X és a Snapchat ugyanebben a régióban. (A CO_2e egy olyan számítási egység, amelyet a különböző üvegházhatású gázok éghajlat-változtató hatásának összehasonlítására használunk – a szerk.) A TikToknak világszerte 1 milliárd felhasználója van, a Greenly kutatásai szerint a karbonlábnyoma több, mint az Instagramé, annak ellenére, hogy utóbbinak csaknem kétszer annyi felhasználója van. Ennek oka a TikTok egyedülálló függőséget okozó tulajdonsága. Az átlagos Instagram-felhasználó naponta 30,6 percet tölt az alkalmazásban, miközben egy átlag TikTok-os 45,5 percet görget. Az egész algoritmus a videók tömegesítése köré épül. Az addiktivitás következményeként pedig az emberek egyre nagyobb (szén-dioxid) lábnyomot termelnek.

Mivel az USA, az Egyesült Királyság és Franciaország a TikTok globális felhasználói bázisának alig 15 százalékát teszi ki, a platform teljes lábnyoma valószínűleg körülbelül 50 millió tonna CO_2e lehet. És mivel ezek a számítások nem tartalmazzák a TikTok kibocsátásának kisebb forrásait, például az irodaterületekkel és az alkalmazottak ingázásával kapcsolatosokat, ez valószínűleg egy alulbecsült szám. Összehasonlításként, Görögország éves szén-dioxid-kibocsátása 2023-ban 51,67 millió tonna CO_2 volt.

Az elemzés szerint a TikTok-osok a második legmagasabb (2,921 gramm) percenkénti kibocsátással rendelkeznek a közösségi médiában, közvetlenül a YouTube (2,923 gramm) után. De a platformon található tartalom puszta mennyisége, valamint a hosszabb átlagos görgetési idő miatt a TikTok-felhasználók éves kibocsátása a legtöbb:

TikTok	48,49 kg
YouTube	40,17 kg
Instagram	32,52 kg

A közösségi médiaplatformok közül a TikTok kibocsátása a legátláthatatlanabb. Az olyan technológiai óriások, mint a Meta és a Google, minden évben részletes jelentéseket adnak ki a Carbon Disclosure Project (Szén-dioxid-kibocsátás közzétételi projekt) számára, sőt eredményeiket publikálják a saját weboldalaikon is. A TikTok azonban nem rendelkezik nyilvánosan elérhető kibocsátási adatokkal. Más közösségi médiavállalatok – miközben szintén óriási kibocsátásról számoltak be – kötelezettséget vállaltak arra, hogy adatközpontjaikat tiszta energiával látják el. A TikTok kötelezte magát, hogy 2030-ra szén-dioxid-semleges lesz. Eddig azonban csak egy megújuló adatközpontot építettek: 12 milliárd euróból egy norvégiai létesítményt, amely 100 százalékban megújuló energiával működik.

Nem világos, hogy ezek a jelentéstételi gyakorlatok és kötelezettségvállalások megmaradnak-e új tulajdonosok alatt vagy sem – egy amerikai fellebbviteli bíróság helybenhagyta azt a törvényt, amely előírja a kínai anyavállalatnak, a ByteDance-nek, hogy 2025. január 19-ig eladja a platformot egy nem kínai szervezetnek, ha ez nem történik meg, betiltják az USA-ban. A törvényhozók fő aggodalma, hogy a TikTok és a ByteDance hozzáférhet az amerikai felhasználók személyes adataihoz, amelyeket a kínai kormány esetleg felhasználhat. A ByteDance egyelőre megpróbálja elodázni az eladást a barátságosabb Trump-adminisztráció beiktatásáig. Ha a platformot egy amerikai vállalat vásárolja meg, nyilvánosságra kell hoznia kibocsátásait.

FOTÓ: SHUTTERSTOCK

A függőség következményeként pedig az emberek egyre nagyobb (szén-dioxid) lábnyomot termelnek

Karbonlábnyom

A karbonlábnyom vagy szénlábnyom az emberi tevékenység környezetre gyakorolt hatásának mérésére szolgál. Segítségével megtudhatjuk, milyen mértékben járulunk hozzá a globális felmelegedéshez.

Idén tizenhatan haltak meg vasúti átjárókban

GÁZOLÁS Sokkal több baleset történik a vasúti átjárókban, mint egy éve. Idén eddig a MÁV hálózatán 70 baleset történt, 15-tel több, mint tavaly az évnek ugyanebben a szakában. Ezekben 16 ember halt meg – nyolccal több, mint tavaly ilyenkor –, 12 baleset súlyos, 13 pedig könnyű sérülésekkel járt – tette közzé a MÁV. A legutóbbi halálos gázolás az elmúlt vasárnap hajnalban történt Gyöngyösön, a Vasút utcánál. Miután sokan nem veszik észre az érzékszerveket befolyásoló eszközök használata miatt a vonat közeledését, ezért az átjárók előtt az aszfaltra felfestett piktogramokkal hívják fel a figyelmet a közlekedés közbeni telefonálás és fülhallgató-használat veszélyeire. Emellett megelőzési céllal megkezdik a „Vészhelyzet esetén értesítendő” figyelmeztető táblák kihelyezését. A rajtuk lévő információk alapján – telefonszám, a vasútvonal/HÉV-vonal száma és a vasúti átjáró jele – a MÁV azonnal be tud avatkozni. MTI

NÉPSZAVA
Szocialdemokrata napilap • Alapítva: 1873-ban

Főszerkesztő: NÉMETH PÉTER
Főszerkesztő-helyettes: HORVÁTH GÁBOR, VARGA DÓRA

Fejtő Ferenc 1909-2008; Andrassew Iván 1952-2015
Online főszerkesztő: ÁGOSTON ZOLTÁN • Szerkesztő: ANGYAL GÁBOR, MARKOTAY CSABA • Rovatvezetők: BODA ANDRÁS (belpolitika), HÁRS KATALIN (fotó), HOMPOLA KRISZTINA (kultúra), MUZSLAI KATALIN (mozaik), N. KÓSA JUDIT (publicisztika), RÓNAY TAMÁS (külpolitika), SZABÓ BRIGITTA (gazdaság), VARGA T. RÓBERT (sport) • Mellékletek: BALASSA TAMÁS, BÁLINT ORSOLYA (Visszhang), RÁCZ I. PÉTER (Nyitott mondat), SIMON ZOLTÁN (Szép Szó) • Főmunkatársak: BALOGH GYULA, CZENE GÁBOR, CSÁKVÁRI GÉZA, DANÓ ANNA, GÁL MÁRIA, MARNITZ ISTVÁN, SZALAI ANNA. Internet URL-cím: http://www.nepszava.hu; e-mail cím: nepszava@nepszava.hu

Kiadja a XXI. Század Média Zrt. (1191 Budapest, Vak Bottyán u. 75/A–C Központi telefon: 06 1 477-9000) • Felelős kiadó: a Zrt. vezetője • Előfizetéssel kapcsolatos ügyek: 06 1 477 9008 / 06 1 999 9508, terjesztes@nepszava.hu • Hirdetés: 06 1 999-9528 / 06 1 489-8811, hirdetes@nepszava.hu. • Előfizetési díj egy hónapra 8600 Ft, negyedévre 25 350 Ft, fél évre 49 800 Ft, egy évre 97 800 Ft • Árusításban terjeszti: Lapker Zrt. • Előfizetésben terjeszti: Médialog-DMHM Zrt. (mlog.hu) 06 1 999 9689 vagy 06 1 460 2753 ugyfelszolgalat@mlog.hu • Nyomdai előállítás: Mediaworks Hungary Zrt. www.mediaworks.hu • ISSN Bp 0133-1701 • ISSN Vidék 0237-3785. • A NÉPSZAVA példányszámát a MATESZ hitelesíti.

Partnereink: IMEDIA OBSERVER

2024. december 16.

N MOBIL VISSZHANG

A NÉPSZAVA MELLÉKLETE

Boszorkányok igézete

Felhívtak a festőcégtől, hogy be tudnék-e megint ugrani. Természetesen igen, mióta gyakorlatilag nincs stabil munkahelyem, napról napra találok elfoglaltságot, mindenre bólintok. Az egyik tulajdonos testvérének dolgoztam anno tetőpucolóként (létrákkal felmásztunk a magas, nagyon magas, úristen, de magas... házakra), és az évtizedek sarát, moháját, zuzmóját lemostuk, nagynyomású vízsugárral, amitől a ház sokkal tetszetősebb lett, jobban eladható. Alkalmanként a ház ablakkereteit, vagy a házat körülölelő beton- vagy kőborítást újítottuk fel. A munka extrém nehéz volt. Egyszer villám csapott mellém, nyolcszor estem le, egyszer a szél elsodorta a létrámat, én meg a tetőlétrán bemásztam a kémény mögé, s elkezdtem imádkozni. Kellett egy óra, mire az első napot töltő kollégám (azonnal fel is mondott...) visszaügyeskedte a létrát a falhoz. Szóval, nem az a klasszikus tanári állás volt, amire szocializálódtam a Pannon-völgyben.

Sior karcol Skóciából

Újabb karcolások Fekete Valér Sior Skóciában élő karikaturista-graffitis szerzőnktől, aki történelem–francia szakos tanárként ment el családjával az országból nyolc éve. Általában a hét minden napján dolgozik. Konyhán főz, épületet bont, kertben vág rendet. Vagy éppen megrendelésre dekorál, az étterem kirakatától az iskola bejáratáig. Alkotói szabadidejében rajzol, és amikor nincs a keze ügyében filctoll, akkor fejben rajzol. Tele van összefüggésekkel, véleményekkel, kiakadásokkal és beakadásokkal, de főként emberséggel. Ismét egy csokor tőle, mielőtt újra visszament a tetőre melózni.

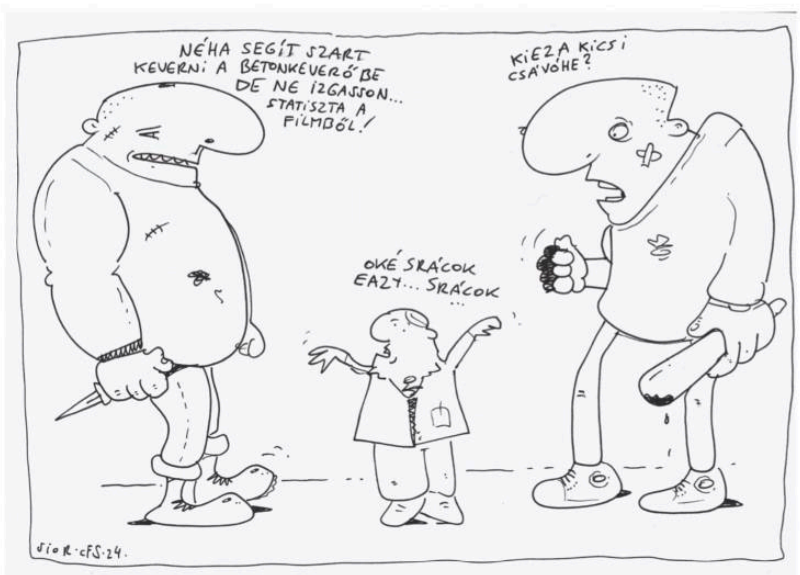

Hallgassuk a Népszavát!

A mesterséges intelligencia lehetőségeit kihasználva olvasóink meg is hallgathatják a napi lapszám vezető írásait. Mindössze két kattintás, és Szabolcs már olvassa is egymás után a kiválasztott cikkeket. Egy listán pontosan jelezzük a hangfájlban szereplő anyagok címét és kezdési idejét. Érdemes kipróbálni! Rezgessük meg a Népszava hangját! Néhány perc „rádiózás", és sok mindent megtudhat a napi aktuális politikai és egyéb témákról. Autóban ülve így biztos kényelmesebb olvasni, de lehet még számtalan szituáció, amikor nehéz a betűket bámulni.

NÉPSZAVA

Szociáldemokrata napilap

2024. december 17., kedd 152. évfolyam, 293. szám Ára: 540 forint

AJÁNLÓ

Karácsonyi kiadások

Körtezselés-muskotályos az év szaloncukra, de vannak ennél váratlanabb ízkombinációk is. A karácsonyi édesség sokat drágult, de van jó hír is: a hal ára nem változott. **2. oldal**

Baltával a büntetőjogot

Rekordgyorsasággal módosítaná a Fidesz a Büntető törvénykönyvet, miután nemrég hazasétálhatott a rendőrségről F. János, aki bevallotta, hogy 24 évvel ezelőtt megölte a 11 éves Till Tamást. A férfit azóta újra elfogták, és most már tagadja, hogy ő követte volna el a gyilkosságot. **4. oldal**

Varga, az európárti

Az euró bevezetése mérsékelhetné a kockázatokat, ezért a gazdaságpolitikának arra kellene törekednie, hogy Magyarország teljesítse a bevezetés feltételeit – jelentette ki parlamenti meghallgatásán Varga Mihály, a Nemzeti Bank leendő elnöke. **6. oldal**

Óvatosan a robbanásba

Az Európai Filmakadémia díjátadóján az Emilia Pérez című, Jacques Audiard rendezte, Mexikóban játszódó musical lett a nyertes. A filmben egy gengszter úgy dönt: visszavonul, és átoperáltatja magát nővé. A francia író-rendező a világpremier után válaszolt a Népszavának. **12. oldal**

Szankciók tizenötödször is

DÖNTÉS Magyarország nemcsak megszavazta, mint az összes eddigit, de még jól is jár az Oroszország elleni újabb uniós csomaggal.

FOTÓ: AFP/ANGELOS TZORTZINIS

PAPP ROLAND
BRÜSSZEL

Zárulnak a kiskapuk. Oroszból libériai tankhajóba pumpálják át a nyersolajat valahol a görög szigetvilágban

Fontos politikai üzenetet küldött a tagjainak és a világnak az Európai Unió azzal, hogy a még a sokak által oroszpártinak tartott magyar kormány soros elnöksége alatt is megszülethetett egy újabb szankciós csomag Oroszország ellen. Az intézkedések például az illegálisan orosz olajat szállító hajókra vonatkoznak. Magyarország nemcsak koordinálta a döntést, de ahogy a korábbi 14-et, a 15.-et is megszavazta. Szijjártó Péter külgazdasági és külügyminiszter ezt azzal indokolta, hogy a csomag továbbra is tartalmazza azt a könnyítést, ami lehetővé teszi, hogy a Mol vezetéken érkező orosz olajat vegyen, illetve mert sikerült „az őrült ötleteket" – például Kirill pátriárka szankciós listára vételét – kigyomlálni belőle.

A döntés értelmében a magyarországi és szlovákiai Mol-csoport tulajdonában lévő finomítók tovább is időkorlát nélkül szállíthatnak Ukrajnába orosz kőolajból származó termékeket, másrészt a Slovnaft, a magyar olajipari cég szlovén leányvállalata a finomítójában előállított termékeket még fél évig szállíthatja Csehországba, pedig Prága ezt nem is kérte. Hogy mit gondol erről az az 1,3 millió ember, aki az arról szóló nemzeti konzultáció keretében nemet mondott az orosz szankciókra, most éppen nem érdekes.

A Mol-csoport finomítói szállíthatnak Ukrajnába orosz kőolajból készült termékeket.

CIKKÜNK A 6. OLDALON

Megbukott Olaf Scholz kormánya

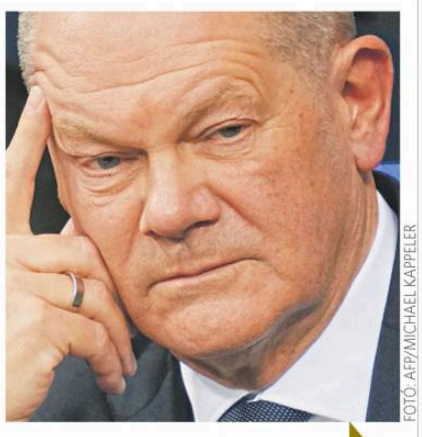

FOTÓ: AFP/MICHAEL KAPPELER

Ez volt az ötödik bizalmi szavazás az NSZK és az egységes Németország történetében

BERLIN A várakozásoknak megfelelően Németországban megbukott Olaf Scholz kormánya. A bizalmi szavazáson csak 207-en szavaztak a folytatásra, 394-en szavaztak a koalíció végére, 116-an tartózkodtak. Frank-Walter Steinmeier szövetségi elnöknek elvileg 21 napja lenne arra, hogy döntsön az idő előtti voksolás kiírásáról, ennyit azonban biztosan nem vár majd. A pártok korábbi megállapodása alapján február 23-án rendezik meg az idő előtti választást, ami azt jelenti, hogy az elnök legkorábban december 25-én hozhatja meg a hivatalos döntést. Olaf Scholz kormánya ezután ügyvezetőként marad hivatalban.

FOLYTATÁS A 8. OLDALON

Megint távolabb az Erasmustól

BRÜSSZEL Az Európai Bizottság (EB) – miként azt a Népszava előre jelezte – hétfőn úgy döntött, nem javasolja módosítani azt a határozatot, amely két évvel ezelőtt megtiltotta az uniós intézményeknek, hogy finanszírozást nyújtsanak a közérdekű vagyonkezelő alapítványoknak (kekvák) és az általuk fenntartott szervezeteknek. Ezért a tiltás hatálya alá tartozó 21 magyarországi egyetem továbbra sem férhet hozzá az Erasmus+ oktatási csereprogramhoz és a Horizont Európa kutatás-fejlesztési programhoz.

Mint emlékezetes, a tagállamok pénzügyminisztereiből álló EU Tanács 2022. december 15-én határozatot hozott, amelyben – az uniós forrásokkal elkövetett súlyos korrupciós kockázatokra hivatkozva – felfüggesztette a jelenlegi hétéves költségvetési ciklusban Magyarországnak jutó felzárkóztatási támogatások nagyjából egyharmadát, 6,3 milliárd eurót. Emellett megtiltotta az európai uniós intézményeknek, hogy támogatást nyújtsanak a közérdekű vagyonkezelő alapítványoknak, illetve az általuk fenntartott jogi személyeknek.

A tiltás alá tartozó 21 magyarországi egyetem továbbra sem férhet hozzá a közös európai programokhoz.

FOLYTATÁS A 3. OLDALON

Egyszerre támogatja és fenyegeti régi ellenzékét a Fidesz

STRATÉGIA – Ha elfogadjuk azt a definíciót, hogy választási autokráciában élünk, akkor ennek az is része, hogy a domináns párt menedzseli a saját ellenzékét. Egyes szereplőket tehát próbál segíteni és felemelni, míg másokat lejjebb nyomni – így értékelte Ember Zoltán Levente, az Iránytű Intézet vezetője azt, hogy a Fidesz jelentősen megemelné a pártok parlamenti frakciói által elkölthető keretet. Tavaly a számvevőszék még büntette ezeket a pártokat.

ÍRÁSUNK A 3. OLDALON

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

Tordai Bence ellenzéki képviselő felszólal az Országgyűlésben

Zombik Versenden

FOTÓ: PAVEL BÓGOLEPOV

Lufi konyhája. A korábban tisztes vállalkozó mindenét elkótyavetyélte a szer kedvéért

SZER „Én is látom, mennyien drogozhatnak a faluban. Arról látom, hogy olyanok, mint a zombik. Bezárkóznak a házukba, és ha kijönnek, nem néznek az emberre, csak mennek, mint akiknek nincs agyuk" – számol be lapunknak egy 23 éves férfi Versenden. A baranyai faluban másfél hete egy 34 éves nő halt bele vélhetően a kristály használatába, amit a feltételezések szerint patkányméreggel kevernek. A drogot a 870 lelkes falu lakóinak nagyjából negyede-ötöde használhatja. A feltételezett terjesztőket ugyan őrizetbe vették, de később elengedték.

– Azt láttam, hogy nem érdekli semmi. Rendetlenség volt nála, lefogyott, gyenge volt, és csak bámult. Nem árulta el, mi a baja – mondja az elhunyt asszony nővére, Katalin. A falu független polgármestere, Páger Ferenc pedig arról beszélt, hogy olcsó a szer, már ezer forintért kapnak egy adagot, és aki elkezdte, nem tud lejönni róla. Találkoztunk olyan helyivel, aki a gyerekeit félti, és azt mondja, már a versendi általános iskolások között is vannak drogosok.

A 870 lelkes falu lakóinak nagyjából negyede-ötöde használhatja a csak kristálynak nevezett drogot.

RIPORT AZ 5. OLDALON

A zselés az örök kedvenc

ÜNNEP Nagyon drága idén a szaloncukor, amit jórészt a katasztrofális kakaóbabtermés okoz, amelyből 60 éve nem volt akkora hiány, mint idén. Viszont a minőségi hal tavalyi áron kerülhet a karácsonyi asztalra.

ÁBRAHÁM AMBRUS

Bár egyre nagyobb és különlegesebb a hazai szaloncukor-kínálat, még mindig a zselés változat a legkeresettebb a fogyasztók körében – mondta a Népszavának Erdélyi Balázs, a Magyar Cukrász Ipartestület (MCI) szakmai elnöke. Ugyanakkor kellemetlen fejlemény, hogy az árak 10-20 százalékkal is magasabbak az elmúlt évekhez képest.

Az árváltozás döntően a világ katasztrofális kakaóbabtermésére vezethető vissza. A Nemzetközi Kakaószervezet (ICCO) friss számai szerint az elmúlt 60 év legnagyobb hiánya alakult ki a globális kakaópiacon. Ez pedig azt eredményezte, hogy a tőzsdei árak az egekbe szöktek, s a világ teljes édességiparát nyomás alá helyezték. A hazai gyártóknak és cukrászatoknak is szembe kellett nézniük ezzel a teherrel. A kakaó tonnánként ára a New York-i Intercontinental Exchange-en az év első napján még 3855 dolláron állt, jelenleg viszont 10 570 dollár körül zajlik az üzlet. Az elmúlt évtizedekben jellemzően 2–3,5 ezer dollár között ingadozott a jegyzés. A kakaóbefektetéseken az év eleje óta csaknem dupla akkora hozamot lehetett elérni, mint ugyanezen idő alatt – az utóbbi időben ismét felkapott – Bitcoinon.

Az ICCO a múlt héten ismertette a 2023–2024-es szezonra vonatkozó friss számait, a globális kakaóhiány-prognózisát a korábbi 462 ezer tonnáról – ami már önmagában, történelmi távlatban is rendkívül magas adat – 478 ezer tonnára emelte. Ezenfelül több mint 13 százalékkal, 4,38 millió tonnára csökkentette a mostani szezonban várható termelési előrejelzését. Nem csoda hát, hogy akad olyan árprognózis, amely ötéves távlatban azzal kalkulál, hogy 2029 év végére a kakaó tőzsdei ára megközelíti majd a 18,5 ezer dolláros szintet. Mindez pedig igencsak tetemes, még a jelenlegi extrém magasnak tartott jegyzéseket alapul véve is 70 százalék feletti hozamot jelent az említett időszakra.

Minden van, a pénztárca határozza meg, mi kerül a fára

De a konkrét szaloncukorárakat nézve lapunk ugyan talált akcióban olyan – nagyüzemi gyártásban készült – zselés szaloncukrokat, amelyeknek kilogrammonkénti ára éppen elmaradt a 3000 forinttól, ám a minőségi alapanyagokból készült kézműves termékeknél ez a 6–10 ezer forintot is elérheti. A magasabb árat a felhasznált anyagok különbözősége magyarázza. Ha például olyan minőségi alapanyagok – például likőrök – kerülnek a termékekbe, amelyek különlegesebbé teszik a végeredményt, az végül az árban is jelentkezik.

A hazai szaloncukorral kapcsolatban Erdélyi Balázs kifejtette, hogy érezhető változást lehet tapasztalni a keresletet illetően. A forgalom döntő részét természetesen a nagyüzemi formában készülő termékek adják. Ezek mellett ugyanakkor egyre népszerűbbek a kézműves bonbonokat idéző, különleges, minőségi, sőt olykor egyedi termékek is. Ennek megfelelően számos cukrászat újra felvette a kínálatába ezeket az édességeket. A változásnak pedig sok helyen látható eredményei is vannak. Több cukrászatnál ugyanis a termelés a korábbi, szezononkénti 10–100 kilogrammról a tonnás nagyságrendek szintjére fejlődött – hangsúlyozta. Ennek a fejlődésnek egy másik eredménye, hogy immár roppant különleges változatok is elérhetőek. A csípős vonal például ma már nem is számít olyan rendkívülinek, és természetesen ezt a piacot sem kerülhette el a Dubai csoki őrület, hiszen már lehet kapni ilyen változatot is. Ma már viszont olyan verziók is megtalálhatóak a kínálatban, mint a robbanócukros, a popcornos, de ha valaki arra vágyik, akkor bizony már chipses szaloncukrot is kóstolhat.

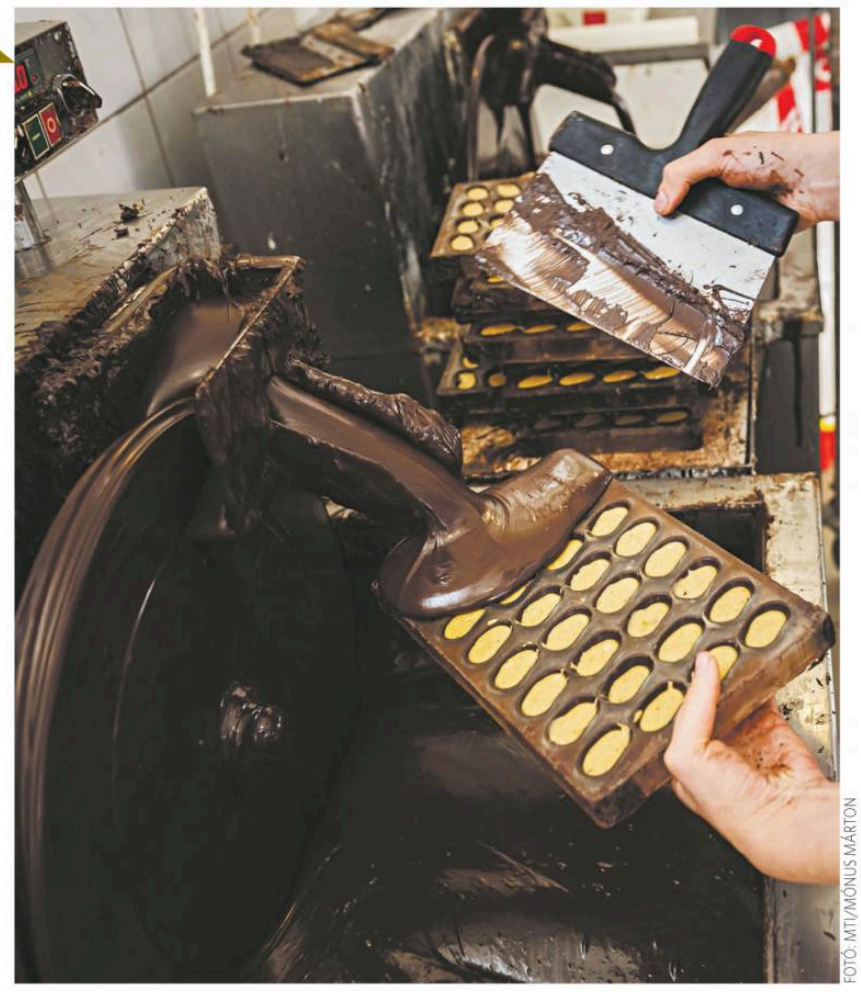

FOTÓ: MTI/MÓNUS MÁRTON

Olyanok is megtalálhatóak a kínálatban, mint a robbanócukros, a popcornos, de aki akar, már chipses szaloncukrot is kóstolhat.

Különleges versenyzők

Erdélyi Balázs, a cukrászok szakmai elnöke elmondta, hogy 2020 óta az év szaloncukra díjat is kiosztják. Idén ez a verseny már le is zajlott. Ezúttal összesen több mint 150 tételt küldtek bírálatra a cukrászatok, amelyek között számos egészen különleges is akadt. A harmadik helyet végül a veresegyházi Sulyán Cukrászda mogyorókrémes-chipses-nugátos, a második helyet a gyulai Kézműves Cukrászda Bailey's kávés édessége, míg az év szaloncukra díjat a Stühmer körtezselés-muskotályos változata nyerte el.

Egyik baj jött a másik után

A globális kakaópiac 2020 óta súlyos kínálati hiánnyal küzd. Nyugat-Afrikát, a kakaótermelés epicentrumát, amely a világ termelésének 70 százalékát adja, aránytalanul nagy negatív éghajlati hatás érte. Az éghajlatváltozás komoly, egyes elemzésekben egyenesen pusztításnak nevezett, károkat okozott a kakaótermelő régiókban. Borzasztóan változékony volt az időjárás is, aszályok, árvizek és szélsőséges hőmérsékletek követték egymást, ami megzavarta a termésciklust és jelentős hozamcsökkenésekkel járt. A problémákat súlyosbították az elszaporodó kártevők és betegségek. Ezt pedig idén csak tetézte, hogy Elefántcsontparton – a világ legnagyobb termelőjénél – heves esőzések voltak, amik drámaian visszavethetik a betakarított mennyiséget. Ha ez nem lenne elég, nemcsak a mennyiséggel, de az említett okok árnyékában a minőséggel is problémák akadnak, a világpiacon számos vevőnek ezzel is baja van. Emellett aminek korábban örülhettek, azt most kellemetlen fejleményként is lehet értékelni. A világpiaci igények ugyanis apránként, de szinte évről évre emelkednek, mostanra már bőven meghaladják a 4,8 millió tonnát. A helyzet súlyosságát az is jól jellemzi, hogy az Egyesült Államok kikötőiben a világ egyik legnagyobb nyersanyagtőzsdéje, a New York-i Intercontinental Exchange által ellenőrzött kakaókészletek mennyisége az elmúlt egy évben a csaknem két évtizedes mélypontra esett.

A halasok nem terveznek áremelést

BEVÁSÁRLÁS Bár a szárazság miatt nem volt idén kedvező az időjárás, s a mennyiség terén csupán közepes évet zárhatnak a hazai haltermelők, azonban a karácsonyi szezon előtt nem terveznek áremelést – nyilatkozta a Népszavának Lévai Ferenc, a Magyar Akvakultúra és Halászati Szakmaközi Szervezet (Mahal) szóvivője. Ennek megfelelően az élőponty termelői átadási ára kilogrammonként 1200–1500 forint között lesz, ami megfelel a tavalyinak. Németh István, a szervezet elnöke az Agroinform.hu számára utóbbit annyival egészítette ki, hogy az afrikai harcsa filéjéért 4000 forint körüli összeget kérnek majd a kereskedők, míg a filézett szürke harcsa kilójának ára 8000–9000 forint között alakulhat az idei szezonban. A szóvivő lapunknak hozzátette, hogy a piac mintegy 60-70 százalékát a ponty teszi ki, körülbelül 25 százalék lehet az afrikai harcsa, a busa és az amur a kereslet 5 százalékát fedi le. Ezenfelül a piacra jellemző, hogy a vásárlók döntő része a feldolgozott árut keresi.

VÁGYAK

LÉVAI FERENC

Az éves fogyasztás csaknem 60 százaléka a mostani időszakra koncentrálódik. Jó lenne, ha hetente legalább egyszer halat fogyasztanának az emberek.

Lévai Ferenc kifejtette, az mindenképpen örömteli, hogy a lakosság jelentős részénél az ünnepi asztalon megtalálható a hal a menüben. Az már sokkal kedvezőtlenebb tendencia, hogy az éves fogyasztás csaknem fele, 60 százaléka ezekre a hetekre koncentrálódik. Ráadásul egyáltalán nem is vagyunk nagy halfogyasztó nemzet. Az egy főre jutó fogyasztás jelenleg alig 6,5-7 kilogrammot tesz ki. Ehhez képest az európai szint 24, míg a világátlagot 20 kilogrammra teszik, vagyis bőven lenne mit behozni, már csak azért is, mert a hal kifejezetten egészséges táplálék. Onnan nézve pedig talán még tetemesebb a hazai lemaradás, hogy Nyugat-Európában egy héten háromszor is kerül hal az asztalra, míg itthon – statisztikai értelemben – az egyet sem éri el. Nagyon örülnénk, ha a „Halpéntek" kampányunk „értő fülekre" találna – tette hozzá a szakember. Ezzel szeretnénk elérni, hogy minden héten legalább egyszer, pénteken együnk halat.

A szezon a mennyiséget tekintve valóban csak közepesnek mondható, ám a minőség terén kifejezetten jó évet zárhatnak a gazdaságok. Olyannyira – fogalmazott Lévai –, hogy ha lenne a halászatban is jó évjárat, mint ahogy a boroknál van, akkor az idei év kiemelkedő lenne ebből a szempontból. Ebben a hosszú meleg időszakban ugyanis a halak nagyon sokat mozogtak, aminek izmos, zsírmentes halhús lett az eredménye. Ez is magyarázza, hogy jelenleg kifejezetten jó a kereslet a magyar termékek iránt a külpiacon, így Horvátországba, Németországba, Romániába is szállítanak most a hazai termelők.

FOTÓ: BÉRES MÁRTON

A legtöbb családban a hal a karácsonyi menü része lett

Az éves honi piaci haltermelés egyébként 20 ezer tonna körül alakul. Ebből 15 ezer tógazdaságokból, míg nagyjából 5 ezer tonna telepi, akvakultúrás termelésből származik. Ebből a mennyiségből éves szinten jellemzően 3-5 ezer tonna megy exportra. A szóvivő megjegyezte, hogy bár kevesen tudják, de az ágazat egy területén Magyarország kifejezetten európai nagyhatalomnak számít. Az afrikai harcsa évi 4 ezer tonnás termelésével a kontinens legnagyobb szereplői vagyunk, minden más országot magunk mögé utasítunk. Ez a hazai vízvagyonra vezethető vissza, ugyanis a honi termálvizeknek köszönhetően folyamatosan melegen tudják tartani az állatokat, ami ezen fajta nevelése esetében elengedhetetlen. Á. A.

4000 forint

lesz az afrikai harcsa filéjének kilója a karácsonyi szezonban

Drámai szinteket ért el a párolgás

A hazai haltermelők helyzetét a rendkívül aszályos időjárás nehezítette az idén. Az elmúlt sok év átlaga alapján azt lehet mondani, hogy egy hazai tógazdaságban napi szinten 1, legfeljebb 2 centiméternyit apad a víz szintje. Az idén azonban akadtak olyan hetek, amikor a „párolgás" mértéke tartósan elérte a 3 centimétert is. Ez különösen a dunántúli gazdaságokban okozott nagyobb problémákat, mert itt csak a lehulló csapadék jelent utánpótlást. A tiszántúli régiókban azért jobb volt a helyzet, köszönhetően a még meglévő öntözőcsatorna-hálózatoknak, amik a megduzzasztott Tiszából el tudják látni vízzel a halastavakat.

Kikényszerített brüsszeli elutasítás

ERASMUS A kormány pontosan tisztában volt vele, hogy a biztosi testület kifogásolja a modellváltó egyetemeket érintő törvénymódosítás több elemét, mégis beterjesztette a parlament elé.

FOTÓ: NÉPSZAVA

A pécsi egyetem. A felsőoktatási reform hatásából egyelőre annyi látszik, hogy a kutatók és a hallgatók is roszszul jártak

FOLYTATÁS AZ 1. OLDALRÓL

A magyarországi hatóságok mostanáig nem orvosolták a milliárdok befagyasztását kiváltó helyzetet, de december elején hivatalosan értesítették az EB-t a kekvákról szóló törvény módosításáról, abban reménykedve, hogy a testület a tiltás feloldását fogja javasolni a döntéshozó EU Tanácsnak. A két hét alatt megszületett brüsszeli értékelés szerint azonban a friss jogszabállyal nem sikerült leszerelni a közérdekű vagyonkezelő alapítványokban fennálló összeférhetetlenséggel kapcsolatos aggályokat.

Addig nem akarták hatályba léptetni a törvényt, amíg nem ad zöld jelzést Brüsszel.

A hétfői verdiktről tájékoztató bizottsági tisztviselők több példát is említettek erre, de nem kívánták a kifogások teljes tárházát feltárni. A problémás rendelkezések közé tartozik szerintük, hogy a törvényt a magyarországi hatóságok addig nem kívánják hatályba léptetni, amíg az nem kap zöld jelzést Brüsszeltől. – A Bizottság csak azután mondhat hivatalos véleményt vagy tehet ajánlást, hogy a jogszabály már hatályba lépett, máskülönben nem lehetünk biztosak benne, hogy az aggályokat hatékonyan kezelték – mondta egyikük. Egy másik kifogás, hogy nem minden közérdekű vagyonkezelő alapítványra, illetve az általa fenntartott szervezetre vonatkoznának az összeférhetetlenséget kizáró előírások, hanem csak a felsőoktatási intézmények meghatározott körére, amelyet a törvény melléklete tartalmaz. Mint egy bizottsági forrás rámutatott, ez ellentétes a két évvel ezelőtt hozott határozattal. Szerinte a törvénynek minden olyan kekvára vonatkoznia kellene, amely úgy dönt, hogy uniós pénzügyi támogatást igényel. Ugyancsak elfogadhatatlan Brüsszel számára, hogy a jogszabály az Integritás Hatóságra bízza, hogy ellenőrizze az alapítványi kuratóriumok tagjainak a vagyonnyilatkozatát, miközben a hatóságnak nincs erre hatásköre.

Lapunk kérdésére egy bizottsági tisztviselő cáfolta a magyar kormány állítását, miszerint Brüsszel az eltelt két évben folyamatosan változtatta az elvárásait, mindig újabb és újabb követelésekkel állt elő. – A két évvel ezelőtti határozat világosan rámutatott a jogi szabályozás gyengeségeire. A bizottsági szolgálatok és a magyar hatóságok az idők folyamán megvitatták, milyen strukturális változtatások szükségesek az összeférhetetlenség megszüntetéséhez – hangsúlyozta.

Egy neve elhallgatását kérő másik forrás szerint a kormány pontosan tisztában volt vele, hogy az Országgyűlésnek november elején benyújtott törvénymódosítás nem felel meg az EB által támasztott követelményeknek: – Kaptunk egy törvénytervezetet, amelyről elmondtuk a magyar hatóságoknak, hogy nem tartalmaz számos kulcsfontosságú elemet. Ennek ellenére úgy döntöttek, hogy a törvényt a parlament elé terjesztik. A parlament elfogadta, és a törvényről értesítették az Európai Bizottságot. Ez történt.

HALMAI KATALIN (BRÜSSZEL)

Orbán: nincs pénz

Magyarország, amíg nemzeti kormánya van, soha egyetlen fillért sem veszít el – jelentette ki Orbán Viktor miniszterelnök a T. Házban, jóllehet két hét múlva az ország búcsút mondhat egymilliárd eurónak a 2021–2027 közötti európai uniós támogatásából, mert a hatóságok nem hajtották végre a Brüsszel által befagyasztott pénzek feloldásához kötött feltételeket. A kormányfő a parlamentben arról is beszélt, hogy a gyermekvédelemben 2026 előtt nem lesz fizetésemelés, a pályaudvarok felújítására pedig nincs pénz. Ez utóbbi arra utalhat, hogy a tiltakozások ellenére is kitart a kormány amellett, hogy a pályaudvarokat lényegében privatizálva újítsák fel.

Támogatja és fenyegeti régi ellenzékét a Fidesz

POLITIKA – Ha elfogadjuk azt a definíciót, hogy választási autokráciában élünk, akkor ennek az is része, hogy a domináns párt menedzseli a saját ellenzékét. Egyes szereplőket tehát próbál segíteni és felemelni, míg másokat lejjebb nyomni. Most az a helyzet, hogy több közvélemény-kutatónál a Tisza Párt ugyanolyan erős vagy éppen erősebb, mint a Fidesz, miközben a parlamenti frakcióval rendelkező ellenzéki pártok többségét bejutási küszöb alatt mérik – így értékelte Ember Zoltán Levente, az Iránytű Intézet vezetője azt a jövő évi költségvetéshez benyújtott módosító javaslatot, amely jelentősen megemelné a pártok parlamenti frakciói által elkölthető keretet. Az indítvány értelmében minden képviselőcsoport dupla annyi munkatársat vehet fel, mint eddig, fejenként dupla annyi fizetésért – vette észre nemrég a hvg.hu. A képviselők többet költhetnek a maguk és alkalmazottaik munkájához szükséges eszközökre, a saját tiszteletdíjuk kétszerese helyett 3,3-szorosát.

FOTÓ: TÓTH ADÁM

Régi parlament, új erőviszonyok

Az erőviszonyok átalakulása miatt megváltozott a Fidesz hozzáállása ezekkel a parlamenti ellenzéki pártokkal kapcsolatban – állapította meg Ember Zoltán Levente. Tavaly ilyenkor még arról beszélgettünk, hogy az Állami Számvevőszék (ÁSZ) mennyi pénzzel fogja büntetni ezeket a pártokat, ma pedig a kormány inkább megemeli a nekik szánt frakciótámogatásokat. Ráadásul a hírekből az olvasható ki, hogy a támogatásokat szabadabban használhatják fel, mint eddig.

Ismeretes: az ÁSZ arra a megállapításra jutott, hogy a 2022-ben szövetségben induló hat ellenzéki párt – a Mindenki Magyarországa Mozgalom közreműködésével – közvetve „külföldről származó tiltott támogatásban, nem pénzbeli vagyoni hozzájárulásban” részesült. Ennek összege mintegy 260 millió forint volt. Az ÁSZ által kiszabott büntetés egyenlő arányban oszlott meg az érintett pártok között. További mintegy 1,4 milliárd forint felhasználását az ÁSZ jelzése alapján az adóhatóság vizsgálja.

Kérdésünkre a számvevőszék rögzítette: az ÁSZ „büntetést” nem szabott ki, hanem megállapította az elfogadott tiltott támogatás összegét. A pártokat jogszabály kötelezi, hogy ezt befizessék a költségvetésbe, és ennyivel csökken a pártok állami támogatása is. A tiltott támogatás visszafizetéséről a Magyar Államkincstár jogosult határozatban intézkedni. Az 1,4 milliárd forint ügyében a NAV jogosult nyilatkozni, amely megkeresésünkre későbbre ígért tájékoztatást. Bár a milliárdos ÁSZ-büntetés fenyegetése egyfajta Damoklész kardja, ami az ellenzéki pártok fölött lebeg, Ember Zoltán Leventét nem lepné meg, ha a közeljövőben nem érkezne olyan levél az adóhatóságtól, hogy levonják tőlük ezeket a pénzeket.

Folynak a találgatások, hogy a hatalom mely pontokon akarja megváltoztatni a választójogi szabályokat, ahogyan azt például Budapesten tette az önkormányzati választások előtt. A Fidesz a parlamenti választókerületek határait már átrajzolta Budapesten és több megyében – a fővárosban egészen extrém egyéni körzetek jöttek létre –, ellenzéki feltevések szerint szóba került az is, hogy a kormánypárt jelentősen megemeli a határon túli mandátumok számát. Ember Zoltán Levente nem tud arról, hogy ebben az ügyben lenne bármilyen fejlemény, de megjegyezte, a határon túli mandátumok kérdése óriási kockázatot jelent a Fidesz számára: megoszthatja a saját táborát, felpaprikázhatja az ellenzéki szavazókat és komoly külpolitikai következményekkel járhat.

Felröppent az a hír is, hogy a Fidesz leszállítja a parlamentbe jutáshoz szükséges 5 százalékos küszöböt, ám a szerkesztőségünkhöz eljutott értesülés szerint Orbán Viktor döntése nyomán az ötlet lekerült a napirendről. Kerestük a kormányt és a Fideszt, kérve, erősítsék meg, szükség esetén pontosítsák az információt. Közvetlen választ egyik helyről sem kaptunk. Kocsis Máté fideszes frakcióvezető a Facebookon közzétette e-mailben átküldött kérdésünket, amelyhez keresetlen szavakkal írt kommentárt fűzött. Lapunkat „Népszava nevű médiamaradványnak” nevezte. Közölte, hogy fel sem merült az 5 százalékos küszöb csökkentése.

Ha marad az 5 százalékos bejutási küszöb, akkor az ellentmondani látszik annak, hogy a Fidesz erősíteni szeretné a kisebb pártokat. – Ez egy kétirányú utca – fogalmazott Ember Zoltán Levente. A Fidesz dönthet úgy is, hogy leviszi 2-3 százalékra a bejutási küszöböt, és ezzel ösztönzi saját lista állítására a kis pártokat, de dönthet úgy is, hogy összefogásra és közös indulásra ösztökéli a Tisza Párton kívüli ellenzéket. Ebben az esetben azt a 10, illetve 15 százalékos küszöböt kell eltörölni, amely pillanatnyilag két, illetve három párt közös indulása esetén van érvényben.

Az Iránytű Intézet vezetője azt sem tartja kizártnak, hogy a Fidesz – ha számára nagyon rosszul alakulnak majd a számok – egy tollvonással teljes egészében megszünteti az egyéni választókerületeket 2026 előtt, bevezeti a csak listás választást. Kérdésünkre elismerte, hogy ez valóban csak végszükségben fordulhat elő, az elvi lehetőséggel azonban szerinte számolni kell. A jelenlegi rendszerben ugyanis, ha a Fidesszel szemben kellően erős kihívó jelentkezik, elég könnyen elbillenhet a kétharmados többség a másik párt javára.

CZENE GÁBOR

Masszív Tisza-előny

Magabiztos a Tisza Párt előnye a Republikon Intézet decemberi felmérése szerint. Novemberben a teljes népesség körében még a Fidesz vezetett két százalékponttal. Mára viszont Magyar Péter pártja 3 százalékot erősödve 27 százalékon áll, míg a Fidesz 25 százalékra esett vissza. A biztos szavazó pártválasztók körében még látványosabb az átrendeződés. Ebben a csoportban a Tisza Párt 37 százalékon áll jelenleg, míg a kormánypárt 31 százalékra csökkent, a különbség tehát már 6 százalékpont. A Mi Hazánk, a DK és a Magyar Kétfarkú Kutya Párt jutna még be a parlamentbe. K. E.

„Nem lehet baltával faragni a büntetőjogot”

SZABÁLYOK Magához képest is rekordgyorsasággal módosítaná a Fidesz a Büntető törvénykönyvet (Btk.) azután, hogy nemrég szabadon hazasétálhatott a rendőrségről F. János, aki korábban bevallotta, 24 évvel ezelőtt, 2000-ben ő ölte meg az akkor 11 éves bajai kisfiút, Till Tamást. (F. Jánost azóta újra elfogták, és most már tagadja, hogy ő követte volna el a gyilkosságot.) Mivel F. János a tett idején 16 éves volt, így a büntethetősége 2015-ben elévült, emiatt engedték eredetileg haza a férfit a tanúkénti meghallgatása után.

Mint arról beszámoltunk, az eset hatalmas felháborodást keltett, az ellenzék, így a Magyar Péter vezette Tisza és például a DK is azonnali törvénymódosítást követelt a kormányzattól – ráadásul még a kormánypártok előtt léptek. Végül az igazságügyi bizottság nevében Vejkey Imre, a testület

Magyar György: Ad hoc jellegű, teljesen szakmaiatlan jogalkotásról van szó

KDNP-s elnöke hétfőn délben benyújtott javaslata úgy módosítaná a Btk.-t, hogy maradna a 16 évnél fiatalabbak esetében a kiszabható büntetés legfeljebb 15 év, ám az bizonyos esetekben nem évülne el. Hétfőn a bizottság elfogadta, hogy az Országgyűlés már ma gyorsított eljárásban dönthessen a módosításról. Ha a parlament a javaslatot elfogadja, az január elsején léphet életbe. Ugyanakkor a jogszabály nem lehet visszaható hatályú, azaz F. Jánost a régi, a tette idején érvényes jogi szabályozás alapján fogják megítélni.

A parlamenti bizottság annak ellenére lépett így, hogy a felháborodás nyomán a múlt héten az ügyészség felülbírálta a rendőrség döntését, mondván, minősített emberölésnél „fogalmilag kizárt” az elévülés. Ám a megkeresett jogi szakértők többsége, de még Tuzson Bence igazságügyi miniszter is úgy látta: a jogszabályok szerint F. János büntethetősége 2015-ben elévült.

– A mostani Btk.-módosítási javaslat annak a bizonyítéka, hogy az ügyészség meghajolt a felkorbácsolt közhangulatnak és aszerint ítélte meg az ügyet – mondta lapunknak Magyar György ügyvéd, büntetőjogász. Szerinte egyértelmű volt, hogy a rendőrök jogszerűen döntöttek: a 2000-ben, a tett idején érvényes joganyagban a főszabályt felülírva, kivételes szabályként fogalmazódott meg a fiatalkorúak esetében a 15 éves büntethetőségi határ. A mostani, gyorsított jogalkotásról az ügyvéd lesújtó véleménnyel van, szerinte ad hoc jellegű, teljesen szakmaiatlan jogalkotásról van szó.

„Nem lehet így, fejszével faragni a Btk.-t” – fogalmazott Magyar György, hozzátéve, hogy a „népszerűség és a populizmus oltárán sem szabadna feláldozni a szakmaiságot.” Az ügyvéd utalt rá: a büntetőjog rendszere egy összefüggő logikai egész, amiből egy, konkrét ügy miatt most kiemeltek egyetlen elemet (a minősített emberölés 16 évesnél fiatalabb elkövetőnél), amit az ügy miatt elévülhetetlenné tettek. Mivel a Btk.-módosítás nem visszaható hatályú, így F. János sorsáról a bíróság a jelenleg hatályos Btk. alapján fog dönteni. „Nem lehet valakinek a szabadságát törvényesen elvonni, ha nem folytatható le vele szemben elévülés miatt az eljárás” – tette hozzá Magyar György. BATKA ZOLTÁN

LAPSZÉL

Mészároshoz köthető a luxusgép

FOTÓ: PLANESPOTTERS

Mészáros Lőrinc egyik cégéhez köthető az a teljesen új, 22 milliárd forint értékű Bombardier Global 6500-as magánrepülő, amelyről az Átlátszó írta meg, hogy szeptember elején érkezett Kanadából, és azóta rendszeresen Budapestről indul és ide érkezik vissza. A portál azután kereste meg Mészáros cégcsoportját, hogy felesége, Várkonyi Andrea december elsején londoni útjukról posztolt. A Mészáros Csoport elismerte, hogy egyik cégéhez köthető a gép, amivel a házaspár Londonban járt. Az Átlátszó arról is írt, hogy ez a luxusrepülő járt október elején Bordeaux-ban. NÉPSZAVA

Polt „átpasszolta” Vadai kérdését

FOTÓ: MTI/BRUZÁK NOÉMI

Feljelentésként értékelte és a Nemzeti Nyomozó Irodához továbbította Polt Péter legfőbb ügyész azt a kérdést, amelyet a DK-s Vadai Ágnes tett fel arról, hogy vajon végez-e valódi tevékenységet a Makovecz Campus Alapítvány, „vagy ez is csak egy újabb NER-es kifizetőhely?” Előzőleg lapunk számolt be arról: lassan négy éve, hogy az Orbán-kormány a Magyar Rádió emblematikus palotanegyedbeli épületeit „elcserélte” a Pázmány Péter Katolikus Egyetem ingatlanegyüttesére Piliscsabán, de még mindig nem döntötte el, mihez is kezd velük. Holott az „építészeti szempontból különösen értékes ingatlanok” hasznosítására már 3-4 elképzelés is készült. A piliscsabai épületek üresen konganak és pusztulnak, miközben az ingatlankezelő alapítvány a külső szemlélő számára szinte láthatatlan munkát végez, pedig már 45 munkatársa van, és a bérköltsége 1,5 milliárd forint felett jár. NÉPSZAVA

Kamionstop: jön a nagy alku

BEHAJTÁSI DÍJ Óriási teherautó-forgalom zúdulhatna Budapestre januártól, de a főváros és a kormány ritka összhangja gátat szabhat ennek.

SZALAI ANNA

A fideszes Sára Botond főispán megfúrta, majd a Kúria júniusban elmeszelte a fővárosi önkormányzat teherautók forgalmát szabályozó rendeletét, megtiltva a behajtási díj szedését a teherautósoktól. Így 2025. január elsejétől a fizetős M0-s körgyűrű helyett az ingyenesen átjárható Budapesten zúdulhattak volna át a kamionok. Ám egy váratlan fordulattal a parlament Törvényalkotási Bizottsága egy módosítót nyújtott be Lázár János közlekedési tárgyú törvényjavaslatához, amely sürgősséggel az Országgyűlés elé kerül. A képviselők már ma szavaznak is az indítványról. Ha elfogadják, akkor a városvezetés szintén benyújt egy módosítót a Fővárosi Közgyűlés szerdai ülésére. Ha ott is átmegy, akkor a teherautósoknak továbbra is fizetniük kell a Budapesten való áthajtásért.

A Törvényalkotási Bizottság módosító javaslata értelmében a közúti közlekedésről szóló 1988. évi I. törvény egy új passzussal egészül ki. Ez lehetővé teszi a helyi önkormányzatoknak, hogy saját területükön hozzájárulási díj megfizetéséhez kössék az adott területen megengedett legnagyobb össztömeget meghaladó tehergépkocsik, vontatók, mezőgazdasági vontatók és lassú járművek behajtását a korlátozott forgalmú övezetbe. A behajtási hozzájárulás kiadása érdekében regisztrációs és behajtási díjakat szedhetnek. Ezek megfizetésének módját, a díjmentességre jogosultak körét, valamint a díjkedvezményeket a helyi önkormányzat képviselő-testülete – a fővárosban a Fővárosi Közgyűlés – rendeletben állapíthatja meg. Az így befolyt díjak pedig a helyi önkormányzat, illetve a fővárosi önkormányzat bevételét képezik. A fenti kurta – a fővárosnak kedvező, így rendkívül ritka – passzus legkevesebb 1,7-1,8 milliárd forint bevételhez juttathatja évente a fővárosi önkormányzatot.

Budapesten a Budapesti Közlekedési Központ (BKK) korábbi tájékoztatása szerint évente mintegy negyedmillió közútkezelői hozzájárulást igényelnek a tehergépkocsik üzemeltetői. Ez a szám évről évre növekvő tendenciát mutat. A regisztrációs költség jelenlegi egyszeri nettó 3000 forint (online ügyintézés esetén 2000 forint) járművenként. A behajtási díj összegét az övezeti korlátozásban érvényes korlátot meghaladó súlytöbbletre, megkezdett tonnánként számítják. A túlsúlyos, túlméretes járművek közlekedését évente 1200 alkalommal ellenőrizték a Budapest Közút Zrt. munkatársai tengelysúlyméréssel. A díjfizetés elsődleges célja azonban nem a fővárosi kassza hizlalása, hanem a dugók és a légszennyezés csökkentése volt. A fővárosi önkormányzat éppen ezért attól tartott, hogy a díj eltörlésével ráengedik Budapestre az immár fizetőssé tett M0-s forgalmát, hiszen az ingyenesség sokak számára lehet vonzó, ami súlyos forgalomnövekedéssel, zaj-, por- és légszennyezettség-terheléssel járt volna.

A fővárosi teherforgalom szabályozását célzó rendeletet – ennek volt része a behajtási díj – még 2011-ben, bőven Tarlós István idején alkotta meg a Fővárosi Közgyűlés. A fideszes Sára Botond főispán vezette fővárosi kormányhivatalnak azonban egészen 2023-ig nem volt vele gondja, ám 2023 novemberében ráeszmélt, hogy a fővárosnak nincs jogalapja behajtási díj kivetésére. 2024 elején pedig törvényességi felhívásban szólította fel a fővárost a rendelet eltörlésére. A Fővárosi Közgyűlés azonban elutasította ezt, és élve felterjesztési jogával arra kérte a kormányt, hogy törvényben rögzítsék a települések díjmegállapítási jogát.

A kormányhivatal viszont azon a véleményen volt, hogy a főváros alkothat rendeletet a budapesti teherforgalom szabályozására, így korlátozhatja, esetenként meg is tilthatja a teherautók behajtását a főváros egyes övezeteibe a helyi adottságokat szem előtt tartva, de behajtási díjat nem szedhet.

A városvezetés szerint az ingyen megkapható engedély nem visszatartó erő. Vitézy Dávid, aki éppen akkor volt a BKK vezérigazgatója, amikor a vitatott behajtási díjat bevezették, a jelenlegi rendszert hasznosnak és megtartandónak ítélte.

A kormányhivatal végül a Kúriához fordult, amelynek Önkormányzati Tanácsa más jogszabályokba ütközőnek találta, ezért megsemmisítette a fővárosi önkormányzat teherforgalom szabályozásáról szóló rendeletét, mondván, a fővárosnak nincs törvényi felhatalmazása behajtási hozzájárulás és regisztrációs díj megállapítására. A döntés értelmében 2024. december 31. után nem szedhetne díjat a főváros.

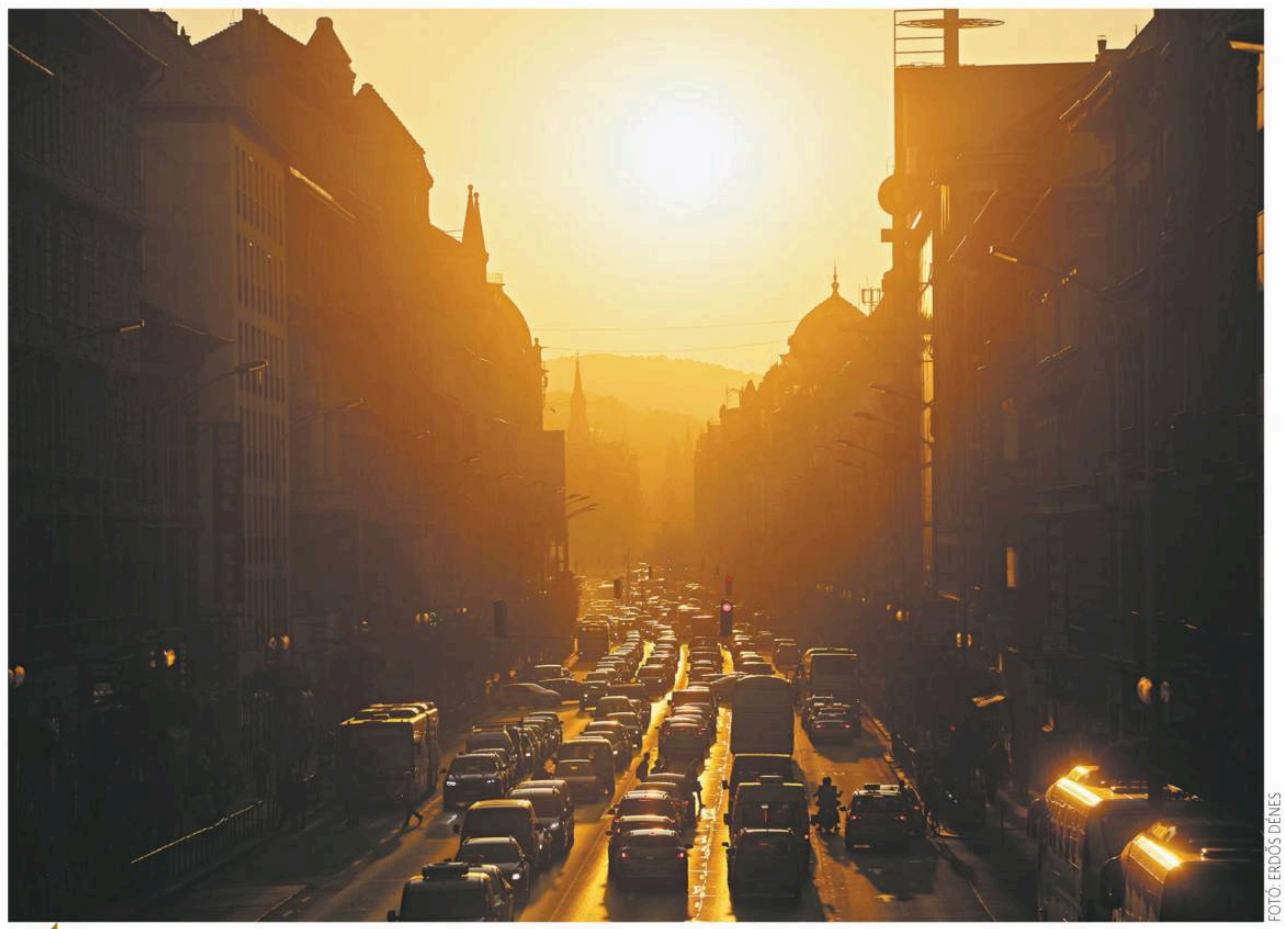

FOTÓ: ERDŐS DÉNES

Borítékolható a káosz, ha a jelenleg is zsúfolt belvároson tömegével hajtanának át kamionok

1,8 milliárd forint bevétele is lehetne a fővárosnak a díjból, de ennél fontosabb, hogy kívül tartsák a nehézgépjárműveket

> A fővárost elkerülő M0-st fizetőssé, a Budapesten átvezető utakat ingyenessé tette a teherautók előtt a kormányzat. Ez aligha véletlen tévedés.

Mácsó halála és a versendi zombik

RIPORT Meghalt egy drogos asszony a baranyai községben. A terjesztőket őrizetbe vették, majd elengedték. Utóbbi miatt sok helybeli háborog, mert a falu lakóinak negyede-ötöde kristályfogyasztó.

UNGÁR TAMÁS

– Másfél éve szokott rá a szerre. Akkortól megváltozott...

Katalin így beszél húgáról, Mártiról. A 38 esztendős Katalin december 7-én vesztette el a nála négy évvel fiatalabb Mártát. A halál okát még vizsgálják. A mohácsi kórházban Mártát ellátó orvos a tünetek alapján azt mondta Katalinnak, hogy a kristály nevű drog végezhetett a húgával.

Márta Versenden élt, ismerősei csak Mácsóként emlegették. Kislány korában az apja nevezte el Mácsónak, ami roma szó és azt jelenti: hal. Márta 2017-ben ment férjhez. Párja, Jocó napszámosként boldogult. Márta zöldhályoggal született, emiatt jogosult volt rokkantnyugdíjra, de ő is vállalt alkalmi munkákat. Jó kapcsolatban volt a nővérével és két, külföldön élő bátyjával. Jenő, aki családjával már 15 éve megtelepedett Angliában, különösen szerette Mácsót, néha pénzt küldött neki. Katalin a férjével és ikreivel Kölkeden lakik, Márta és Jocó gyakran töltötték a hétvégét Katalinéknál. Aztán 2023-ban Márta és férje nem jöttek. Katalin meglátogatta a húgát.

– Azt láttam, hogy nem érdekli semmi – idézi meg a találkozást Katalin. – Rendetlenség volt nála, lefogyott, gyenge volt és csak bámult. Nem árulta el, mi a baja. Rájöttem, hogy rászokott a kristályra. Versenden sokan ezt a szert szedik. Mind lefogynak, mert nem éhesek, de nincs is pénzük már ételre. Jocó is szeren élt. Mondtam nekik: nézzetek magatokra! Hogy néztek ki?! Régen dolgoztatok, buliztatok, fürdőkbe jártatok, most meg csak ültök némán a szobában. Abba kéne hagyni! Jocót egyáltalán nem érdekelte, mit mondok, de Mácsó tiltakozott, hogy nincs semmi baja, és ne beszéljek így vele! Ha szóba hoztam a drogot, megsértődött, és nem beszélt velem. Addig az ikreimet imádta, a mindenei voltak, akkortól rájuk se nézett. Nem érdekelte semmi, csak a szer.

FOTÓK: PAVEL BOGOLEPOV

A Lufinak becézett férfi háza: rászokott a kristályra, majd mindenét eladta, háza ablakait és ajtóit is kiszerelte és darabját pár ezer forintért elherdálta, hogy tudjon venni anyagot

Márta november végén már nem tudott kikelni ágyából, s olyan fájdalmai voltak, hogy elhatározta, lejön az anyagól. Ám december 6-án este rosszul lett, mentővel beszállították a mohácsi kórházba, ahol másnap hajnalban – rettentő szenvedések után – örökre lehunyta a szemét.

Két nappal később a rendőrség – mint arról írtunk – őrizetbe vette egy versendi család hét tagját, öt férfit és két nőt, meggyanúsították őket kábítószer-kereskedelemmel. Mivel felmerült, hogy a Márta által fogyasztott – szintetikus, metamfetamin szernek számító – kristályt patkányméreggel keverték (így „ütősebb” és olcsóbb), az őrizetbe vett család egyik tagját, egy 27 éves nőt halált okozó testi sértéssel is meggyanúsították. A rendőrség indítványozta a gyanúsítottak letartóztatását, ám erre végül nem került sor, s a család minden tagja újra otthon van.

A 870 lelkes Versenden sokakat felháborít, hogy elengedték az állítólagos drogterjesztőket. Nem csupán Márta miatt, hanem mert a dél-baranyai falu lakóinak többsége szerint Versenden a kristály iszonyú pusztítást végez, s ebben a gyanúsítottaknak komoly szerepe van.

– Legalább ötven családban mindennapos a droghasználat, százötven-kétszáz ember szívja a kristályt – állítja Versend független polgármestere, Páger Ferenc. – Olcsó szer, már ezer forintért kapnak egy adagot. Aki elkezdte, nem tud lejönni róla. De ha szedi, előbb-utóbb otthagyja a munkáját, vagy csak annyit dolgozik, hogy legyen pénze kristályra. Aztán már nem bírja a munkát, és fillérekért eladogatja az értékeit, majd, ha nincs már semmije, lop, hogy vehessen anyagot. Versenden nincs olyan ház, ahonnan ne loptak volna el valamit.

Páger Ferencet idén először választották meg polgármesternek, előtte, 2008-tól kamionosként külföldön dolgozott. Így nincs rátekintése arra, hogy mitől lett alig egy-két év alatt ennyire népszerű a droghasználat Versenden. Páger úgy véli, hogy a terjesztőknek azért van könnyű dolga, mert a versendiek többsége nehezen él, és a drog elfelejteti velük napi gondjaikat. A versendiek háromnegyede roma, de a polgármester szerint a nem romák is drogoznak, csak talán kevésbé. Páger azt tartja a legnagyobb veszélynek, hogy a drogozó szülők példáját a gyerekek is követik, hallott olyan apáról, anyáról, aki kristályt ad tizenéves gyerekeinek.

FÜGGÉS

PÁGER FERENC

Versend független polgármestere állítja, legalább ötven családban mindennapos a droghasználat, százötven-kétszáz ember szívja a kristályt településükön

Az általam megkérdezett versendiek erősítették a polgármestert. Egy 23 éves, a nyakán díszes kereszttetoválást viselő, vékony magas férfi a következőket mondta:

– Eddig külföldön dolgoztam, de azt én is látom, hogy mennyien drogozhatnak a faluban. Arról látom, hogy olyanok, mint a zombik. Bezárkóznak a házukba, és ha kijönnek, nem néznek az emberre, csak mennek, mint akiknek nincs agyuk. Lefogynak mind, Márti is 100 kiló felett volt, és lement 45-re, vagy talán annyi se volt már.

Az utcán leszólított versendiek visszatérően a zombi szót használták a helybéli drogosokra. Miközben beszélgettem velük, néha ellézengett mellettünk valaki, s ők fejükkel intettek: tessék, nézze, ő is az. S az elhaladók szeme valóban nem kereste a miénkét.

Hallgatva a versendieket, egyre drámaibb történeteket ismerek meg. Így például a Lufinak becézett férfi esetét. Ő a helyiek elmondása szerint nyert a kaparós sorsjegyen 10 millió forintot, meg örökölt a rokonától egy vállalkozást, pénzt és egy Mercedest. A házát felújította, a vállalkozást tovább vitte, aztán egyszer csak ő is rászokott a kristályra, és mindene elúszott. A négymilliót érő autóját eladta egymillióért, háza drága ablakait és ajtóit kiszerelte és darabját pár ezer forintért elherdálta. Az épület most ott áll megrokkanva, szemétkupacokkal övezve. A tornácot is vaskos szőnyegként borítja a hulladék, benne összekunkorodott alufólia-darabkák: a helyiek szerint a tönkrement gazda azokban izzította fel a kristályt, hogy a szer gőzét felszívja. Kérdeztem az arra járókat, hol találom Lufit, de ők csak megvonták vállukat, hogy senki se tudja.

Lufi háza előtt megszólítottam egy asszonyt, aki legkisebb fiát babakocsin tolta hazafelé, s vele tartott 13 éves lánya is. A párjával négy gyermeket nevelő, mosolygós asszony bevallotta, hogy félti gyermekeit a kristálytól, mert már a versendi általános iskolások között is vannak drogosok. Hitetlenül néztem rá és a lányára.

– Igen, voltak ketten is, akik emiatt kimaradtak az iskolából – válaszolta a lány. – Csak ültek az órán, de soha meg se szólaltak. Aztán fogták magukat és hazamentek, mert nem bírtak ott maradni, és többet nem is jöttek. Tudtuk róluk, hogy drogoznak.

A három gyermeket nevelő Sallai József nem titkolta, hogy azért vitte át egyik gyermekét a bólyi iskolába, mert nem akarta, hogy drogos diákokkal legyen együtt. A mohácsi farostlemezgyárban dolgozó, 39 éves férfi hozzátette:

– Nem értem én ezt az egészet. Néha kérdezek huszonéves, életerős embereket, hogy mért drogoztok, de nem tudnak válaszolni. Mintha nem lenne agyuk. Csak a lopásokra van, hogy legyen pénz a drogra. Tőlem is elloptak egy láncfűrészt. És azt se értem, miért engedték ki a drogárusokat? Nem hiszem, hogy nincs ellenük elég bizonyíték. Mindenki tudja, mi folyik itt, csak a rendőrök nem?

Megkerestem azt a családfőt is, akinek rokonait meggyanúsította a rendőrség. Kovács Lajos az ártatlanságát bizonygatta:

– Nem adtam el drogot senkinek – mondta az 50 éves, kedélyes férfi –, alkalmi munkákból élek, nem drogból. Elismerem, hogy néha fogyasztok kristályt, mert kellemes hangulatba hoz, de nem adtam el senkinek, és a családtagjaim se. Találtak nálam olyan mérleget, amivel ki lehet mérni a drogot, de azt magamnak mértem ki, nem másnak. Nem tudom, miért fordultak annyian ellenem, én mindenkin csak segítettem, aki megszorult, annak pénzt adtam. Azért gondolják, hogy én adtam el Mártinak a szert, mert a párját, a Jocót én vittem utána a kórházba. De én rajta is csak segíteni akartam.

Kovács Lajos és családja az önkormányzat házában lakik, az épület másik felében Polyákovics András él feleségével és hét gyermekével. A férfi tartalékos a seregben, emellett egy napelemszerelő cégnél dolgozik.

– Azt nem láttam, hogy a szomszéd drogot árul – felelte kérdésemre András. – Azt viszont látom, hogy sokan jönnek hozzá éjjel-nappal, és van, aki amint kilép tőle, az ajtóm előtt elkezdi melegíteni és szívni a drogot. A kapum felett van egy kamera, az is felvette ezt. Aztán a drogosok ideszórják az alufóliát, és van, hogy marad is benne anyag. Szóltam emiatt Lajosnak, hogy féltem a gyerekeimet, megtalálják, felszedik, nem tudják, mivel játszanak, hisz kicsik még, és esetleg megkóstolják... Kértem, hogy szóljon a vevőinek, ne itt szívják el. Ő azt mondta, nem árul drogot, nem tehet az egészről.

Szerettem volna beszélni Márta özvegyével, de őt nem találtam. Katalin se, ő ennyit mondott sógoráról:

– Jocó azt ígérte, hogy lejön a szerről, és hogy megbánta... De a húgom virrasztásáról eljött, és azóta nem láttuk. Biztos bandázik, ahogy korábban is. Igaz, hiába is virrasztott volna, Mácsón ez már nem segít.

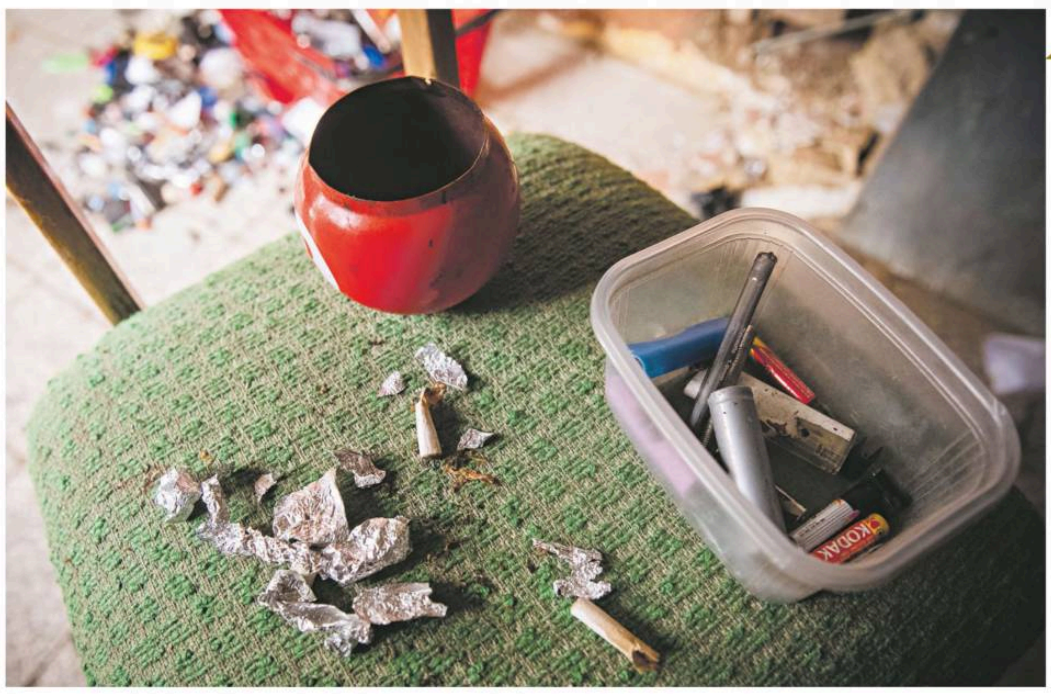

Alufólia-darabkákban izzított kristály gőzét szívják fel a fogyasztók

A párjával négy gyermeket nevelő, mosolygós asszony bevallotta, hogy félti gyermekeit a kristálytól, mert már a versendi általános iskolások között is vannak drogosok.

€/HUF 408,71 ↓ -0,03% | $/HUF 388,51 ↓ -0,25% | CHF/HUF 435,15 ↓ -0,25%

LAPSZÉL

Még vizsgálódik a versenytanács

FOTÓ: CSOMOR ÁDÁM

A Gazdasági Versenyhivatal (GVH) versenytanácsa 30 nappal meghosszabbította annak vizsgálatát, hogy a hatóság helyesen szüntette-e meg az MVM rezsiszámláinak vizsgálatát – tette közzé a Facebookon a fellebbezést benyújtó Tóth Bertalan MSZP-frakcióvezető. Az ellenzéki politikus a fogyasztókkal szembeni, tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatnak tartja, hogy az állami energiaszolgáltató közműszámláinak „rezsibokszában" a csökkentett díjakon elérhető megtakarítást máig a 2022. augusztusi, piaci csúcsárakból számítják ki. A keresete nyomán bíróság kötelezte a hivatalt az eljárásra. A GVH november elején, arra jutott, hogy mégsem illetékesek. A politikus fellebbezését a GVH versenytanácsa bírálja el. M. I.

Romániában vásárolt be az MVM

Az MVM Csoport többségi tulajdonrészt vásárol Románia vezető energiaszolgáltatójában, az E.ON Energie Romaniában – közölte az MVM. Az MVM az E.ON 68 százalékos részesedését szerzi meg a csaknem 3,4 millió ügyfelet kiszolgáló E.ON Energie Romániában, továbbá 98 százalékos részesedéshez jut az E.ON Asist Complet regionális szolgáltatóban. A tranzakció a hatósági jóváhagyások után, 2025 első felében zárulhat le, az értékét nem hozták nyilvánosságra. MTI

Megint drágulnak az üzemanyagok

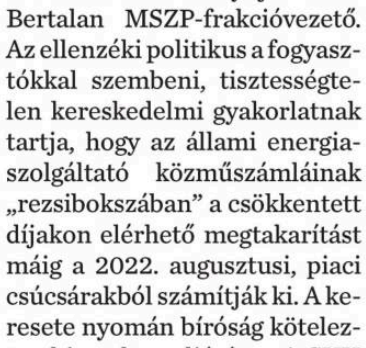

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

Keddtől a benzin nagykereskedelmi ára 4 forinttal, a gázolajé 3 forinttal emelkedik – közölte a Holtankoljak.hu. Tegnap a 95-ös benzin átlagára 617 forint volt literenként a kutaknál, a gázolaj pedig 627 forint volt. Ehhez képest várható a változás. NÉPSZAVA

RÉSZVÉNYEK

BUX		
79 720,35	↓	-0,56%
Mol		
2720 Ft	↑	+0,52%
MTelekom		
1294 Ft	↑	+0,78%
OTP		
21 650 Ft	↓	- 0,96%
Richter		
10 680 Ft	↓	-1,29%

Magyarbarát szankciók

DÖNTÉS Egy kivétel értelmében a Mol szlovákiai leányvállalata, a Slovnaft további hat hónapig exportálhatja Csehországba az orosz olajból származó termékeket, pedig a csehek nem is igényelték a hosszabbítást.

PAPP ROLAND
BRÜSSZEL

A tizenötödik orosz szankciókról szóló csomagot Magyarország nemcsak megszavazta – mint az összes eddigit –, hanem az EU soros elnökeként a koordinálásban is fontos szerepe volt, ráadásul egy apró részlete még jól is jön a magyar olajipari multinak, a Molnak. Bár korábban kétséges volt, hogy a féléves magyar elnökség alatt lesz-e döntés újabb korlátozó intézkedésekről, az év vége előtti utolsó külügyminiszteri ülésen megszavazták a tagállamok miniszterei a nem túl ambiciózus csomagot. Ezzel egy fontos politikai üzenetet küldött az EU, hogy még a sokak által oroszpártinak tartott magyar kormány vezetése alatt is született egy ilyen döntés. Igaz, a vitásabb ügyeket a januárban kezdő lengyel soros elnökség számára hagyták.

A mostani csomag egyebek között olyan hajókat érint, amelyek illegálisan szállítanak orosz olajat, valamint orosz, és első ízben észak-koreai katonai tisztviselőket is tiltólistára tettek. A gazdaságot érintő szankciók legtöbb esetben számos átmeneti halasztást tartalmaznak, többségük viszont konkrét időkorláttal rendelkezik. Ezekre a kivételekre azért van szükség, hogy a tagállamok föl tudjanak készülni a változásokra és csökkentsék a hirtelen gazdasági sokkokat, így például a közép-európai országoknak nem kellett megszüntetniük a kőolaj behozatalát a vezetékeken keresztül. Ennek további exportja, akár feldolgozva is, viszont már kezdetektől tilos volt.

A cseh energiaellátás biztosítására még 2022-ben született egy kitétel, miszerint a szlovákiai olajfinomító által előállított termékeket is értékesíthette a Slovnaft a cseh piacon idén decemberig. Ennek a határidejét tolták ki most jövő júniusig. A most elfogadott szankciós csomag első tervezetében még nem volt benne a szlovák kivétel meghosszabbítása, a sajtóértesülések szerint ezt Szlovákia kérte, majd az Európai Bizottság és Magyarország mint a Tanács soros elnöke köröztette a tagállamok között. Bár a kivétel Csehországra vonatkozik, Prága nem tartotta szükségesnek ennek a kivételnek a meghosszabbítását. Igaz, nem is ellenezte, amikor megjelent ez a szöveg tervezetében, mondta el lapunknak egy cseh kormányzati forrás. Az ellenzés csak egy vétón keresztül lett volna lehetséges, amit más tagállamok sem tettek meg.

FOTÓ: AFP/VLADIMIR SIMICEK

Jól járt a Mol és a szlovén leányvállalata, a Slovnaft is

Csehország 2023-ban ideiglenesen még több orosz kőolajat importált a Barátság I. vezetéken keresztül, mint a háború előtt, amiért komoly kritikákat kapott. Ehhez jött még az a 935 ezer tonna olajtermék, ami Szlovákiából érkezett Csehországba tavaly. Prága lépései hamarosan viszont beérnek, a tervek szerint jövő júniusra képesek teljesen helyettesíteni a keletről jövő behozatalt Németországon és Olaszországon keresztül a Transalpine vezetékkel. Állításuk szerint már nincs szükségük a szlovák kiegészítésre.

A szankciók egyik legfurcsább, hazánkat is érintő kivétele továbbra is érvényben marad, ugyanis a magyarországi és szlovákiai Mol-csoport tulajdonában lévő finomítókból továbbra is szállíthatnak Ukrajnába orosz kőolajból származó termékeket, ennek ugyanis nem volt időkorlátja korábban.

A legtöbb EU-tagállam – Magyarországgal ellentétben –, az elmúlt években csökkentette a függőségét az orosz nyersanyagoktól. Az orosz költségvetés számára jelentős bevételt jelentő kőolaj importja a 2021-es 71 milliárd eurós érték töredékére csökkent, az EU-s orosz olajimport mintegy 90 százaléka ma már szankció alá esik. A részleteket tekintve azonban vegyes a kép, és nem csak a Mol-csoport keres az orosz nyersanyagokból. A földgázszektort nem sújtja korlátozás, és több európai ország – köztük Franciaország – még több cseppfolyósított orosz gázt vásárol, mint korábban.

Tudathasadás

A magyar kormány eddig mind a 15 orosz szankciós csomagra igent mondott, habár a 2022 őszén indított, a szankciókról szóló nemzeti konzultáció eredménye az volt, hogy a kitöltők 97 százaléka, mintegy 1,3 millió ember nemet mondott rájuk. A mostani csomag összesen 84 jogi és természetes személyt érint, köztük kínai vállalatokat és észak-koreai tisztségviselőket. Az újabb csomag célja az orosz hadigépezet, valamint azon vállalatok meggyengítése, amelyek lehetővé teszik az ukrajnai háború folytatását.

Varga Mihály átláthatóbb jegybankot ígér

MEGHALLGATÁS Varga Mihály elkötelezett az infláció három százalék alá csökkentésében, hiszen a jegybanktörvény előírja, hogy a Magyar Nemzeti Bank (MNB) legfőbb célja az árstabilitás elérése – mondta a pénzügyminiszter, a kijelölt jegybankelnök, a kinevezése előtti meghallgatásán a parlament Gazdasági Bizottságában – írta a Portfolio.hu. Varga Mihály március 6-án válthatja a jegybank élén a két teljes elnöki mandátumát kitöltő Matolcsy Györgyöt.

Az MNB leendő elnöke szerint kiszámítható és stabil forintárfolyamra van szükség a gazdaság növekedéséhez. Úgy vélte, az euró bevezetése önmagában mérsékelhetné a kockázatokat, ezért a magyar gazdaságpolitikának arra kellene törekednie, hogy Magyarország teljesítse az euróbevezetés feltételeit, vagyis az alacsony inflációt és hiányt, a megfelelő jegybanki és piaci kamatokat, valamint a stabil árfolyamot. (Jelenleg a magyar kormánynak nincsen euróbevezetési céldátuma, de még annak lehetőségét is inkább kizárják.) Szerinte a kormány és az MNB közös döntésével történhet meg az euró előszobájának nevezett kötött árfolyamrendszerbe, az ERM-2 be való belépés is.

FOTÓ: MTI/SOÓS LAJOS

Két területen lesz változás, ezek a jegybanki alapítványok, illetve a jegybanki ingatlanok, amelyek körül nagyobb átláthatóságot ígért Varga Mihály

Utalt arra, hogy folyamatos lesz a nem nyilvános egyeztetés a kormány és a jegybank között, vagyis szakít a jelenlegi feszült viszonnyal, amely az elmúlt két évben alakult ki Matolcsy György és Nagy Márton nemzetgazdasági miniszter és végső soron Orbán Viktor kormányfő között. Leszögezte, hogy olyan kamatpolitikára van szükség, amely egyszerre biztosítja az árstabilitás elérését, fenntartását és a pénzpiacok (értsd: forint árfolyamának) stabilitását – vagyis nem kell arra számítani, hogy az elnökváltást követően éles váltás jönne az MNB óvatos és szigorú kamatpolitikájában.

Két területen azonban lesz változás, ezek a jegybanki alapítványok, illetve a jegybanki ingatlanok, amelyek körül nagyobb átláthatóságot ígért Varga Mihály. Mint mondta, tiszta helyzetet szeretne látni a jegybankon belül: a transzparencia az elsődleges, azt szeretném, hogy a nyilvánosság számára is érthető, jól követhető legyen az MNB működése.

A meghallgatáson elhangzott, hogy Varga Mihály több jelenlegi pénzügyminisztériumi munkatársát is magával viszi a jegybankba. Így az elnöki csapat tagja lesz a pénzügyi tárca jelenlegi államháztartási államtitkára Banai Péter Benő, Kurali Zoltán, az Államadósság Kezelő Központ Zrt. vezérigazgatója és Sipos-Tompa Levente, az állami tulajdonban lévő Magyar Fejlesztési Bank vezérigazgatója is. Jelenleg még nem eldöntött, hogy milyen posztokat kaphatnak a bizalmasok, bár beszédes tény, hogy a Monetáris Tanácsban az idén három tag mandátuma is lejár. A PM vezető munkatársainak távozása Nagy Márton nemzetgazdasági miniszternek ad lehetőséget arra, hogy saját embereivel töltse fel ezeket a posztokat, hisz a kormányfő döntése szerint a PM beolvad a nemzetgazdasági tárcába.

PAPP ZSOLT

Kijev NATO-tagságot akar

REMÉNY Az ukrán külügyminiszter szerint Donald Trump januári hivatalba lépésével pótlólagos esély nyílik rá, hogy országa közelebb kerüljön az igazságos békéhez.

KEREKES ANDRÁS

Andrij Szibiha ukrán külügyminisztertől egy nyilvános vitán kérdezték meg, hisz-e abban, hogy január 21-én tényleg véget ér az orosz–ukrán háború, ahogy azt a megválasztott amerikai elnök még a választási kampányban többször megígérte. Az ukrán diplomácia vezetője utalt arra, hogy ez azért nem olyan egyszerű dolog, de meggyőződése, országa pótlólagos lehetőségeket kap arra, hogy közelebb kerüljön egy igazságos békéhez. A különféle kiszivárogtatásokra, mendemondákra utalva óvott a fölösleges érzelmi kitörésektől: a hivatalos javaslatokat csak január 20-a után hozzák nyilvánosságra. Addig egyfajta „tesztelés” folyik, annak felderítése, hogy egy-egy részletre miként reagál Ukrajna és a világ, mindenekelőtt például az ország NATO-tagsága elhalasztásának tervére. Szibiha ismét nyomatékosította, hogy a tagság elérése számukra stratégiai feladat, erre épül filozófiájuk, a békeformula és a győzelmi terv is.

Érdemben valóban csak annyit tudni, hogy a megválasztott elnök és csapata, köztük többen a legfontosabb tisztségek várományosai, szorgalmasan dolgoznak valamin, amelynek több fontos részletét illetően még ők maguk is bizonytalanok. A CBS „Face the Nation – with Margaret Brennan” című népszerű műsorában a tévétársaság egykori fehér házi tudósítója annyit azért kiszedett vendégéből, Michael Waltz leendő nemzetbiztonsági tanácsadóból, hogy Donald Trump most állítja össze – ahogy ő mondta – azt a „fantasztikus csapatot”, amely a legfontosabb dolgokat gondolja végig. Ide tartozik például, mi számít sikernek az amerikai érdekek szempontjából. Hogyan vetnek véget a háborúnak, ki ül a tárgyalóasztalnál, hogyan tudják az összes érdekelt felet a megbeszélésekre késztetni, és mi a kerete egy ilyen megállapodásnak. A műsorvezető részleteket szeretett volna megtudni Trump és Zelenszkij 45 perces párizsi találkozójáról is, de Waltz erről sem mondott többet annál, hogy a választások óta mindenki, aki hozzájuk fordul, beleértve Zelenszkij ukrán elnököt is, a hogyanról érdeklődik. Hogyan vethetnek véget a konfliktusnak, remélhetőleg véglegesen, és ne csak szünetet tartsanak, és hogyan állítsák helyre a stabilitást.

FOTÓ: AFP/ANATOLII STEPANOV

Az elhunyt katonákra emlékeztek hozzátartozóik Ukrajnában

Minthogy Waltz jelen volt Mar-a-Lagóban Donald Trump, Elon Musk és Orbán Viktor múlt heti találkozóján, a műsorvezető emlékeztetett rá, hogy a magyar miniszterelnök ezután jelentette be: beszélt Vlagyimir Putyin orosz elnökkel. „Úgy tűnik, Orbán Viktor karácsonyi tűzszünetet és fogolycserét helyezett kilátásba” – fogalmazott Margaret Brennan, és megkérdezte, a magyar kormányfő átadott-e esetleg valamiféle üzenetet is Donald Trumptól. Waltz kibújt az egyenes válasz alól, pedig az újságíró háromszor is rákérdezett. Végül csak azt ismételgette, le kell állítani a harcokat. Ha ehhez valamiféle tűzszünet volna az első lépés, alaposan meg fogják vizsgálni, mit is jelent ez, de január 20-ig együttműködnek a jelenlegi adminisztrációval – mondta Waltz.

> Ihor Rejterovics politológus azt fejtegette, hogy szerinte a magyar miniszterelnököt valójában nem érdekli Ukrajna helyzete.

Az ukrán sajtó ezt a részt emelte ki a CBS műsorából, az RBK ukrán hírügynökség pedig még aznap részletesen ismertette a Vasárnapi Újság interjúját Szijjártó Péterrel. Kiemelték, hogy a magyar miniszter megismételte a karácsonyi tűzszünetre és fogolycserére tett magyar javaslatot, és újra idézték Dmitro Litvint, az ukrán elnök kommunikációs tanácsadóját, aki hangsúlyozta, hogy magyar részről semmilyen javaslatot nem vitattak meg Ukrajnával.

Ihor Rejterovics politológus, a kijevi Tarasz Sevcsenko egyetem docense az UNIAN ukrán hírügynökségnek adott interjújában azt fejtegette, hogy szerinte a magyar miniszterelnököt valójában nem érdekli Ukrajna helyzete. Orbán Viktor minden olyan forgatókönyvet támogat, amely kielégíti az Egyesült Államokat és Oroszországot – mondta. Úgy gondolja, teljesen mindegy, hogy a háborút milyen feltételekkel fejezik be, a lényeg, hogy véget kell vetni neki. Ezzel elnyeri Putyin tetszését, és gazdasági, talán még politikai előnyökhöz is juthat. Ráadásul az, hogy ő és Szijjártó Péter folyamatos kapcsolatban van Vlagyimir Putyinnal és Szergej Lavrov orosz külügyminiszterrel, lehetővé teszi, hogy Oroszország azt mondhassa, nincs teljesen elszigetelve, mert még az Európai Unió egyes országaival is kommunikálnak – mondta a politológus.

Azt, hogy Olaf Scholz német kancellár is fölhívta Vlagyimir Putyint, sőt újra keresni fogja, bár az égvilágon semmit nem ért el, Rejterovics azzal magyarázta, hogy Scholz választások előtt áll, és németországi megítélésén próbál javítani azzal, hogy béketeremtőként lép föl. A két politikus továbbá nem azonos súlyú a nemzetközi porondon. Az ilyen típusú béketeremtő kísérletek végül is Oroszország kezére játszanak, és ártanak Ukrajnának. A politológus Zelenszkij ukrán elnök kezdeményezését tartja hasznosnak, amely szerint Nagy-Britannia, Franciaország, Németország és Lengyelország részvételével az európai államok közös opciót dolgoznának ki a háború befejezésére. Ezt már korábban meg kellett volna csinálni, és bemutatni Trumpnak, hogy a megválasztott amerikai elnök lássa, nemcsak Ukrajnával, hanem az egész Európai Unióval is tárgyalni fog. A közös álláspont kialakítása nyomán Ukrajna pozíciója erősebb lesz, és jobban együttműködhetnek az amerikaiakkal – hangsúlyozta a kijevi politológus.

Volodimir Zelenszkij ukrán elnök szerdán Brüsszelbe utazik, és részt vesz az új Európai Tanács első ülésén. Olha Sztefanisina ukrán miniszterelnök-helyettes, aki egyebek között az európai és euroatlanti integrációs kérdésekkel foglalkozik, ezt igen fontos jelzésnek nevezte országa számára.

Felrobbantottak egy orosz vonatot

Oroszország azt állítja, hogy több falut foglalt el Kelet-Ukrajnában. A csapatok ellenőrzésük alá vonták Veszeldzsi Haj és Puskino falvakat a donyecki régióban, jelentette be a moszkvai védelmi minisztérium. Emellett az orosz hadsereg megsemmisített négy Patriot légvédelmi rendszert, amelyeket a Nyugat szállított Ukrajnának. Az orosz csapatok az elmúlt hetekben egyre tovább nyomultak előre Kelet-Ukrajnában.

Az ukrán kommandós csapatok azt állítják, tüzérséggel és drónokkal együttműködve megsemmisítettek egy utánpótlást szállító orosz vonatot. A 40 tartálykocsiból álló vonatnak meg kellett állnia a nyílt pályán. Ezt követően a mozdonyt és az utolsó kocsit először nagy hatótávolságú rakétatüzérséggel támadták meg, majd harci drónokat vetettek be a fennmaradó kocsikkal szemben. Amint arról az ukrán média a katonai hírszerző szolgálatra hivatkozva beszámolt, a támadás megszakította az orosz csapatok üzemanyag-ellátását.

HIRDETÉS

LAPSZÉL

Jun elutasította a kihallgatást

FOTÓ: AFP/LOUAI BESHARA

Elutasította a kihallgatást Jun Szuk Jol elnök, akit a parlament egy hét végi szavazás során felfüggesztett hivatalából. A szöuli ügyészség tájékoztatása szerint az államfő „megtagadta” az általa váratlanul kihirdetett statáriummal kapcsolatos kihallgatásra szóló idézést. A kihallgatást vasárnap este kellett volna megtartani. Jun „elutasítása” után hétfőn új idézést kézbesítettek neki, közölte az ügyészség. A rendőrség, a korrupcióellenes hivatal és a Honvédelmi Minisztérium közös bizottsága is vizsgálódik az elnökkel szemben. Ha Jun továbbra is megtagadja a kihallgatását, a nyomozók elfogatóparancsot kérhetnek vele szemben. A felfüggesztett elnök és munkatársai ellen többek között lázadás a vád, és ha bűnösnek találják, elméletileg akár halálbüntetéssel is sújthatják. Eközben a kormánypárt vezetője, Han Duk Hun váratlanul bejelentette lemondását. NÉPSZAVA

Előkerült Aszad nyilatkozata

FOTÓ: AFP

Bassár el-Aszad a szíriai központi bank révén két év alatt mintegy 250 millió dollár készpénzt szállított Moszkvába: a szíriai diktátor így törlesztette a Kremllel szembeni adósságát az oroszok szíriai katonai beavatkozása miatt. Családtagjai pedig titokban vásároltak különféle eszközöket Oroszországban. A Financial Times közlése szerint miközben Szíriában drámaian kevés a deviza, 2018 és 2019 között Aszad mintegy kéttonnányi bankjegyeket szállított az orosz fővárosba. Közben feltűnt Aszad egy állítólagos nyilatkozata. A Telegram üzenetküldő szolgáltatáson terjesztett egyoldalas, angolul írt dokumentumban azt írta, „december 8-án, vasárnap kora reggelig láttam el a feladataimat”. A bukott diktátor azzal folytatta, hogy „soha nem gondoltam arra, hogy lemondjak vagy menedékjogot kérjek”. Nem egy előzetes terv részeként hagyta el az országot, állította. NÉPSZAVA

Igazság és hadisarc

ELÉGTÉTEL Az ABC News hírcsatorna kénytelen 15 millió dollár kártérítést fizetni peren kívüli egyezség keretében, miután rágalmazási pert veszített az elnökválasztást megnyerő Donald Trump ellen.

MOSOLYGÓ MIKLÓS

Az ABC News hírcsatorna rágalmazás miatt kénytelen 15 millió dollárt átutalni a leendő Donald J. Trump elnöki könyvtárat működtető nonprofit cég számlájára, miután a csatorna műsorvezetője egy interjú során többször is valótlanul állította, hogy a megválasztott elnököt korábban nemi erőszakért ítélte el egy manhattani polgári bíróság.

Az Egyesült Államokban közismert televíziós riporter, George Stephanopoulos This Week című műsorának márciusi adásában készített interjút Nancy Mace dél-karolinai republikánus képviselővel, aki a múltban nemi erőszak áldozata volt. Stephanopoulos kritizálta Mace-t, amiért egy nemi erőszak túlélőjeként mégis Donald Trump republikánus elnökjelölt támogatója az elnökválasztási kampányban. Mace nőgyűlölőnek és bántalmazónak minősítette a riporter agresszív kérdezési stílusát.

A műsorvezető kérdései során valótlanul hivatkozott Trump E. Jean Carroll írónő ellen 2023-ban elveszített szexuális zaklatási perére, amikor a műsorban többször is nemi erőszaknak nevezte a cselekményt. A minősítési különbség itt fontos, hiszen a szexuális zaklatás kimerülhet engedély nélküli testi kontaktusban, míg a szexuális erőszak a sértett intim testnyílásába való erőszakos behatolást jelöli. Az előbbi tényállást civil jogi bíróság állapítja meg, míg utóbbi már súlyosabb büntetőbírói elbírálás alá esik.

A vesztes pert követően Trump

FOTÓ: AFP/JIM WATSON

A szövetségi intézmények mellett a liberális médiumokat is célba veheti az új Trump-kormány

a közösségi médiában hazugságnak nevezte Carroll állítását, miszerint ő egy manhattani áruházban zaklatta szexuálisan a közismert, újságíróként dolgozó nőt. Trump hamis állításai miatt Carroll rágalmazási pert indított ellene, amelyet meg is nyert.

Mace az interjú során kiemelte, hogy a 88,3 millió dolláros kártérítésben részesülő Carroll utólag ízléstelenül viccelődött a nemi erőszak témáján, amivel rontotta a nemi erőszakot elszenvedett áldozatok szavainak hitelét a közvélemény szemében.

Az AP hírügynökség információi szerint az ABC és Trump között a múlt hét pénteken született peren kívüli megegyezés, amelynek részeként a csatorna írásos közleményben fejezte ki sajnálatát a műsorvezetője kijelentései miatt, valamint további egymillió dolláros ügyvédi költség kifizetését is vállalta.

> A per és az azt lezáró ítélet hosszabb távú politikai következményeket vetít előre.

A per és az azt lezáró ítélet hosszabb távú politikai következményeket vetít előre. Bár Trump elnöki kampánya során főként a Washingtonban székelő szövetségi bürokratákat és a vele szemben eljárást folytató igazságügyi minisztériumot ostorozta, második elnöksége során az általa csak fake news (álhír) médiának hívott liberális beállítottságú csatornákon vehet elégtételt.

Tény, hogy az ABC, CBS, CNN és főként a jelenleg átszervezésen átmenő MSNBC nyíltan vagy burkoltan, de Trump-kritikus álláspontot képviselt az ingatlanbefektetőből lett elnök politikai színre lépése óta. Emlékezetes pillanat volt, amikor az ABC-n sugárzott szeptemberi Trump–Harris-vitán a műsorvezetők csak Trump (legkirívóbb) állításainak tényszerűségét ellenőrizték, míg a demokrata párti elnökjelölttel szemben elnézőek voltak. Trumpról köztudott, hogy hajlamos megjegyezni kritikusainak nevét, így január 20-i hivatalba lépése után az országos elérésű liberális hírcsatornákon csattanhat az ostor, ha nem az elnöknek tetsző színben állítják be az új adminisztráció intézkedéseit.

Ahhoz pedig nem kell jósnak lenni, hogy tudjuk: nem az utolsó jogi összecsapást láthattuk Trump és az említett hárombetűs hírcsatornák között.

Brüsszel sem sajnálja Scholz kabinetjét

FOLYTATÁS AZ 1. OLDALRÓL

Kemény vita jellemezte a szavazás előtt a Bundestagot. A felszólalások alapján ugyanakkor még valószínűbb, hogy a februári parlamenti voksolás után a keresztény uniópártok a szociáldemokratákkal alakítanak koalíciót.

A CDU kancellárjelöltje, Friedrich Merz, akinek minden esélye megvan arra, hogy a következő szövetségi kormány élére kerüljön, elég határozottan utasította el a közös koalíciót a Zöldekkel. Robert Habeck zöldpárti gazdasági minisztert egyenesen a német „gazdasági válság arcának” nevezte. A magasabb adókra és a jobb újraelosztásra vonatkozó terveivel Habeck „rossz hangsúlyokat állít fel”, állította Merz, aki hétvégén épp az adócsökkentések mellett foglalt állást. „Keressen majd egy koalíciós partnert, amelyik egyetért önnel,

FOTÓ: AFP/JOHN MACDOUGALL

Olaf Scholz sem volt érdekelt a kormány munkájának folytatásában

nem mi leszünk azok”, jelentette ki Merz. A CDU elnöke és a bajor CSU-t irányító Markus Söder között előzőleg elvi vita alakult ki arról, szövetkezzenek-e a környezetvédőkkel a voksolás után. A kancellárjelölt még napokkal ezelőtt is úgy foglalt állást, hogy nem szabad kizárni Habeck pártját a következő kormánykoalícióból. Úgy tűnik azonban, hogy Merz most elfogadta Söder álláspontját. Persze a választás után adódhat olyan helyzet, amikor a CDU/CSU kénytelen mégis a Zöldekkel is egyezkedni. Az ugyanis még messze nem biztos, hogy a keresztény uniópártok és a szociáldemokraták esetleges nagykoalíciója valóban kellő többségre tesz szert a Bundestagban.

Brüsszelben nem sajnálják a német kormány bukását, mutattak rá német értékelések. Az EU működése szempontjából ugyanis komoly kellemetlenséget jelentett, hogy a kormány helyzete már hónapok óta válságos volt. Az Európai Bizottság legfőképpen azt reméli, hogy egy új választás tiszta viszonyokat teremt. Olaf Scholz ugyanakkor a szavazás előtti beszédében rámutatott: több olyan párt is bekerülhet a következő parlamentbe, amelyek megkérdőjelezik a német demokrácia alapjait. Elsősorban a közvélemény-kutatások második helyén álló Alternatíva Németországért (AfD) pártra gondolhatott, de alighanem Sahra Wagenknecht baloldali populista pártjára is.

RÓNAY TAMÁS

HIRDETÉS

NÉPSZAVA
Fizessen elő!
Olvassa kényelmesen, otthonában a Népszavát!

LEGALÁBB 40% KEDVEZMÉNY
a bolti árhoz képest

Rendelje meg online a www.nepszava.hu weboldalon
vagy hívja ügyfélszolgálatunkat a +36-1 477-9008-as telefonszámon!

3 hónapra: ~~41 695 Ft~~ helyett 25 350 Ft (ez 16 345 Ft megtakarítás)
6 hónapra: ~~83 390 Ft~~ helyett 49 800 Ft (ez 33 590 Ft megtakarítás)
12 hónapra: ~~166 780 Ft~~ helyett 97 800 Ft (ez 68 980 Ft megtakarítás)

Megcsináltuk!

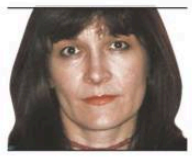

GÁL MÁRIA

Magyarország ezt is megcsinálta!, mondta péntek reggeli rádióinterjújában Orbán Viktor miniszterelnök Románia és Bulgária teljes jogú Schengen-taggá válása kapcsán. Úgy fogalmazott, jelentős európai országok blokkolták ennek a két országnak a csatlakozását, és ennek az akadálynak az elhárítása „nem volt kis diplomáciai bravúr”, hiszen „egy olyan ügyről beszélünk, amely több mint egy évtizede halódik”. Való igaz, 2010 második felétől, az első magyar uniós soros elnökség óta húzódik ez az ügy, a 2007-től EU-taggá vált két ország schengeni csatlakozásáról első alkalommal akkor kellett volna döntésnek születnie, hogy már 2011-től kiteljesedjen a szabad mozgás övezete. Akkor még bizonyára nem voltunk eléggé „világpolitikai tényező”, ahhoz, hogy megakadályozzuk azt a közel másfél évtizedes kálváriát, amin a két ország többé-kevésbé igazságtalanul átment. Kétségtelen, hogy Magyarország kezdetektől fogva támogatta Románia Schengen-tagságát, az lett volna abszurd, a nemzeti érdekekkel és az ország gazdasági érdekeivel szembemenő, ha nem így tesz. Az is tény, hogy a mostani magyar uniós soros elnökség kiemelt kérdésként kezelte a Schengen bővítését, mindent megtett annak érdekében, hogy e féléves ciklus felmutathassa ezt a könnyűnek és egyedülinek ígérkező eredményt. Mert hát mással nemigen tudunk büszkélkedni, amikor január elején átadjuk a stafétabotot a lengyeleknek. A számvetésből azonban sok minden kimaradt.

Például az, hogy a román–bolgár Schengen-tagság idén már nem szorult különösebb támogatásra, maximum hátráltatni tudtuk volna azzal, ha a magyar soros elnökség nem tűzi napirendre. Az ukrajnai háború kontextusában nem volt tovább halasztható a NATO számára rendkívül felértékelődött két fekete-tengeri ország, de kiváltképpen Románia bevétele. Hollandia tavaly ezért adta fel korábbi vétóját, holott Constanta kikötőjének bekapcsolása a vámmentes kereskedelmi övezetbe változatlanul nem kedvez a holland versenytársaknak. Ausztriában szeptemberben volt parlamenti választás, az új Nehammer-kabinetnek már nem kell „bizonyítania” menekültellenes választói felé, az európai testületekkel való további dacolás már csak hátrányt jelentett volna számára.

A diadalittas miniszterelnöki számvetésből azonban látványosan kimaradt, hogy a tavalyi osztrák vétó oka elsősorban Magyarország volt. Bécs arra hivatkozva vétózott, hogy határainál menekültek tömege jelent meg. A pontosítás kedvéért – ez az osztrák–magyar határt jelentette, a menekültek a méregdrága határkerítéssel védett, Schengen-tag Magyarországon át jutottak el zavartalanul az osztrák határra. De hát tavaly ősszel ugyebár nagyüzem volt nálunk, a szlovákiai választás kampányában a szlovák határ magyar oldalán is hirtelen gomba módra jelentek meg a migránsok. Szóval, volt mit törlesztenie a magyar soros elnökségnek. És ha már miniszterelnöki interjúban ekkora súlyt kapott Románia, talán illett volna néhány aggodalmaskodó szót ejteni arról is, hogy az EU- és immár Schengen-taggá vált ország épp egy orosz segédlettel végrehajtott szuverenista szélsőbb puccskísérlettel kínlódik.

JEGYZET

Angyal Gábor

Lassítás

Rendre szigorítják a gyorshajtók büntetését, mégsem igazán csökken a számuk. Ami nem olyan nagy csoda, mert a pénzbírságot ugyan szorgosan emelgetik (legutóbb augusztusban), de a jogosítvány még az egészen durva szabályszegések esetén is csak nagyon ritkán ugrik. A lebukott száguldozó kicsengeti a büntetést – ami 50 ezerről indulva akár 468 ezer forint is lehet –, megkapja a néhány büntetőpontját, másnap pedig újra potenciális gyilkosként csinál az utakon, amit akar.

A kifejezés nem költői túlzás, a statisztikák szerint a személyi sérüléssel járó balesetek 30 százalékát gyorshajtás okozza. A főváros megelégelve az állam tétlenségét, maga telepített (részben a kerületekkel közösen) 26 fix traffipaxot Budapesten. Aztán jött a döbbenet: a 26 eszköz az első hónapban 53 ezer gyorshajtást rögzített. Miután a város vezetői magukhoz tértek, megfogalmaztak egy javaslatot a kormánynak a közlekedési jogszabályok módosítására, aminek lényege, hogy az extrém (lakott területen a megengedett sebességet 50, azon kívül 75 km/h-val túllépő) gyorshajtók autóját először hat hónapra vonják ki a forgalomból, a következő esetnél pedig kobozzák el. (A Fővárosi Közgyűlés szerdán dönt arról, hogy lesz-e ebből hivatalos felterjesztés.)

A javaslat több kérdést felvet (mi lesz például a jogosítvánnyal, a lefoglalt autókkal), de az utakon száguldozó időzített bombákra koncentrál, nem esik bele az, aki elbambul és megy tovább 70-nel az ötvenes táblánál, vagy akinek egyszer tényleg sietni kell a gyerekért. Ők megkapják a bírságot, ami egy átlagembernek elég fájdalmas és valódi visszatartó erővel bír. Hogy mi lesz a közúti autóversenyzőkkel, a szabályokra magasról tevőkkel, az a kormányon múlik. Ausztriában márciusban szigorították ilyenre a jogszabályt, és Európa több országában létezik ez a büntetés, gyakran az ittas vezetőkre is kiterjesztve. Hátha nálunk is sikerül.

PÁPAI GÁBOR RAJZA

MENEDÉKJOG

HARGITAI MIKLÓS

Volt egy Balaton

Talán még korai, de kezd összeállni a fejekben a mérleg, hogy mit hagy maga után a rezsim, ha egyszer lelép(tetik) a színről. Hirtelenjében egyetlen olyan terület sem jutott az eszünkbe, amelyet, mint a 15 évük társadalmi-gazdasági-kulturális lenyomatát, büszkén kitehetnének a kirakatba, de amit a Balatonnal műveltek, az még ebből a gyászos mezőnyből is lefelé lóg ki.

A történet két szálon fut. Egyrészt nem értik, nem fogadják el a tó természeti adottságait; nagyon leegyszerűsítve azt, hogy a Balaton a körülvevő berkek tisztító-regeneráló hatása nélkül ökológiailag életképtelen. Az elmúlt másfél évtizedben a tópart a gátlástalan NER-es ingatlanspekuláció terepe lett. A következmény: a budapesti Belvárost is lekörözők árak, minden észszerű határt átlépő túlépítés, a berkek feltöltése és lebetonozása, a környezeti állapot gyors romlása – „természetesen” a becsicskított hatóságok asszisztálása mellett. Másrészt az előbbi folyamattal párhuzamosan ütemesen zajlott a 2010-ben részben még meglévő állami ingatlanvagyon családi-baráti kézbe juttatása, amelynek a minapi csopaki eset csak az egyik jellegzetes, de korántsem a legfájdalmasabb epizódja. Zánka, Club Tihany, Révfülöp, Aliga; alig győztük számolni. Mára a NER otthonosabban berendezkedett a tó körül, mint anno a Kádár-rendszer elitje, miközben – azzal ellentétben – a felső középosztálytól lefelé mindenkit kiszorított onnan. Szakszervezeti és vállalati üdülők nincsenek, az olcsó kempingek és a szabadstrandok helyén egy szűk tulajdonosi kör luxusapartmanfürtjei virulnak. Az idei nyáron már az egynapos vagy a kocsiban alvós balatoni „nyaralás” volt a sláger; ezt kapta a nemzet a nemzeti kormánytól. Mint a viccben az egyszeri pesti, aki, amikor életében először lejut a tóhoz, alig tud betelni a látvánnyal, és lelkesen sorolja: „Csodás ez a Balaton! Micsoda naplemente, micsoda szellő, micsoda panoráma!” – s közben mögötte a pincér már készíti a számlát: „Tehát volt egy Balaton, egy naplemente, egy szellő, egy panoráma...” – így járunk.

> Mára a NER otthonosabban berendezkedett a tó körül, mint anno a Kádár-rendszer elitje, miközben – azzal ellentétben – a felső középosztálytól lefelé mindenkit kiszorított onnan.

Egyszavas hatalom

BEUGRÓ

PAPP SÁNDOR ZSIGMOND

Mennyire okos Magyarország, kérdezte tegnap este a kereskedelmi tévére érkezett „világsikerű vetélkedő”, az „elmúlt évek egyik legsikeresebb szuperformátuma”, ahogy maga a csatorna jellemezte a műsort. Nem tudom, mi lett végül a kérdésre a válasz, valahogy úgy vagyok vele, hogy eleve az 1 %-os klubba tartozik az, aki ilyenkor nem is kapcsol oda, vagy eleve valami értelmes olvasnivalóra szánja inkább az idejét. Az ország „okosságát” amúgy sem a szuperformátumok környékén érdemes keresgélni, hanem a párizsi székhelyű, társadalomtudományi kutatásokat végző Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (OECD) felmérései kapcsán találhatunk rá.

A nemrég elvégzett teszt során többek között a 16 és 65 év közöttiek olvasási készségeit mérték fel, s bizony igencsak elmaradtunk az átlagtól. Ha valakit ez megnyugtat, egy szinten állunk a dél-koreai, spanyol, olasz és lett sorstársainkkal, a dobogóra pedig természetesen jórészt a skandináv országok állhatnak, most épp a finnek és a svédek, kiegészülve a japánokkal. A magyarok közül mindössze hat százalék képes egy többoldalas, információkkal teli szöveggel boldogulni, ráérezni a mögöttes tartalomra és a burkolt mondanivalóra (a teszt átlaga ebben a kategóriában 12 százalék). Míg a magyarok mintegy harmada (32 %) pusztán az egyes mondatokat képes csak értelmezni, és még úgy-ahogy megbirkózik egy rövid bekezdéssel, de ennél többre nem képes (az átlag itt 26 %).

> Ha manapság valaki győzni akar, akkor nem okosabbnak, hanem butábbnak kell feltüntetnie magát.

Innen nézve nagyon is érthetővé válik, hogy az elmúlt évtizedekben miért jutottunk el az összetettebb politikai programoktól az egy- vagy kétszavas kampányokig. Hiszen a mozgósítás hatékonysága annál jobban csökken, minél árnyaltabban és érvekkel gazdagabban próbálja egy politikai formáció megfogalmazni a szándékait a leendő választók felé. Vagyis ha manapság valaki győzni akar, akkor nem okosabbnak, hanem butábbnak kell feltüntetnie magát.

Az, hogy mindez milyen veszélyeket rejt magában, azt éppen a szomszédban láttuk és látjuk kibontakozni, ahol példátlan módon kénytelenek voltak érvényteleníteni a román elnökválasztás első fordulóját. Kiderült ugyanis, hogy a szélsőjobbos, oroszbarát és fasiszta húrokat is pengető jelölt nem kevés orosz támogatással húzta be az első helyet. Ebben döntő szerepet játszottak azok a pénzel kitömött influenszerek, akik közül sokan a vizsgálat elől menekülve most sorra hagyják el az országot. A TikTok-kampány jól mutatja, hogy a kísérlet, bár megbukott, mégis fényesen sikerült, hiszen demonstrálta, hogy összehangolt és kellőképpen lebutított üzenetekkel bárkit ki lehet hozni győztesnek. Még nem kevés ottani magyar választót is meg lehetett „győzni”, hogy magyarellenes jelöltre szavazzanak, pusztán azért, mert „gyökeres változásokat” szorgalmaz az elittel szemben.

Ne tévedjünk, önnön butaságunk legnagyobb győztesei azok a populista politikusok, akik maximálisan kihasználják a gyengeségeinket. Azt, hogy lassan sem türelmünk, sem képességünk nincs ahhoz, hogy a felületes információkból kihüvelyezzük a mögöttes tartalmat.

Egy amerikai kegyelem

FÖLDESI ISTVÁN,
egy vidéki történelem- és alkotmányjog-tanár Amerikában

Amerikai történelmet és alkotmányjogot tanítok. Az utóbbi tantárgy keretében oktatjuk a demokrácia alapelveit. Ezek egyike a jogegyenlőség. Számos példát lehet felsorolni, amikor magas tisztségeket betöltő politikusokra és dúsgazdag üzletemberekre az igazságszolgáltatás a törvény szigorával sújtott le. Nem tudtak segíteni a méregdrága ügyvédek, és az USA-ban olyan fontos szerepet betöltő média „megdolgozása” sem bizonyult elegendőnek.

December eleje óta azonban a törvény előtti egyenlőséget nehezebb meggyőzően tanítani a fiatal korosztálynak. Az érdeklődő diákok máris felhoznak egy ügyet, amelyben semmi jogellenes nincs, de valahogy mégsem felel meg a törvény előtti egyenlőség elvének. Az ügy 2018-ban kezdődött, amikor egy akkor 48 éves amerikai állampolgár ellen a Delaware állambeli szövetségi bíróság vádat emelt kábítószer-fogyasztás, hamis tanúskodás és a fegyverbirtoklást szabályozó törvények megsértése miatt. Az amerikai büntetőjogi gyakorlatban egy ilyen ügy szinte rutinszerű, és vélhetően egy peren kívüli vádalkuval fejeződött volna be.

A döntő többség elfogadja, hogy Biden elnök kegyelmi aktusát atyai érzelmek motiválták. Nem kétséges, hogy ez szerepet játszott a döntésben, de kitapintható egy politikai érdek is és az azon alapuló cél.

FOTÓ: AFP/NICHOLAS KAMM

Most azonban más történt.

Az ügyész a gyanúsított bűnösségét megcáfolhatatlan bizonyítékokkal és hiteles tanúvallomásokkal támasztotta alá. A vád később kiegészült adócsalással. Rendes körülmények között az ügy talán csak azért kapott volna némi figyelmet, mert a vádlott Amerika legjobb egyetemein szerzett jogi diplomát, majd a haditengerészet valamilyen oknál fogva gyorsan előléptetett tisztje volt, de onnan máig sem teljesen tisztázott okoknál fogva leszerelték. Később az üzleti életben próbált szerencsét: egy ukrán és egy kínai nagyvállalat igazgatótanácsában kapott jól honorált tagságot.

Az olvasó már régen tudja, hogy kiről van szó. Igen, ő Hunter Biden, az USA január 20-ig hivatalban levő elnökének a fia. Ez a családi kapcsolat a fent idézett ügy legutolsó pillanatáig nem volt előny. Sőt! A nyomozó hatóság és a bíróság kínosan vigyázott arra, hogy még a részrehajlás látszata se merüljön fel. Ennek ellenére sem sikerült elkerülni azt, hogy a Biden–Trump politikai kampányháborúban az ügy a figyelem középpontjába kerüljön. Biden elnök úgy kívánta csillapítani a számára kétségtelenül kínos fejleményeket, hogy kijelentette: bármilyen döntés születik, nem fog élni az alkotmány adta kegyelmi jogával. Ezt később többször is megerősítette.

Hunter Biden ügyvédei egy idő után világosan látták, hogy az esküdtszék bűnösnek fogja találni védencüket, és a börtönbüntetés elkerülhetetlen. Enyhébb ítélet reményében a vádlott elismerte bűnösségét. Közben édesapja visszalépésre kényszerült a demokrata párti elnöki jelölésétől, s alelnöke, Kamala Harris lépett a helyére. Az ügy azonnal háttérbe szorult, de találgatások kezdődtek, hogy vajon Harris elnök kegyelmet ad-e volt főnöke fiának. Miután a novemberi választáson eldőlt, hogy Donald Trump lesz az elnök, ez a megoldás elesett.

December 1-jén, tehát 51 nappal hivatalból való távozása előtt azonban Biden elnök élt az alkotmány adta jogával. A végrehajtói hatalom birtokosa teljes körű anyagi és eljárási kegyelmet adott fiának, Hunter Bidennek minden, az elmúlt tíz év során vádemeléssel fenyegető cselekményét illetően. Ez azt jelenti, hogy minden eddigi nyomozati és bírósági eljárást azonnal beszüntetnek, és ilyenekre a még felderítetlen szövetségi bűncselekményekben sem kerülhet sor. Az ügy innen adminisztratív rutin szerint végződik. A végén az aktán jól látható lesz a verdikt: elnöki kegyelemmel lezárva.

Tényleg? Nem éppen. A republikánus politikusok azonnal tőkét igyekeztek kovácsolni az elnöki döntésből, mondván: íme a demokraták demokratizmusa, ami nem más, mint képmutatás. A Fehér Ház azzal védte a döntést, hogy az egész ügy politikailag motivált, és egy szerető édesapától nem lehet elvitatni a jogot, hogy felléphessen a fia érdekében. Több befolyásos demokrata politikus azonban kötelességének érezte, hogy bírálja Bident, de nem kevesen azért azt is megjegyezték, hogy vajon melyik apa ne tette volna ugyanezt. A sokszor krakéler viselkedésű, most visszavonuló nyugat-virginiai demokrata szenátor, Joe Manchin cinikusan megjegyezte, hogy alkut kellett volna kötni Trumppal: Biden teljes kegyelmet ad neki, cserébe pedig az új elnök ugyanezt teszi a fiával.

Az ügy néhány napig az újságok címlapján volt. A televíziók „szakértői” jogilag, etikailag és politikailag is elemezték a kérdés minden részletét.

Az amerikai alkotmány szerzői 1789-ben a kor legmodernebb és a későbbiekben is mintául szolgáló szövetségi államát hozták létre. Igyekeztek megszabadulni a gyarmati múlt minden örökségétől, és óvakodtak attól, hogy a jövő vezetőit korlátlan hatalommal ruházzák fel. A középkori és későbbi önkényuralmi rendszerek egyik jogi intézménye, az államfői kegyelemadás azonban megmaradt. Az elnök a szövetségi joghatóság minden területén gyakorolhatja ezt a privilégiumot, kivéve az impeachmentet. Tehát a végrehajtói és bírói hatalmi ágak megválasztott vezetőinek perbe fogását és elítélését illetően nincs ilyen jogosítványa az elnöknek.

Az amerikai jog lehetőséget ad a bíróságoknak arra, hogy minden törvényt és a végrehajtói hatalom minden aktusát vizsgálatnak vessék alá, és mérlegeljék alkotmányosságukat. A Legfelsőbb Bíróság döntése után pedig nincs további fellebbviteli lehetőség. Az elnöki kegyelemre azonban ez nem vonatkozik!

Az elnöki kegyelemnek tehát nincs semmilyen korlátja, de politikai ára nagyon magas lehet. A társadalom általában akkor fogadja el és tartja helyénvalónak, ha az egy múltbeli justizmordot, bírói hibát akar kijavítani vagy a megváltozott körülményekhez próbálja igazítani a korábbi ítéletet. Erre több példa is van: a Szent István-i reverenciával tisztelt első elnök, George Washington kegyelmet adott az ún. Whiskey-felkelés vezetőinek. A fiatal Egyesült Államok keleti hegyeiben többen szeszfőzésből éltek. Ennek szembetűnő jövedelmezősége felkeltette az új szövetségi hatóságok figyelmét, adót vetettek ki rájuk, és engedélyhez akarták kötni a tevékenységet. A hegyi emberek ezt nem fogadták el, lázadást szerveztek, amit azonban az új elnök gyorsan levert, és a főkolomposokat bíróság elé állították. Washington elnök ekkor kegyelmet adott nekik – de az adó maradt.

Az emberek elfogadták ezt, s a kormány jól került ki első válságából. A társadalom hasonlóan viszonyult ahhoz is, amikor Cleveland és Roosevelt elnökök elengedték az akkori törvények szerint illegális szervezkedéssel vádolt szakszervezeti vezetők büntetését. Carter elnök ugyancsak kegyelmet adott a vietnámi katonai szolgálatot megtagadóknak. Egyértelmű, hogy pozitív fogadtatásban azok az elnöki aktusok részesülnek, amelyek célja a társadalmi béke helyreállítása, mert az új viszonyok meghaladják a régi rendszerek jogrendszerét és az azon alapuló döntéseket.

Természetesen rosszallás kísérte, ha az elnöki elhatározás mögött egyértelműen kicsinyes politikai meggondolások, alkuk vagy vélelmezhető anyagi megfontolások voltak. Komoly kritika fogadta, hogy Nixon elnök megbocsátott egy katonatisztnek, aki a vietnámi háborúban háborús bűncselekményeket követett el. Ford elnök büntetlenséget biztosított elődjének, Nixonnak, Reagan elnök elengedte a nyilvánvalóan tudtával végrehajtott illegális akciókat elkövető beosztottjainak büntetését. Clinton máig nem tisztázott okból büntetlenséget biztosított egy dúsgazdag bűnözőnek, s végül Trump első elnöksége végén kegyelmet gyakorolt veje édesapja, nemzetbiztonsági és politikai tanácsadóinak ügyében. A kellemetlen társadalmi fogadtatásnak semmilyen következménye nem volt.

Most azonban egy merőben más ügyről volt szó: az elnök- és parlamenti választások eldöntötték, kié a politikai hatalom a következő kettő-négy évben, de a társadalomban megmaradtak a szekértáborok. A döntő többség elfogadja, hogy Biden elnök kegyelmi aktusát atyai érzelmek motiválták. Nem kétséges, hogy ez szerepet játszott a döntésben, de kitapintható egy politikai érdek is és az azon alapuló cél.

Trump bosszút esküdött. Az elmúlt négy év bírósági ügyeit, a kétszeri impeachmentet és az FBI-nyomozás nyerseségét meg akarja torolni. Az igazságszolgáltatás és bűnüldözés élére kiválasztott személyek pedig azt mutatják, hogy ezt meg is fogja tenni. Ilyen körülmények között a Biden családnak és a Demokrata Pártnak is elemi érdeke volt, hogy a sokat tudó és élete folyamán sokszor nagyon is gyarlónak mutatkozó Hunter Bident kivonják a hamarosan hatalomra kerülő Trump-apparátus hatásköréből.

Bidennek és környezetének mérlegelnie kellett, mi a kisebbik rossz. A döntés utáni negatív visszhang vagy ha az esetleg ismételten nyomozati célszeméllyé váló és vád alá vont ember elkezd beszélni. A hatóságoknak megvan minden törvényes eszközük ahhoz, hogy bárkit szólásra tudnak késztetni. Biden és köre pontosan tudja, hogy akkor viszont nemcsak egyes személyekről derülhetnek ki dolgok, hanem ez az igazán nem kívánt nyilvánosság dezavuálhatja az elmúlt évek politikáját is, és annak alakítói teljesen hiteltelenné válhatnak.

Az elmúlt időszak eseményei persze már jóformán teljesen háttérbe szorították a kegyelmi ügyet. A politikai teher azonban megmaradt. Reális annak a lehetősége, hogy egy megfelelő pillanatban hatásos hivatkozási alap lehet egy demokraták elleni fellépéshez. A múlt héten Biden elnök általános meglepetésre az amerikai történelem legnagyobb szabású kegyelmi aktusát jelentette be: 39 nem erőszakos bűncselekményt elkövetőnek teljes mentességet adott, s további 1500 ítéletet mérsékelt. Az is kiszivárgott, hogy további ügyekben is kedvező döntést fog az elnök hozni.

A politikai cél világos: demonstrálni az amerikai kultúrában kitüntetett értékként kezelt megbocsátást és a lehetőséget az újrakezdésre. Ha a következő „kegyelmi csomagban” nem fognak Bidenhez közel álló személyek szerepelni, akkor ezek a lépések hatásosan tudják mérsékelni a „családi kegyelem” hatását.

A lapban megjelenő hirdetések nem feltétlenül tükrözik szerkesztőségünk álláspontját.

Az oldalon megjelenő vélemények nem feltétlenül tükrözik szerkesztőségünk álláspontját. Lapunk fenntartja magának a jogot a beérkező írások szerkesztésére, rövidítésére.

George Szirtes brit díja

Az 1956 óta az Egyesült Királyságban élő, George Szirtes néven publikáló magyar származású költő és műfordító kapta meg idén III. Károly, az Egyesült Királyság uralkodója Királyi Költészeti Aranyérmét (King's Gold Medal for Poetry) – adta hírül az Msn. TELEX

Elkelt a Munkácsy-kép

Megvették a Munkácsy-festményt, Zichy Zsófia portréját a Virág Judit Galéria árverésén. A kép 160 millió forintot ért a vásárlónak. A mű eddig egy ausztrál család tulajdonában volt, néhány hónappal ezelőttig a művészettörténészek sem tudtak a létezéséről. NÉPSZAVA

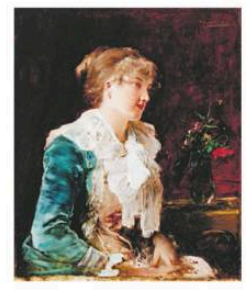

Német filmek az Urániában

A német film remekeiből indul Nemzedékek címmel vetítéssorozat december 18-án az Uránia Nemzeti Filmszínházban, ahol március végéig nyolc kivételes alkotás kerül újra mozivászonra. A nyitó alkalmat a napokban az Európai Filmakadémia életműdíjával kitüntetett Wim Wendersnek szentelik, akitől a Berlin felett az ég kerül mozivászonra. NÉPSZAVA

Nézőpontok ütközete

PER Székely Kriszta rendezte Ferdinand von Schirach Nyílt tárgyalás című darabját. Az előadás egyszerre tárgyilagos és érzelmes, távolságtartó és közeli optikával tárja elénk a szereplőket.

BALOGH GYULA

Egy televíziós műsorvezető azzal vádolja volt szeretőjét, egy a nemzetközi piacon is jelentős sikert elért cég vezérigazgatóját, hogy megerőszakolta. Feljelenti őt, épp zajlik a tárgyalás. Ez a kiindulópontja Ferdinand von Schirach Nyílt tárgyalás című darabjának, melyet a Katona József Színházban tűztek műsorra. A jogász, író szerző több művét lefordították nálunk is, az eutanáziáról vitadrámáját, az Istent az Örkény Színházban játsszák. A Nyílt tárgyalás is jól mutatja, hogy ismeri a tárgyalótermek világát. Csakhogy ebben a darabjában sem áll meg ezen a szinten, megmutatja, hogy milyenek az itt dolgozók, milyen, amikor a vádlónak és a vádlottnak is megvan a maga nézőpontja, vélt vagy valós igazsága. A szöveg jól felépített, úgy íródott meg, hogy mindig annak adjunk igazat, akit épp hallgatunk (dramaturg, fordító: Szabó-Székely Ármin). Egy pernek objektívnek kellene lennie. Az érvényben lévő jogszabálynak kellene érvényesülnie, csakhogy a szereplők emberek, a maguk szubjektivitásával, manipulációs készségükkel, esendőségükkel, gyengeségeikkel. Főként akkor kényes az ítélkezés, ha a szóban forgó feltételezett cselekmény négyszemközt, intim környezetben történik vagy történhetne meg. A nemi erőszak épp ebbe a kategóriába tartozik.

FOTÓ: ILLYÉS BENCE

Udvaros Dorottya úgy tér vissza a Katonába, mintha el se ment volna, Ónodi Eszter elképesztő mélységeket mutat meg

INFÓ

Ferdinand von Schirach:
Nyílt tárgyalás
Rendező: Székely Kriszta
Katona József Színház

Székely Kriszta rendezése ellenpontokkal dolgozik. Kínál egy precíz színházi előadást és egy ugyanabban az időben forgatott filmet, a szereplőket folyamatosan több kamera hozza teljesen közel hozzánk. Ily módon végig látjuk az arcukat, a gesztusaikat közvetlen közelről, akkor is, ha beszélnek vagy épp hallgatnak. A színészeket nagyon inspirálhatta ez a kettősség, mert mind a színházi és a filmes nyelvnek is magas szinten megfelelnek. A sértett nőt Ónodi Eszter játssza, aki már sokszor bizonyított. Most viszont olyan mélységet mutat meg, ami elképesztően hat a színpadon és a monitort követve is. Szavai, gesztusai, könnyei valódiak. Még akkor is, ha a darab végén a férfi vallomása miatt az egész megkérdőjeleződik, illetve nem tudjuk eldönteni, hogy kinek van igaza. Fekete Ernő vezérigazgatója hosszú ideig hallgat. Látjuk visszafojtott arckifejezését, ahogy próbál magán uralkodni. Addig, amíg a végén csak elmondja a magáét. Teljesen másként meséli el a történetet, mint a nő. Udvaros Dorottya, a bírónő olyan természetességgel tér vissza több évtized után a Katona József Színház színpadára, mintha el se ment volna. Szakszerűen kíváncsi, elegánsan empatikus. A védőket játszó Pálmai Anna és Kocsis Gergely nagy csatát vív, szinte minden eszközt bevetnek ügyfelük sikeréért. Az epizódszerepekben Takátsy Péter, Pelsőczy Réka, Jordán Adél, Fullajtár Andrea, Rajkai Zoltán és Elek Ferenc, néhány percre valamennyien képesek főszereplővé válni. Mindannyiukra érdemes figyelni. A bírósági gyakornokot megformáló egyetemi hallgató, Wettstein Márk kap a végén egy monológot, amiben arról filozofál, hogyan megy végbe egy ilyen per egy jogállamban. Az elmúlt hetekben a bíróságok körüli hazai híreket olvasva ezen jócskán elgondolkodhatunk. Azon is, hogy most akkor nálunk jogállam van vagy sem, illetve ki is mondott igazat, a tévés műsorvezető, Katharina Schlüter vagy Christian Thiede vezérigazgató.

HIRDETÉS

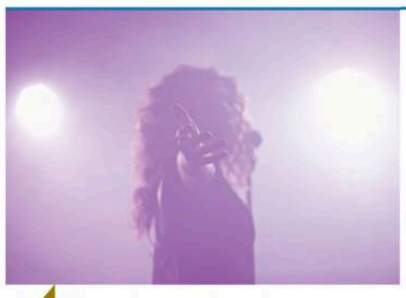

A fantasztikus énekesnő mindössze 37 évesen, hét évvel ezelőtt hunyt el

Fábián Julira emlékeznek

EST Az énekesnő halálának hetedik évfordulóján, december 16-án jelentették be a 2025-ös Fábián Juli Emlékest időpontját: május 21-én a Magyar Zene Házába tervezett eseményen a dalokon túl barátainak írt leveleivel, személyes történetekkel és egykori tárgyaival – fellépőruhákkal, hangszerekkel – emlékeznek a fiatalon elhunyt művészre. A nap a Shine című album debütálásának tizedik évfordulója is, annak dalai közül válogatnak a szervezők.

Az eseményt online árverés kíséri, amely során a szóban forgó tárgyak megvásárolhatók lesznek. Az online aukción befolyt összegre pályázatot ír ki a Fábián Juli Emlékalapítvány, amely a nehéz helyzetben lévő – beteg vagy munkaképtelen – zenészek és előadó-művészeti háttérmunkások számára nyújt támogatást.

Az aukció szervező- és kommunikációs partnere a Paloznaki Jazzpiknik, amelynek életében Fábián Juli szerepe fontos volt. NÉPSZAVA

LAPSZÉL

Nádas Péter aukciója

Segítséget kért olvasóitól, valamint az irodalom és a művészet iránt elkötelezett barátaitól a pécsi Jelenkor irodalmi és művészeti folyóirat, hogy fennmaradhasson. Nádas Péter Kossuth-díjas író, esszéista, fényképész a folyóiratot támogató nagykövetként saját gyűjteményéből állított össze egy különleges válogatást, melynek alkotásait – rajzokat, fotókat, könyvritkaságokat – jótékonysági aukcióra bocsátja, és az így befolyt teljes összeget a folyóirat javára ajánlja fel. A gondosan válogatott tételeket rövid írásos adalékok kísérik, melyekből világossá válik: ezúttal nem pusztán műtárgyakat és könyvritkaságokat vásárolhatunk, hanem „belépési pontok”-at is kapunk a Nádas Péter-univerzumba. A január 5-ig tartó online árverés tegnap indult az axioart.com internetes műkereskedelmi portálon. NÉPSZAVA

Könyvek rekordáron

Több rekord is született az Antikvárium.hu vasárnap este zárult online árverésén. Zrínyi Miklós Adriai tengernek Syrenaia című, 1651-ben megjelent művének első, bibliofil kiadása (képünkön) kétmillió forintért kelt el. A kötet nagyobb részét a Szigeti veszedelem teszi ki, amelyben a költő dédapjának, Szigetvár vértanú védőjének állított emléket. Emellett az 1897-ben megjelent Klasszikus Arany Bibliáért másfél millió forintot fizetett az utolsó, sikeres licitáló, míg a Nádasdy Ferenc megrendelésére készült 1664-es A magyar királyok és hercegek arcképcsarnokáért szintén rekordárat, 670 ezer forintot fizettek. NÉPSZAVA

A rettegett ebédidő

INTERJÚ Az Európai Filmakadémia idei díjátadóján a Jacques Audiard rendezte, Mexikóban játszódó musical lett az abszolút nyertes. Az Emilia Pérez című filmben egy gengszter úgy dönt: visszavonul, és átoperáltatja magát nővé. A francia író-rendező még a cannes-i világpremier után válaszolt a Népszavának.

CSÁKVÁRI GÉZA
CANNES

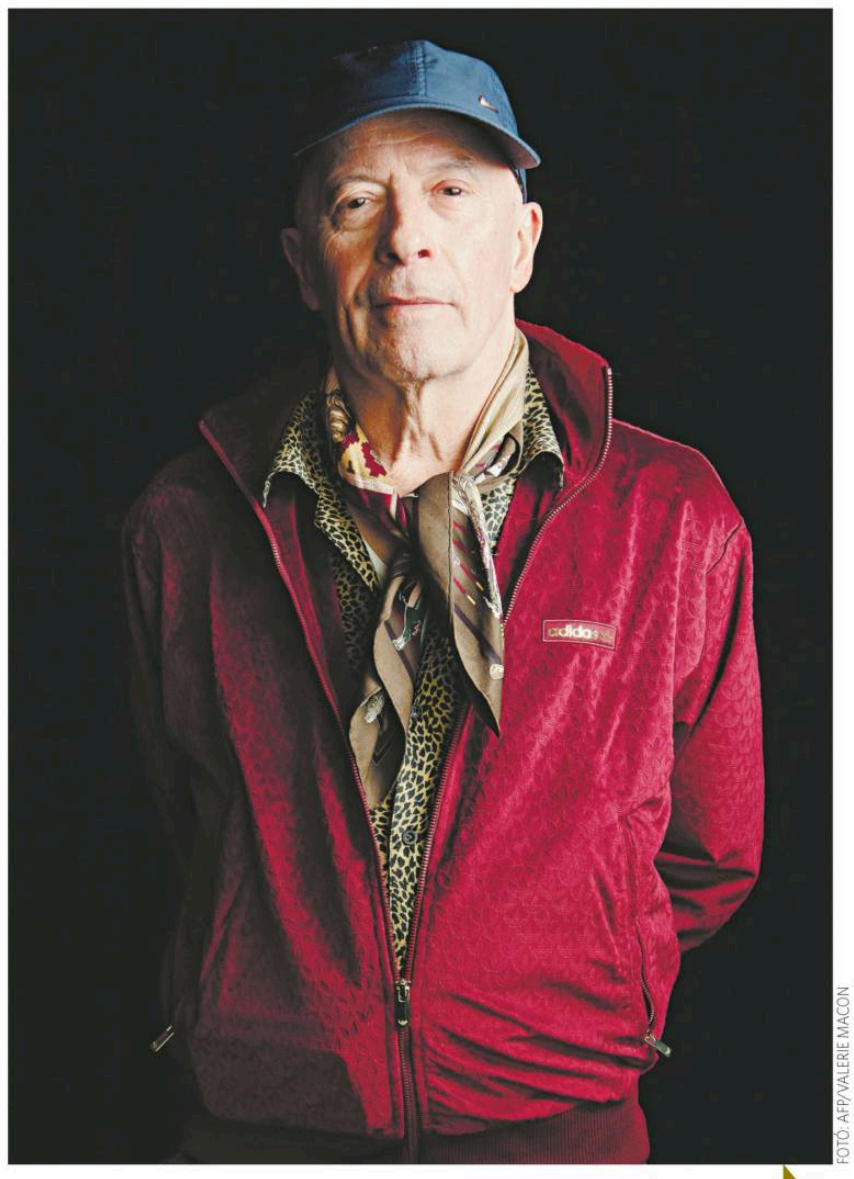

FOTÓ: AFP/VALERIE MACON

Rajong a filmmusicalekért?

Meg fog lepődni. Nem igazán szeretem ezt a műfajt, nincs meg a kultúrám hozzá, nem is ismerem őket. A Bob Fosse-musicaleket vagy Jacques Demy alkotásait szeretem, ellentétben a harmincas évekből származó és a második világháború utáni hollywoodiakkal.

Mekkora kihívás volt a társadalmi realizmus műfajba való integrálása?

A legnagyobb. Ez volt a célom, de itt konkrét szerződéseim voltak, amelyek zenére, a dalokra és a koreográfiára vonatkoztak, és ezek olyan kötöttségekkel jártak. Soha nem dolgoztam még ilyen meghatározott pályán.

Azt mondja, hogy nem szereti a filmmusicalt, ennek ellenére többször nyilatkozta, hogy már régóta gondolkodik egy saját zenés produkción.

Való igaz, már akkor is eszembe jutott, amikor az Emilia Pérez színpadi verzióját készítettem, ami egy opera volt. Ez volt az első projekt, ami egészen 2019-re nyúlik vissza. Különböző művészetekre osztott elegyre épült, archetipikus karakterekkel, akik túlmutatnak önmagukon, mintha csak egy festmény szereplői lennének. A filmes verzióval az volt a célom, hogy megkíséreljem azt, amit Peter Brook csinált a Carmennel vagy a Koldusoperával. Azaz az opera színpadi és a film mozgóképes nyelvezete közötti kapcsolat megteremtése volt a művészi kísérlet lényege.

Megpróbálja megtalálni a különböző műfaji határokat, hogy kifejezhesse magát vagy csak úgy megszállja az ihlet és alkot?

Nem tartozom azok közé a rendezők közé, akik reggel felkelnek, és azt mondják: „Oké, nekilátok ennek a műfajnak és megreformálom”. Nálam a filmek nem konkrét téma kibontásából születnek. Elmélkedésen, meditációval indul a folyamat, a film pedig akkor jön létre, ha ezekből kikristályosodik valami. Nem egy adott témából, hanem formából születik. Nem mondok semmit, csak mesélek.

Azért elég sok „megmondás” van az Emilia Pérezben.

Ha a témáknál és a „megmondásnál” ragadnék le, akkor dokumentumfilmeket készítenék. A zene azt tette lehetővé számomra, hogy az elbeszélés epikus érzését a valóság drámai elemeivel vegyítsem. A dalok beépülnek a történet elbeszélésébe, és részei a sztori alakulásának.

Mint a West Side Storyban?

Dehogy. A West Side Story mindkét filmváltozatát hamisnak tartom. Egyetlen fontos fekete szereplő sincs benne, miközben a mű az 1960-as éveket és a feketék polgárjogi menetelésének korát mutatja be. Pardon, mutatná be.

Ön nem beszél sem spanyolul, sem angolul, mégis ezen a két nyelven forgatta az Emilia Pérezt. Hogyan kommunikált a forgatás során?

JACQUES AUDIARD

(Párizs, 1952. április 30.–) Kétszeres európai filmdíjas, kétszeres BAFTA- és többszörös César-díjas francia forgatókönyvíró, filmrendező. Emilia Pérez című filmje a legjobb film, rendezés, forgatókönyv, szerkesztés és a legjobb színésznő kategóriáját is megnyerte az Európai Filmakadémia idei díjátadóján.

Angolul készítettem már filmeket, és valóban, talán a legérdekesebb kérdés az, hogy miért mondok le olyan gyakran az anyanyelvemről. Szeretem az irodalmat, sokat olvasok. És amikor az imádott saját nyelvemen jelenik meg egy mű, akkor nagyon figyelek minden egyes változásra, reflexióra és minden delikát részletre, mert alapos vagyok. Amikor egy film vagy egy irodalmi mű nem az anyanyelvemen mutatkozik meg, akkor sokkal jobban odafigyelek a színészek testtartására, mozgására, az arckifejezésükre. Ha úgy tetszik, sokkal zeneibb a kapcsolatom velük.

„Nagyon fontos volt, hogy egy transznemű története a műfajok átmenetében, úgynevezett transzlétében is megjelenjen.”

Az olyan kultúrákban, mint Magyarország, általában szinkronizálják a musicaleket.

A dialógusokat és a dalokat is?

Általában csak a dialógusokat.

Hát ez baromi bizarr. Hovatovább kicsit ijesztő.

Van más nyelv is, ami még kihívást jelenthet önnek?

Nem is tudom. Az izlandi talán?

Karla Sofia Gascón személyében transznemű színésznőre bízta a főszerepet.

Nem volt más választásom, a karakter transznemű ember, ezért transznemű színész kellett hozzá. Ami a film formáját illeti, nagyon fontos volt, hogy egy transznemű története a műfajok átmenetében, úgynevezett transzlétében is megjelenjen. Szóval adott a szappanopera, van narkós film, polgári vígjáték és ezek összeolvadása.

Zoe Saldana és Selena Gomez ismert amerikai sztárok. Őket ezért választotta?

EXTRA

A cannes-i fesztiválon a legjobb színésznő díjával és immár a legjobb európai színésznő elismeréssel jutalmazott Karla Sofia Gascónnal készült exkluzív videóinterjúnk a Népszava Online-on tekinthető meg.

Nem, mert egyikük munkásságát sem ismertem korábban. Zoét az ügynöke javasolta, és folyamatosan a nevét emlegették körülöttem, így szerencsére szerveztünk egy Zoom-találkozót. Az igazat megvallva félelmetesnek találtam Zoe Saldanát, ez lehetővé tette számomra, hogy meditáljak, és egy olyan tulajdonságot adjak hozzá az általa játszott karakterhez, amit addig nem: valamiféle titok érdekesebbé teszi. Mindemellett sötétebb az arcszíne is, ami Mexikóban sajátos társadalmi jelentést hordoz. Nagyszerű színésznő, aki szeret és tud énekelni és táncolni – ez sem volt utolsó szempont. Ami Selenát illeti, ugyanez a helyzet. A Spring Breakers – Csajok szabadon-ban nyújtott alakítását és a Woody Allen-filmet leszámítva nem ismertem őt. New Yorkban találkoztunk, és azonnal megbabonázott azzal a pluszpikantériával, hogy a neve ellenére egyetlen szót sem szólal meg spanyolul. Ezt nagyon izgalmasnak találtam. Amikor tíz perccel azután, hogy találkoztunk, azt mondtam neki, hogy felvettük egy spanyol nyelvű szerepre, nem hitt nekem.

A film ritmusa nagyon változó: eleinte mintha csak lábujjhegyen sétálnának a musicalvilágban, aztán jön a sok erőszak és ezzel egy egészen más atmoszféra és tempó. Bombasztikussá válik a mű.

Az egyik probléma a zenés vígjáték korlátaival kapcsolatban épp az, hogy lábujjhegyen illik csak lépkedni. A koreográfia és a dalok tónusai korlátok közé szorítottak. Nem volt más választásom, csak a tempóváltás. Rövidre vágtam a dalokat, de volt olyan is, amit egyszerűen kidobtam a vágószobában. Szóval harcolni kellett a bombasztikusságért.

Ahogy haladunk előre a játékidőben, egyre durvább a cselekmény.

Ha egy tragikus történetet kell elmesélni, akkor azt opera formájában kell elénekelni. És rengeteg ehhez illő helyszínt kerestem Mexikóban, amelynek valóságát nem lehet kikerülni. Amikor visszamentem Párizsba, éreztem, hogy szükségem van a megfelelő távolságra, de a film DNS-e adott: opera, mely tragikus és szórakoztató egyszerre.

Visszatekintve a pályafutására, úgy érzi, hogy bátrabb vagy magabiztosabb lett a filmjei témáit illetően?

Egyre inkább. Általában sok változatot írok a forgatókönyvből, és ezt azért teszem, hogy tudjak improvizálni és együtt dolgozni a színészekkel. Sokat próbálok velük, ami azért fontos, mert ekkor kapod meg a megfelelő adag önbizalmat ahhoz, hogy a lehető legpontosabban készítsd el az anyagodat. Éjszaka nem alszom nagyon jól, így az ebédszünetet aktív pihenésre használom. Elég, hogy húsz percet szundikáljak, ebben az időmúlásban sok ötlet születik. Amikor felkelek, és visszamegyek a forgatásra, azt mondom, hogy oké, változtassunk meg mindent. Ezért a stábom nagyon megijed, amikor elmegyek pihenni.

Már megálmodta a következő filmjét?

Hadd szundítsak egy kicsit, és ígérem, ön lesz az első, akinek elárulom.

ÚJ GAZDASÁGPOLITIKA

MAGYARORSZÁG MEG TUDJA CSINÁLNI!

10. CSALÁDI ADÓKEDVEZMÉNY

▼ Európa súlyos népesedési válságban van. Brüsszel az európai családok támogatása helyett továbbra is a migrációban látja a megoldást.

▲ **A magyar kormány ezzel szemben a magyar családok támogatását tartja a legfontosabbnak. Ezért álláspontja szerint a gyermeket nevelő családok támogatását az új gazdaságpolitika mellett is folytatni és növelni kell. Szükség van a gyermekek után járó adókedvezmények megduplázására.**

Mondja el a véleményét Ön is!

NEMZETI KONZULTÁCIÓ

Készült Magyarország Kormánya megbízásából.

LAPSZÉL

Megtámadták Bolla osztrák csapattársát

FOTÓ: AFP/EVA MANHART

Bécs belvárosában egy ismeretlen férfi megtámadta Guido Burgstallert, a magyar válogatott Bolla Bendegúz klubtársát. A Rapid Wien 35 éves osztrák labdarúgóját kórházban ápolják, koponyaalapi törést állapítottak meg nála, és a felépülése várhatóan hónapokat vesz majd igénybe. A hatóságok elkezdték a nyomozást. MTI

Kirúgta holland edzőjét a Salzburg

Az osztrák RB Salzburg a gyenge eredmények miatt menesztette vezetőedzőjét, Pepijn Lijnderst. A 41 esztendős holland szakember irányítása mellett az együttes csupán ötödik az osztrák élvonalban, tízpontos lemaradásban van az éllovas Sturm Graz mögött. Emellett a Bajnokok Ligájában hat mérkőzést követően három ponttal áll. NÉPSZAVA

Győzelemmel kezdett a címvédő Humphries

FOTÓ: AFP/ADRIAN DENNIS

A címvédő Luke Humphries sikerrel kezdte meg a PDC-dartsvilágbajnokságot, az angol klasszis még csak leget sem veszített Thibault Tricole ellen. Az összecsapás nem volt kiemelkedő színvonalú, a győzelme után a 29 éves játékos is önkritikusan értékelte saját teljesítményét. A nyitónapon egyetlen viszonylag meglepő eredmény született, búcsúzott Kim Huybrechts, akit a 2019-es junior világbajnok, Keane Barry intézett el 3-1-re. Tegnap aztán a négyszeres elődöntős James Wade is kiesett, őt Jermaine Wattimena búcsúztatta. NÉPSZAVA

Szlovákia ellen kezd a magyar válogatott

A szlovák csapat ellen kezd a magyar női jégkorong-válogatott február 6-án Bremerhavenben az olimpiai selejtezőben, majd 8-án az osztrák, 9-én a házigazda német csapattal találkozik. A kvartett győztese jut ki az olimpiára. A női hoki 1998 óta szerepel a téli ötkarikás játékok műsorán, a magyarok még sosem jutottak ki. NÉPSZAVA

HIRDETÉS

APRÓ

JÁRMŰ

AUTÓJÁT megvenném 06-1/420-2703, 06-30/362-0674.

RÉGISÉG

SZÍNHÁZAK részére mindennemű régiségek felvásárlása készpénzben. 06-30/419-2713, antiklakberendezes.hu

APRÓHIRDETÉS-FELVÉTEL:
Tel.: 06-1/475-0802, 3skarakter@gmail.com,
EGYÉB HIRDETÉS ESETÉN kérjük,
hívja a 06-1/9999-528-as telefonszámot, vagy
írjon a hirdetes@nepszava.hu e-mail címre.

NB I aszpikban

MAGYAR FUTBALL Vezet a világviszonylatban is különleges felcsúti akadémia, ez mindennél többet mond a hazai első osztály színvonaláról.

HEGYI IVÁN

FOTÓ: PUSKÁS AKADÉMIA

A felcsútiak a Ferencvárost megelőzve az élen telelhetnek

A földkerekség legjobb akadémiáinak egyike áll az élen a labdarúgó NB I őszi etapjának végén. Hogy a felcsúti volna a világ legjobb labdarúgó-tanintézeteinek egyike, azt egy válogatott játékostól lehetett olvasni, és nem érdemes elképedni, mert ez jóval ártalmatlanabb szemfényvesztés, mint Csurkát szentté avatni.

A Vál-völgyi intézmény világmárkának minősítése legföljebb olyan abszurd, akár az a Schmidt Máriától származó méltatás, amely szerint Csányi MLSZ-elnök „kiolvasztotta az évtizedek alatt aszpikba fagyott struktúrákat, és teljesítményre szorította a magyar labdarúgás összes szereplőjét". Vagy az a behízelgő megállapítás, amely Csányitól származik, miszerint „a miniszterelnök talán már ismertebb magyar Puskásnál, csak ő nem 10-es...".

Szóval, első a Felcsút, amely olyan ragyogóan nevel, hogy a Paksot az idei zárófordulóban – 782 ünneplő néző előtt – 3-1-re legyőző csapatában nyolc gazdasági bevándorló és hat magyar volt. A szezonban több mint egy csapatnyi légiót vetett be a tanintézeti együttes, de Colley, Favorov, Levi, Maceiras, Nissilä, Plšek, Soisalo vagy Stronati neve még itthon sem mond semmit a népesség túlnyomó többségének, a súlyosan hanyatló, ám a futballban még mindig bántóan egyeduralkodó Nyugaton meg végképp nem hallottak róluk.

Ilyenek a mi mai első osztályú csillagaink. Ezt azért is érdemes rögzíteni, mert az univerzális Schmidt azt is kijelentette: „A magyar focit 1956 után politikai akarattal a margóra szorította a Kádár-rendszer, sztárjait ellehetetlenítette, elkedvetlenítette." A „margóra szorítottak" szinte mindegyikét volt szerencsém személyesen ismerni, és Albert Flóriánt, Bene Ferencet, Farkas Jánost, Göröcs Jánost, Machos Ferencet, Mészöly Kálmánt, Sándor Károlyt, Sipos Ferencet, Tichy Lajost, hogy csak az extraklasszisokat említsem, egyáltalán nem láttam kedvetlennek – a pályán pedig végképp nem, legföljebb vereségek után –, talán csak Bene szomorodott el, ha arra gondolt, hogy az egyetlen magyar Eb-bronzérem elnyerésekor három nagy gólhelyzetet kihagyott a spanyolokkal vívott, 120 perces, drámai elődöntőben (1-2).

Tetszik érteni, az Európa-bajnokság elődöntőjében...

Amúgy ezek a „félretettek" telt házas válogatott és bajnoki mecscsek regimentjét játszották a Népstadionban, ahol az 1956-ot követő első bajnoki évadban, 1957 tavaszán 80 000 néző volt az Újpest–MTK, FTC–Vasas dupla derbin, 65 000 a Vasas–Csepel, FTC–Salgótarján kombón, 60 000 a Honvéd–Tatabánya, MTK–FTC kettős meccsen. Aztán 1986-ig – kizárólag futballmérkőzésre – száznál is többször kelt el az összes jegy, szigorúan a kiszorítás jegyében.

A propaganda egyelőre a mostani vezető szerep ellenére sem a felcsúti együttest nevezi kirakatcsapatnak; annak a második helyen álló – egy mérkőzéssel kevesebbet játszó – FTC-t tartja. Ahogyan a múlt heti szaloniki 5-0-s csapást láttam, ez a kirakat sokkal inkább a Gum Áruház 1968-as portálját, mint a Lafayette-et idézi, de illik ahhoz, hogy a barátság Moszkvával örök és megbonthatatlan. A 24.hu elemzője azt írta: „Könnyen lehet, hogy ennek a keretnek itt van a nemzetközi plafonja."

Amúgy a ferencvárosi vitrint olyan legendák töltik be, mint Albert, Bálint, Blum, Borbás, Bródy, Budai II, Czibor, Dalnoki, Deák, Fenyvesi, Kocsis Sándor, Kohut, Korányi I, Lázár, Mátrai, Novák, Nyilasi, Rákosi, Rudas, Sárosi dr., Schlosser, Szűcs, Takács II, Toldi, Tóth-Potya, Turay, Varga Zoltán; a mostaniak nem is hajaznak rájuk.

> Szóval, első a Felcsút, amely olyan ragyogóan nevel, hogy a Paksot az idei zárófordulóban – 782 ünneplő néző előtt – 3-1-re legyőző csapatában nyolc gazdasági bevándorló és hat magyar volt.

Olyannyira nem, hogy ha az ember valamely szörnyű kapitalista-nihilista bajnoki meccs szünetében átkapcsol, mondjuk, a ZTE–Debrecenre vagy szinte bármely hazai találkozóra, még az évtizedes előzmények tudatában is meghökken a bolygóközi szakmai és kulturális különbségen. Érthető, ha az átlag nézőszám 4358 – az előző évadban 4187 volt, tehát 171-et javult –, de még ezt is ünnepli az agitációs média, mert 2021/22-ben 2781-gyel kellett beérni. A differenciát egyébként jórészt az adja, hogy két NER-csapat, a Kisvárda Seszták, valamint a Mezőkövesd Tállai kizúgott az első osztályból, és Nyíregyházán vagy Győrben többen járnak meccsre, mint a Master Goodnál vagy a Zsórynál.

Nemzetközi összehasonlításban a 4358 olyan tétel, amilyen a topbajnokságok és a világ nemzeti vetélkedőinek rangsorában az 54. helyen jegyzett NB I viszonya. A hazai sorozat legfőbb jellemzője, hogy az ország zömének fel sem tűnik, ha van, ha nincs. Hiszen ha van, akkor sincs igazán. S ezt konzerválják emberemlékezet óta.

Aszpikban.

Két vezetőedzőtől is elköszöntek

FOTÓ: AFP/JUSTIN TALLIS

Russell Martin irányítása mellett csupán öt pontot gyűjtött a Southampton

PREMIER LEAGUE A második helyen álló Chelsea vasárnapi lapzártánk után 2-1-re legyőzte a vendég Brentford együttesét az angol labdarúgó-bajnokság 16. fordulójában. A Chelsea sorozatban ötödik győzelmét aratta a Premier League-ben, és két pontra közelítette meg Szoboszlai Dominik éllovas csapatát, a Liverpoolt, mely egy meccsel kevesebbet játszott riválisánál.

Eközben a Tottenham Hotspur 5-0-ra győzött a sereghajtó Southampton vendégeként. A szezon feléhez közeledve mindössze öt ponttal rendelkező együttesnél elfogyott a türelem, Russell Martin vezetőedző lábára útilaput kötöttek. A mindössze 38 esztendős tréner első idényében az élvonalba vezette a dél-angliai együttest, most azonban már kilenc pontra van a biztos bennmaradást érő 17. pozíciótól. Ideiglenesen az U21-es csapatot dirigáló Simon Rusk vette át az együttes irányítását.

Néhány órával korábban az utolsó előtti helyen tanyázó Wolverhampton együttesénél is távoznia kellett a vezetőedzőnek, Gary O'Neilnek az Ipswich elleni fiaskót követően köszönték meg a munkáját. O'Neil mindössze négy nappal a szezon kezdete előtt váltotta Julen Lopeteguit, akivel az előző szezonban 14. lett a csapat. NÉPSZAVA

Döntött az UEFA

A német–olasz negyeddöntő győztese rendezi a labdarúgó Nemzetek Ligája június 4–8-án sorra kerülő döntőjét. Előbbi esetben München és Stuttgart, utóbbiban két torinói stadion – a Juventusé és a Torinóé – lesz a helyszín. NÉPSZAVA

Kikapott a Barcelona

A listavezető Barcelona vasárnapi lapzártánk után nagy meglepetésre 1-0-ra kikapott a vendég Leganestől a spanyol labdarúgó-bajnokság 17. fordulójában. A katalán csapat jobb gólarányával továbbra is listavezető az Atlético Madrid előtt, és egy ponttal előzi meg a harmadik Real Madridot, viszont mindkét riválisánál egy mérkőzéssel többet játszott. NÉPSZAVA

Haratint besorozhatják

Ihor Haratint, a Kolosz Kovalivka labdarúgóját egy ellenőrzőpontnál elfogták. A Ferencváros korábbi középpályása már nem mentesül a katonai szolgálat alól, mivel kirakták az ukrán élvonalbeli együttes első keretéből. Egyelőre a tartalékosokhoz küldték, majd később derül ki, besorozzák-e a hadseregbe. NÉPSZAVA

Küzdelem az óriási hullámokkal

VENDÉE GLOBE A világ legnehezebb vitorlásviadalán a bal kéz nélkül született Damien Seguin embert próbáló harcot folytat.

KOROM MILÁN

Ezt a sérülést kellett orvosolnia a francia vitorlázónak

A Vendée Globe a világ legnehezebb földkerülő, szóló vitorlás versenye, amit 1989 óta négyévente rendeznek meg. A november 10-én elrajtolt, jelenleg is zajló viadalon negyven nagy tapasztalattal rendelkező sportoló vágott neki a küldetésnek, hogy egytestű hajójával egyedül, kikötés és külső segítség nélkül kerülje meg a bolygót.

Egy ilyesfajta küldetés egy ép versenyző számára is óriási kihívás, ugyanakkor még embert próbálóbb, ha parasportolóról van szó. A mezőnyben ott van a 44 esztendős Damien Seguin is, aki bal kéz nélkül született. Vele esett meg a napokban, hogy erős tengeri és szélviszonyok mellett a hajóján leszakadt egy lemez a rögzítési pontjáról, lyukat hagyva a hajótesten. Az első javítási kísérlete kudarcot vallott, eközben nekiesett egy oszlopnak: a nyakán és a fülén ütést szenvedett, illetve kificamodott a térde.

„A hajón és rajtam is van néhány zúzódás, de sokkal roszszabbul is járhattam volna. Még mindig versenyzek, és ez a legfontosabb. Még mindig elég erős szelem és nagy hullámaim vannak, de ez még mindig jóval kedvezőbb, mint 24 órával ezelőtt, amikor tényleg tombolt az idő. Sokat pihentem, és elkezdtem az első javításokat. Ezeket a következő két napban nem tudom teljesen befejezni, megvárom a nyugodtabb körülményeket az utolsó rétegezések elvégzéséhez, de mindenesetre a hajó olyan állapotban van, hogy aggodalom nélkül vitorlázni tudjon. Rendszeresen járok orvosi kivizsgálásra, aggódom amiatt, hogy a térdem és a csigolyáim egyébként jó állapotban vannak-e, hogy a második baleset kockázata nélkül folytathassam a versenyt” – adott hírt magáról Seguin, akinek azóta már sikerült megjavítani a hajóját, és a verseny 17. helyén áll. Seguin nagyon sikeres versenyzői karriert futott be, mielőtt először elindult a 2020–2021-es Vendée Globe-on. Akkor hetedikként zárt, és ő lett az első parasportoló, aki vitorlával megkerülte a földet. Az ötszörös paravilágbajnok, háromszoros paralimpiai érmes sportoló előzetes célja a volt, hogy ezúttal a legjobb ötbe kerüljön. Ez jelen állás szerint aligha jön majd össze neki, ugyanakkor teljesítménye így is igazán megsüvegelendő.

FOTÓ: AFP/SEBASTIEN SALOM-GOMIS

Nincs bal keze, így is a világ legjobbjai közé tartozik

Weöres Szabolcs még a viadal elején kénytelen volt megállni a spanyol vizekhez tartozó Las Palmasnál, hogy megjavítsa borulásban sérült vitorláit. A 38., utolsó helyen haladó Weöres 7128 tengeri mérfölddel – közel 13 200 kilométerrel – van lemaradva az éllovas Charlie Dalintól.

Párizs: jelentős plusszal zárt az olimpiai büdzsé

FOTÓ: AFP/LIONEL BONAVENTURE

A francia szervezők csaknem 27 millió eurós többletről számoltak be

PÉNZÜGYEK Csaknem 27 millió eurós többlettel zárt a 2024-es párizsi olimpia és paralimpia költségvetése a nyári ötkarikás játékok szervezőbizottságának elnöke szerint. Tony Estanguet – akinek múlt heti pénzügyi beszámolóját az insidethegames.biz részletezte – úgy fogalmazott, hogy a bevételek 26,8 millió euróval haladták meg a kiadásokat, „ami egy ekkora eseménynél figyelemre méltóan pozitív és nagyon megnyugtató eredmény”.

A portál kiemelte, hogy az eredeti olimpiai költségvetést 3,8 milliárd euróban határozták meg, amely már meghaladta a 2017-es pályázati dokumentumokban előre jelzett 3,2 milliárd eurót, a kiigazítások nyomán pedig az ötkarikás rendezvény végső költségvetése elérte a 4,5 milliárd eurót. Az infrastrukturális beruházásokkal együtt a játékok összköltsége megközelíti a 9 milliárd eurót, ami 2 milliárd euróval magasabb a 2019-es becslésnél.

Estanguet beszámolója szerint a finanszírozás három fő forrásból származott: 1,238 milliárd euró folyt be a szponzoroktól, 1,228 milliárd euró a Nemzetközi Olimpiai Bizottságtól és 1,333 milliárd euró a több mint 12 millió jegy eladásából, ami felülmúlta a várakozásokat. „A közönség részvétele kulcsfontosságú volt e számok eléréséhez” – jegyezte meg az utóbbi tétellel kapcsolatosan a szervezőbizottság elnöke.

Emellett az esemény jelentős támogatást kapott a Solideo csoporttól, amely az olimpiai falu és más kulcsfontosságú létesítmények felépítéséért volt felelős – tette hozzá a portál, megjegyezve, hogy ugyanakkor a közköltségek kezelése továbbra is kérdéseket vet fel. Charles de Courson, Franciaország általános költségvetési előadója szerint 1,9 milliárd euró maradt elszámolatlanul, beleértve a rendőröknek – részben az olimpiai túlmunkájuk kapcsán – fizetett bónuszokat is. MTI

HIRDETÉS

DRAVA HOTEL
THERMAL RESORT ★★★★
HUNGARY HARKÁNY

Szállodai élmények ajándékba!

Lepje meg szeretteit, barátait, munkatársait, üzleti partnereit egy különleges ajándékkal!

DRAVA HOTEL
THERMAL RESORT ★★★★
HUNGARY HARKÁNY

Dráva Hotel Thermal Resort****
7815 Harkány, Bartók Béla u. 1. Telefon: +36 72 / 580 980
E-mail: reservation@dravahotel.hu
facebook. Dravahotel Thermal Resort Harkány**** Instagram drava_hotel

www.dravahotel.hu MICE *Jobb, mint otthon!*

Tizenketten haltak meg egy grúziai síközpontban

A helyi rendőrség szerint 11 külföldi és egy grúz állampolgár holttestét találták meg az ország északi részén fekvő Gudauri síközpont egyik étterme feletti hálóhelyiségben. Az előzetes információk nem utalnak idegenkezűségre, vélhetően szén-monoxid-mérgezésben haltak meg. MTI

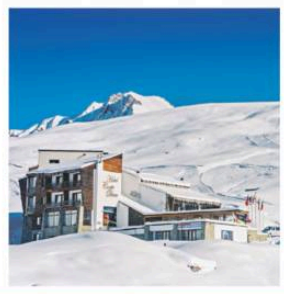

Iskolai lövöldözés Wisconsinban

Öten életüket vesztették, öt ember pedig megsebesült a legújabb amerikai iskolai lövöldözésben. A fiatalkorú tettes Wisconsin állam fővárosában, Madisonban nyitott tüzet egy keresztény középiskolában. A kiérkező rendőröknek nem kellett fegyvert használniuk, a tettes öngyilkos lett. BBC

Feltűnt a vadonban egy korábban kihalt állatfaj

Újra szabadon repülhetnek a hawaii holló példányai Maui erdeiben, miután a kihalást megelőzően befogott öt példányt szabadon engedték a természetvédők. A madár kifejezetten intelligens, eszközhasználatra is képes, sokan szent állatnak tartják. NATGEO

Túlélők után kutatnak Mayotte-on

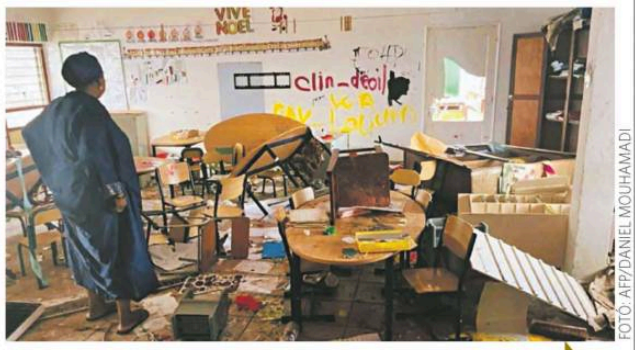

FOTÓ: AFP/DANIEL MOUHAMADI

A fővárosban, Mamoudzouban lerombolt Cavani általános iskola tanterme a vihar után

CIKLON A mentőcsapatok továbbra is túlélők után kutatnak, miután szombaton az Indiai-óceánon található, Franciaországhoz tartozó Mayotte szigetén végigsöpört a Chido nevű ciklon. Alexandre Jouassard, a francia tárcaközi válságközpont képviselője a France 2 köztelevíziónak adott nyilatkozatában kiemelte, hogy még mindig van esély túlélők felkutatására. „A következő órák döntő jelentőségűek. Speciális kutató- és mentőcsapatokat mozgósítottunk, akik jelenleg a romok között dolgoznak” – mondta Jouassard. A helyi hatóságok szerint a halálos áldozatok pontos száma egyelőre nem ismert. A vihar következtében akár több százan is életüket veszthették, de az áldozatok számának meghatározása valószínűleg több napot vesz igénybe.

A katasztrófa az egészségügyi rendszert is romba döntötte a szigeten. A 320 ezer lakosú sziget központi kórháza súlyosan megrongálódott, az egészségügyi intézmények többsége működésképtelenné vált. A fertőző betegségek, különösen a szennyezett víz és a romlott élelmiszerek fogyasztása miatti megbetegedések kockázata jelentősen megnövekedett.

Mayotte szigetére szombaton óránkénti több mint 200 kilométeres sebességű széllel érkezett meg a Chido. A ciklon Afrika keleti partvidékét is elérte, és Mozambik északi részén csapott le. MTI

> A sziget központi kórháza súlyosan megrongálódott, az egészségügyi intézmények többsége működésképtelenné vált.

Vádemelési javaslat a lelőtt farkas ügyében

NYOMOZÁS A vizsgálat során az események minden mozzanatát sikerült feltárni, de a kimúlt állat hollétét nem tudták megállapítani.

NÉPSZAVA

Két nyíregyházi férfit gyanúsítanak a hatóságok 2023 áprilisában lelőtt, svájci jeladós farkas elpusztításával kapcsolatos ügyben. Mint korábban mi is hírt adtunk róla, az M237 jelű, 2021-ben született hím szürke farkas Svájc déli hegyeiből indult hosszú vándorútjára, amely során körülbelül kétezer kilométert tett meg Európán keresztül. Útja során áthaladt Ausztrián, Bécs környékét érintve, majd Magyarországra érkezett, ahol többek között a Bakonyban, a Budai-hegységben és a Pilisben is megfordult. Végül április elsején, a Borsod-Abaúj-Zemplén vármegyei Hidasnémeti külterületén egy tizenegy éves fiú lelőtte egy, az apjától megkapott fegyverrel. A védett állat tetemét a két férfi az apa autójába helyezték, a jeladót pedig levágták róla és a Hernád folyóba dobták, amit később a búvárok megtaláltak. A nyomozás szerint a vadászok tisztában voltak azzal, hogy egy védett állatról van szó, aminek természetvédelmi értéke 250 ezer forint.

A 49 és az 50 éves férfit többek között természetkárosítással, kiskorú veszélyeztetésével, lőfegyverrel visszaéléssel, és rongálással gyanúsították meg. A két gyanúsított elfogását követően egészen idén május végéig letartóztatásban volt, azóta mindketten bűnügyi felügyelet alatt állnak. A gyerek életkora miatt nem büntethető.

FORRÁS: GRUPPE WOLF SCHWEIZ

A nyomozás szerint a vadászok tisztában voltak azzal, hogy egy védett állatról van szó, amelynek természetvédelmi értéke 250 ezer forint

A másfél éves nyomozás során a rendőrök az összes bizonyítékot beszerezték, továbbá kihallgattak minden olyan személyt, aki a bűncselekménnyel, illetve a vadászok tevékenységével kapcsolatban releváns információkkal szolgálhatott. Kutatásokat és szemléket hajtottak végre a gyanúsítottakhoz tartozó ingatlanokban, illetve gépkocsikban, valamint az elkövetés feltételezett helyszínén. Emellett lefoglaltak minden olyan tárgyat, biológiai anyagmaradványt, vérrel szennyezett eszközt, állati szőrképletet, amely a bűncselekménnyel összefüggésbe hozható. Az eljárásban kirendeltek igazságügyi hematológus, genetikai, fizikai és kémiai, pszichológus, vagyontárgy, valamint nyomszakértőt is, hogy vizsgálataikkal egyértelműen alá tudják támasztani a bűncselekmény elkövetését.

Annak ellenére, hogy az események szinte minden részletét sikerült feltárni, az elpusztított farkas tetemének hollétét továbbra sem sikerült megállapítani. Azonban a nyomozók alapos és aprólékos munkájának köszönhetően átfogó képet kaptak a bűncselekmény elkövetésének körülményeiről. A nyomozást lezárták, és a több száz oldalas iratanyagot vádemelési javaslattal továbbították az Encsi Járási Ügyészségnek.

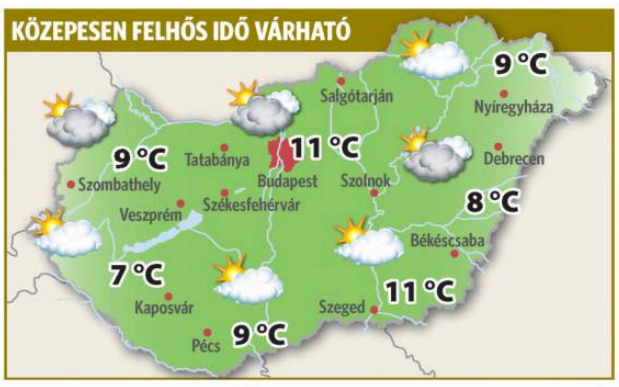

Boldog névnapot, Lázár!

A Lázár héber eredetű férfikeresztnév. Az El(e)azár név görög rövidüléséből, illetve ennek a latin Lazarus formájából származik, jelentése: Isten (meg)segít(ett).

KENÓ December 16.

3	9	10	13	15	16	18	23	26	27
29	36	40	41	47	62	67	69	73	76

Alagút New York és London között

TERVEK 20 ezer milliárd dollárba kerülne az az alagút az Atlanti-óceán alatt, amely New Yorkot és Londont kötné össze. Egy transzatlanti alagút terve már régóta felmerült, de a költségek, a méretek és a hasznosság kérdése miatt az építése eddig nem került napirendre. A két város közötti út jelenleg körülbelül nyolc órát vesz igénybe, kérdés, hogy az óceán alatt közlekedő vonatok elég gyorsak lehetnek-e ahhoz, hogy igazolják az építkezés költségeit.

A városokat légvonalban 5570 kilométer választja el egymástól, az elképzelés a vákuumalagutas technológia – az Elon Musk által felvetett Hyperloop ötlete – révén valósulhat meg. A légüres térben elméletileg akár 4800 kilométer/órás sebességgel száguldó vonatok a távolságot – szemben a repülőgépek nyolc órájával – egy óra alatt tehetnék meg. Konkrét tervek még nincsenek, de a vákuumalagút nem az óceáni talaj alatt futna, hanem állványokon álló, vagy kötelekkel a talajhoz erősített lebegő csőrendszer lenne, így az ezekben való közlekedés még környezetbarátabb is lehetne mint a repülés.

FORRÁS: X

A Hyperloop indiai 400 méteres tesztpályája

Bár a Hyperloopról mostanában kevesebb szó esik, Kínában és Indiában folytak fejlesztések, utóbbi országban egy héttel ezelőtt jelentették be, hogy készen van egy 400 méteres tesztpálya, a 28 ember szállítására képes kapszula 1100 kilométeres sebességgel tud majd száguldani. Az indiaiak a továbbiakban egy 11,5 és egy 100 kilométer hosszú tesztalagút építését tervezik. V. P.

Csalagút

A Csalagút egy 50,5 km hosszú vasúti alagút a La Manche csatorna alatt a Doveri-szorosnál, amely az angliai Dover melletti Folkestone-t köti össze a franciaországi Calais közelében fekvő Coquelles városával. Az építése 1988-ban kezdődött és 1994-ben sikerült befejezni. (Ha a transzatlanti alagutat ugyanilyen sebességgel építenék, a munkálatok 782 évig tartanának.) A Csatorna-alagút a világ leghosszabb tenger alatti alagútja. A tervezett hat helyett végül tízmilliárd fontba került.

NÉPSZAVA
Szociáldemokrata napilap • Alapítva: 1873-ban

Főszerkesztő: NÉMETH PÉTER
Főszerkesztő-helyettes: HORVÁTH GÁBOR, VARGA DÓRA

Fejtő Ferenc 1909-2008; Andrassew Iván 1952-2015
Online főszerkesztő: ÁGOSTON ZOLTÁN • Szerkesztő: ANGYAL GÁBOR, MARKOTAY CSABA • Rovatvezetők: BODA ANDRÁS (belpolitika), HÁRS KATALIN (fotó), HOMPOLA KRISZTINA (kultúra), MUZSLAI KATALIN (mozaik), N. KÓSA JUDIT (publicisztika), RÓNAY TAMÁS (külpolitika), SZABÓ BRIGITTA (gazdaság), VARGA T. RÓBERT (sport) • Mellékletek: BALASSA TAMÁS, BÁLINT ORSOLYA (Visszhang), RÁCZ I. PÉTER (Nyitott mondat), SIMON ZOLTÁN (Szép Szó) • Főmunkatársak: BALOGH GYULA, CZENE GÁBOR, CSÁKVÁRI GÉZA, DANÓ ANNA, GÁL MÁRIA, MARNITZ ISTVÁN, SZALAI ANNA. Internet URL-cím: http://www.nepszava.hu; e-mail cím: nepszava@nepszava.hu

Kiadja a XXI. Század Média Zrt. (1191 Budapest, Vak Bottyán u. 75/A–C Központi telefon: 06 1 477-9000) • Felelős kiadó: a Zrt. vezetője • Előfizetéssel kapcsolatos ügyek: 06 1 477 9008 / 06 1 999 9508, terjesztes@nepszava.hu • Hirdetés: 06 1 999-9528 / 06 1 489-8811, hirdetes@nepszava.hu. • Előfizetési díj egy hónapra 8600 Ft, negyedévre 25 350 Ft, fél évre 49 800 Ft, egy évre 97 800 Ft • Árusításban terjeszti: Lapker Zrt. • Előfizetésben terjeszti: Médialog-DMHM Zrt. (mlog.hu) 06 1 999 9689 vagy 06 1 460 2753 ugyfelszolgalat@mlog.hu • Nyomdai előállítás: Mediaworks Hungary Zrt. www.mediaworks.hu • ISSN Bp 0133-1701 • ISSN Vidék 0237-3785. • A NÉPSZAVA példányszámát a MATESZ hitelesíti.

Partnereink: IMEDIA OBSERVER

NÉPSZAVA

Szociáldemokrata napilap

2024. december 18., szerda | 152. évfolyam, 294. szám | Ára: 560 forint

16 OLDALAS
MŰSORMAGAZIN A MAI SZÁMBAN

AJÁNLÓ

Trumpnál leginkább az engedelmesség számít

Színes csapatot hoz össze Donald Trump. Milliárdosokat, jobboldali tévéseket és szélsőséges, de hozzá lojális személyiségeket jelöl a tárcák élére. REFLEKTOR, 2. OLDAL

Engesztelő szakrendelő

Pénz helyett egészségügyi intézménnyel ellentételezné a túlépítést a Bosnyák tér mögött új negyedet felhúzó beruházó. Az Orbán Viktor vejével, Tiborcz Istvánnal baráti viszonyt ápoló Balázs Attila érdekkörébe tartozó projektcég kiegyezne a kerülettel, de pénz helyett inkább építene. 4. OLDAL

Halálos rollertámadás

Az ukrán titkosszolgálat Moszkvában egy rollerhez erősített pokolgéppel likvidálta az orosz sugár-, biológiai és vegyvédelmi alakulatok parancsnokát. 8. OLDAL

Mostohán kezelt gondozók

SZERETETHIÁNY Felháborodást keltett a szociális szférában, hogy a kormány legalább 2026-ig nem rendezi az alulfizetett dolgozók jövedelmét.

MUHARI JUDIT

– A bérfejlesztésre nagy szükség lenne, és nem 2026-ban, hanem jóval korábban – így reagált Meleg Sándor, a Szociális Munkások Magyarországi Egyesületének elnöke az ágazatban jókora felháborodást keltő, hétfői kormányfői bejelentésre. Orbán Viktor a parlamentben Jámbor András ellenzéki országgyűlési képviselő kérdésére válaszolta azt, hogy a szociális ágazatban dolgozók bérének érdemi emelése legkorábban 2026-ban várható. Vagyis a magát idős- és gyermekbarátnak valló kormány annak ellenére halogatja a szféra béreinek rendezését, hogy elsősorban a túl alacsony fizetések miatt már most sincs elég nevelőszülő, gyermek- és szociális otthonban dolgozó szakember. Csak nevelőszülő 2000 hiányzik. Az pedig, hogy a kormányfő világossá tette, nem is számíthat egyhamar komoly béremelésre az ágazat 90 ezer dolgozója, gyorsan tovább ronthat a helyzeten.

– Az ősszel nagyon sok kollégának járt le a felmondási ideje, de egyetlen egy embert sem sikerült pótolni. Már érdeklődő sincs, még csak be sem téved senki. Emiatt mi, akik maradtunk, egyre többet dolgozunk, ugyanazért a kevés pénzért. Elmondani nem tudom, milyen fáradtak vagyunk. És tényleg rajtunk akarnak spórolni? Hát menjenek már a fenébe! – fakadt ki egy fővárosi gyermekvédelmi intézmény dolgozója.

Egy vidéki gyermeknevelő úgy fogalmazott:

– Szégyellje magát a miniszterelnök! Sorra mennek el 20-30 éve pályán lévő elkötelezett, jó szakemberek, akik életüket a szakellátásra tették fel. Belegondolnak Orbánék abba, hogy mit jelent ez a család nélkül felnövő gyerekeknek? Értsék már meg: lassan nem lesz, aki dolgozik! A fiatalok számára sem vonzó a terület, nincs már jelentkező.

FOLYTATÁS A 3. OLDALON

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

Összefogás a kórházban hagyott csecsemőkért. Figyelemfelkeltő akció a Nyugati téren

476 ezer forint az ágazat bruttó átlagbére. A kormány szerint nem kell haladéktalanul emelni

A kormány miatt nő az üzemanyagadó

KÖZLEKEDÉS A jövedékiadó-emelés nem magyar, hanem brüsszeli találmány – válaszolta Gulyás Gergely a kormányinfón arra a kérdésre, hogy a januári, literenként bruttó 7-8 forintos drágulást hozó lépés után se nőhet-e a hazai kutak tarifája a környező országok átlaga fölé. A kancelláriaminiszter szerint ugyanis szomszédainknak is igazodniuk kell az uniós minimumszinthez. Az üzemanyagok hazai jövedékiadó-szintje azonban már most 12-15, a srófolás után pedig 20-22 forinttal haladja majd meg a jövőre érvényes uniós minimumszintet, s ezt se „Brüsszel", hanem a forintárfolyam változása miatt kell mindig újraszámolni. Az adóemelés így nem brüsszeli, hanem „magyar" találmány, pontosabban az Orbán-kormányé. A jövedéki adók euróban meghatározott uniós minimumszintje 14 éve változatlan, négy, a közös pénzt használó szomszédunknál kiváltképp bornírt az alsó határ követését feltételezni.

RÉSZLETEK AZ 5. OLDALON

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

Literenként bruttó 7-8 forinttal drágul az üzemanyag az adó miatt

Mi vagyunk az Európai Unió koldusai

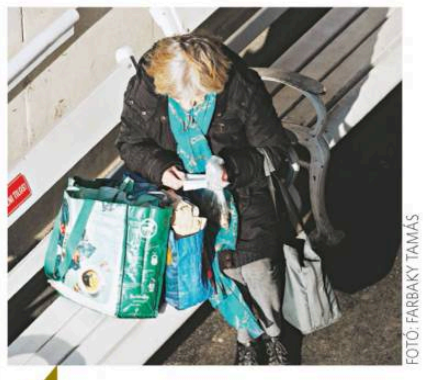

FOTÓ: FARBAKY TAMÁS

A lakosság fogyasztása mindössze az EU-átlag 70 százalékán áll

FOGYASZTÁS Az utolsó helyre csúszott Magyarország a háztartások fogyasztási kiadásait vizsgáló uniós összehasonlításban. A magyar lakosság fogyasztása – vásárlóerő-paritáson számolva, tehát az eltérő árszínvonallal is korrigálva – az uniós átlag 70 százalékán volt 2023-ban. Az Eurostat most nyilvánosságra hozott adatai szerint az utolsó helyen a bolgárokkal osztozkodunk. Ez a mutató az egyik legfontosabb jelzőszám, amelyet a háztartások anyagi jólétének mérésére használnak a statisztikusok, ezért nem túlzás kijelenteni, hogy tavaly a magyarok (és bolgárok) voltak az Unióban a legszegényebbek.

Nemcsak arról van szó, hogy a többi ország sokkal jobban teljesít, hanem, hogy a magyar felzárkóztatási modell nem működik: 2011-ben a magyar fogyasztás az uniós átlag 64 százalékán volt, vagyis 12 év alatt mindössze hat százalékponttal nőtt a mutató. Ezzel szemben a 49 százalékról induló Bulgária 21 százalékpontos javulást hozott össze, és közben megelőztek bennünket az addig mögöttünk levők is.

FOLYTATÁS A 6. OLDALON

Ferencváros-szurkolók pártpreferenciája

(Százalék) Forrás: IDEA Intézet/NÉPSZAVA-grafika

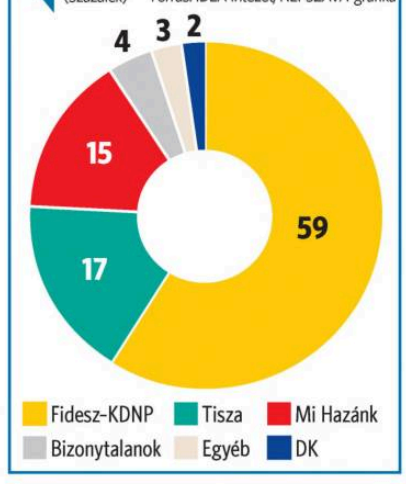

Rendőrbravúr óvja a Mészáros-céget

ABSZURD „Kiskőrös alternatív útvonalon megközelíthető volt" – ezzel az indoklással utasította el a Készenléti Rendőrség Korrupció és Gazdasági Bűnözés elleni főosztálya azt, hogy kinyomozzák, önkényesen zárt-e le Mészáros Lőrinc biztonsági cége egy kiskőrösi vasúti átjárót azért, hogy az oligarcha és Szijjártó Péter külügyminiszter nyugodtan tekinthessen meg egy építkezést.

Mint emlékezetes, egy Mészáros-érdekeltségű biztonsági cég emberei – a helyieket 10 kilométeres kerülőre kényszerítve – arra hivatkozva zárták le az átjárót, hogy a Terrorelhárítási Központ (TEK) kérte ezt. Csakhogy a TEK és aztán a rendőrség is jelezte, ők ilyet nem kértek. A cáfolatban gyorsak voltak, de abban már nem, hogy kiderítsék, engedélyezte-e bárki is a lezárást. Vadai Ágnes DK-s országgyűlési képviselő fellépése nyomán került csak a rendőrségre az ügy, ahol azonban most elutasították a vizsgálatot. Ezzel bezárult a kör, így bizonyosnak tűnik: Mészárosék büntetlenül zárhatnak el egy vasúti átjárót, ha úgy tartja kedvük.

CIKKÜNK AZ 5. OLDALON

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

Sose tudjuk meg, ki féltette Szijjártót és Mészárost a tanyasiaktól

Stratégiai ágazat lett a magyar foci

SZURKOLÓK Minél többet néz valaki magyar futballt, annál valószínűbb, hogy fideszes – tárta fel az IDEA Intézet labdarúgásról készített felmérése. A kutatás – amelynek létjogosultságát az adta, hogy a kormány jelentős közösségformáló erőként, kiemelt nemzetstratégiai ágazatként tekint a sportágra – rávilágít arra is: a legnépesebb táborral rendelkező hazai klub, az FTC szurkolóinak 59 százaléka a Fideszszel, 17 százaléka a Tisza Párttal szimpatizál. Molnár Péter, az IDEA vezető elemzője szerint a foci támogatásával a kormány nem pusztán a miniszterelnök privát szórakozását, hobbiját szolgálja, e mögött stratégiai megfontolás húzódik.

ÍRÁSUNK A 3. OLDALON

Politikai eklektika Washingtonban

CSAPAT A második Trump-kabinetbe jelölt tisztviselők a konzervatív médiától a Wall Streetig sokféle háttérrel érkeznek. A névsor a politikai lojalitás elvén túl konkrét kormányzati célokat is előrevetít.

A védelmi tárca élére jelölt Pete Hegsethnek szakértők szerint hiányzik a vezetői tapasztalata egy Pentagon-léptékű szervezet irányítására

FOTÓ: PROFIMEDIA/AP/MARK SCHIEFELBEIN

MOSOLYGÓ MIKLÓS

A másodjára is elnöknek választott republikánus Donald Trump közismerten büszke sokszínű ingatlanvagyonára. A manhattani Trump Towerben lévő, arannyal és neoreneszánsz freskókkal díszített lakása éppúgy szimbóluma a túlzástól roskadozó trumpi esztétikának, ahogy a floridai Mar-a-Lago mór stílusú tróntermei. Második kormányának jelöltjeit elnézve hasonló színkavalkád fogad minket.

Az eddig talán legnagyobb médiavisszhangot kiváltó jelölése a védelmi minisztérium élére szánt Pete Hegseth. A Princeton Egyetem politológia szakán végzett, majd Irakban szakaszparancsnokként, Afganisztánban pedig kiképzőként szolgált 44 éves férfinak katonai szakértők szerint hiányzik a vezetői tapasztalata egy Pentagon-léptékű szervezet irányítására. Ez valóban nem kis feladat: az Egyesült Államok védelmi minisztériuma a 2024-es pénzügyi évben 824 milliárdos büdzsével gazdálkodik, felügyeli és irányítja az amerikai hadsereg, a légierő és haditengerészet tevékenységét, valamint csak az ötszög alapú központi épületében 25 ezer katonai és civil alkalmazottat foglalkoztat. Hegseth jelöléséhez hozzájárulhatott, hogy a Trump által is figyelemmel kísért konzervatív Fox News csatorna egyik prominens műsorvezetője. Hegseth öt könyv szerzője, amelyekben a keresztény nacionalizmus esélyeiről értekezik a radikális, woke-szellemiséget képviselő baloldallal szemben. Nemrég tetoválásaival hívta fel magára a figyelmet. A felkarján látható Deus Vult („Isten akarja") felirat a 13. századi első keresztes-hadjárat hívószava volt. A modern korban leginkább az iszlámellenes szélsőjobboldali csoportok mémjeként él tovább. A jelszó a 2017-es charlottesville-i Unite the White (Egyesítsd a Fehéreket) rasszista, antiszemita és bevándorlásellenes dzsemborin bukkant fel a jelszó, ahol a demonstrálók Deus Vult feliratú pajzsokat hordoztak körbe. Ami szintén nem erősíti a jelölését, hogy a Fox Newsnál dolgozó egykori kollégái szerint nemegyszer alkoholproblémákkal küzdött. Ezenfelül egy nő állítása szerint Hegseth 2017 októberében megerőszakolta őt egy kaliforniai hotelszobában, miután rázárta az ajtót, és a telefonját is elvette. Az esetet a nő a rendőrségnek is jelentette. Az ügy elsimítása végett Hegseth állítólag hallgatási pénz fizetésére kényszerült.

Az igazságügyi minisztériumot vezető legfőbb ügyész pozíciójába Trump először a Republikánus Párt radikálisait tömörítő Freedom Caucus frakciójának tagját, Matt Gaetz floridai képviselőt jelölte. Ő azonban még azelőtt elbukott, hogy jelöltségét megvédhette volna a szenátus előtt. Az igazságügyi minisztérium még 2020-ban vizsgálatot indított Gaetz ellen, mert egy akkor 17 éves lány sérelmére elkövetett lánykereskedelemmel hozták összefüggésbe. Az esetet a képviselőház etikai bizottsága is kivizsgálta, és a vizsgálat eredményét Gaetz novemberi jelölése után demokrata párti nyomásra közzé is kívánta tenni. Ezt a republikánus többségű alsóház ugyan leszavazta, de Gaetz is elvesztette a jelöltséget. Helyére Florida állam egykori főügyésze, Pam Bondi került, aki hivatalának lejártával az America First Policy Institute nevű trumpista agytröszt peres ügyekkel és jogállamisággal foglalkozó tagozatát vezette. Így Bondi feladata lesz a Trump által korábbiakban démonizált igazságügyi tárca vezetése. Az apparátusban várható politikai tisztogatás után a megválasztott elnök korábbi politikai vetélytársait és kritikusait veheti célba. Ennek a viharnak az előszeleként már bejelentette januári távozását az első Trump-ciklus alatt kinevezett, de túlzottan autonómnak bizonyuló Christopher Wray FBI-igazgató, valamint Jack Smith különleges ügyész, aki a novemberi választások után a Trump ellen zajló büntetőeljárásban is ejteni kényszerült a vádakat.

> Trump elnökjelölti kampányának egyik fő ígérete volt, hogy végrehajtja „Amerika történetének legnagyobb deportálási akcióját". Ez papíron mintegy 11 millió illegális bevándorló kitoloncolását jelentené.

A határvédelem ügyével megbízott „border czar" pozíciójára Trump Tom Homan korábbi rendőrtisztet jelölte, aki az elnök első ciklusa alatt már betöltött egy bevándorlással kapcsolatos tisztséget: 2017–18 között ő vezette a szövetségi Bevándorlási és Vámügyi Hivatalt (ICE), amelynek kiemelt feladata az USA-ban illegálisan tartózkodó migránsok kitoloncolása. Trump elnökjelölti kampányának egyik fő ígérete volt, hogy végrehajtja „Amerika történetének legnagyobb deportálási akcióját", ami papíron 11 millió illegális bevándorló kitoloncolását jelentené. Az ICE szervezete erre önmagában nem képes, ám az ígéretek szerint a republikánus vezetésű államok nemzeti gárdáit, sőt a hadsereg erőit is bevonnák a gigászi akció megvalósításába. Az eset jogi és erkölcsi aggályokat egyaránt felvet, de az amerikai gazdaság számára már rövid távon is húsba vágó lehet, ha az építőipari, a mezőgazdasági és a szolgáltatási szektorból hirtelen „eltűnnének" a hivatalos papírok nélkül foglalkoztatott bevándorlók.

A titkosszolgálatok élére a megválasztott elnök Tulsi Gabbard egykori demokrata párti hawaii képviselőnőt nevezte ki, aki a második Bush-adminisztráció alatt Irakban teljesített katonai szolgálatot. A 18 hírszerző ügynökséget magába foglaló szövetségi hivatal jelentősége különösen nagy a két nagy intenzitású háborús konfliktus, valamint a kínai, iraki, orosz internetes befolyásolási kísérletek idején. Gabbard kemény kérdésekre számíthat a szenátusi meghallgatáson, hiszen 2017-ben még a kongresszus tagjaként Bassár el-Aszad szíriai elnökhöz utazott egyeztetésre, később pedig olyan összeesküvés-elméleteket terjesztett, mint hogy Oroszország az Ukrajnában létesített titkos amerikai biofegyverlaborok miatt rohanhatta le szomszédját.

> A második Trump-kormányban hivatalos tisztséget nem vállal, mégis hatalmas befolyása lesz Elon Musk amerikai technológiai vállalkozónak, a világ jelenlegi leggazdagabb emberének.

Az egészségügyi tárca vezetését Trump az idén független elnökjelöltként indult Robert F. Kennedy Jr.-ra bízná. Ő a pandémia idején vált országosan ismertté oltásszkeptikus nézeteivel, köztük azzal, hogy a vakcinák autizmust okozhatnak. Az ivóvíz fogászati prevenció miatt történő fluoriddal dúsítását is kritizálta.

A második Trump-kormányban hivatalos tisztséget nem vállal, mégis hatalmas befolyása lesz Elon Musk amerikai technológiai vállalkozónak, a világ leggazdagabb emberének. Vivek Ramaswamy szintén milliárdos vállalkozóval együtt fogják vezetni a Kormányzati Hatékonysági Hivatalt, amelynek célja a szövetségi intézmények bürokratikus kiadásainak drasztikus csökkentése lesz. Musk már Trump megválasztásával is sokat nyert. A Bloomberg jelentése szerint a múlt héten 15 százalékkal erősödtek villanyautókat gyártó cége, a Tesla részvényei. Ezzel Musk vagyona szerdáról csütörtökre 23 milliárd dollárral gyarapodott, és így már a 400 milliárdot is meghaladja. Egy másik üdvös fejlemény Musk számára, hogy a hivatalba lépő Trump-adminisztráció eltörölné az autópályák forgalmi biztonságát ellenőrző szövetségi hivatal baleseti jelentési kötelezettségét. A Tesla önvezető képességgel rendelkező autói eddig messze a legnagyobb számú baleseteket produkálták, ami leronthatta volna az elektromos autók eladási számait. A dél-afrikai születésű üzletembernek az Ukrajnában zajló háború kimenetelére is nagy befolyása lehet, ugyanis ő a tulajdonosa a műholdas internetelérést biztosító Starlink rendszer gyártójának, a SpaceX űrtechnológiai cégnek. A lakossági felhasználás mellett a cég erősebb titkosítással rendelkező Starshield rendszere katonai felhasználásra készült. Az ukrán fronton már üzemben lévő 2500 internetes terminál mellett további 500 egység kap hozzáférést ehhez a harctéri kommunikációs platformhoz, hála az amerikai védelmi minisztérium SpaceX-nél landolt megrendelésének.

Héják Trump szolgálatában

- **MARCO RUBIO** floridai szenátor nyolc éve még személyeskedő kampányt folytatott Trump ellen a republikánus elnökjelöltségért, jövőre pedig Trump új külügyminisztere lesz. Rubio a szenátus hírszerzési bizottságának alelnökeként és a külkapcsolatokért felelős bizottság tagjaként kemény kritikusa Kínának, amelyet gazdasági és nemzetbiztonsági kockázatnak tart.
- **KEITH KELLOGG** lesz az orosz–ukrán háború főtárgyalója, aki az első Trump-adminisztráció alatt már tagja volt a Nemzetbiztonsági Tanácsnak. Béketerve szerint az USA folytatná Ukrajna felfegyverezését azért cserébe, hogy Zelenszkij elnök tárgyalóasztalhoz üljön az orosz agresszorral. Vlagyimir Putyint pedig Ukrajna NATO-csatlakozásának „huzamosabb idejű felfüggesztésével" igyekeznének rábírni egy békeszerződés megkötésére. Kellogg mindenesetre bizakodó. A Fox Businessnek adott nyilatkozata szerint a Trump január 20-i hivatalba lépését követő hónapokban már tető alá hozható a megállapodás Moszkva és Kijev között.
- **RICHARD GRENELL** a „különleges missziók" nagykövete lesz. Grenell az első Trump-kormány idején berlini nagykövetként szolgált, ahol többször felháborodást keltett a német cégeket fenyegető stílusával, illetve az Alternatíva Németországért szélsőjobboldali párt méltatásával.
- **MIKE HUCKABEE** korábbi arkansasi kormányzó lesz Izrael amerikai nagykövete a második Trump-adminisztrációban. Huckabee evangéliumi keresztény meggyőződése miatt Izrael állam harcos szövetségese, és mint ilyen ellenzi a zsidó állam és a palesztinok közötti kétállami megoldást. Egy 2015-ös kampányban még olyan nyilatkozatot is tett, hogy „valójában nem is létezik olyan dolog, hogy Palesztina".
- **ELISE STEFANIK** a másik Izrael-barát jelölt a New York állambeli képviselő, aki az USA új ENSZ-nagykövete lett. Stefanik tavaly decemberben tett szert országos ismertségre, amikor az amerikai magánegyetemeken terjedő antiszemita megnyilvánulások miatt összehívott kongresszusi meghallgatásokon vasszigorral számoltatta el az elitegyetemek vezetőit, akiknek többsége később lemondásra kényszerült.